

ТОДОР КОСТАДИНОВ СОФИЙСКО ЖИТЕЛСТВО

chitanka.info

СОФИЙСКО ЖИТЕЛСТВО [0]

*На дъщерите ми Лилия и Павела —
моят живот срещу това
никога да не се върне 1984-та.*

*Тази книга не се продава. Нека всеки, който
я притежава, знае, че, независимо от начина, по
който е попаднала у него, тя е скромнен подарък
от автора.*

Тодор Костадинов

ПРЕДГОВОР

Понякога имам чувството, че съм живял в два живота. Всичко, което беше преди, е толкова невъзможно днес, колкото и това, което става днес, бе невъзможно да се случи преди.

Предполагам, че подобно чувство в различна степен са изпитвали повечето хора от моето поколение и с моята съдба.

Мина време и сега ми е мъчно за всички.

Дори и за майор Николова от Четвърто районно, която ме изхвърли от квартирата заедно с багажа и ръкописите на моите книги, защото нямах софийско жителство. Тя вероятно е една прекрасна жена, служителка, съпруга и майка... а може би вече и баба. Ако някога прочете тези редове, нека знае, че не ѝ се сърдя... И ако може, да ми прости, че ги написах. Единственото, с което тя и други добри хора в онзи живот можеха да ми помогнат, бе да не изпълняват служебните си задължения с прекалено усърдие. А тя не беше от тези, които се престараваха. Благодаря ѝ...

Опитвам се напоследък да си отговоря на някои въпроси:

Кога и защо написах този роман?

Кой бях аз тогава?

Какъв беше онзи живот?

Защо никой досега не издаде роман „Софийско жителство“?

Защо сега издавам този роман?

Кой съм аз сега?

Какъв е този живот?

И колкото повече се мъча да търся отговорите, толкова повече се убеждавам, че отговорът е само един: Просто всичко е любов.

Бях гладен несретник и аутсайдер, който вярваше в толкова много неща... пишеше книги... но така и не успя да се научи да се харесва... на тях.

Сега съм преуспял, сит съм и давам хляб на другите... не пиша книги... другите гледат да ми се харесат... не вярвам в нищо друго, освен в любовта...

Любовта бе може би единственият мост, по който преминахме от единия живот в другия. Единствено любовта е причината същите хора да живеем в два живота, две битиета, две истории, две епохи...

А защо никой не издаде роман „Софийско жителство“ ли?

Защото всички, които някога можеха да напишат този роман, знаеха, че той вече е написан. А тези, които по-късно се научиха да съчиняват романи, не могат да го напишат. И на едните, и на другите пожелавам един ден най-после да разберат, че...

Просто всичко е любов.

Тодор Костадинов

11 януари 2001 г.

[0] Жителство — административно разрешение за живеене в определено населено място, обикновено по-голям град — Речник на българския език, т. 5 С, 1987, стр. 87. ↑

ПЪРВА ЧАСТ
ПОД КРИЛОТО НА АЛМА МАТЕР

I

Първата ми работа беше да се повозя на трамвай. Всичко останало можеше да почака...

Тази моя любов към трамваите щеше да се запази във времето, макар и под друга форма. След години вече приемах трамвая единствено като добро средство за избягване на ходенето между две спирки. И като неотменим белег на столичния живот, разбира се. До ден-днешен се качвам на първия трамвай, който почти неизменно стои на светофара на „Граф Игнатиев“ и „Раковска“, за да стигна до триъгълника пред Министерството на търговията, носещ гръмкото име площад „Гарибалди“. Това, че се нарича така, разбрах много по-късно, когато един колега ми каза, че се подстригвал там.

— Аз винаги се подстригвам в салона на площад „Гарибалди“ — бе заявил той.

Помислих, че става дума за някакъв голям площад в непознат квартал, но когато той ми обясни къде се намира, изпаднах в недоумение. Още същия ден минах оттам и след доста дълго оглеждане открих табелата, закрепена над едно телефонно табло. Площад „Джузепе Гарибалди“, наистина така пишеше. А бръснарският салон бе на стотина метра по „Граф Игнатиев“, твърде далеч от площада.

Доста време щеше да мине, докато се откажа да търся разлика между себе си и хората в трамвая, някои от тях с вестник „Вечерни новини“ в ръце. Доста време щеше да мине, докато се убедя, че разлика няма, че те са също такива като мене и едва ли и половината от тях са родени в този град, който толкова често виждах в сънищата и мечтите си. Да, често сънувах София в дългите и студени казармени нощи. Сънищата биваха различни, но в тях имаше един неизменен и познат до болка момент. Аз слизам от трамвая пред Университета, а на широкото стълбище между статуите на двамата братя ме чака едно много красиво момиче. Приближавам до него, целувам го, то приема това като нещо съвсем естествено и двамата отиваме заедно на лекции. Може би много неща ще забравя от казармата, но този сън — никога.

Вече не помня имената на повечето хора, с които живях заедно две години на Върха, забравил съм точно как изглеждаше и станцията, на която работех и в която живеех, но мога веднага да опиша червените ботуши на момичето от съня и късата ѝ тъмножълта пола. Човек най-трудно забравя мечтите си.

Ето защо първата ми работа беше да се повозя на трамвай. Чантата с багажа си бях оставил в комсомолската стая на факултета и следобед трябваше да мина да я взема. Тогава щях да разбера и номера на стаята си в общежитието. А до следобеда имаше толкова много часове. Толкова много часове свобода. Можех спокойно да се разхождам в отеснелите след казармата цивилни дрехи. Можех да вляза в някой ресторант и да обядвам, да отида на кино и какво ли не още. Но най-вече да се возя на трамвай. Всичко останало — момичето, лекциите, покривът над главата беше въпрос на време. На съвсем малко време. В джоба си имах пари. Много пари, много повече, отколкото бях имал когато и да било. Пари, които мама ми даде с категоричния съвет — заповед да не ги харча всичките, а да си купя с тях и някакви дрехи, защото дрехите отпреди казармата едва нахлузвах на себе си, а и вече не се носеха такива. Първото беше очевидно, а във второто имах възможност много бързо да се уверя. Панталоните на момчетата не бяха така широки долу като моите, повечето носеха дънки или джинси, аз нямах нито едното нито другото. Това разбира се ни най-малко не беше в състояние да помрачи моето щастие, но ме накара за пръв път да се замисля за живота и да си поставя първата житейска задача: в най-скоро време да се сдобия с едни хубави дънки! Вносни, естествено. И все пак решението си за ресторанта изпълних. Влязох в едно заведение, и до ден-дневен не мога да си спомня точно кое е било, колебанията ми варират между ресторант „Кристал“, Унгарския и „България“, а твърде е възможно и да съм влязъл в модерната закувалня на площад „Ленин“ която тогава съм взел за луксозен ресторант, но не си спомням да съм носел табла в ръце. Не си спомням, разбира се, и дали ми е сервирал келнер. Всичко беше обвито в синкава, замайваща мъгла. Мъглата на щастието. Много пъти след това съм се връщал към този свой първи ден в София със стремеж да възстановя подробностите, но винаги неуспешно. Какво съм правил между оставянето на багажа в Университета и тръгването към Студентския град, така и не мога да си спомня. Твърде е възможно и

въобще да не съм обядвал, а просто да съм се шлял по улиците, представяйки си как седя в луксозен ресторант и разговарям с красива самотна жена на масата. В казармата бях овладял до съвършенство изкуството да фантазирам. След време щях да си задавам въпроса: кое е по-хубавото — да мечтаеш или да дойде това за което си мечтал. И нямаше да могат да си отговорят. Но тогава беше моят първи ден в София, моят първи ден на студент и пред мен стояха пет години, за които беше смешно да се предполага, че имат край. Пет огромни години, които ако се превърнат в дни, както правехме това с двете години в казармата, даваха астрономическо число, което дори не си струваше да се изчислява. Откакто отидох войник, беше минало толкова много време, че имах чувството, сякаш нищо друго не съм правил в живота си, освен да служа на Върха. А времето, което ми предстоеше в София, беше два пъти и половина по-дълго. Значи — безкрайно. Имаше ли смисъл повече да се мисли за това?

Привечер взех голямата си пътна чанта от комсомолската стая и се осведомих от хубавото русо момиче, което дежуреше там, как да стигна до Студентския град. Време беше да видя къде ще нощувам. По-късно щях да разбера, че това момиче се казва Ива и е от нашия курс. „Какъв хубав нов колега е дошъл!“ — каза ми тя, когато ме е видяла. С Ива щяхме да станем приятели. Приятели, но нищо повече, обичахме да казваме и двамата, и с това бяхме убедени, че изглеждаме един на друг големи хора.

Осемдесет и деветдесет и четири. Това бяха двата автобуса, които отиваха до Студентския град, но те спират на различни места, осведоми ме момичето. По-добре на осемдесет, каза тя, той има и бърз вариант — двеста и осемдесет. Бърз вариант, точно така го каза. А това веднага наклони везните в полза на деветдесет и четири. Съвсем скоро щях да пътувам всяка сутрин с един от тези два автобуса до Университета. В Студентския град те спираха на една и съща спирка и се движеха толкова често, че това влизаше в разрез с всичките ми представи за градски транспорт от досегашния ми живот. Съвсем скоро щях да избирам в кой от тях да се кача, в зависимост от това в кое крило на Университета имам лекции. Деветдесет и четири спираше на булевард „Руски“ и беше по-удобно, ако трябваше да отида в южната или централната част на огромната сграда, а осемдесет

спираше на „Шипка“ — току до вратата на „коневърза“, която водеше до северното крило.

Онази привечер пътувах с деветдесет и четири през града, който ми се струваше невероятно огромен. Безброй спирки, които съвсем скоро щях да знам наизуст, улици, квартали, които сякаш никога нямаше да свършат. В този автобус никой не четеше „Вечерни новини“, той беше пълен със студенти, много от тях чужденци, дори негри и виетнамци. Тогава мислех, че всички монголоидни, които срещам, са виетнамци, но съвсем скоро щях да разбера, че не е така. Всички студенти говореха на различни езици и изведнъж ме обзе усещането, че съм попаднал в центъра на света, от което се почувствах невероятно горд и свободен. А защо момичето, което щеше да ме чака на стълбите пред Университета между статуите на двамата братя, да не е германка или италианка например?! От тази мисъл по тялото ми се разнесе топла вълна и през останалата част от пътуването си представях момичето, което непременно трябваше да се казва Бианка, ме учи на италиански и при всеки повод се обръща към мен с думите „аморе мио“. Унесен в тази мечта, стигнах до последната спирка, без да се сетя да попитам къде трябва да слеза за петдесети блок. Оказа се, че той е на предишната спирка, която беше зад завоя. Толкова е близо, казах си и тръгнах пеша, защо да чакам рейса. Докато стигна дотам, по пътя ме надминаха четири или пет автобуса. Мъкнех нелеката чанта и си направих първия извод за бъдещия ми живот в София. Никога недей да вървиш пеша, ако можеш да „хванеш“ нещо; при всички случаи, колкото и да чакаш, ще пристигнеш по-бързо.

Само след няколко минути в общежитието щях да получа и следващия урок: недей да се шляеш без цел, ако имаш някаква работа, която трябва да свършиш. Съвсем скоро щях да престана „да се шляя без цел“ и винаги да имам „някаква работа“, но трябваше да минат много години, за да разбера, че именно това е, което най-много ми е липсвало — просто да походя из града, без да бързам за никъде. В общежитието се оказа, че домакинката си е отишла и няма кой да ми даде чаршафи и одеала, също и да ме настани в стаята. Липсата на завивки беше последното нещо, което можеше да ме уплаши, но перспективата да няма къде да нощувам ме смути доста.

— Все пак качи се — каза ми портиерката, която заговорих на „вие“, — може би някое от момчетата си е в стаята. Но утре да

оправиш всичко. Ключ нямам да ти дам.

Намерих стаята с номер триста и двайсет. Почуках леко, но никой не отговори. Натиснах дръжката и вратата, слава богу, се отвори. Влязох в тясното коридорче и пипнешком намерих ключа на лампата. Вече имах къде да спя. Зад остъклената врата, която явно водеше към стаята, беше тъмно. Отворих я предпазливо и на светлината, която идваше от коридорчето, видях трите легла, двете бюра и масата. Едното легло беше без завивки, отдясно на прозореца, другото беше застлано, а на третото спеше момче, обърнато с лице към стената. Ето къде ще живея. В стаята беше топло и задушно, но не посмях да отворя прозореца, на момчето можеше да му стане студено. Приблжих се внимателно до празното легло и оставих чантата върху него. Замислих се за миг, после я взех и я мушнах отдолу. Излегнах се върху голия дюшек, сложих ръце под главата си, леглото леко изскърца. Ами сега? Какво ще правя тази вечер? Не познавам никого, няма къде да отида. А нали съм дошъл тук, за да живея, да се забавлявам... Така безцелно ли ще мине тази вечер? Станах с намерение да изляза, да отида някъде, където и да е, не можех да стоя така в полумрака — това твърде много ми напомняше самотата на моята стая в станцията, стотиците скучни и празни казармени вечери. Леглото отново изскърца. Момчето изпъшка в съня си, обърна се на другата страна и на слабата светлина, идваща от коридора, видях скулестото му лице с тесни очи и черна права коса. Виетнамец! Вече бях забелязал, че из Студентския град има много виетнамци, но и през ум не ми беше минало, че мога да живея с някого от тях в една стая. А ето, той спеше на съседното легло. В първия момент не можах да определя приятно ли ми е това, или не. Опитах се да си спомня какво зная за героичната история на този народ, за борбата му срещу френските и американските колонизатори, за войната, която съвсем скоро води срещу китайците. Когато Китай нападна Виетнам, в поделението обявиха бойна тревога и половин час сателитите въртяха просто така, за да покажем своята солидарност с героичния виетнамски народ, макар че бяхме твърде далеч от него, за да можем да видим с нашите антени неговото въздушно пространство, за да можем да му помогнем в този момент. Аз седях пред екрана и се чувствах горд и смел — някъде имаше война и затова аз трябваше да бдя. А после гледахме по телевизията новините за първите военни

действия... И ето, сега на леглото до моето спеше едно момче от този народ. То сигурно щеше да ми разказва за своята страна, която беше толкова далече, за войната, в която и аз бях взел някакво участие със своето бойно дежурство, за своите близки, които са останали там.

Обзет от тези мисли, все още седнал в леглото, за да не смущавам повече съня на момчето от Виетнам, не съм чул как външната врата се е отворила и гласовете в коридора ме стреснаха:

— Няма страшно, може тази нощ да останеш да спиш тук. Едното легло е свободно — говореше някой, който в същия момент влезе в стаята. В първия миг примижах от светлината и не можах да видя лицето му. Като отворих очи, срещу мен стояха две момчета и ме гледаха с учудване и интерес.

— Ти ли си новият? — попита по-високото от тях.

— Ами... да — отговорих и се сетих, че трябва да му кажа да говори по-тихо, за да не събуди виетнамеца.

— Тогава да се запознаем. Аз се казвам Симеон. От Габрово съм. Това е братовчед ми Илко, той живее в четвърти блок. Запознайте се!

Симеон също учеше българска филология, но беше трети курс, а Илко бе студент в МЕИ.

— Вече две седмици никого не изпращат, бях решил, че са забравили за това място — говореше високо Симеон и отново ми мина през ума, че може да събуди виетнамеца. — Но добре, че дойде. С Пак и дума не можеш да обелиш. Той е първи курс и още не знае добре български.

— Ами... виетнамците не живеят ли в отделни стаи? — попитах тихо.

— Той е кореец — засмя се Симеон. — Напротив, слагат ги с българи, за да учат езика. И изобщо, чужденците живеят с българи.

— Аха — кимнах разбиращо, макар че не можех да си представя как точно ще живея с това момче, което изведнъж от виетнамец се беше превърнало в кореец. Не знаех почти нищо за тази страна, освен че много отдавна там също е имало война, а сега Корея е разделена на две и едната половина е с нас, а другата — с американците. Той положително беше от първата половина.

— Играеш ли бридж? — прекъсна Симеон мислите ми.

— Да, но отдавна не съм играл.

— Това е защото сега излизаш от казармата. Скоро ще си припомниш всичко. Тук много се играе бридж. Имаме нужда от четвърти човек. Искаш ли да играем тази вечер? Пък и трябва да полеем твоето идване.

— Може да е уморен — намеси се Илко, а Пак отвори очи, изгледа ни сънено и отново се обърна към стената.

— Не, не съм — побързах да кажа.

— Добре, тогава всичко е о'кей. Настанявай се, средното шкафче за дрехи е твое, също това легло и масата. Ако искаш, можеш да се изкъпеш. Вечер винаги има топла вода. Ние сме в триста дваайсет и две.

Двамата тръгнаха, а аз отново изгасих лампата. Не ми се къпеше, имах нужда колкото се може по-скоро да бъда сред тях. Хвърлих чантата в шкафчето и излязох.

В съседната стая с номер триста дваайсет и две освен Симеон и Илко имаше още две момчета и едно момиче — Сашо, Иво и Люси, така се представиха. На леглото четеше книга друг кореец, който се оказа, че говори много добре български и е студент в четвърти курс — казваше се Ча. Разбрах, че в половината стаи на нашия етаж има корейци, общо четиринайсет, и това бяха всички корейски студенти в България, които, ако се изключи персоналът на посолството, бяха и единствените корейци в страната ни.

— А единствената корейка е дъщерята на посланика — каза Симеон и смигна на Ча. Ча се засмя и малко след това излезе с книгата си.

На масата седнах до Люси, единствената дама в нашата компания, за която по-късно щяхме да се състезаваме помежду си. От две години не бях седял толкова близо до момиче.

Сашо извади бутилка ракия и сипа на всички в малки пластмасови чашки. Поводът беше моето появяване. Топлината на алкохола се разля в мен заедно с топлината от приятелското посрещане...

Доста след полунощ се прибрахме със Симеон в нашата стая и дълго говорихме, преди да заспим. Бях убеден, че вече имам приятел. И не се излъгах.

На сутринта се събудих пръв. Със сънени очи започнах да търся партенките си около леглото, но скоро се сетих, че вече не съм в

казармата, станах и бос отидох в банята. Отново не ме свърташе на едно място. Облякох се, качих се на автобуса и поех към Университета. Предстоеше ми да се запозная с колежките и колегите си.

След естественото първоначално лутане из огромната сграда открих разписанието на лекциите за нашия курс, а след това и самия курс в сто четирийсет и осма аудитория на централното крило. Трябваше да почакам да свърши часът, за да вляза. Малко след това вече обядвах в студентската менза, а седмица по-късно бях истински студент.

II

Свечеряваше се. Бях сам в стаята. Колко ли стотици казармени привечери бях стоял така сам в станцията или на прозореца в спалното помещение, без да мога да отида никъде. Свечеряването, тъжната граница между напрегнатия войнишки ден и дългата, празна нощ. Ако през деня бях получил писмо, нарочно го оставях точно за тези мигове, в които денят си отиваше, за да го отворя и, препрочитайки го няколко пъти, да ускоря идването на мрака. Доста време трябваше да мине, докато успея да наложя волята си над това парещо очакване, идващо от мислите, насочени към запечатания плик във вътрешния джоб на куртката. Имаше период, в който издържах с всички други писма, освен с тези от Мариана. После започнах и тях да отварям в здрача на гаснещия ден. В една зимна привечер след смяната на караула отворих и последното й писмо. То започваше с думите: „Скъпи приятелю, аз зная, че ти ще ме разбереш...“ Писмата на Мариана...

Сега тя живееше в същия град, в същия квартал, в трети блок на Студентския комплекс. Вече много пъти бях минавал с автобуса покрай този блок, знаех, че в някоя от стаите му живее Мариана. Може би затова почти винаги пътувах с автобус деветдесет и четири — номер осемдесет минаваше по друг маршрут. Да, сега вече и аз бях студент. След две години. Съвсем доскоро бях напълно убеден, че никога вече няма да я потърся. Но като дойдох тук, разбрах, че съм се лъгал...

Навън все още беше светло. Есенната вечер бе необикновено топла. Обух гумените си ботуши, облякох палтото и излязох. Но не към Мариана, а точно в обратна посока. Нашият блок бе един от последните в комплекса. Малко по-нататък започваше полето. Там, в полето, отивах сега. В далечината се виждаше Витоша — все още тъмна, без сняг. А Върха отдавна е бял, помислих си, като тръгнах оттам, имаше половин метър сняг. Подминах последните блокове и поех през калното поле. Духаше лек вятър, но не ми беше студено. Бях сам, но не се чувствах самотен. Самотата потиска тогава, когато е неизбежна. Излязох навън, за да вървя и да мисля, но не можех да реша

точно за какво. Не исках да мисля за Мариана. Тя беше непрекъснато в мислите ми тогава, когато не можех да я видя. А сега беше достатъчно да се кача на автобуса и да сляза след няколко спирки, за да бъда при нея. Исках да мисля за нещо друго. Например за това колко хубав и интересен ще бъде животът ми. Мога да отида... например на театър. Да, още утре ще отида на театър. Тук има толкова много театри и известни артисти, които съм виждал само по филмите. А сега мога да ги видя на живо. Мога да отида и на дискотека — все ще се намери с кого. Не исках да мисля за Мариана. Не исках да мисля за дългите дни и седмици, в които бях очаквал писмата ѝ. Не исках да мисля за онова време, в което не можех да си представя живота си без нея. Не исках да мисля за всичките месеци, в които бях заспивал с мисълта за Мариана, за нейните очи, за нейните целувки, за нейните думи. Защото те се бяха оказали измамни. И въпреки всичко пред очите ми беше само тя. Тя, толкова близо, в този град, в този квартал, на няколко спирки с автобуса. Защо понякога става така, че мислим точно за това, от което искаме да се освободим?! Не, още утре ще отида на театър. А защо да не си определя един ден от седмицата, в който да ходя на театър? Например вторник или четвъртък. А може би сряда? Тази мисъл ме занимаваше известно време. В началото на месеца ще си купувам билети за всички вторници в различни театри и после ще живея в очакване на този ден. Освен това ще се запиша в шофьорски курс, ще взема книжка и като си отивам у дома, ще мога да карам колата. Ще пиша материали за университетския вестник „Студентски глас“ и ще припечелвам по някой лев. Симеон ми обеща да ме запознае с едно момиче, което работи там. Ще се събирам с приятели и колеги. Ето, тази събота сме в квартирата на Огнян от нашата група. Ще си купя карта за басейна и ще ходя да плувам. Ще ходя, ще се запиша, ще си купя, ще се събирам...

Когато се качих на автобуса на път към трети блок, над Студентския град беше паднала нощта.

Знаех стаята, в която Мариана бе живяла миналата година, знаех също, че сега е отново в трети блок. Макар и не много любезно, портиерката потърси името ѝ в някаква тетрадка и измърмори:

— Седемстотин и дванайсет.

Бързо се понесох по стълбите, макар че имаше асансьор. Трети, четвърти, пети, шести, ето го етажа. Наляво или надясно. Тръгнах

надясно. Номерата на стаите бяха нечетни. Върнах се. Седемстотин и две, и четири, и шест... Ето я седемстотин и дванайсета стая. Почуках леко. А може би е излязла някъде, осени ме спасителна мисъл. Ще помоля някой да ѝ каже, че съм я търсил, и след това ще трябва да ме потърси тя. Ако не се обади, значи не иска да се виждаме и всичко е ясно. А ако ме потърси, тогава ще видим.

— Да-а — чу се глас от стаята.

Беше нейният глас. Влязох. Вратата на коридорчето беше отворена и видях, че вътре седят две момчета и още едно момиче.

— А, Филип! Здравей! — скочи Мариана. — Ето че и ти се появи... Очаквах да се обадиш. От колко време си в София?

— Отскоро.

Тайно се надявах, че ще срещна в очите ѝ разкаяние или поне тъга, като ме види. Нищо подобно. Мариана ме гледаше така, сякаш нищо не се е случило, сякаш изобщо не е съществувало онова писмо, което започваше с думите: „Скъпи приятелю, аз зная, че ти ще разбереш...“ Тя просто се радваше, че ме вижда.

— Запознайте се, това е един мой много добър приятел.

Колко се беше променила! Когато я видях за последен път, беше момиче, което обичах, а сега бе млада жена. Как само звучи — млада жена. Да, млада хубава жена. И как само го каза: „един мой много добър приятел“. Не „мой съученик“ или „мой приятел“, а „един мой много добър приятел“. Утрепа ме с тези думи. Очаквах, че като я видя, в мен ще се появи ненавист и жажда за отмъщение, но нищо подобно не се появяваше. Просто я гледах. Не бях я виждал от две години. Да, тя беше и едновременно не беше тя. Един мой много добър приятел... Виж ти!

Запознах се с нейните колеги. Тримата бяха надвесили глави над някакъв чертеж, като че ли там имаше нещо страшно интересно, и вдигаха погледи един по един, за да подадат ръце и да кажат имената си. Не проявяваха особен интерес към мен. Може би са свикнали често да се запознават с „много добри приятели“ на Мариана, казах си.

— Сядай, разказвай! — тя ми се усмихваше. — Какво става с момчетата от класа? Всички ли се уволниха?

И ние се унесохме в спомени за нашите съученици, като през цялото време аз отбягвах погледа ѝ и вътрешно кипях от яд. Какъв глупак съм, държа се така, като че ли аз съм виновен пред нея, а не тя

пред мен. Момчетата скоро си тръгнаха с чертежа, а момичето излезе и каза номера на стаята, където отиваше. Останахме сами и от това се почувствах още по-притеснен. Все така гледах встрани и отговарях на въпросите на Мариана. А тя говореше ли, говореше... И нито дума за писмото.

— Трябва да тръгвам — казах накрая, след като поне сто пъти бях решавал да го кажа.

— Защо? Бързаш ли за някъде? — попита тя изненадано.

— Не, но... късно е вече.

— Ех, Филипе, Филипе... Разбери, че вече не си в казармата. Тук се живее през нощта, а се спи през деня — Мариана се засмя. Какво иска да каже с това, че тук се живее през нощта? Така ли живее тя? От тази мисъл сърцето ми се сви. Всъщност, какво ме интересува, казах си. Какво ме интересува къде и с кого живее? Но сърцето ми не се отпускате.

— Остани още. Не сме се виждали толкова време. Защо бързаш?

Тя беше сигурна, че ще остана. Беше абсолютно сигурна и не се лъжеше. Момчетата от нейната стая се прибраха, беше вече много късно, а аз като последен идиот стоях и не можех да тръгна. „Време е да си вървиш“, трябваше да каже Мариана, за да стана и да изляза най-после. Наближаваше полунощ. Не можах да отклоня поканата да ѝ се обадя „тия дни, но не утре, понеже утре вечер няма да съм тук“ и след едно унизително ръкостискане се разделихме, а аз дълго стоях пред блока с поглед, отправен към вратата, зад която се скри тя, и лицето ми пламтеше от яд, мъка и омраза към самия себе си. Тръгнах си бавно и вървах пеша до моя блок. Минавах покрай студентските общежития и виждах, че в тях повечето прозорци светеха, макар да бе минало полунощ. Да, права беше Мариана. Тук май наистина се живее през нощта. От прозорците долитаха смехове, музика. Автобусите още вървяха. „Тук се живее през нощта, а се спи през деня“. Как само го каза! Спокойно, без каквото и да било неудобство! Вървах в нощта и си припомнях всеки детайл от нашия разговор, усмивката ѝ, лицето ѝ, дрехите ѝ, стаята ѝ — със сини пердета на цветчета и еднакви сини покривки на всички легла. Вървах в нощта и не можех да се понасям, защото не бях в състояние да не мисля за Мариана. А тя утре вечер няма да си е в стаята. Разбира се, тя утре вечер ще бъде с гаджетото си, а

аз не мога да престана да мисля за нея. Да пукна, ако я потърся повече, ей тук да пукна, върху този тротоар...

Слава богу, Симеон и другите още не си бяха легнали. Играеха бридж и имаше нещо за пийване. Останах дълго при тях. Мислех да разкажа на Симеон за Мариана, но се отказах. Прибрахме се в стаята, той заспа веднага, а аз дълго се въртях в леглото и си мислех. Мислех си за училището, за класа, за момичетата и приятелите, за първата целувка с Мариана, за това как след часовете се чакахме на спирката и се криехме от другите. „Нека да си имаме сигнал — бе казала веднъж тя, — ако си нося чантата в дясната ръка, значи ще остана на спирката, а ако я нося в лявата — трябва да се прибирам“. Колко дни, месеци и години погледът ми беше все в ръцете ѝ, колко пъти бе трепвало сърцето ми, когато виждах как стиска чантата си с дясната ръка, колко пъти бяхме танцували заедно на рождени дни и бях чувствал влажните ѝ търсеци устни в полумрака на стаята, колко екскурзии и колко разговори в нощта на някоя хижа или вила, колко неща, които сега извираха в спомените ми, в гърдите ми се насъбираше някаква топка, колко време беше минало, ето сега отново сме заедно и сме само на двайсет години, а нищо не е останало от миналото, защо бе станало така, нали Мариана казваше, че няма да погледне друго момче през тези две години, защо бе станало така, защо тя сега ми беше толкова далечна и толкова близка едновременно, не можеше ли или едното, или другото, не можеше ли, защо не можеше... Защо аз бях останал дете през тези две години, едно голямо смешно дете, а тя бе пораснала, защо аз бях същият, а тя не беше, защо ми изглеждаше толкова друга и различна, толкова нова и далечна, сякаш за мен времето беше спряло през тези две години, а за нея бе продължило да тече с двойна скорост. Защо беше така? Защо?

III

И все пак много, много по-лесно беше тук без Мариана. Много по-лесно, отколкото в казармата, там, на Върха. Горе, сред снеговете на планината, ми беше необходимо много време, докато повярвам, че с последното писмо на Мариана животът все пак не е свършил, че мога да заспивам и без далечния спомен за любимото лице, че мога да броя дългите седмици и месеци без надежда за ново писмо. Тук беше много по-лесно. Много по-лесно е да забравиш миналото, когато имаш настояще. А настояще аз имах.

— Много сте смешни вие, момчетата, които сега излизате от казармата.

— Защо?

— Ами... не знам.

Танцувахме с Катя. Беше събота вечер. Първото събиране на групата. Квартирата на Огнян. Таванска стая, стара кооперация в центъра на града, съвсем близо до Университета...

Колко време беше минало от онази вечер у Нина, няколко дни преди да свършим гимназия?

— Ние с теб никога няма да се разделим — беше ми казала тогава Мариана, като ме целуваше по време на блуса. — Две години не са толкова много време. Ето, четири години откакто сме заедно в гимназията. И какво се е променило? Нищо. Сякаш беше вчера. Нали, Фил?

— Да, наистина сякаш беше вчера — отговорих тогава.

— След две години ти ще се върнеш и ще учим заедно в София. Ще ни приемат, ще видиш, че и двамата ще ни приемат — тогава не се говореше за нищо друго освен за кандидатстване.

— Да, ще бъде много хубаво — как само си вярвах тогава...

— Всеки ден ще ти пиша писма и ще ти разказвам какво ми се е случило.

— И аз ще ти пиша всеки ден.

— Знаеш ли, казах на нашите, че ще дойдеш да ме вземеш за бала.

— А те?

— Ами нищо. Татко се засмя. „Значи ще го видим най-после твоя Филип“, каза.

— Така ли каза? — дъхът ми спря от вълнение. — Какво си им говорила за мен?

— О, само най-хубави работи!

И отново танцувахме прегърнати под звуците на нашите любими песни. Тогава се слушаше „Дийп Пърпъл“, „Юрая Хийп“, „Назарет“...

Сега се слушаха други състави, други песни. Около мен имаше други момчета и други момичета. А бяха минали само две години. Две години, през които ние трябваше всеки ден да си пишем писма и всичко да бъде наред до моето завръщане. Ето, аз се бях върнал. Но Мариана я нямаше...

— Филип, хайде да танцуваме — Катя държеше ръката ми.

Катя беше на осемнайсет години. А може би и тя преди няколко дни е изпратила в казармата едно момче, на което сега пише писма и на което е казала, че след две години, когато се върне, ще бъде само негова. След две години това момче наистина ще се върне и ще търси своята Катя, но ще я намери друга и различна, нова и далечна. И тогава то също ще има ново момиче, което преди няколко седмици е изпратило своето момче в казармата, като му е казало, че всеки ден ще му пише писма и щом се върне... И какво ще остане от всичко това? Една сълза под звуците на някоя стара, забравена песен от един стар, забравен състав. Една сълза на момчето, което се е върнало, за да търси нещо, което вече го няма...

— Филип, чуваш ли? Хайде да танцуваме! Какво ти става?

Слава богу, достатъчно тъмно е, за да се търкулне сълзата, без тя да я забележи. Следваща няма да има, сигурен съм. А песента наистина е стара. Една стара, забравена песен, на един стар, забравен състав.

— Малко ретромузика. От преди казармата — казва Огнян и ми намига уж весело. Но след това и той се замисля за нещо. Ставам, за да танцувам с Катя. А сълзата на Огнян... си е само негова...

Абитуриентският бал. Първият официален костюм. Двамата с баща ми пътуваме към дома на Мариана. Мълчаливи, тържествени през празнично светлия град. На вратата ни посреща тя — ослепително красива, толкова красива, че чак коремът ми се свива,

като я гледам. Някакви непознати хора около подредената маса. Сядаме. Запознаваме се с родителите ѝ, които ме оглеждат приветливо усмихнати. Всички ме оглеждат — момчето, дошло да вземе за бала тяхната Мариана — говорят нещо, шегуват се, а аз не мога да откъсна очи от нея — толкова красива, господи, толкова красива — и не можех да повярвам, че е моя. После тримата с татко в колата, ние с Мариана на задната седалка и аз държа ръката ѝ. Лицата ни почти се докосват, а татко се прави, че не вижда нищо в огледалото. Двайсет и четвърти май и ние с Мариана хванати за ръце един до друг на задната седалка на колата. После ресторантът, най-люксовият в града, учителите, приятелите, балът, нощта, танците и онова непознато сладостно чувство, че най-после сме пораснали. Посрещането на изгрева на хълма край града, целият клас за последен път заедно въпреки всички дати, записани в албума, който винаги ще пазим — среща след пет години, среща след десет години, среща през две хилядната година. За последен път заедно, виковете ни, виковете на единайсети „а“ от съседния хълм, ръката ми върху рамото на Мариана, главата ѝ върху моето рамо. И после дългото изпращане по домовете, усмивките на хората, излезли за работа, дългото ходене из града, накуцвайки с новите обувки, отново пред дома на Мариана, последната целувка, уморената ѝ усмивка. „Фил, обади се, като се събудиш“. „Ако се събудиш първа, обади се ти“. „Да, разбира се...“ Кога беше това? Кога беше?

Времето постепенно набираше скорост. Дните вече не ми се струаха така безкрайни. Бях подал документите си за шофьорска книжка, пишех първия си материал за вестник „Студентски глас“, имах приятели. Най-хубавото бе, че никога не оставах сам. Освен когато исках. Но колкото повече време минаваше, толкова по-рядко чувствах необходимост от това...

Тази вечер бях решил да довърша материала. Вече по-рядко излизах, защото парите ми бяха на свършване, а до началото на декември, когато щяха да ни дадат наведнъж стипендиите за първите три месеца, имаше доста време. Облякох си палтото, взех пишещата машина на Сашо и понеже в нашата стая играеха бридж, отидох да пиша в студеничката читалня на етажа. Бях единственият „читател“. Сесията беше далеч. Още преди казармата пишех доста добре на машина, а няколко месеца в школата бях нещо като секретар и често

преписвах разни материали на една стара „Ерика“, та се научих, макар и с два пръста да пиша доста бързо. Материалът беше готов и оставаше малко, за да свърша с преписването. В него разказвах как аз, студентът първокурсник, навлизам в университетския живот, как се подготвям за първата си сесия и разни други такива неща. Материалът се наричаше „Под крилото на Алма Матер“ и Митко, приятелят на Симеон, който работеше във вестника, беше обещал, че непременно ще го отпечата, защото в момента имали нужда точно от нещо такова. Той ми беше измислил и заглавието и като го каза, аз кимнах с разбиране, макар че не ми беше много ясно какво ще рече Алма Матер. Алма Матер това е Университетът, бе ми обяснил авторитетно Симеон. Увлечен в тракането на машината, не съм чул как в читалнята бе влязло пълничко мургаво момиче, и го забелязах едва когато спря до мен. Сигурно щях да ѝ преча да чете.

— Ей сега свършвам — побързах да я успокоя.

— Нищо, пиши. Аз за малко...

Не беше българка. Какво от това? Вече бях свикнал с чужденците около себе си. Не беше и хубава. Продължих да чукам на машината. Тя седна на съседната маса, но виждах, че не чете, а ме наблюдава. Направих се, че не забелязвам. Не ми харесваше, край. Опитах да се съсредоточа върху материала, беше ми студено и бързах да свърша. Слагах капака на машината, когато я чух да казва:

— Извинявай, ще може ли да препишеш на мене едни лекции?

— Ами... добре — отговорих, без да се замисля.

Тя се приближи и ми показа ситно изписана тетрадка.

— Аз ще ти платя. По колко искаш?

По колко искам? Не знаех какво да кажа. Как да ѝ взема пари? А работата беше съблазнителна.

— Някои взимат по шейсет... Добре ли е по шейсет?

По шейсет. Сигурно по шейсет стотинки на страница. Откъде да знам дали е добре? Защо пък не?

— Ами хубаво. Остави тетрадката. В коя стоя да те намеря?

— Петстотин и четири.

— Добре. Като ги препиша, ще ти ги донеса. Откъде си?

— Аз? От Сирия.

От Сирия. Знаех, че има араби в общежитието, но за жени не бях чувал. Сирия. Това беше някъде в Мала Азия. Все още не се бях

освободил от навика, като се запознавам с някой чужденец да се опитам да си спомня къде се намира страната му. Сирия. Защо не?

— Добре. Като ги напиша, ще дойда.

— Довиждане.

— Довиждане.

Отидох в стаята и разказах на момчетата и Люси за сделката, която току-що бях сключил.

— Трябвало е да ѝ искаш повече — махна с ръка Симеон. — Чувал съм, че някои чужденци дават на фирми да им преписват лекции на машина, защото им е трудно да разчитат ръкопис. Това е учене — вземаш от някои колега тетрадка с лекции, плащаш си да ти я препишат и отиваш на изпит. Не, трябваше да ѝ поискаш повече. Давам пари за листове, трябваше да кажеш, машината не е моя. Ех, защо не се случих там! Страница — левче. Така щях да ѝ кажа. И на ръка ще ѝ ги занесеш...

— Търговска кръв — смееше се Люси, нали Симеон беше от Габрово.

— Ами да, трябва да ми плащаш процент за амортизация на машината — викна Сашо ухилен.

— Така де, и това можеше да кажеш — настояваше Симеон. — Те поне имат пари, не ги жали. Ако поиска пак да ѝ пишеш, вдигаш цената. А бе, като препишеш лекциите, дай аз да ѝ ги занеса! Следващата поръчка ще е лев за страница, на бас се хващам.

Всички се смееха. Оставих ги да играят карти и да обсъждат случая, а аз се върнах в читалнята. До един часа през нощта бях натракал петнайсет страници. По шейсет стотинки, това правеше девет лева. Не е лошо. Ако работех така, за един месец можеше да си изкарам пари за пишеща машина.

На другия ден станах към девет часа сутринта и писах до късно следобед. Естествено бях нагласил машината така, че да прави най-голямо разстояние между редовете, полето на страницата бе огромно, а думите ги пренасях на следващия ред, макар че понякога имаше два пръста до края на листа. Привечер бях преписал цялата тетрадка. Четирийсет и шест страници. Лекциите бяха по история на философията. И до днес, когато чуя или прочета името на някой позабравен философ, си спомням дали го е имало в онази тетрадка. Върховете на двата показалеца ме боляха така, че не можех да пипна

нищо с тях и само след час не бях в състояние дори да докосна клавишите. Кръстът ме бодеше и леко ми се виеше свят от дългото седене на стола, но бях доволен от себе си. По съвета на Симеон написах лекциите в четири екземпляра, като за момичето приготвих само единия, за да не би ако ѝ ги дам всичките, по този начин сам да си отнема вероятната клиентела. Изпълнен с мечти за бъдещи големи печалби от машинопис, се втурнах към петия етаж. Тя си беше в стаята. Покани ме да вляза. Тук съвсем не беше като при нас. Портативен цветен телевизор, малък хладилник, стереомагнетофон, хубава кафеварка и изобщо ред ценни неща, които и през ум не ми беше минавало, че мога да имам в стаята си. Ето, някои хора не живеят съвсем зле. Момичето, чието име така и не научих, може да го е казала, но не съм го чул или съм го забравил в същия миг, ми предложи кафе, за което спомена, че е арабско — имаше леко кисел вкус, но не беше лошо. Почерпи ме с арабски цигари, взех, макар че не пуших. Чувствах се неудобно и реших в момента, в който изпуша цигарата, да стана и да си тръгна, та затова дърпах често и понеже гълтах дима, за да не се изложя, се разкашлях на два-три пъти. Все пак събрах смелост да кажа, че ако има още лекции за преписване, аз мога... „Не засега нямам — отвърна тя, — но ако ми се наложи, ще те потърся“. Щяла да пита и познатите си. Изгасих недопушената цигара и станах, тя явно нямаше намерение да ме задържа. След като се осведоми за броя на страниците, извади от нощното шкафче три банкноти по десет лева и ми ги подаде. Като ги поемах, се изчервих — бях пресметнал, че сумата е точно двайсет и седем лева и шейсет стотинки, но не носех у себе си никакви пари, за да ѝ върна. „Няма нищо — каза тя, — не е толкова важно“.

А аз побързах да се измъкна от стаята.

— Браво бе — потупа ме по рамото Симеон, — ти си бил голяма работа. За един ден изкара трийсет кинта!

А аз не знаех дали да се срамувам, или да се радвам. Скътах банкнотите в една книга на моя рафт от библиотеката.

— Ще трябва да почерпиш — каза Симеон. — Когато човек за пръв път спечели пари от нещо, трябва да почерпи, за да му върви.

Но аз не почерпих. Жал ми беше да харча парите, които бях спечелил с толкова труд. И Симеон се оказа прав. Момичето не ме потърси никога вече. След време се сетих за тези трийсет лева, бях

закъсал за пари, и с половината си купих купони за студентския стол, а с другата половина почерпих компанията. Но вече беше късно. Така за пръв и последен път припечелих от машинопис.

След много време прочетох в автобиографията на един американски писател следното изречение: „През целия си живот не съм спечелил дори и един цент по друг начин, освен чрез писане.“ Тогави си спомних за момичето от Сирия и нейните лекции по история на философията, за плановете си да натрупам пари и да си купя пишеща машина. До този момент и аз не бях спечелил пари по друг начин, освен чрез писане, но какво от това, със същото би могла да се похвали и всяка машинописка...

Дните минаваха все по-бързо. Вече бях сътрудник на вестник „Студентски глас“. Моят материал „Под крилото на Алма Матер“ се хареса и ми поръчаха още един. Парите от хонорара, разбира се, отидоха за почерпка. Вече се бях убедил, че трябва с първите спечелени да почерпиш, за да ти върви. Но и от хонорари не успях да спечеля за пишеща машина. След няколко месеца майка и татко ми подариха една чудесна „Марица-22“ за рождения ми ден и бях безкрайно щастлив. А в нашата малка компания настъпваха промени. Сашо беше взел вече голяма преднина в негласното съревнование за Люси и една събота, когато тя беше сама в стаята, той остана при нея. От тази нощ нататък ние с Иво и Симеон се държахме с Люси по различен начин. Тя беше приятелката на нашия приятел. „Ще дойдете ли? — питахме нея или него, когато трябваше да ходим накъде — Къде е Люси? — питахме Сашо, когато го виждахме сам — Къде е Сашо? — питахме Люси, когато беше сама.“ Иначе всичко си беше същото — пак играехме бридж до късно през нощта, пак ходехме на кино и се събирахме на вечеря в мензата.

Все по-рядко се сецах за Мариана, а когато си спомнех за нея, изпитвах гордост от себе си, че толкова време не съм я потърсил, че съм издържал и с мълчанието си съм показал, че за мен всичко е свършено. Всичко е свършено, казвах си, колкото и да е било хубаво, колкото и да ми е трудно да го забравя, всичко е свършено. Така мислех и бях убеден, че е така, до онази вечер, когато портиерката ми предаде бележката от Мариана: „Фил, в събота вечерта ще бъда сама. Обади се!“ Качих се в стаята. Симеон го нямаше, а Пак спеше. Дълго седях и гледах листчето, откъснато от някакъв тефтер, изписано с

миловидния закръглен почерк на Мариана, който виждах за пръв път от онази зимна вечер на Върха, от онова последно писмо, в което бях „скъпи приятелю“. Сега отново бях Фил, отново след толкова време, но вече е късно, късно е, повтарях си, докато обувах високите гумени ботуши, късно е, докато увивах шала около врата си, късно е, зад гърба ми оставаха последните блокове, късно е, вече бях в полето, студеният вятър свиреше в ушите ми както тогава, на Върха, само че сега не бях караул. Караулът беше свършил и вече беше късно, късно е. Вървах и си повтарях това безброй пъти, а пред очите ми беше листчето от Мариана и думите: „... в събота вечерта ще бъда сама. Обади се!“ Обади се — не ела, не ще те чакам, а обади се. Няма да дойда, Мариана, няма да дойда, късно е.

— Няма да дойда-а! Късно е-е! — виках с все сила много пъти сред полето, а сълзите течаха по лицето ми. По дяволите всичко, проклет да съм, ако отида, можеше поне да напише „Фил, ела в събота вечерта. Ще те чакам.“

— Така е, брат — въздъхна Симеон, след като му разказах всичко. — Ще отидеш, разбира се не трябва да отиваш, но ще отидеш.

— Не, Симо, няма да отида. Да пукна, ако отида!

— Ще отидеш. Колкото и да повтаряш, че няма да го направиш...

И този път той се оказа прав. В събота рано вечерта вече крачех към трети блок. Нарочно не се качих на автобуса, исках да вървя по-дълго, защото се надявах, че ще размисля и ще се откажа. Но колкото повече приближавах, толкова повече ускорявах крачките си и накрая се качих за една спирка. Към блока се устремих почти тичешком. Пред очите ми вече нямаше нищо друго освен Мариана, облечена в своята абитуриентска рокля, нищо друго освен онази далечна вечер в празнично светлия роден град, освен онзи двайсет и четвърти май, лицето на баща ми в огледалото на колата и как той се правеше, че нищо не вижда, бала, приятелите, нощта, танците, изгрева на хълма и ръката ми върху рамото на Мариана, главата ѝ върху моето рамо, устните ѝ върху моите устни, виковете на единайсти „а“ от съседния хълм, дългото ходене из града, накуцвайки с новите обувки и усмивките на хората, излезли за работа, последната целувка на Мариана и думите: „Фил, обади се, като се събудиш...“

Ето в този блок на седмия етаж ме чакаше моята Мариана, всичко останало беше глупост, тя ме чакаше тук — какво значение

имаше всичко останало... Изтичах покрай пропуска, някой извика след мен, но не се обърнах и хукнах нагоре по стълбите.

— Спряха ли те долу?

— Не.

Прегръщах я и тя ме прегръщаше в синята полутъмна стая — устните ѝ, очите ѝ, косите ѝ.

— Фил!

— Мариана, аз...

— О, Фил, мълчи!

Гърдите на Мариана, ръцете на Мариана, тялото ѝ, което стотици нощи си бях представял, за което толкова години бях мечтал, тялото ѝ, което безброй пъти бях пожелавал, нежното ѝ красиво тяло, часовете по физическо и онова до болка познато свиване в корема при вида на стройното ѝ гъвкаво тяло, Мариана, Фил — всичко в мен и около мен шеметно се въртеше, какво ставаше...

— Фил!

— Мариана, наистина ли...

— О, Фил, мълчи! Моля те мълчи!

Къде беше останал светът, къде беше останал Върха, къде беше останал абитуриентският бал в празнично светлия град, къде беше останало писмото, къде бяха останали думите „скъпи приятелю“, къде бяха гневът и мъката, защото вече нищо не съществуваше, освен целувките и ласките на Мариана, освен усещането, че всичко се върти и нещата никога вече няма да заемат предишните си места, че сме отплували някъде много, много далече и никога няма да се върнем ние, двамата — аз и Мариана...

— Мариана...

— Мълчи, Фил, мълчи!

Защо вече навън е светло, защо ние лежим един до друг и говорим, за какво говорим, защо всичко отново е на мястото си, защо дневната светлина така безжалостно нахлува през сините пердета, защо всички неща, които вече не съществуваха, се бяха върнали отново, защо, защо, защо...

— Фил, ти никога няма да ми простиш, нали?! И ние повече няма да се видим.

Какво можеш да ѝ отговориш?

— Това трябваше да се случи много по-рано, нали?

Какво можех да ѝ отговоря?

— Нищо не може да се върне, нали Фил?

Какво можех да ѝ отговоря?

Лежах в топлата стая, на топлото легло и чувствах до себе си топлото тяло на Мариана, тялото ѝ, което сега беше мое, но преди това беше принадлежало на някой друг, а утре можеше да принадлежи на трети, можеше, можеше, можеше... и в един миг ме обзе непреодолимо желание да си тръгна, да се махна оттук. Бързо дръпнах завивката и отблъснах Мариана от себе си.

— Къде, Фил?

— Искам да си тръгна.

— Недей! Остани при мен!

— Не. Искам да тръгна.

— Много е рано. Ще те спрат долу и ще те питат къде си бил. Те познават всички от блока.

— Не ме интересува. Отивам си.

— Не искаш ли да поговорим, Фил?

— Да говорим? За какво?

— Ами... — тя избягна погледа ми — за всичко.

— Не. Няма за какво да говорим.

— Наистина ли няма, Фил?

— Наистина.

Облякох се бързо. Мариана ме гледаше от леглото и мълчеше. Облечен вече с палтото, приседнах до нея. Сега ме гледаше право в очите.

— Бъди щастлива.

— И ти, Фил — гласът ѝ потрепери.

Скочих, излязох от стаята и се втурнах надолу по стълбите.

— Ей, момче! — извика портиерката, но аз вече бях отворил вратата и след миг тичах по алеята. Тичах дълго, докато останах без дъх. Прекосих почти целия Студентски град, подминах нашия блок и отново бях сред полето. Над разораната угар се стелеше лека мъгла. Газех в калта, дъхът ми се превръщаше в пара, дълго бродех в мъглата и нещо ме стискаше за гърлото. Не, този път няма да се върна, не бих го допуснал за нищо на света. Това е краят! И от тази мисъл невидимата лапа още по-силно се стягаше около гърлото ми. Нямах я вече Мариана, макар че лицето ми още гореше от целувките ѝ, тя

трябваше да се превърне в един спомен както всичко останало — както абитуриентският бал, приятелите, нощта, танците, изгревът на хълма, пътуването с колата до ресторанта през празнично светлия роден град, както целият онзи далечен двайсет и четвърти май и всичко преди него...

IV

Отмина с целия си ентузиазъм осми декември — първият ми студентски празник. Сесията все по-чувствително приближаваше. Започнах да ходя във факултетната библиотека и оставах все по-дълго. Чувствах се някак странно в голямата стара зала със стъклен таван, от който струеше дневната светлина, придружена от гукането на гълъбите. Винаги сядах на една малка маса горе, встрани от широката пътека с парапет, която опасваше цялата елипсовидна зала, възможно най-далече от входа и най-близо до светлината и гълъбите. Понякога ставах и вземах от лавиците стари книги и енциклопедии на най-различни езици, някои от тях издавани през миналия век. Най-много обичах да разгръщам една стара японска енциклопедия, голяма колкото половината маса. Беше изработена от много фина хартия и имаше над пет хиляди страници. Вземах също и томове на голямата френска енциклопедия Ларус. Разглеждах картинките и се питах какво ли пише под тях, какви ли хора са съчинявали тези текстове. Те отдавна не са между живите, а това, което са написали, все така си стои в книгите и кой знае още колко време ще стои. Тези томове все така ще бъдат подредени по лавиците, покрити с лек слой прах, и тогава, когато мен няма да ме има. Седях, облакът на масата, и дълго наблюдавах другите долу, в залата, всеки съсредоточен над някаква книга. Понякога виждах мои колеги, асистенти, дори професори — всички четяха, а в залата цареше сънна тишина. Когато някой трябваше да пита за нещо библиотекарките, разговаряха шепнешком и от това още повече се засилваше сънното призрачно чувство на съприкосновение с науката, което витаеше над тази зала. И аз бях част от това съприкосновение. Колко ли студенти бяха чели тук, в тази сграда, строена в края на миналия век, колко ли още щяха да идват. И аз бях един от тях, един от хилядите под крилото на Алма Матер.

— В първи курс и аз бях така — смееше се Симеон, като надничаше в моите старателно водени лекции. — В първи курс всички сме така. Но много скоро ще видиш, че колкото повече четеш, толкова

по-малко знаеш. Най-много да сложиш очила. А книги можеш да четеш и като остарееш.

— Да — не се предавах, — но и бридж можеш да играеш, като остарееш, и на кино можеш да ходиш. Симеоне, не мислиш ли, че всички неща, които правим сега, можем да ги правим и като остареем.

— А-а, не — смееше се той. — Има едно нещо, което няма да можем да правим тогава. Всъщност ти защо още сеслушваш, а не си намериш гадже?

— Къде да го намеря, на пътя ли?

— Е, не на пътя, но не и в библиотеката. Там ходят само читанките. А бе, ти наистина ли си толкова задрямал? Не виждаш ли, че Мима се мъкне при нас заради тебе? Ей, боец, я се огледай!

Мима живееше заедно с Люси и напоследък наистина доста често идваше при нас. Искаше да я науча да играе бридж.

— Наистина ли мислиш, че идва заради мен?

— А ти наистина ли мислиш, че проявява към бриджа чисто спортен интерес?

Няколко дни след този разговор седях отново в библиотеката. Тук се чувствах най-сигурен. Четях „Психология на изкуството“ на Лев Виготски, един великолепен анализ на разказа „Леко дишане“ от Бунин. Никога не си бях представял, че може да има нещо толкова интересно в книга с подобно заглавие. Целият бях потънал в трагичната история на Оля Мешчерска и макар че библиотекарките на два-три пъти подканяха последните читатели да си тръгват, не се помръдвах от мястото си. В читалнята беше студено и ни бяха разрешили да влезем с палтата, а краката ми бяха изтръпнали от дългото неподвижно седене. Погледнах към големия стенен часовник — имаше цели петнайсет минути до осем часа. Залата долу беше празна, още десет минути, ех, защо не можех да взема книгата с мен... и изведнъж настана пълен мрак. Докато разбере какво става, чух вик от другия край на тъмната зала:

— Защо изгасихте! Отворете!

И тропот по стълбите, водещи към долния етаж. Някакво невидимо момиче викаше и тропаше по вратата на читалнята. В мрака. В мрака прецених, че докато тя изтича до вратата, библиотекарките сигурно са били в асансьора. Вече слизаха към партера. Значи няма кой да ни чуе. Между ударите по вратата, които огласяха цялата зала,

дочух хлипане. Невидимото момиче май плачеше. Сетих се, че в джоба си имам цигари и кибрит. Вече бях започнал да си купувам по един-два пакета на седмица. Извадих кутийката и драснах една клечка.

— Кой е там? — в гласа имаше нотки на ужас. Не можех да видя момичето в противоположната страна на залата, но то сигурно ме виждаше, осветен от огънчето на кибритената клечка.

— Ами заключен читател като вас — стараех се да говоря спокойно, макар че ми беше едновременно и весело, и страшно. Нали от първия миг знаех, че не съм сам. Но тя го разбираше едва сега. Сигурно й изглеждах като призрак в малкия кръг светлина. — Не се бойте! — гласът ми кънтеше в просторната зала. — Все ще се оправим някак.

Запалих нова клечка и тръгнах към стълбата. Вървах бавно, за да не изгасне. По стъпалата клечката свърши и запалих нова. Момичето беше притихнало.

— Пестете кибрита — чух гласа й съвсем близо до себе си. Тогава я видях. Беше се свила до вратата, ръката й бе вдигната напред, сякаш за да се запази от невидим нападател. Това ме накара да се засмея.

— Вие май се страхувате?

— Ами... не — каза тя и свали ръката си. — Добре се случи, че сте тук. Ако бях сама, наистина щях да умра от страх.

— В такъв случай, радвам се, че съм тук.

Запалих нова клечка. Исках да я видя. Беше с къса тъмна пола и смешно вирнато носле, облечена в кафяво палто с кожена яка. В очите й се четеше уплаха и едновременно с това интерес. Тя също ме оглеждаше. Клечката свърши.

— Какво мислите да правим? — попита момичето в тъмнината, която отново ни обгърна отвсякъде. — Как можах да ни заключат? Беше осем без десет. Нима не са ни забелязали? Къде седяхте вие?

— Горе, в дъното.

— И аз бях горе.

— Оставили ли сте нещо на гардероба?

— Не, нося само една тетрадка. И чантата си.

— Защо не сте оставили чантата си на гардероба?

— Но това е дамска чанта. Нося я винаги с мен.

— И аз не съм оставил нищо. Ето защо са помислили, че вътре няма никой.

— Вярно! И понеже ни пуснаха с палтата... Но как може! Какво ще правим сега?!

— Ами по всичко личи, че ще нощуваме тук.

— Какво?! Цяла нощ тук? Как можахте да си го помислите?!

— Ами тогава предложете нещо.

— Ще тропаме по вратата и все някой ще ни чуе.

— Едва ли. Кой ще мине по това време оттук?

— Може би пазачът. Нали той обикаля по етажите след десет часа? Един път бяхме останали до късно на едно упражнение по антична и той дойде да...

— Вие какво учите?

— Българска филология. Първи курс.

— И аз. В коя група сте?

— В шеста.

— А аз — в първа. Но сигурно сме се виждали на лекции. Къде седате обикновено?

— Какво значение има къде седам? Важното е да излезем оттук. Може би пазачът наистина...

— Мисля, че той обикаля само първия етаж — една вечер пазачът ме бе заварил в редакцията, която се намираше на партера. — Защо да се качва на тавана? Едва ли някой ще се катери дваисет метра по фасадата, за да влезе в Университета през гълъбарника.

— Сигурен ли сте?

— Да.

Не бях сигурен, разбира се. Но какво пък толкова щеше да стане, ако си поговорим с това момиче една нощ в тъмната читалня на факултетната библиотека?

— Наистина ли мислите, че ще трябва да стоим до сутринта в тази студена зала?

— Не виждам друга възможност.

— А ако разбием вратата?

— Трудничко ще бъде — хванах дръжката и разтърсих масивната дъбова врата. За да не кажа невъзможно. Имате ли нещо против да се запознаем?

— Много бързо се примирявате.

— Защо? Все пак нищо трагично не се е случило. Няма да ви изям, а и едва ли ще умрем от студ за една нощ.

— О, и през ум не ми е минало, че сте човекоядец!

— Е, значи всичко е наред. Казвам се Филип.

— Ваня, отговори тя след кратко мълчание.

Запалих клечка кибрит и триумфално ѝ подадох ръката си. На светлината от пламъчето забелязах, че момичето леко се усмихна.

— А сега, Ваня, да видим какво може да се направи, за да прекараме нощта по-удобно.

— Предполагам, че не се надявате да спим.

— Не, но... бихме могли да съберем няколко маси и да легнем на тях например.

— В никакъв случай!

— Прави ли ще стоим цяла нощ? Аз лично не мисля да стърча до сутринта.

— Правете каквото искате. Аз ще стоя до вратата. Може да мине някой.

Отново извадих кибрита и си запалих цигара. Крадешком хвърлих поглед към момичето. Лицето му изразяваше решителност.

— Все пак нека се поуредим малко. А ако мине някой, няма страшно — толкова е тихо, че ще го чуем, ако ще да е на долния етаж.

— Май имате право — въздъхна тя. — Но обещавайте ми, че ще се държите прилично.

— Обещавам.

— Само ако ме излъжете!

„Какво ще правиш, ако те излъжа?“ — щях да кажа, но се въздържах...

— Гладен ли си? — попита Ваня в тъмнината.

Бяхме се сгушили върху три маси до стената. Гърбовете си бяхме опрели на една етажерка. Тук всички стени бяха заети от лавици с книги. Запалих нова клечка кибрит и извадих напосоки една книга.

— „Годишник на Софийския университет“, хиляда деветстотин и осма година — прочетох на глас.

— От преди Балканската война. Представяш ли си — всички хора, които са писали тези статии, отдавна вече са мъртви.

— Точно за това си мислех и аз.

— Хайде, хайде остави я! Ако си гладен, имам в чантата си шоколад. Можем да си го разделим.

Оставих книгата на мястото ѝ. Чух как тя отваря чантата си и след това шума от хартията на шоколада.

— Вземи — ръката ѝ търсеше моята.

— Благодаря.

Опипах парчето в тъмнината. Беше доста повече от половината.

— Хайде да говорим за нещо — помоли тя. — Страх ме е от тъмното.

— Добре... Кажи ми какво четеше?

— О, само за четенето — не! Нека за нещо друго.

„В библиотеката ходят само читанките“ — спомних си думите на Симеон. Но Ваня не искаше да говорим за книги. Може би аз самият бях „читанка“.

— Само за книги ли можеш да говориш? Значи напразно съм се страхувала от тебе... Е, не се обиждай! Казах го на шега. Разкажи ми нещо за себе си.

— Не знам какво би искала да ти разкажа. Разкажи ми първо ти. Всъщност ти откъде си?

— От Бургаско.

— О, значи морско гадже — подхвърлих смело. — Сега остава да кажеш, че баща ти е капитан на кораб.

— Нищо подобно. Баща ми е шофьор. И освен това нашето село е на осемдесет километра от морето.

— И все пак сигурно познаваш някой капитан на кораб.

— Е, да, познавам.

— Ваня, ти на колко години си?

— Ха-ха, защо питаш?

— Просто така.

— На двайсет и една.

— Та ти си по-голяма от мен!

— Какво откритие.

— Ами... като си на двайсет и една години защо си в първи курс?

— Много просто. Защото тази година ме приеха. Ти от Марс ли падаш?

— Не. От казармата.

— Добре казано, войнико.

— А какво си правила през тези три години?

— Две. Аз завърших английска гимназия. А през тези две години работих естествено.

— Какво си работила?

— През лятото — екскурзовод на Слънчев бряг, а през зимата правех кукли в един цех.

— Кукли ли?

— Да, кукли. Нали и през зимата трябва да се работи нещо.

— Как се правят кукли?

— Ох, ще ме умориш от смях... Ами как — рисувах им лицата, шиеш гащички, роклички, чорапки.

— Ти какво точно правеше?

— Сглобявах ги — първо ръцете, после краката и накрая главата. Като не мога да шия и да рисувам... Страшно интересно, нали?

— Да — признах си аз.

— Да, нали? Само след една седмица ти омръзва животът и като видиш кукла, ти прилошава. А като малка така обичах кукли. Но стига за това. Разкажи ми нещо за себе си.

— Какво да ти разкажа? Завърших гимназия, след това отидох в казармата, а сега съм тук. Това е всичко.

— Къде си служил?

— На един връх в Родопите. На две хиляди и двеста метра височина.

— Сигурно е било много студено.

— Да. Веднъж, като бях на пост, в четири часа сутринта термометърът показваше трийсет и два градуса под нулата.

— Трийсет и два градуса под нулата?! И си стоял навън?!

— Ами да. Караулът не стои в стаята.

— И ме караш да ти разправам за куклите... Разкажи нещо за твоя връх. Какво правеше там? Сигурно не си бил само караул.

— О, не. Работех на радиолокационна станция.

— Какво е това?

— Ами станция, която следи полета на самолетите.

— Сигурно е било много интересно.

— В началото — да. Седиш в тъмната зала и гледаш едни светли точки, които бавно се движат по екрана. Като си помислиш, че това са

самолети, които са на стотици километри от теб... Но за тези неща не трябва да се говори. Те са военна тайна.

— Ох, вие, момчетата, ще ме побъркате с тази ваша военна тайна. Толкова сте забавни като... Шт, тихо! Чувам стъпки.

Навън наистина се чуваха стъпки. Някой изкачваше стълбите към библиотеката.

— Филип, страх ме е. Кой ли може да бъде?

— Ами кой — пазачът.

През процепа на вратата се мярна движеща се светлина, след това отново се чува стъпки, които се отдалечаваха.

— Пазачът е, разбира се. Нали искаше някой да дойде. Ето сега ще потропам и той ще ни отключи.

— Не, Филип, недей! Страх ме е! Кой знае какво ще си помисли, като ни види тук. Може да ни заведе и в милицията. Нека да не му се обаждаме. Сутринта, като дойдат библиотекарките, ще се измъкнем.

— Добре, да останем. И без това така хубаво си приказваме.

Стъпките заглъхнаха по коридора. Светлината изчезна. Още дълго време мълчахме. Чувствах дишането на Ваня в мрака и рамото ѝ до моето.

— Филип.

— Да.

— Защо мълчиш?

— А ти?

— Пазачът май си е отишъл.

— Да. Сигурно е минал по другото стълбище.

— Значи можем вече да говорим.

Макар че почти шептахме, гласовете ни отекваха в празната зала.

— Филип, говори нещо!

— Какво?

— Не знам. Каквото и да е. Би ли ми подал една цигара?

— О, извинявай, помислих, че не пушиш.

— Не пуша. Понякога запалвам, но рядко.

Погледите ни се срещнаха над клечката кибрит. Докато се гледахме, тя изгоря и никой от двамата не успя да запали цигарата си. Засмяхме се едновременно в тъмнината. Изведнъж ме обзе силно желание да я прегърна, но нямах смелост да го направя. Драснах нова

клучка и отново срещнах очите ѝ. Запалихме цигарите. Ваня се закашля.

— Колко клечки имаме още?

— О, не се бой, кутийката е пълна до половината.

— От време на време ще драсваме по една клечка, за да се видим, нали?

— Добре.

— Ей, знаеш ли, може би ключът за осветлението е някъде тук.

— Мисля, че не е. Първо чух как се затвори вратата, а после изгасиха лампите.

— Сигурен ли си?

— Да.

Отново не бях сигурен както и тогава, когато ѝ казах, че пазачът не обикаля горните етажи.

— Но дори и ключът да е в залата. Какво от това? Няма да ни помогне да излезем. Или предпочиташ цяла нощ да четем книги?

Тя се засмя.

— Не, не предпочитам. А ако запалим лампата, може пазачът да мине отново и да види светлината.

— Ако искаш, да проверя.

— По-добре недей. Може отнякъде да видят, че свети.

Отново мълчахме.

— Ваня — гласът ми прозвуча глухо в мрака. — Може ли да те попитам нещо?

— Естествено.

— Ти имаш ли си приятел?

— Ох, ще ме убиеш — каза тя през смях. — Защо питаш?

— Просто така. Ако искаш, можеш да не ми отговаряш.

— Защо? Имам много приятели.

— Не се прави на глупава. Знаеш какво имам предвид.

— Олеле, колко сме сериозни!

— Не се смей!

— Добре, няма повече. Питаш дали имам някой мъж, с когото спя от време навреме, нали? Смятай, че не искам да ти отговоря.

Как само го каза — мъж, с когото спя! Почувствах как се изчервявам. Добре, че беше тъмно.

— А ти имаш ли си някое момиче?

— Не. Имах, но вече нямам. Беше отдавна. Учехме в един клас...

Защо ѝ разказвах за Мариана? Щеше ли да ме разбере? Не постъпвах ли глупаво? Едва сега разбирах колко необходимо ми е било да го разкажа на някого. Но защо точно на нея? Защо точно на това непознато момиче, в този миг не можех да си спомня дори как изглежда. Защо?

Ваня през цялото време мълчеше. Дълго мълчахме, след като спрях да говоря.

— Защо ми разказа всичко това?

— Не знам. Наистина не знам. И аз самият се питам.

— Аз също имах едно момче. И също бяхме съученици. Смешно, нали?

— Защо?

— Също като теб.

— Да. Също като мен. И какво стана?

— Ами нищо. Също като теб.

— Как така? Той е бил войник, нали?

— Да. Но нека не говорим повече за това.

— Добре. Да говорим за нещо друго.

Говорихме за много неща. Утринната светлина бавно започна да се процежда през стъкления таван на залата. Все така седяхме свити върху трите маси в ъгъла на читалнята, облежнати върху прашните годишници на Университета. Като се развидели съвсем, станахме, раздвижихме изтръпналите си тела и подредихме всичко както си беше. Сгушихме се зад една лавица на горния етаж и така дочакахме идването на библиотекарките. Очите ни се затваряха за сън, но се налагаше да издържим поне един час, за да се появят достатъчно читатели и нашето излизане да остане незабелязано. На входа на Университета трябваше да се разделим.

— Накъде си? — попита Ваня.

— Към Студентския град — за лекции и дума не можеше да става.

— Значи можем да пътуваме заедно с осемдесет. Аз слизам на спирката преди МЕИ и се връщам назад с трамвая. Така е по-бързо.

— Къде живееш?

— На улица „Жолио Кюри“. До парк-хотел „Москва“.

— На квартира ли?

— Да.

— Сама?

— С едно момиче от Благоевград.

В автобуса беше студено. Седяхме един до друг и мълчахме.

— Ако искаш, ела ми за малко на гости — предложи Ваня. — Дора сигурно е на лекции. Ще прием по едно кафе.

— Добре — невъзможно ми се виждаше да се разделим така изведнъж.

Изпихме кафето, но не си тръгнах. Настаних се на леглото на Ваня, а тя — на другото и спяхме до вечерта. Беше вече тъмно, когато поех към общежитието.

V

Доиде сесията. Етажите, коридорите, стаите в общежитието постепенно утигнаха. Някои си заминаха по родните места, за да учат там. Читалните по етажите се изпълниха с хора. Счупеното стъкло в читалнята на нашия етаж, от което вече три месеца вееше, бе сменено още в първия ден на сесията. Долу, при входа, се мъдреше огромен плакат, написан с червена боя: „Посещенията на гости са разрешени от 16 до 18 часа. Сесия!“ Сесия. Над целия студентски град бе легнала необичайна тишина. Прозорците на стаите светеха денонощно, но от тях вече не долиташе музика нито смехове. Само от време на време, обикновено след полунощ, някой прозорец се отваряше с трясък и над смълчаните снежни алеи се понасяше отчаян проточен вик: „Е-е-ех!“ След това прозорецът се затръшваше още по-силно и отново наставаше тишина. Единствено от съседния блок, в който живееха студенти от ВИФ, се отваряха по няколко прозореца едновременно и безброй пъти се чуваше един и същ диалог, изпълнен с резове:

— Ида-а-ат!

— Кой иде, бе? — питаше другият глас.

— Изпитите ида-а-ат! По двама, по трима и тук-таме по саме!

Случваше се първият глас да изреве сам и дълго време да не се намери кой да му отговори. Тогава над смълчаните блокове се повтаряше безброй пъти все същият вик:

— Ида-а-ат!

— Ида-а-ат!

— Ида-а-ат!

И така, докато се намереше някой, който да му зададе до болка познатия въпрос:

— Кой иде, бе?

Отговорът беше известен.

Ако човек излезеше пред входа към седем часа сутринта, можеше да види как от всички етажи слизат същите момчета и момичета, които месеци наред е срещал из общежитието с протрити джинси. Сега момчетата бяха облечени с добре изчеткани костюми,

събирали през целия семестър праха в гардероба, гладко избърснати, а момичетата — в хубави рокли с дълбоки деколтета, старателно гримирани. Те отиваха на изпит.

Двете съквартирантки на Люси си бяха заминали и Сашо се пренесе при нея да четат заедно, а Симеон клатеше недоверчиво глава.

— Да четеш с жена за изпити, това не е на добро.

Той наричаше Люси жена.

— Не ми харесва тая работа. С жена не се чете за изпити. От мене да го знаеш.

Симеон отново, за кой ли път, се оказа прав. Сашо и Люси ги скъсаха общо на три изпита, от които него — на два, а нея — на един.

За моя пръв изпит по антична литература имах цели дванайсет дена. За това време Симеон трябваше да вземе три изпита. Но дните страшно бързо се топяха. Симеон взимаше изпитите един след друг, а мен ме обземаше все по-голям страх. Античната литература беше най-голямото препятствие в сесията и нашата група извади лош късмет, като ни сложиха изпита преди всички останали. Почти всеки ден се обаждах на Ваня по телефона — тя взе първия си изпит с петица и беше много щастлива. Вече заедно четяхме по антична, но нейният изпит беше цели пет дена след моя...

— Филип, тръгвай веднага към нас! — извика една сутрин в слушалката.

— Какво има?

— Дадох ми билетите на професор Стефанов.

— Какво?

— Билетите! Както се падат на изпита!

— Тръгвам веднага. А Дора?

— Тя снощи си замина.

— Добре. Идвам.

Билетите на професор Стефанов! Това беше мечтата на всеки от нас. Щях да зная как точно се падат въпросите, кои автори и произведения не са включени в тях. След няколко минути се носех към спирката. Не бях виждал Ваня от две седмици.

— Сигурна ли си, че това са билетите? — бе първият ми въпрос.

— Естествено. Даде ми ги едно момиче от втори курс. Той не ги е сменял от пет-шест години.

— Тогава да започваме.

Есхил, Софокъл, Еврипид, по едно кафе. Аристофан, Апулей, Вергилий, още по едно кафе. Много автори, много кафета, много цигари.

— Страшни сме, нали? — радваше се Ваня.

— Мислиш ли, че ще минем всичко?

— Разбира се. Трийсет и четири билета по два въпроса — това прави шейсет и осем. Досега сме минали към трийсет. Общите въпроси — накрая, нали?

— Добре.

На света не съществуваше нищо друго освен малката стаичка с двете легла, библиотечката и масата, отрупана с книги и учебници. Редувахме се. Ваня четеше няколко въпроса, аз слушах, легнал на леглото, и пуших. После аз четях, а тя запалваше цигара. Ваня също си беше купила цигари. „Само за сесията“ — бе казала.

— Това е гаден билет. Начало на старогръцкия театър и Августовият златен век в римската литература. Два общи въпроса. Дано не го изтеглиш.

Привечер хазаите на Ваня се прибраха. Привлечена от гласа ми, на вратата потропа жена на около петдесет години с фризирана коса.

— Четете ли? Четете ли?

— Много е любопитна — засмя се Ваня.

Към девет и половина трябваше да направя номера с тръгването. Облякох се, излязохме в коридора. Ваня отключи вратата, взех си довиждане с глас достатъчно висок, за да събуди и мъртвите, макар че целта беше само да ме чуе хазайката, след което Ваня шумно затвори вратата и се върнахме обратно в стаята — тя кашляйки, а аз на пръсти.

Свършихме с билетите малко преди полунощ. Закопчах горното копче на сетрещето си, увих около врата си шала, подарък от мама, нахлупих каскета и се приготвих за борбата с януарския мраз. След четвърт час стоях на трамвайната спирка, потропвайки от студ, но трамвай не се появяваше. Стана дванайсет и половина. В един часа щяха да заключат общежитието. Дори и веднага да дойдеше трамвай, едва ли щях да успея. От светофара при осми блок имаше още два-три километра път. Бръкнах в джоба си. Четири лева. Щяха да стигнат. Заставах на тротоара за такси. Минаха две-три, но заети. Колите се появяваха в далечината по булеварда, заслепяваха ме с фаровете си, после бързо прелитаха покрай мен с ледения си полъх. Снегът

продължаваше да вали. Вятърът се усилваше. Ставаше ми все по-студено. Слязох на платното и започнах да махам на всички коли. Наближаваше един без петнайсет. На паркинга от другата страна на булеварда спираха коли, от които слизаха хора — те се смееха и влизаха в хотела. Продължавах да махам срещу заслепяващите ме фарове. Изведнъж ми се стори, че една от колите намалява скоростта си. Да, тя вече се движеше съвсем бавно и като ме доближи, спря. Беше бяло „Волво“ — последен модел, с голяма издадена напред броня. Вратата се отвори, изтичах няколко метра и надникнах вътре. На шофьорската седалка седеше руса жена, облечена с тъмна дълга до земята рокля. Тя гледаше напред, без да помръдва. Стъписах се.

— Извинете, аз съм до Студентския град. Бързам, утре съм на изпит, а...

Тя продължаваше да гледа напред. От колата лъхаше топлина, свиреше тиха музика, нежна зелена светлина струеше от арматурното табло, а двигателят почти не се чуваше.

— Ако можете да ме оставите на светофара до...

Тя бавно обърна глава, изгледа ме с изненада, сякаш беше забравила, че е спряла, и с плавно движение на дясната си ръка посочи седалката.

— Само до светофара. Оттам мога и пеша. В един часа заключват общежитието — продължавах да говоря, докато се настанявах до нея, — а утре съм на изпит по...

Жената рязко потегли и гърбът ми за миг се залепи за меката облегалка. Отново гледаше напред и по нищо не личеше, че чува това, което ѝ говоря. Стрелката на километража някак неусетно достигна сто километра. Прелетяхме през първото кръстовище и наближавахме светофара, от който се отклоняваше пътят за Студентския град.

— Аз ще сляза след малко, ето там — посочих и се размърдах на седалката.

И през това кръстовище прелетяхме със същата скорост.

— Но аз... трябваше тук да...

Жената продължаваше да гледа напред в мрака, разрязан на две от мощните фарове.

— Но... разбирате ли... аз...

Тя се обърна и ме погледна толкова бавно, че коремът ми се сви от страх. За това време изминахме почти един километър. Не издържах

на погледа ѝ и сведох очи. Когато ги вдигнах, тя отново гледаше напред. Русата ѝ коса падаше на вълни по раменете. На зелената светлина от таблото лицето ѝ изглеждаше бяло, много бледо, с нежен профил, високо чело и леко присвити устни. Беше облечена в черна вечерна рокля с дълбоко деколте, без ръкави, а нежните ѝ голи ръце уверено държаха волана. На шията си имаше огърлица, на лявата ръка — няколко гривни, а почти всичките ѝ пръсти бяха с пръстени. Всички тези накити стояха на нея така естествено, че невероятно би било, ако ги нямаше...

Коя беше тя? Къде отивахме? Защо ме качи в колата? Не можех да си отговоря на нито един от тези въпроси. Вече също гледах напред. Стремях се да следя пътя. Минахме през „Младост“, след това излязохме на околоръстния — оттук бях минавал някога, по този път татко избягваше София. Ако се ориентирах добре, движехме се по посока към Горна баня. Но на разклона за Самоков колата рязко намали, видях добре табелата, и зави наляво в посока, обратна на града. Снегът продължаваше да вали, наоколо беше пълен мрак, фаровете осветяваха шосето, а на завоите лъчите светлина се забиваха в крайпътния склон. Минахме през някакво село. Железница, трябва да го запомня, казах си... И изведнъж ме обзе страх. Къде съм аз? Каква е тази жена? Къде ме води? Защо мълчи? Какво иска от мен? В съзнанието ми прелитаха всякакви истории за тайнствени убийства, изчезнали хора, за които никога нищо не се разбира. Нейното мълчание ме подлудяваше. Исках да кажа нещо, но не знаех какво. Невъзможно беше да кажа нещо след това дълго мълчание. Едновременно с това ми беше и невъзможно да мълча повече. Тя не ме беше погледнала от мига, в който ѝ обяснявах, че трябва да слеза. Караше уверено в мрака, явно познаваше пътя. Не можех повече да мълча, а не знаех какво да ѝ кажа. Вбесяваше ме безсилието пред тази двойна невъзможност.

— Къде отиваме? — сякаш някой трети бе произнесъл тези думи, толкова глупаво и ненужно прозвучаха те.

Жената мълчеше, без да отклонява поглед от пътя. Изведнъж ме осени спасителна мисъл. Ами да, тя не е българка! Сигурно не знае български! Каква е тогава? Откъде идва? Защо е облечена само с тази рокля? Къде ме води? Откъде познава това шосе? Глупости. Едва ли имаше нещо по-глупаво от това непрекъснато да си задавам въпроси,

на които не мога да отговоря. А в края на краищата защо винаги трябва да знаем какво точно става с нас?!

Не след дълго жената отби от шосето. Вече се движехме бавно по коловозите на някакъв черен път, затрупани от новия сняг. В тъмнината се мяркаха и изчезваха някакви къщи, сигурно вили. На два-три пъти колата забуксува, но жената с бързо навъртане на волана, при което гривните ѝ сънно издрънчаваха, успяваше да я вкара отново в коловоза. Завихме надясно и след няколко метра спряхме пред висока желязна врата. Фаровете осветиха красива вила с две колони отпред, между отрупаните със сняг дървета. Двамата мълчахме. Едва сега тя ме погледна и докато се опитвах да издържа на погледа ѝ, можах да забележа, че очите ѝ са сини. В колата беше светло от отразената светлина на фаровете върху снега. Сведох очи и слязох, за да отворя дворната врата. Тя не беше заключена. С мъка разбутах снега, който се беше натрупал. Сигурно тук никой не бе идвал от началото на зимата. Все още се опитвах да доразтворя лявата врата, когато волвото изръмжа и влезе в двора, като мина на два-три пръста разстояние от полуразтворените желязни крила. Това може да направи само човек, на когото не му пука дали ще одраска калника, или ще смачка половината кола, казах си автоматично и отново затворих вратата. Когато се обърнах, жената вече отключваше вилата. Влязохме в просторен салон, в който имаше красива камина от черни плочки, два много изящни дивана с няколко кресла върху огромен килим, няколко масички с извити крака и една статуя от бял мрамор. Никога не бях виждал статуя в къща и първата ми мисъл беше, че е открадната или купена от някакъв музей на античното изкуство. Статуята изобразяваше гол младеж в естествен ръст, вдигнал едната си ръка, сякаш за да се предпази от невидима опасност. В противоположния край на салона имаше стълба с красиви парапети, която водеше за горния етаж. Отдясно на камината се виждаше зад полуразтворени завеси широка спалня, застлана със светлосиня покривка. Вътре в салона беше не помалко студено, отколкото навън. Едва сега погледнах жената. Изправена, тя беше висока почти колкото мен. Гърбът ѝ бе почти гол — такава беше кройката на роклята. Видях я, като се запъти към ъгъла, където отвори един шкаф и извади бутилка уиски. Разпечата я и наля в две чаши. Едната остави върху камината, а другата взе със себе си и се настани в едно кресло. С нищо не показваше, че ѝ е студено. Чашата

върху камината... Какъв глупак съм, дявол да го вземе! Бързо се приближих и видях, че има всичко необходимо да се запали огън — сухи цепеници, няколко парчета борина, кибрит. Заех се с облекчение за работата, която ми предстоеше. Стъкнах огъня и като наблюдавах играта на пламъците, прибавях още дърва. Започна да се разнася топлина. Прибавих още две-три по-дебели цепеници и се обърнах към жената. Но нея вече я нямаше в креслото. Огледах се и видях, че седи на ръба на леглото зад завесите. Не бях усетил кога е минала покрай мен. В този момент полилеят изгасна, явно в малкото помещение имаше друг ключ, и за миг само пламъците на огъня осветяваха салона. След това в спалнята светна жълт лампион и на неговата светлина видях как жената отново сядва на края на леглото. Чашата беше в ръката ѝ. Бутилката също бе с нея. Едва сега се сетих за моята чаша. Тя си стоеше на камината. Взех я и отпих голяма глътка. Алкохолът се разнесе като топла вълна по тялото ми. Отпих още веднъж. Не знаех дали да отида при нея, или да седна на някое от креслата в салона. Първото не смеех да направя, а второто щеше да бъде ужасно глупаво. Все още стоях прав пред камината. Сетих се да сваля палтото и каскета си. Направих го бавно, за да спечеля време. Огледах се за закачалка, не видях и ги метнах върху едно от креслата. Страшно ми се искаше да заговоря жената, но вече се бях убедил, че е безсмислено. Защо не кажеш поне една дума? Поне името си. Изведнъж изпитах чувството, че ме наблюдава. Обърнах се. Да, тя наистина гледаше към мен, но едва ли мене. Ръцете ѝ с плавни движения вършеха нещо. Да, ръцете ѝ — те сякаш бяха нещо отделно от самата нея, тя изобщо не поглеждаше към тях. Приближих се. Жената сваляше накитите от себе си — огърлицата, обеците, гривните, пръстените. Сваляше ги, без изобщо да ги погледне, и ги захвърляше направо на земята, като че никога повече нямаше да има нужда от тях. Стоях срещу нея и в този миг се сетих, че съм облечен почти по домашному — със стария панталон и синия пуловер, с които си стоях в стаята в общежитието. Никога не се бях замислял какво да облека, когато отивам у Ваня. Общежитието, Ваня, изпитът — съществували ли са някога тези неща? Дори и да ги беше имало, сега те бяха изчезнали безвъзвратно. Имаше една руса жена, която сваляше накити от себе си, имаше една вила с мраморна статуя, имаше ме мен и... какво още? Какво? Къде? Кога? Имаше отново излишни въпроси.

Жената вече стоеше гола срещу мен. Беше свалила роклята си, всъщност не беше я сваляла — направи само някакво движение с двете си ръце и роклята сама падна от нея, за да открие бялото ѝ изящно тяло, изящно като на статуя, като на статуята в салона, само че женско. Тя стоеше и ме гледеше със същия поглед както в колата, сякаш нямаше нищо по-естествено от това да стои гола срещу мен и да ме гледа. Но сега всичко беше различно, защото аз трябваше да издържа на този поглед, трябваше на всяка цена да издържа, без да сведа очи, сега това за мен беше важно като живота, на всяка цена трябваше да издържа и може би точно затова все още я гледах, защото просто няха друга възможност, не, никаква друга възможност... Това е продължило много дълго, защото бавно, страшно бавно нещо в очите ѝ започна да се променя, не можех да разбера точно какво, но тя вече не ме гледеше така както преди, нещо в очите ѝ се беше променило и аз, глупакът, трябваше да видя, че те са пълни със сълзи, за да почувствам страхотната тъга, която излъчваха. После разстоянието между нас изведнъж изчезна, — не, не съм се приближавал към нея, просто разстоянието между нас изчезна, а съм сигурен, че тя също стоеше неподвижна — как е станало това, не зная. После изчезна разстоянието и между нейното тяло, голото, и моето тяло, облеченото. Говорех ѝ нещо, но не мога да си спомня какво, да ме убият, не мога да си спомня, просто не можех да мълча, затова говорех. Но на кого говорех? На кого говоря? Това беше първият въпрос, който си зададох след време, чиято продължителност никога няма да мога да определя. На кого говорях? На тази бяла, извиваща се и търсеца ме статуя? На жената, която ме качи в колата? На някаква жена, чието докосване чувствах? На кого? На кого говоря? Питам, молах, заклевах я да продума. Тя мълчеше. Казах по няколко думи на всички езици, на които можех да кажа по няколко думи. Тя мълчеше. На кого говоря? Това е, убеден съм, най-глупавият въпрос, който някога съм си задавал. Кажете нещо, заклевам те, говорех аз, трябва да кажеш нещо. Тогава бях убеден, че тя трябва да каже нещо, макар сега да знам, че е било точно обратното. Ако не друго, кажи ми поне защо мълчиш. Тя мълчеше. И аз знаех, виждах, че никога няма да разбера защо мълчи. Тогава ще си тръгна, казах, ще си тръгна, казвах много пъти, но не си тръгнах и накрая дойде момент, в който вече толкова пъти бях казвал това, че не ми оставаше наистина нищо друго, освен да си тръгна. Станах, с

разтреперани ръце облякох дрехите си, без да я погледна, макар и през ум да не ми минаваше, че ще си тръгна. Просто исках тя да каже нещо, само да продума, нищо повече. Каква е тази сила, която понякога ни тласка да искаме точно това, което не трябва? Лек звън на метал ме накара да се обърна. Тя лежеше точно така, както я бях оставил, но държеше в ръката си ключове, ключовете от колата. И отново ме гледаше със същия поглед, с който ми посочи празната седалка до себе си. Обърнах се и тръгнах. Тогава не знаех защо. Но сега знам. Защото не можех да остана повече. Защото, много по-късно го разбрах, вече бях мъж. Закопчах горното копче на сетренцето си, увих около врата си шала, подарък от мама, нахлупих каскета си и се приготвих за борбата с януарския студ. Минах покрай гаснещата камина и хвърлих още няколко цепеници върху жарта, минах покрай мраморната статуя на момчето, вдигнало дясната си ръка, сякаш за да се предпази от невидима опасност, отворих вратата, затворих я зад гърба си и поех през снега...

Отдавна бях намерил пътя, по който дойдохме. Колко време вървах? Колко пъти падах? Вече не чувствах краката си от коленете надолу. Имах усещането, че главата ми пулсира с ритъма на сърцето. Студът беше вътре в мен. Страшно дълго вървах, а все още нямаше и следа от селото, което трябваше да се казва Железница. Не бях ли тръгнал в обратна посока? Не, слизах надолу. Вече се бях отказал да търся отговор на всички въпроси. Защо я оставих? Тя имаше нужда от някого. Нямах ли и аз нужда от нея? Какво се беше случило? Коя беше тя? Откъде беше дошла? Какво щеше да стане, ако бях останал? Вече се бях отказал да търся отговор на всички въпроси. Бях сигурен, че ако се върна, ще я намеря легнала точно така, както я оставих. Винаги когато се сещах за нея след това, бях сигурен, че тя лежи точно така върху синята покривка на спалнята, както я оставих. Просто не можех да си я представя, че става, облича се, излиза от вилата, отваря дворната врата и изкарва колата — невъзможно беше да го направи. Тя и сега лежи точно така, както я оставих. Невъзможно е да бъде иначе. Но тогава, когато падах и ставах в студа, се бях отказал да търся отговор на всички въпроси. Няма въпроси и чувства тогава, когато най-важното от всичко е да оцелееш. Въпросите и чувствата идват по-късно... Не помня дали съм вървял, или съм паднал някъде, когато дойде камионът. Спомням си само, че шофьорът ми помогна да се кача

и ми говореше нещо много високо. Спомням си и това, че като стигнах до общежитието, вече се развиделяваше, но как съм стигнал, не помня. Вратата на стаята беше заключена и дълго се мъчих да вкарам ключа с измръзналите си пръсти. Първата ми мисъл беше, че трябва да пия, но нямаше нищо друго за пиене, освен корейския коняк на Пак, който той пазеше като светиня. Сграбчих бутилката и с труд развинтих капачката. Чу се лек пукот и след миг пиех на големи глътки. Усетих как нещо се движи в шишето и се свлича към гърлото ми. Змията, сетих се, че на дъното имаше навита на кълбо змия, но продължих да пия, тя отдавна е мъртва, и това беше достатъчно, за да продължа да пия. Симеон се размърда. „Какво става“ — попита. „Нищо“ — отговорих. „Успех на изпита“ — каза той, а аз само се засмях. После водата от душа, която пареше като огън, остатъка от бутилката и... и...

Много пъти след това съм се замислял за тази нощ. Въпросите отново се появяваха. Понякога си казвах, че нищо не се е случило, понякога бях убеден, че се е случило нещо много важно, но не можех да определя точно какво, а понякога ми се струваше, че е било просто сън — един много странен студен сън. И този странен сънно студен спомен винаги завършваше с мисълта: Добре че тогава не замръзнах в снега, слава богу, имал съм сили и щастие.

А изпита го взех след три дена. Явих се с друга група и изкарах шестица...

VI

Вече бях истински студент. Четях, спях и пак четях. Денонощието някак странно се изместваше и разтегляше. В началото на сесията четях от сутринта до късно вечер, после си лягах и ставах, за да чета отново. Започвах обаче да лягам все по-късно и да ставам все по-късно. След един месец вече лягах сутринта и ставах привечер, за да чета цяла нощ. Тогава беше по-тихо и спокойно, ако се изключат ревовете на съседите от ВИФ, които бяха отчайващо еднообразни.

— Ида-а-ат!

— Кой иде, бе?

— Изпитите ида-а-ат! По двама, по трима и тук-таме по саме.

Но и ние вече не им мълчахме. Още при първия вик някой от наша страна се показваше и целият блок притихваше в очакване на новото остроумие.

— Стигал си викал, бе! Утре имам изпит по дълъг скок!

— Учителките! Учителките-е! Леле, утре имам изпит по бокс, а ми се скъса крушата!

— Сложи си я на мястото на главата! Все ще имаш нещо по-добро.

И малко след това отново:

— Ида-а-ат! Ида-а-ат!

И познатият диалог.

Цялата интелектуална мисъл на нашия блок, блока на Университета, беше впрегната в огромната задача да накара отсрещните да млъкнат. Но те бяха непобедими. Ние се смеехме на успехите на нашия лагер, те — на успехите на своя. Диалозите имаха различна продължителност и обикновено биваха прекъсвани от наша страна, защото ние наистина имахме да четем. Изпитите наистина идеха, а всички знаеха колко изпита имат спортистите и как четат за тях.

— Вижте, вижте-е! Един пропадна през етажа! Тренира за изпит по щанги-и!

— Олеле, страх ме е-е! Тоя какви мускули е хванал от писалката-а! — викаше спортистът, който поради намесата на някой от нашия лагер не беше получил отговор на заветния въпрос кой иде.

И след размяната на още няколко реплики невидимият наш колега се прибираше да чете, а между блоковете се понасяше прегракнал глас, нещо като вой на победата:

— Ида-а-ат! Ида-а-ат! Ида-а-ат!

След известно време нашите активисти предприеха друга тактика. С оръжието на противника, така да се каже.

— Ида-а-ат! Ида-а-ат! — провикваше се някой от нашия блок.

— Кой иде, бе? — отговаряха му веднага.

— Гюлетата ида-а-ат! По две, по три, дъжд от гюлета вали-и!

Това изобретение, разбира се, най-често се използваше като отговор на заветния въпрос от другата страна, на който ние отговаряхме, че ще вали дъжд от гюлета. Те пък твърдяха, че изпитите по двама, по трима както и някои поотделно са се запътили на талази към петдесети блок. Накрая представителите на двата лагера се прибираха в стаите си прегракнали и премръзнали от студ, за да се наведат отново над учебниците, и тези резове диалози бяха може би най-приятното развлечение сред убийствената скука на сесията.

Никога не бях срещал нито бях виждал отблизо тези момчета. Веднъж обаче телефонът в нашия блок бе развален и отидох до техния, за да се обадя на Ваня. Изведнъж през вратата започнаха да влизат невероятно мускулести и широкоплещести мъжаги, натоварени с чанти и куфари. Гледах ги зяпнал — те бяха толкова много и всичките така яки, че свят да ти се завие. С тях шега не бива, казах си, по-добре е да не се закачаме с тях през прозорците. Докато си мислех това, а и все още никой не вдигаше телефона отсреща, чух боботещ басов глас почти до ухото си:

— Момче, да имаш в повече две стотинки?

— Да, да, заповядайте — смутолевих и му подадох единствената си монета, която бях приготвил да пусна, ако някой се обади. Бицепсът му сигурно беше колкото главата ми...

След това се промъкнах като паленце между мъжагите и с една не лоша скорост на състезател по спортно ходене се отправих към блока си.

Като разказах това на Симеон, той дълго се търкаля по земята от смях, преди да отговори:

— Ох, ох! Ох, ще умра! Ох! Знаеш ли какви са тия бе, Фильо?

— Че какви са? От ВИФ. Какви да са? — отговорих раздражен.

— А бе, ти къорав ли си? Не виждаш ли плакатите из целия комплекс?

— Какви плакати?

— Ох, какви плакати?! Ох, страшен си! Ами утре в зала „Христо Ботев“ се открива републиканското първенство по културизъм. Пристигнаха са културисти от цяла България и са ги настанили в блока на ВИФ. Ох! И какво — даде му стотинките и хукна да бягаш, а?

На обед, като тръгнахме към стола, видях отстрани на блока залепен цветен плакат, който канеше желаещите да посетят първото републиканско първенство по културизъм. На плаката бе сниман мъж със страхотни мускули досущ като този, на когото си дадох стотинките. Върху лицето му, което се губеше между огромните бицепси, беше изписана приятелска усмивка...

И аз бях студент като всички други. Зад гърба ми оставаха изпит след изпит. В решителния ден ставах към шест часа сутринта, избръсвах се грижливо, обличах все една и съща риза, абитуриентския костюм. „Вземи го“ — бе казала мама, когато заминавах за София. „За какво ми е“. „Все да имаш някоя официална дреха“, едни и същи чорапи и обувки, една и съща носна кърпа — всичко едно и също. Симеон с полузатворени за сън очи ставаше, за да ми полее чаша вода пред вратата. Тръгвах по дългия коридор, а пред някои врати вече имаше малки локвички — тук всички тръгваха рано за изпит. „Да помолиш там момчето, с което живееш, да ти полива вода преди изпит“ — бе казала мама. У нас винаги тя беше вършила тази работа, винаги вървеше пред мен със старата кухненска чаша, когато ми предстоеше нещо решително.

Колкото и силни да бяха страхът и притеснението, денят на изпита така или иначе си беше празник.

— Утре ще слагаме скафандрите — смееше се Симеон вечерта преди всеки изпит. И той, макар вече трети курс, ходеше на изпит с абитуриентския си костюм, защото нямаше друг.

— Като реша да се женя, тогава ще си ушия. Сега за какво ми е? — отговори той, като го попитах дали да си ушия костюм. Мама

настояваше.

Тези старомодни абитуриентски костюми придаваха празничност на нашите изпити. Когато облякох моя за първия изпит, във вътрешния джоб намерих поканата си за абитуриентския бал. Разтворих я. Вътре със ситния почерк на Мариана — „Фил, обичам те!“ М. 24 май и годината. Не знаех какво да направя с поканата. Стоях пред входа на блока, държах я в ръка, а покрай мен минаваха забързани момчета и момичета. Развиделяваше се. Прибрах поканата обратно в джоба и поех към спирката.

След третия изпит бях натрупал три шестици. Като гледах как другите треперят за тройки, страшно доволен от себе си се прибрах в общежитието и написах на един лист, който закрепих над леглото си: „Какво става? Аз ли съм толкова умен, или другите са ужасно глупави?“ Симеон видя листа, подсмихна се, но нищо не каза. След три дни беше последният ми изпит, най-лесният. На него получих четворка. Първата ми работа, разбира се, след като се прибрах в стаята, беше да скъсам листа. Ти не си най-умният, Филипе, другите имат шестици по фолклор, а ти имаш четворка. Колко си смешен, нещастнико! Веднага залепих друг лист с думите: „Само глупакът смята останалите за по-глупави от себе си.“ Някъде бях чел тази мисъл. Симеон погледна новия лист, подсмихна се и каза:

— Знаеш ли, от отличниците рядко става нещо голямо. Сега ми харесваш.

Но за негово съжаление аз си останах отличник.

След всеки изпит отивах в „Александър Невски“. Сядах на някой стол в полумрака и постепенно напрежението се оттичаше от мене. Из огромния храм се движеха хора, палеха свещи и разговаряха шепнешком. Този храм стоеше сред площада и вечно щеше да стои, неговите златни кубета с нищо не бяха се променили от това, че съм взел изпита с шест или с четири. Те не биха се променили и ако ме скъсат. Те биха си останали същите и ако въобще ме няма в този град, и ако въобще не съществувам на Земята. Едва ли биха се трогнали тези кубета, ако изобщо не съм се родил. Увлечен от тези мисли, забравил напълно за току-що взетия изпит както и за предстоящия, но не и за това, че не съм обядвал, аз се отправих към студентския стол на „Аксаков“, в който по правило имаше по-хубави неща за ядене, отколкото в мензата на Университета. Особено добре ми подейства

„Александър Невски“ след четворката по фолклор. Като се прибави към размислите за вечността и фактът, че това беше последният ми изпит и на другия ден си заминавам за дома, че първата ми сесия най-после е свършила, ясно е, че причините да тръгна към стола с повишено настроение бяха повече от една.

Необикновено топъл февруарски ден. Слънцето напичаше, снегът навсякъде се беше стопил и хората вървяха по улиците с разкопчани палта. След като изядох две порции, бях си ги заслужил, се отпратих към ЖП бюрото, като по пътя преброих парите, които имах, за да видя дали ще стигнат за билет за експреса, или ще трябва да пътувам с бързия влак. Не ми стигаха само дващест стотинки. Трябва да пътувам с бързия влак, но затова пък до утре ще имам почти един лев, казах си, всяко зло за добро.

Седнах в автобуса със светлото празнично чувство, че през останалата част от деня вече няма да мисля за изпити, че имам една свободна вечер, а утре сутринта — във влака за дома.

— Ти ходи ли на екскурзията в Плевен?

— Не. Каква екскурзия?

— О, беше много хубаво!

Заслушах се в разговора на двете жени на задната седалка.

— Цели три дена. Разгледахме Панорамата, музея, картинната галерия. Първата вечер ни заведоха в една механа на Кайлъка — „Караджейка“...

— Ех, Мария, откъде ги намираш тези екскурзии?

— От съюза. Организируют почти всеки месец. Сега ще ходим във Видин. Искаш ли да те запиша?

— Разбира се.

— И съвсем не е скъпо. Спим в хубави хотели. Из града се обикаля с автобус. Вечер — в ресторант. Ето в Плевен не бях ходила толкова години. Да знаеш как се е променил — широки улици, нови квартали. Толкова е чисто и красиво! А какво беше някога...

— Мария, май на другата спирка трябва да слизаме.

— Така ли? Къде сме? Виж, заприказвахме се и...

Нечия невидима ръка напипа рамото ми.

— Извинете, къде се намираме?

— Ами между...

Обърнах се и думите замръзнаха на устата ми. На задната седалка седяха две стари слепи жени и стискаха в ръце бели метални бастунчета. Шапката на едната беше леко разкривена. В първия миг изпитах чувството, че ме обливат със студена вода, после изведнъж ми стана горещо. Автобусът намали ход към спирката.

— Двореца на пионерите — почти извиках.

— Благодарим ви — казаха двете едновременно, надигнаха се и опипом се запътиха към вратата.

Какво ставаше с мен? Сълзи ли бяха това? Обърнах се към прозореца. Защо тази жена разказваше за неща, които не е видяла и никога няма да види? Защо не може да ги види? А дали наистина не ги е видяла? Само с очите ли може да се вижда? Сигурно — не. Иначе не би говорила така. Аз бях ходил толкова пъти в Плевен, но в музей никога не бях влизал, не бях разглеждал и Панорамата. Но ако исках, още днес можех да се кача на влака, да отида там и да ги видя. Да ги видя! Не бях ли щастлив само заради това, че виждам? За тези две жени — сигурно...

В общежитието цареше атмосфера на евакуация. Към входа се носеше непрекъснат поток от момчета и момичета, но вече не с костюми и деколтирани рокли, а отново с джинси. Те носеха куфари, чанти, сакове и заминаваха по родните си места. Сесията беше свършила. Съжалих, че си взех билет за следващия ден. Можех още тази вечер да съм у дома. Но нищо. Симеон и Иво също пътуваха утре. Сашо и Люси оставаха за поправките.

— Жалко за Сашо и Люси — бяха първите ми думи, след като разказах на Симеон как е минал изпитът.

— Сами са си виновни — той лежеше на леглото и пушеше. — Предупредих го да не се хваща да чете с нея. Знаеш ли, сега, когато цялото общежитие се опразва, ще учат отделно — всеки в стаята си.

— Защо? Да не са се скарали?

— Ами, не. Просто трябва да си вземат поправките.

Симеон отвори прозореца да изхвърли пепелника и изведнъж започна да се превива от смях.

— Фильо, ела бързо! Гледай, гледай!

Отсреща, в блока на спортистите, се разиграваше следната сцена: едно момче се беше провесило от прозореца на стаята и в ръцете си държеше една ска — на края ѝ беше завързало канап. Целта му беше

да хване с примката, която беше направило от канапа, един от закачените суджуци на прозореца на стаята под него. В тази стая имаше друго момче, което седеше на масата и четеше, но все още не беше видяло, че се опитват да откраднат деликатеса му. Крадецът отгоре не можеше да види, че в стаята под него има човек, и продължаваше опитите си да закачи с клупа подковообразния суджук. Най-после успя, издигна ската нагоре и с доволна усмивка грабна плячката. След това се насочи към следващото парче луканка. Но още в първия миг съседът му отдолу забеляза провесената ска пред прозореца, скочи с разярено лице, отвори и грабна извития ѝ край. Това беше страшна изненада за крадеца, който и без друго се беше провесил твърде много навън. В момента на дръпването тялото му се показва още повече и зае положението на везна, чийто център на тежестта падаше точно върху стената на стаята. Викът му изразяваше изненада и ужас. Той опита да се задържи с краката за черчевето на прозореца, но не пускаше ската. Борбата продължи мълчаливо, като долният спортист се бореше единствено за отмъщение, а горният — за своята вносна ска и живота си. Явно този, на когото откраднаха луканката, беше по-силен от скиора и положението на крадеца ставаше критично. За негово щастие вратата на стаята му се отвори и момчето, което влезе, светкавично го хвана за краката, като издърпа горната половина на тялото му вътре. Долният, усетил увеличаването на съпротивата, започна бясно да крещи, с което рязко увеличи броя на зрителите от нашия блок. Чуваше се отварянето на все повече прозорци и въпроси, примесени с неистов смях:

— Какво става?

— Онзи отгоре му крадеше суджуците — обясни някой и от всички страни се чува нови смехове. Явно имаше и други, които като нас наблюдаваха събитията от самото начало.

Борбата вече ставаше неравна и горните двама започнаха да издърпват ограбения навън от прозореца. Тъй като до този момент той не беше получил подкрепление въпреки отчаяните си викове, реши, че борбата е загубена, пусна рязко ската и отправи към горния етаж ругатни, в които се споменаваха майките на всичките му обитатели. Крадецът и неговият съквартирант се изтърколиха в стаята, а ската се завъртя във въздуха и удари силно горната страна на прозореца. Ограбеният им съсед бясно се втурна към вратата, сигурно за да се

качи горе и да продължи битката лице в лице с врага, но продължение на драмата не последва. Двамата явно се бяха заключили, за да изядат плячката на спокойствие.

Никога не съм се смял така. На моменти чувствах остри болки в корема и недостиг на въздух, сякаш някой ме души. Доста време се търкаляхме със Симеон по земята и до вечерта, щом някой от двамата споменеше за случая, отново започвахме да се смеем до припадък, като през сълзи си припомняхме все нови и нови подробности...

До късно през нощта играхме бридж. Аз и Мима, която днес също беше взела последния си изпит, срещу Симеон и Иво. Утре всички пътувахме. След ден-два общежитието щеше да опустее. Щяха да останат само чужденците, които нямаха къде да отидат. Също както на Нова година.

След новогодишните празници аз се върнах пръв и намерих в нашата стая всичките четиринайсет корейци. Като ме видяха, те се изнизаха тихомълком и отидоха в стаята на Ча и Сашо. Вечерта се върна Сашо и те се пренесоха в стаята на Ли, докато си дойде Иво, който живееше там. Така обикаляха от стая в стая, докато всички момчета на етажата си дойдоха и те отново се пръснаха. Странни момчета бяха корейците. Отначало не можех да ги различавам, а после дори научих особените им имена и се оказа, че те също са много различни един от друг, макар че всички имаха тесни очи и скулести лица. Нашият Пак беше тих и затворен, Ча беше весел и общителен, с него можеше да се говори за всичко. „Ча, харесват ли ти българките?“ — питаше го понякога Симеон, а той се смееше. Ли, който живееше с Иво, беше най-възрастен от всички — към четирийсетгодишен или поне така изглеждаше — той беше нещо като отговорник на групата. Всички го слушаха, а като станеше да си тръгва, ставаха и те. Корейците до един учеха руска филология. Първи бяха дошли в България Ли и Ча. Двамата за пет години само веднъж си бяха ходили у дома и най-добре говореха български. Но Ли почти не общуваше с нас, знаехме само, че в Корея той има жена и две деца. Всички ходеха с еднакви сиви сака и панталони, като на левия ревер на саката си имаха една и съща значка. Никога не видяхме някой от тях без значка, а веднъж, като търсех гума в чекмеджето на Пак, видях двайсетина такива значки, забодени върху няколко картончета. Странни момчета бяха корейците. Странни и добри. Никога не вдигаха шум, почти не

пиеха, само понякога си купуваха две-три бири за всички и тогава пееха тихо монотонни корейски песни, но щом някой от нас се появеше, почти веднага прекъсваха и по безгласния сигнал на Ли напускаха стаята, като взимаха със себе си недопитите бири, за да продължат другаде, ако стаята на някой от тях е свободна.

— Ча, защо всички ходите така еднакво облечени? — попитах веднъж съквартиранта на Сашо.

— Защо еднакво? — направи се той, че не разбира за какво става дума.

— Ами с едни и същи сака, панталони.

За значките си замълчах. Пак ми беше показал картички и албуми от Корея, на които хората също бяха облечени еднакво.

— Така си ходим — каза Ча. — Така е по-практично. Виж, жените носят разни шарени рокли и дрънкулки. Но ние не се кичим като тях.

Жените на снимките, които бях разглеждал, наистина бяха облечени в разноцветни рокли в ярки тонове.

Никога повече не стана дума за това. Приемахме тези момчета такива, каквито са, и бяхме доволни, че сме се паднали да живеем с тях, а не с някои други чужденци, с каквито беше пълно общежитието. Нашите корейци бяха тихи и странни...

След кратката ваканция, прекарана у дома, трябваше отново да се върна пръв, за да започна шофьорски курс, и отново намерих корейците в нашата стая. Почерпих ги със сладки и разни други неща за ядене, които бях донесъл от къщи, те мълчаха и бавно отхапваха, а след това напуснаха стаята, за да отидат в стаята на Ча, и през стената няколко дена слушах разговорите им на техния странен език, а вечер, на здрачаване — песните им, долитащи сякаш от другия край на света.

Шофьорският курс беше отдавнашна моя мечта и едно от нещата, които стояха на първо място в плановете ми за след казармата. Татко никога не ми беше давал да карам нашия стар „Москвич“, каквито и доводи да представях, а някои от съучениците ми в гимназията караха доста добре — бащите им ги учеха, като излизат извън града. На всичките ми приказки и молби татко отговаряше:

— Вземи си книжка, тогава карай колкото щеш. А другите не ме интересуват. Те отговарят за себе си.

И така, аз започнах първите си занятия в курса, без никога да съм пипвал волан. Отначало изоставах от другите, които повече или по-малко бяха опитвали, но бързо ги настигнах. Най-добре от нашата група караше Наим. Той беше палестинец и работеше като неврохирург в Медицинска академия. С него още на първото занятие станавме приятели. Случи се да седнем заедно — той беше заел последната маса, а всички останали се бутаха да се настанят напред. След курса Наим ме покани на гости в своята стая. Той живееше на общежитие в деветнайсети блок и ме почерпи с арабско кафе. Кафето имаше същият вкус като онова, което пих при момичето от Сирия, когато отидох да ѝ занеса преписаните лекции. Стените в стаята на Наим бяха покрити с палестински реликви, а точно над леглото му висеше национална кърпа, която, както ми обясни той, е символ на тяхното движение за свобода. Върху кърпата беше закачен цветен портрет на Ясер Арафат. Много пъти след това ходех у Наим. Той имаше приятелка на име Адриана, която следваше в Икономическия институт. Много вечери сме прекарвали в разговори тримата. Ние с Адриана, седнали на двата стола, а между нас — Наим, облечен с бялата си роба до земята, която слагаше винаги когато си е къщи. За много неща говорехме, но никога за Палестина. Запознах се с доста приятели на Наим. Най-често при него идваше Никола. Никола беше художник. Той рисуваше хубави картини, но се занимаваше най-вече с плакати. Много негови плакати се издаваха по цял свят. В тях той разказваше за борбата на своя народ и винаги когато дойдеше, носеше някакво списание или вестник от Англия или Франция, Съветския съюз или Швеция, Бразилия или Австралия — откъде ли не. В тези списания имаше негови плакати. Никола понякога ни подаряваше списанията. Наим имаше цял рафт в библиотеката си, изпълнен с вестници и списания от Никола. Но за Палестина никога не говорехме. Само веднъж, като разгръцах своето тефтерче, за да запиша нещо, кой знае защо отворих отпред, където имаше данни за населението и територията на държавите. Започнах да търся Палестина. Азия. По азбучен ред. Оман, Пакистан... Саудитска Арабия. Отново. След Пакистан пишеше направо Саудитска Арабия. Нямаше Палестина.

— А! Ама защо... — възкликнах, но бързо се усетих и затворих тефтерчето. Вече беше късно.

— Какво има? — попита Наим.

Отворих тефтерчето и му показах страницата. Той дълго я гледа, след това хвърли поглед към рафта с вестниците и списанията на Никола и отново закова поглед в тефтерчето. Разлисти го няколко пъти и ми го върна, без да каже нищо.

Наим беше най-веселият в нашия курс. Непрекъснато пускаше някакви шеги на своя безупречен български, но дали заради акцента, или по някаква друга причина шегите му звучаха по-смешно, отколкото ако ги беше казал който и да е друг. Понеже той беше номер тринайсети, а аз — номер петнайсети, на кормуване се паднахме в една тройка. Наим караше спокойно и без каквото и да е напрежение по заледените и хлъзгави софийски улици и непрекъснато говореше нещо. Веднъж го чакахме пред авто-мото клуба, но той закъсня. Качихме се, аз седнах зад волана и вече щях да потегля, когато забелязах в огледалото, че по улицата се движи с бясна скорост червен изкалян „Мерцедес“. Реших да го изчакам да подмине, но той намали, заобиколи нашата кола и спря пред мен. Вече отпусках амбреажа, за да потегля, когато вратата му се отвори, от него изскочи Наим и замаха с ръце да почакаме. Гледах го като втрещен.

— Извинявайте, задържаха ни в болницата — каза той, като се тръшна на седалката. — Добре че взех колата на един приятел. Щях да закъснея за кормуването. Имаше задръстване и докато стигна до тук...

Като свърши курсът и взехме книжки, се позагубихме с Наим. През есента срещнах Никола в автобуса. Той ми каза, че Наим е загинал през лятото в Бейрут. Работил в някаква болница.

— Неговият кабинет бил на първия етаж — разказваше Никола. — Но се качил на четвъртия етаж да вземе нещо. В този момент паднала бомба и разрушила целия четвърти етаж. А тези, които били долу, останали живи.

Нямаше го вече веселия Наим, лекаря неврохирург, номер тринайсети в нашия шофьорски курс, Наим, с когото толкова пъти бяхме кормували заедно.

Влязохме с Никола в някаква кръчма да изпием по една ракия за бог да прости.

— Аз също заминах — разказваше той. — Трийсет хиляди студенти от цял свят се бяхме събрали в Дамаск. Но границата беше затворена и не пускаха никого. Хотелите бяха претъпкани. Някои спяха

по улиците. Най-после дадоха разрешение за двеста души лекари. Наим замина с тях.

Тази вечер научих тъжната история на Наим. Семейството му било пръснато преди много години. Някога той следвал в Италия, но го изгонили заради една студентска демонстрация. После учил в Съветския съюз, накрая специализирал в България. А в Израел още като юноша лежал повече от година в затвора. Дълго ми разказваше Никола за него. Първата ракия отдавна беше изпита. Напихме се и накрая си поплакахме за Наим. Никола ме покани да спя при него в общежитието и в Студентския град слязохме на последната спирка, точно там, откъдето някога тръгнахме с учебната кола на кормуване заедно с Наим, минахме покрай деветнайсети блок, където на седмия етаж беше неговата стая. Прозорецът му светеше и двамата дълго стояхме с вдигнати глави и очи, вперени в светеция прозорец. Прозорецът на Наим, номер тринайсети в нашия шофьорски курс. Какво беше станало с неговата бяла палестинска дреха, с кърпата и портрета от стената, с бедната му покъщнина и неговите скъпоценни реликви? Къде бяха те сега...

VII

Времето се затопляше. Наближаваше пролетта. Нямах основания да съм недоволен от живота си. Почти всяка вечер бях някъде. Излизахме често с Ваня, събирахме се с колеги от групата. Имах нов приятел — Жил де Рош, французин от Париж. Обичах да разказвам на познатите си за него. Жил де Рош от Париж — звучеше страшно представително. Жил беше от нашата група. Веднъж ме помоли да позвъни до Франция от редакцията на „Студентски глас“. Там аз бях вече вътрешен човек, дори имах ключ от стаята. Отидохме двамата вечерта и той се обади на своята приятелка в Париж. Аз седях до него в тъмната стая, нарочно не бяхме запалили лампата, и слушах мелодичния му глас. Жил, моят колега от групата, говореше с Париж. С Париж! От другата страна долиташе глас на момиче, което в момента е в Париж! Приятелката на Жил живееше на булевард „Бомарше“, в самия център на града. Той говореше с нея и сякаш беше забравил за моето присъствие в стаята.

— Жил — помолих го тихо, — дай да чуя гласа ѝ!

Той се обърна учуден и каза нещо на френски.

Засрамен повторих молбата си.

— О, извинявай! Знаеш ли френски?

— Не, но... Кажи ѝ да ми говори нещо.

— Добре.

Той каза няколко думи в слушалката и ми я подаде. Поех я развълнуван и в ухото ми зазвуча нежен женски глас, който изричаше някакви френски думи. На мене! Нищо не разбирах, на няколко пъти тя каза „Париж“ и „България“, слушах и си представях момичето в Париж — може би сега тя лежеше на своето канапе в своя апартамент на булевард „Бомарше“. Как ли изглежда, как ли е облечена? Може би след този разговор тя ще излезе от дома си и ще тръгне по парижките улици... Жил почти насила издърпа слушалката от ръката ми.

Вечерта той ме покани на гости. Той живееше в сутеренна, много добре мебелирана стая, далече от центъра. Дотам пътувахме през квартали, през които никога не бях минавал. Моите познания за тази

част на града приключваха с гара Подуяне, откъдето бях хващал влака за дома. А сега от гарата пътувахме още доста време с тролей, вървахме пеша покрай някаква жп линия, успоредно с нея имаше улица със странното име „Рилска обител“. Тогава опознавах града и се стремях да запомням имената на всички улици, по които минавам. Улицата, на която живееше Жил, се казваше „Лепенец“. Движехме се в посока почти обратна на Дървеница. Наистина, голям град е София, казах си.

У Жил за пръв път слушах квадромузика и ядох банани до насита. Той имаше страшно скъпа уредба „Ревокс“ с два магнитофона, грамофон, радио и мощен усилвател, а в четирите ъгъла на стаята бяха разположени тонколониите, от които музиката на Бах звучеше по такъв начин, сякаш се намиращ в огромна катедрала. А бананите бяха много големи и страшно вкусни. Жил каза, че му ги дал някакъв негов познат от френското посолство и си обели един, само за да ми прави компания, а аз ядох толкова много, че коремът ме заболя. Бананите са нещо, което винаги бях свързвал с Нова година — тогава пускаха по магазините и мама винаги купуваше, защото знаеше, че страшно ги обичам. Но Нова година отдавна беше минала. Аз ядях банани един след друг и това създаваше у мен някакво празнично новогодишно усещане, а Жил пушеше цигара и ме гледаше с добродушна усмивка. После той ми показа много снимки от Париж — тяхната къща, тяхната улица, техният квартал, „Шан з’Елизе“, Монмартър, Плац де ла Конкорд, Плац Етоал. Показа ми и снимка на момичето, на което се беше обадил по телефона. Много красиво момиче. Почти не разговаряхме. Мълчахме и слушахме музика, а аз разглеждах снимките. Изведнъж той ми се струваше адски далечен. Какво ли бихме могли да си кажем?...

Трябваше да си тръгна навреме, пътят ми до общежитието бе повече от час, а парите, които имах, едва ли щяха да ми стигнат за такси. По груби изчисления разстоянието оттук до Дървеница трябваше да бъде не по-малко от двайсет километра. Всъщност дори и да имах толкова пари, в никакъв случай не можех да си позволя да ги дам за такси. От самото си идване в София досега само веднъж се бях качвал на такси...

Една вечер стигнах до хотел „Хемус“ с трамвая, но последният деветдесет и четири беше минал и единственият начин да стигна до

общезитието, преди да са заключили, беше с такси. След няколко минути в качеството си на последен клиент седях на задната седалка в затоплената кола. За моя радост другите трима също пътуваха до Студентски град и сметката щеше да бъде обща. Най-напред слязоха момчето и момичето, които седяха до мен. Броячът показваше три и нещо, те дадоха четири лева и прегърнати тръгнаха между блоковете. Мъжът на предната седалка слезе на зала „Христо Ботев“ и на свой ред даде три лева. Останах сам с шофьора и той продължи към моята спирка. Броячът показваше четири лева и две стотинки. Подадох му един лев и отворих вратата.

— За какво ми го даваш това левче? — прогърмя гласът му в тишината, докато слизах.

— Ами... нали четиримата... — запънах се и усетих как се изчервявам. Добре, че беше тъмно.

— Какво?

Вече бърках с разтреперана ръка в джоба си. Имах още два лева и му ги подадох, като очаквах да ми върне единия. Той рязко потегли, вратата се затвори сама, а аз едва успях да отскоча...

Шофьорите, келнерите и контролорите в автобусите са хора, от които винаги съм изпитвал някакъв неясен страх. Когато влязох за пръв път в Народния дворец на културата, за да го разгледам, реших да се кача на последния етаж. Бях чувал, че там има много хубаво кафе-панорама. Седнах на една маса и си поръчах кафе.

— Нещо друго? — попита нервно сервитьорката. Сигурно ми личеше, че съм студент.

— Не, благодаря — отвърнах колкото се може по-небрежно.

Изпих бързо кафето си, но трябваше да чакам доста време, докато тя дойде за сметката.

— Какво имахте? — попита тя, макар да беше повече от ясно. Искеше да повторя, че за смях и срам, съм изпил само едно кафе, макар да съм седял повече от час. — Шейсет и две стотинки.

Сложих на масата един лев и тя започна да пребръква джобовете си за рестото. Извади от единия пълна шепа стотинки, разрови ги и отново ги прибра. От другия извади втора шепа, също ги разгледа и ги прибра. Отново извади първите стотинки, при което чух, че нещо тупна на земята. Засрамен, не вдигах поглед от масата. Искях да ѝ кажа да не ми връща стотинките, но не знаех как. Накрая тя сложи под носа

ми две монети — от два̀сет и от десет стотинки и си тръгна с чашката от кафето, явно хвърляйки ми презрителен поглед. Надникнах зад масата и видях, че на пода лежи пакет цигари „Кент“. Наведох се, пуснах ги в джоба си и се огледах дали някой ме е забелязал. Никой не гледаше към мен. Сервитьорката също не се виждаше между масите. Станах и си тръгнах. Стиснах леко пакета с цигари в джоба си. Беше пълен. „Ако тя пуши по един пакет цигари на ден, «Кент» струва три лева, това прави деветдесет лева на месец за цигари. А заплатата ѝ едва ли е повече от сто и два̀сет.“ Сметката нещо не излизаше. И това крещящо несъответствие между доходите на моята сервитьорка и разходите ѝ за цигари напълно заглуши гласа на съвестта ми, че съм ѝ откраднал пакета „Кент“. Колкото повече слизаше асансьорът надолу, толкова повече угризенията на съвестта ми се превръщаха в яд. Разбира се, че ще пуши „Кент“, щом толкова дълго се бърка по джобовете си за рестото. Аз съм студент и пуша „Арда“, а тя едва ли някога е влизала в Университета и пуши „Кент“.

Тази мисъл дълго не излизаше от главата ми.

На другия ден след лекции с последните си десет лева в джоба реших да отида в кафе-панорамата и да си поръчам два коняка, да извадя пакета „Кент“ на същата маса при същата келнерка и след това да ѝ поискам рестото до стотинка. Това щеше да бъде моето малко отмъщение. Времето беше топло, почти лятно, бях свалил жилетката си и я бях натикал в чантата. Слънцето грееше силно и по риза се чувствах по-добре. Реших да се отбия в студентския стол на „Аксаков“ и след това да продължа към НДК. Прекосих площад „Народно събрание“ и покрай гранд-хотел „София“ се упътих към стола, който се намираше в подземния етаж на Студентския дом. На ъгъла на „Аксаков“ и „Иван Шишман“ покрай мен профучаха няколко коли, които идваха откъм булевард „Голбухин“. Още преди да е отминала последната от тях, видях, че във въздуха летят сини банкноти. Фойерверк от десетолевки! Втурнах се на опустялата улица и започнах да ги събирам. Като вдигнах глава, забелязах, че още един човек на няколко метра от мен, също събира банкноти. Той ме погледна за миг и продължи да граби сините хартийки от земята. Продължих и аз. Други хора наблизо нямаше. Като свършихме, той дойде при мен. Беше висок, на около трийсет години, с мазна черна коса и хубаво кожено яке.

— Колко събра? — попита той.

— Ами... осемдесет — преброих банкнотите.

— А вие?

— Де да знам.

Стори ми се, че неговите са повече.

— Какво ще правим? — той ме гледаше с присвити очи и се озърташе наоколо. Никой не ни беше видял.

— Нека да почакаме. Може колата да се върне.

— Ти видя ли я?

— Бяха три. Но ми се стори, че парите излетяха от първата. Май задните ѝ прозорци бяха отворени.

— И аз мисля, че паднаха от нея. Шофьорът беше сам, нали?

— Мисля, че да.

— Знаеш ли, хайде да се измъкваме! Кой каквото събрал, събрал и това е...

— Ама... как така? Ако ни хванат?

— Вярно — каза мъжът след кратко мълчание. — Най-добре ще е да ги предадем на някой милиционер. Дай, аз ще отида при милиционера и ще му обясня всичко. На площада винаги има регулировчик. Ще му ги занеса и ще му разкажа всичко. Ти стой тук. Може колата да се върне.

— Добре.

Дадох му моята част от парите и той тръгна към площада. Колата, разбира се, не се върна. Не се върна и мъжът с коженото яке. След като чаках четвърт час, тръгнах към регулировчика. Той си стоеше на кръстовището с палка в ръка. Вече се бях приближил до него, за да го попитам дали мъж с жълто кожено яке му е давал пари, паднали от една кола на ъгъла на „Иван Шишман“ и „Аксаков“, но в същия миг разбрах, че той ще ме вземе за луд, ще почне да ме разпитва и може да загазя. Бях изигран естествено. Бе повече от ясно. Не ми оставаше нищо друго, освен да тръгна отново към стола. За обяд имаше препечен салам с гарнитура от варен ориз и няколко резенчета кисели краставички. Чак вечерта, като разказвах на Симеон какво се случи, се сетих, че всъщност се бях запътил към НДК, за да пия коняк при моята келнерка и да ѝ поискам сметката до стотинка.

— Голям си глупак — отсече Симеон. — Така ти се пада. Човекът ти е предложил да си разделите парите и готово.

— Ама как така? Нали не са наши? Я си представи как се е почувствал човекът като е разбрал, че ги няма.

— Ами! Сигурно някоя мадама ги е хвърлила през прозорец, за да направи номер на любовника си. „Не ти ща парите!“ И ги е метнала на улицата. А вие събирате ли, събирате.

— Човекът, от чиято кола изхвърчаха, беше сам. Сигурно са били отзад и от вятъра са се пръснали.

— Ей, че нито една ли не е останала вътре? Нали като е видял, че хвърчат из колата, е щял да се върне?

Вярно. Не се бях сетил за това.

— А дори и да са стояли отзад. Човек, който си вади с пот парите, няма да ги остави така. Ще ги скъта в портмоне, в тефтерче, в джоба.

Прав беше.

— И все пак я си представи, че всичко е било организирано от... телевизията, да речем. И са заснели със скрити камери. След това оня ще го хванат, а мен ще ме гледа цяла България. Вижте колко е честна нашата младеж, ще кажат.

— Глупости! Нали след това щяха да те настигнат и да ти задават въпроси.

Прехвърляхме всякакви варианти, но май Симеон беше прав. Сега можех да имам в джоба си осемдесет лева и да си живея като цар. Чувствах се изигран. Онзи ме беше измамил най-подло.

— Кой знае сега къде пирува твоят човек. Толкова пари да ти паднат от небето и да ги изпуснеш като последния будала. Ей, не те смятах толкова загубен — не мирясваше Симеон.

— И все пак аз постъпих честно, а онзи излезе мошеник.

— Глупости! Той е постъпил честно, като ти е предложил да си разделите парите. А ти си постъпил глупаво. Като те е видял какъв си умник, човекът е решил, че можеш да развалиш цялата работа, затова е прибрал и твоите и се е омел.

— Ето, значи е мошеник.

— Нищо подобно. Прибрал е и твоите пари, за да не отидеш след това при милиционера и да го натопиш. Като го опишеш, нищо чудно и да го открият.

— А откъде е знаел, че няма да отида при милиционера и без парите?

— Знаел е, разбира се. Защото всеки, като му разкажеш това, ще те вземе за луд.

Симеон отново беше прав.

— И все пак аз постъпих честно — това беше единственото оправдание, което ми оставаше.

— Стига си ме ядосвал! Искаш ли да ти докажа, че не си толкова честен, колкото се мислиш? Ако беше сам, щеше да прибереш парите, да почакаш малко и да се спасиш, нали?

Мълчах. Наистина, какво щях да направя, ако бях сам? Ако бях почакал и размислил...

Ето я твоята честност. Но там се е случил друг човек, който също е бил честен, но за нещастие по-умен от тебе. И те е изиграл. Това е.

Исках да възразя, но не знаех как. Логиката му беше непохватима. Оставаше ми утешението с телевизията, но така или иначе няхмахме къде да гледаме телевизия, та и това утешение си оставаше чиста илюзия. Откога не бях гледал телевизия... при редките си пътувания до дома седяхме вечер пред телевизора, за да установя, че хората следят някакви серийни филми, за които не съм и чувал. Също както когато бях в казармата. Но тогава усещането бе съвсем различно. По време на кратките си отпуски, които по правило никога не съвпадаха с отпуските на приятелите си стоях вкъщи и гледах телевизия. Просто се оказваше, че няма къде да отида. Съученичките ми отдавна бяха студентки по големите градове, а тези, които не бяха приети, или се бяха омъжили, или имаха сериозни приятели. И това гледане на телевизия създаваше у мен тревожното чувство, че животът ме е подминал, че са се случили много неща, за които аз не знам, макар че съм на деветнайсет години, неща, които никога вече няма да се върнат. Но сега не беше така. Телевизия отново не гледах, но бях в София. И когато имаше някакво предаване от столицата, аз виждах улиците, по които до вчера бях вървял, места, покрай които много пъти бях минавал, и усещането беше точно обратното — вече аз бях в центъра на живота, на същия този живот, който подминаваше хората от моя град, в центъра на живота, който те виждаха само по телевизията. На трети март, по време на една лекция в сто и шейсета аудитория, видях през прозорец митинга и зарята пред паметника „Цар Освободител“ на площад „Народно събрание“. В момента цяла България гледаше по телевизията този митинг, а аз виждах

отблясъците на ракетите през прозорците на аудиторията и ако исках, можех след десет минути да отида там. Защото аз бях в София, в центъра на живота. Веднъж или два пъти бях виждал по улиците да минават правителствени коли с ескорт от бели мотоциклети. Те возеха някаква делегация, за чието пристигане на другия ден в цялата страна щяха да четат по вестниците, а аз я виждах да минава пред очите ми. В такива моменти се чувствах странно горд и щастлив. От чувството, че съм в центъра на живота. Много бяха нещата, които поддържаха това чувство. През първите седмици в София не можех да свикна със самолетите, които постоянно минаваха над града. Винаги щом чуех грохота на двигателите им, вдигах глава и търсех във въздуха белите метални птици, които долитаха от цял свят, спирах наред улицата и се вирах в блестящите им на слънцето криле, а хората се блъскаха в мен и мърмореха недоволно. Ето, казвах си, този самолет само преди два или три часа е бил в Лондон или Москва, Рим или Париж. А сега е тук, виждам го с очите си. И от тази мисъл ми ставаше топло и приятно. Веднъж се качих на автобус осемдесет и четири, който тръгваше от Университета и отидох на аерогарата. Качих се на терасата и дълго гледах самолетите, които непрекъснато кацаха и отлитаха. Никога не бях виждал толкова отблизо самолет. Те имаха знаци на разни авиокомпании, бяха дошли откъде ли не. Ако се кача на някой от тях, мислех си, мога да отида където пожелаея. Слязох в салона и видях на таблото предстоящите полети — до Стокхолм, Ливърпул, Багдат, Дюселдорф... — градове, чиито имена бях виждал само по географските карти. А сега пред мен бяха хората, които тръгваха към самолетите, за да излетят за тези градове. Вглеждах се в лицата им. Наоколо звучеше реч на най-различни езици. Някои от пътниците се докосваха до мен, хора, които след няколко часа ще бъдат в Багдат. Чувствах се странно от техния допир, чувствах се част от огромния свят, макар че те заминаваха, а аз оставах...

Отдавна ми се искаше да отида на някоя манифестация, да мина с колоните през площад „Девети септември“, пред телевизионните камери, да махна с ръка към мавзолея на Георги Димитров, където стоят всички членове на правителството. Но на никой празник досега не бях оставал в София, все използвах няколкото свободни дни, за да си отида у дома. Ето защо с нарастващо нетърпение очаквах двайсет и

четвърти май. На този ден трябваше за пръв път да мина покрай мавзолея в редиците на Университета.

Вечерта преди празника до късно не можах да заспя. Четох някаква книга и дочаках Симеон, който се прибра след полунощ.

— Утре съм на манифестация — похвалих се.

— Ще ходиш, няма как. Всички сме минали по този път. Ех, първи курс! Кога беше това?...

Той си легна, а аз продължих да чета на светлината на нощната лампичка. След малко се прибра Пак и също си легна, а на мен все още не ми се спеше. Станах, оправих си леглото и дълго наблюдавах двете момчета. Симеон се беше свил на кълбо с лице към стената, а Пак лежеше по гръб с ръце, скръстени на гърдите. В смуглото му лице и в застиналото спокойно изражение имаше нещо индианско, нещо далечно и загадъчно. Спяха двете момчета — едното от Габрово, другото от Пхеняч под един покрив, в една стая, а аз стоях и ги гледах. Нещо странно имаше във всичко това, в нощната тишина, в долитащата отнякъде музика. Нещо странно и хубаво.

Сутринта часовникът иззвъня в седем. Скочих, натиснах копчето, за да не се събудят другите, и хвърлих поглед навън. Беше облачно. Жалко. Точно днес ли трябваше? След толкова слънчеви дни. Обръснах се, облякох абитуриентския си костюм, взех чадъра на Симеон и излязох. Беше още рано, но не ми се стоеше в стаята.

Сборният пункт беше на булевард „Александър Стамболийски“, пред Министерството на просветата, в девет часа. Качих се на деветдесет и четири и за две-три спирки автобусът се изпълни с празнично облечени студенти. Сигурно всички бяха първокурсници, нали манифестацията бе задължителна само за първи курс.

Рейсът ни остави на ъгъла на „Толбухин“ и „Гурко“. След това зави към булевард „България“, за да се върне обратно. По-нататък движението беше спряно. Започна леко да ръми, но все още не беше за чадър. Реших да продължа пеша. Имах достатъчно време, а и кой знае дали трамваите вървяха през центъра. Тръгнах по „Иван Вазов“. Тесните улички в тази част на града все още бяха пусти. Тук-там притичваше някой човек с чадър или шушлек с качулка. Дъждът изведнъж се усили. Отворих чадъра и продължих пътя си. Ако се ориентирах правилно, трябваше да изляза на „Раковска“, а оттам вече беше лесно — покрай Народния театър, през градинката с фонтани

щях да стигна до булевард „Александър Стамболийски“. Изведнъж дочух песен. Тя долиташе от някоя пресечка. Пееха деца. „Върви, народе възродени...“ С всеки миг песента се усилваше и като стигнах до първия ъгъл, видях децата, които пееха и маршируваха под дъжда. Спрях се. Цяло едно училище начело с фанфарна музика под строй беше изпълнило улицата. Децата вървяха едно след друго, със сини и червени връзки и пееха с цяло гърло, напук на дъжда и мрачното време. „Върви, народе възродени...“ Дъждовните капки се стичаха по мокрите им бели ризки и пионерски връзки, а децата, усмихнати, пееха ли, пееха. Учителките с чадъри в ръце притичвах от тротоар до тротоар и подвикваха да се оправят редиците, но малчуганите не ги чуваха и над заспалия квартал все по-силно се носеше песента, дъждът все по-силно валеше, но децата все едно бяха мокри, мокри и усмихнати под топлия пролетен майски дъжд. Доста хора се бяха спрели от двете страни на улицата, за да мине училището. Обърнах се и видях, че до мен стои възрастна жена с груби обувки и старомоден чадър в лявата си ръка, а в дясната стискаше мрежичка с две пликчета прясно мляко. Жената плачеше и не виждаше, че я гледам. Сълзите ѝ се стичаха по лицето също като дъждовни капки по усмихнатите детски лица. „Върви, народе възродени...“ пееха децата, жената до мен плачеше, а аз я гледах, децата пееха и времето сякаш беше застинало в този миг. Свалих чадъра и по главата ми започнаха да капят същите дъждовни капки, които мокреха децата, майски, празнични, български дъждовни капки и като в някакъв унес аз изоставих предишната посока и тръгнах по тротоара заедно с това неизвестно училище, вървах успоредно с децата под дъжда и лицето ми беше мокро от същия този дъжд, най-хубавия и най-топъл дъжд, който някога ме е валял, и от сълзите, също топли и хубави...

После крачех сред гъстите редици през площада и скандирах лозунги, през площада, който толкова пъти бях виждал по телевизията, мавзолея, правителството на терасата, камерите, насочени към нас, музиката и тържествените думи на дикторите, дъждът все така валеше над морето от чадъри. „Върви, народе възродени...“, песента все така ехтеше над града от мощните високоговорители, но моят празник беше останал при мокрите детски лица, на онази тясна малка улица, в един разбуждащ се от нестройните детски гласове квартал.

След площада, някъде на ъгъла на „Руски“ и „Раковски“, колоната започна да се разпръсква.

— Хайде да изпием някъде по едно кафе — предложи Огнян и тръгнахме към „Варшава“. Дъждът беше спрял. Места в заведението не можахме да намерим. Пълно беше и в „Кристал“, и в „Прага“, и в „Чайка“. След манифестацията всички бяха решили да се почерпят. Повечето от групата се отказаха. Останахме четирима — Огнян, Катя, Ива и аз. Бяхме твърдо решили да пием кафе и продължихме да търсим места по всички заведения, покрай които минавахме, но безуспешно. Слънцето се показва за малко над мокрите улици, после пак се скри зад облаците. Навсякъде около нас се тълпеше народ. Манифестацията беше свършила. Аз вървах с моите колеги — Огнян от Силистра, Ива от Враца и Катя от Хасково. Около нас минаваха забързани хора. Те сега щяха да отидат по домовете си. Толкова много хора и всички бързаха към къщи. А ние щяхме да пием кафе и след това да се приберем — Огнян и Катя в квартирите си, а ние с Ива в общежитията на Студентски град. Всеки от нас имаше свой дом, но нашите домове бяха много далеч, по всички краища на България. Едва сега се сетих, че аз никога не съм влизал в софийски дом. Толкова време съм в този град, а все още не съм бил при някого, който е оттук. В групата имахме доста софиянци, но никой от тях не ме беше канил у дома си. Веднъж разбрах, че Борката ще празнува рождения си ден, но той покани само Радосвета, Силвия, Николай и още някои, а те всички бяха от София. Никога не се бях замислял върху това. Познавах много корейци, араби, какви ли не чужденци, дори французин, но никога не бях ходил у някой от колегите си от София. Другите от провинцията живееха в мазета или тавани и ако се изключи квартирата на Ваня, която беше в апартамент, никога не бях прекрачвал прага на нечие жилище в този град.

— Влизайте — извика ни Огнян през прозореца. Беше намерил свободна маса. Настанихме се в една сладкарница на булевард „Витоша“, където за съжаление не можеше да се пуши. Изпихме по едно кафе, след това обядвахме в студентския стол на „Граф Игнатиев“ и се разотидохме.

Последните дни от семестъра преминаха неусетно в събиране на подписи и в горещото начало на юни отново завъртя денонощното си колело сесията. Сега вече и изпитите бяха по-трудни, и дните за четене

по-малко. Жегата в панелния блок през следобедните часове направо ни подлудяваше. Един ден отидохме със Симеон в Парка на свободата, постлахме си одеяло и се опитахме да четем сред природата. Зелената поляна беше един чуден оазис сред знойния град. Съблякохме се по бански и се пекохме на слънце, поспахме на шарена сянка, запознахме се с две момичета, които също като нас бяха избягали от горещината и им определихме среща. Само от четенето нищо не излезе. От срещата също нищо не излезе. Симеон на другия ден имаше изпит, а на мен сам не ми се отиваше. Останах да чета. Опита да учим сред природата повече не повторихме. Дните ни си приличаха като две капки. Ставане към единайсет, обяд в стола след изтощително половинчасово чакане на огромната сесийна опашка, повече спане, по-малко четене в жаркия следобед, вечеря, след което понякога осъмвахме с учебници в ръце. Този режим беше свързан с едно сериозно неудобство. Още в ранните часове на нощта страшно огладнявахме, а спасителният студентски стол работеше до осем вечерта. През зимата в стола даваха нарязан хляб, от който си вземахме по пет-шест филии в общежитието. Но този семестър въведоха нова система. Вместо купчините от филии на края на шублера седеше една леля, която слагаше в таблата на всеки по две миниатюрни кифлички, с които той трябваше да се нахрани. Въведоха и така нареченото „раздаване на суха храна“. Срещу един купон можеше да получиш две кифлички и парче салам или печено пиле, плюс кофичка кисело мляко. Но на тези щандове ставаха такива огромни опашки и сухата храна толкова бързо свършваше, че на тях се редяха само най-големите оптимисти. В резултат на това раздаване на суха храна общежитията бяха зарити в кофички от кисело мляко. Но аз не случайно живеях с габровец. Ние също предприехме друга тактика. Отивахме да обядваме късно, след един и половина. Седяхме на някоя маса, панерчето на която беше препълнено с цели кифлички и ги вземахме с нас, после обирахме от другите маси и с по десетина кифлички в носените специално за тази цел чанти напускахме стола предоволни. Кифличките ставаха за всичко. Понякога си купувахме масло, най-често лютеница, разрязвахме ги на две и намазвахме половинките, които лапвахме на един залък. Дори и само леко посолени, те утоляваха донякъде нашия нощен сесиен глад. Но изглежда не сме били единствените, които по свой собствен път са стигнали до това изобретение, защото веднъж, още докато обядвахме в

опразнения стол, видяхме една леличка да обикаля с табла между масите и да обира целите хлебчета. Симеон беше възмутен до дъното на душата си.

— Как не ги е срам! Сигурно утре пак ще ни ги предложат по двечки, културно, върху салфетка в таблата.

В този момент от една маса в дъното стана брадат студент и започна да събира цели хлебчета от масите около себе си, преди да е дошла леличката. Ясно, конкуренцията не спеше. Аз зарязах яденето и също се надигнах от стола. Но Симеон ме хвана за ръката.

— Спокойно, боец, пак ще ги изработим.

Той проследи с поглед къде леличката оставя пълните с хлебчета табли и на излизане минахме оттам, като напълнихме чантите си с два пъти повече хлебчета от обикновено. За да отпразнуваме победата, следобед си купихме буркан с лютеница и пакетче маргарин. През нощта едва не се пръснахме от ядене.

През лятната сесия надвикванията със съседите от ВИФ не се подновиха. Дали поради горещината или по някаква друга причина, но сега липсваше и това развлечение.

— Остави ги, през лятото са по състезания — махна Симеон. — Те изпитите си взимат когато си искат.

Симеон имаше много трудна сесия.

— Запомни — казваше той. — Това от мен да го знаеш. Януарската сесия в трети курс е най-трудната от цялото следване. Но и юнската не пада по-долу. Вземеш ли ги, смятай, че си завършил. Ще стигнеш дотук и ще видиш.

Наистина той почти денонощно четеше. Нощем, като заспивах, го оставях с книга в ръка. Сутрин, като се събуждах, той отдавна беше започнал. Пак бе изчезнал по библиотеките. Вечер се събираше с корейците в някоя празна стая, а към края на месеца се пренесе при Ча.

Сашо, поучен от горчивия януарски опит, си беше заминал да чете у дома, колкото се може по-далеч от Люси.

Пак свърши най-напред с изпитите и още на другия ден замина на екскурзия из България, след което щеше да пътува направо от Варна за Съветския съюз на езикова практика. Симеон взе с победа и последния си изпит, но от триумфалното напиване, за което говореше цял месец, нищо не излезе. Още в осем часа вечерта той заспа като убит и спа до обед на другия ден. Като се събуди, скочи, застана прав

сред стаята и известно време се опитваше да си спомни кой е следващия изпит, за който трябва да чете. Накрая се сети, че сесията му е свършила и с буен рев се хвърли на врата ми, като ме събори в леглото. Но вечерта и той си замина. Останах сам. Последният ми изпит беше чак след четири дни, но в четене и спане изобщо не се чувствах самотен. Само през нощта, когато огладнеех, си спомнях с умиление за Симеон и неговите находчиви изобретения с хлебчетата, но сам все не можех да събера смелост, за да си взема от стола.

След последния изпит и водката във „Варшава“ с Огнян и още няколко човека от групата, следобед се прибрах в общежитието. Мислех да пътувам на другия ден, но сега, когато нямах какво да правя, самотата ме притисна. Симеон, Сашо, Люси, Иво — всички си бяха заминали. Трябваше само да приготвя багажа си, това едва ли щеше да ми отнеме повече от половин час. Към чантата, с която пристигнах, за цяла учебна година се беше прибавил само един сак, който можех да нося на рамо. Дойде управителката и след като се увери, че пердетата и килимчето са на мястото си, че прозорците и огледалото в банята са цели, ме накара да се подпиша на някаква бланка и си отиде. Натъпках дрехите си в чантата. Палтото и другите по-едри неща предварително бях изпратил вкъщи с колет. Малко учебници, тетрадки с лекции...

Като прибирах книгите си от рафтчето на библиотеката, между тях се появиха сгънати на две листове, изписани на машина. Това бяха останалите три екземпляра от лекциите на сирийката, с които се надявах да спечеля някой лев. Лекции по история на философията. Хвърлих ги с усмивка в коша. Нашата стая съвсем се опразни. Одејала, чаршафи, възглавници — всичко бе предадено на домакинката и трите легла стояха с тъжно голи дюшеци. Колко време беше минало, откакто влязох за пръв път тук и намерих Пак да спи? Тогава го помислих за виетнамец. Колко време беше минало? Няколко месеца. Струваше ми се, че съм в София, откакто се помня. А сега трябваше да си замина и да се върна чак през есента. Метнах сака на рамо, взех чантата в ръка, беше доста натежала от книгите, и слязох долу. Предадох ключа и тръгнах към спирката. Ако побързах, можех да хвана влака в шест без десет. Деветдесет и четири до кино „Дружба“, оттам две и четиринайсет до площад „Ленин“ и после едно, седем и петнайсет до гарата... Изпуснах влака за няколко минути. Следващият беше чак в

десет и половина вечерта. Оставих багажа си на гардероб, купих си билет и тръгнах безцелно из града. Стигнах до „Лъвов мост“ и се качих на първия трамвай. Беше двойка. В общежитието вече не можех да се върна, а и не исках. Слязох на площад „Гарибалди“. Мислех да хапна с последния си купон в студентския стол на „Граф Игнатиев“, но той не работеше. „Ремонт“, пишеше на табелата, закачена на вратата. Трябваше да побързам, за да хвана другия, на „Аксаков“. Вечерях пържени яйца. Реших да се отбия у Огнян. Той живееше на тавана в една голяма кооперация срещу Ректората на МЕИ. Качих се, почуках, но нямаше никой. Сигурно и той си беше заминал. Нямаше къде да отида. Изпих едно кафе в бистрото зад Художествената академия и продължих да се шляя из града. Минах покрай „Александър Невски“, излязох на булевард „Руски“, после свих по „Раковска“, поседях малко на една пейка в градинката пред Народния театър и отново се озовах на площад „Гарибалди“. Минаваше девет часа. Стоях и гледах високата, красива сграда на „Техноимпекс“. Най-горе имаше нещо като пантеон с бели колони, от двете страни на който обикновено стояха държавни коли, беше празен. Магазините на „Валентина“ бяха затворени. Прозорците на кооперацията на ъгъла на „Ангел Кънчев“ и „Денкоглу“ светеха. Само мансардите бяха тъмни. Сигурно там живеяха студенти, които след сесията са си заминали. Отново хвърлих поглед към колоната върху сградата на „Техноимпекс“. Статуите бяха толкова високо, че уличната светлина не можеше да достигне до тях и те почти се сливаха с мрака. Никога досега не ги бях забелязал. Исках да ги разгледам по-добре, но вече беше тъмно. Утре ще мина оттук и ще ги видя на дневна светлина, казах си, и в същия миг се сетих, че утре вече няма да съм тук. Нищо, като се върна наесен. Вече минаваше девет часа и можех спокойно да тръгвам към гарата.

Настаних се в купето и разтворих предварително приготвената книга. Но още на първата страница съм заспал. Когато се събудих, София бе далеч зад мен...

ВТОРА ЧАСТ
ГОСПОДИН ХАДЖИПЕТРОВ

I

— През зимата не е студено. Миналата година живях едно момче от Консерваторията. Топлеше се с електрическа печка и беше много доволен.

— Токът отделно ли се плаща?

— Да. Ето тук има електромер, който отчита само твоя ток.

Жената почти насила ме избутва от стаята, за да видя електромера в коридора на таванското помещение. Еднотарифен, отбелязвам автоматично и отново влизаме вътре. Стайката е два на три метра. На късата стена има гола пружина с крака; до нея — груба маса, изцапана с блажна боя; нещо между скрин и гардероб, вероятно от края на миналия век; два стари стола и небрежно скована етажерка, сигурно произведение на някой от предишните наематели.

— Денем е светло, ще видиш — не млъква жената. — И е много тихо. Най-важното е, че сме в центъра — натъртва тя, сякаш аз съм паднал през капандурата и изобщо нямам представа къде е центърът на София.

— А тоалетна?

— Тук е. В дъното.

Тя посочва към другия край на коридора и аз веднага се запътвам нататък. Отварям малка вратичка, щраквам лампата и се озовавам в невероятно мръсен клозет, при това задръстен, в който, за да влезеш, трябва да се поприведеш доста.

— Много е ниско — заявявам, след като се връщам в стаята.

— Че за какво да е високо? — отговаря невъзмутимо възрастната жена. — Няма да стоиш прав.

— А мивка?

— Има си и мивка. Не я ли видя?

Връщам се отново, влизам в тоалетната и едва сега забелязвам миниатюрна мивчица — колкото две шепи, сложени една до друга. На перваза отстрани лежат захвърлени две-три корички от сапун.

— Има ли дюшек, черга?

— Дюшек ще ти дам, ако си нямаш. — Жената вече е леко раздразнена. — Трябва да видя и за някаква черга. Все ще се намери.

Тя явно чака най-послед да попитам за цената, а аз се стремя да си извоювам колкото се може повече придобивки, като едновременно с това изтъкна всички недостатъци на квартирата.

— Ами... — това е най-трудният и неприятен момент — остава да ви попитам и за наема.

— Петдесет лева — отсича жената и се готви да си тръгне.

— Какво?! — почти извиквам и едва се сдържам да не изтърся някоя псувня. — Извинете, но... струва ми се, че е много.

— Толкова. Винаги съм давала стаята за петдесет лева. Както за всички, така и за теб.

Старата жена явно е по-опитна от мен и си дава вид, че счита въпроса за приключен. Заклучва вратата и тръгва към стълбището. Готов съм да се обзаложа, че едва ли е успяла да вземе от предишния и четирийсет, но в твърдия ѝ вид има нещо, което ме сепва. Все пак до втория етаж, където тя живее, има доста път и явно това ще е времето за пазарлъка. Много е важно кой ще го започне, защото това е вече половин отстъпка. Слизаме надолу и двамата мълчим. В началото съм решил да не отстъпвам в никакъв случай на повече от трийсет, но тайно се примирявам, че бих могъл да дам и трийсет и пет, но нито стотинка повече. Жената, явно вряла и кипяла в подобни схватки, пухти по стълбите, без да ме поглежда. Дори се прави, че бърза. Но аз вече съм забелязал, че тя е доста жизнена за годините си и ако иска, би могла да върви и много по-бързо. Това ми дава надежда.

— Четирийсет и пет — отсича жената, след като вече сме стигнали на етаж и тя се е подпряла на парапета да си почине.

— Но разберете...

— Не. Няма какво да говорим повече. Свалям ти пет лева, защото не ми се разправя. Иначе...

— Според мен няма да намерите човек за повече от трийсет лева. Имам колеги, които живеят...

— Аз тая стая я давам от двайсет години и знам колко струва — пресича ме отново тя. — Помисли си и ако искаш, ела.

— Добре, давам ви трийсет и пет.

Жената вече отключва вратата.

— Казах.

— Съжалявам. Довиждане — сбогувам се, но не бързам да си тръгвам.

Тя ме поглежда вече с известно уважение. Явно не е очаквала от мен подобна упоритост. Сезонът за търсене на квартири отдавна е минал и тя знае, че съм дошъл при нея от немай-къде. Аз пък знам, че вероятността някой да наеме тавана ѝ вече е съвсем малка. И тогава, решавайки да приключи всичко, като използвам моментната ѝ слабост, правя фатална грешка. Ако не се смята първата груба грешка, която вече направих — това, че започнах да се пазаря, поставяйки за начална сума именно реалната цена.

— Добре — казвам, — вие искате четирийсет и пет, аз ви предлагам трийсет и пет. Нека да бъде четирийсет и готово.

Погледът ѝ в същия миг стана отново стоманено твърд.

— Не. Казах вече. Четирийсет и пет и толкова. Помисли си и ела.

Колко е сигурна само, че ще дойда. Явно е, че нищо няма да излезе.

— Не — отсичам и аз. — На бас се хващам, че тази стая никога няма да я дадете за повече от трийсет и пет лева. Ако беше толкова хубава, нямаше досега да е празна.

В никакъв случай не искам да се лиша от удоволствието да ѝ го кажа право в очите. Жената ми хвърли поглед, изпълнен с ненавист, и хлопва вратата, без да каже нищо повече. Но и аз не ѝ оставам дължен. Още в момента, в който отваря и прекрачва прага, вече съм ѝ обърнал гръб и слизам надолу...

Повече от месец бе изминал, откакто търсех квартира. Пристигнах в София към края на октомври и за моя голяма изненада се оказа, че въпросът с местата в общежитията стои по-различно от миналата година. Как точно стои този въпрос, така и не разбрах, но да се настаня, все едно не успях. Първите няколко вечери ме приюти Огнян, после изредих за по ден-два всичките си приятели от Студентски град, които отново живееха там. Само при Симеон се задържах почти цяла седмица, като вечер влизах през прозореца на две приятелчета, които живееха на първия етаж. Една сутрин обаче ме спипа управителката и заяви, че ако ме види още веднъж в блока, ще изхвъркнем и двамата със Симеон.

Понеже по цял ден няхах къде да отида, а обикалянето за квартира започваше към пет часа следобед, започнах да се заседявам в

редакцията на „Студентски глас“ и реализирах един доста ползотворен журналистически период — във всеки брой излизаше мой материал, а в дните, в които нямаше друга работа, сгъвах вестници — те идваха от печатницата на една огромна бала. Постепенно станах вътрешен човек и останалите започнаха да ме приемат като част от интериора на стаята. Играех табла и шах с всеки, който проявеше желание за това. От време навреме се налагаше да падам, за да задържа партньора си, който бързаше по някаква работа. С огромно старание и гордост дадох първото си дежурство във вестника — сновах цели три дена между редакцията, печатницата, коректорите и цинкографията, където правеха клишета за снимките. Когато броят беше вече вързан, се сетих, че не съм написал своите трийсет реда за колоната на дежурния редактор. Седнах и за двацет минути съчиних нещо между фейлетон, реплика, памфлет и автошарж. Материалът се казваше „За минижупа“. В него доказвах колко хубаво би било, ако всички момичета ходеха с къси поли и колко благоприятно би се отразило това на обществения морал. В следващия брой с огромна радост и умиление видях името си в списъка на редколегията на вестника. Аз вече бях един от тях.

Изобщо всичко вървеше чудесно. Бях най-редовен на лекции, и без това нямаше къде да ходя. В чантата си освен няколко тетрадки носех и пликче с бръснарски принадлежности, чифт чисти чорапи и един комплект бельо. Никоя сутрин не знаех къде ще замръкна. И все пак оказа се, че не съм чак толкова сам в този град. Ако се изключи една-единствена нощ, когато Огнян беше завел някакво момиче в квартирата си и не ми отвори, и която прекарах в чакалнята на Централна гара, винаги се намираше кой да ме приюти. А още същата седмица Огнян си замина за Силистра, остави ми ключа от квартирата и аз се ширих цели три дена сам, като огромна част от времето прекарвах в сън. Много ми се беше доспало.

Преди седмица за пръв път бях поканен на събиране, организирано от едно момиче специално за хора от вестника. Вечерта, след като всички си тръгнаха, останах в редакцията и се качих на последния етаж на Университета, за да се обръсна в една сравнително чиста тоалетна. Хубаво би било, ако се изкъпя, но никога досега не бях ходил в обществена баня и изпитвах дълбоко спотаен страх от подобно заведение. Къпех се в Студентски град при Симеон, но щеше да стане твърде късно, ако сега отидех там. Към девет часа вече седях в

автобуса и стисках в джоба си листчето, на което беше написан адресът и начертана схема, указваща начина, по който да стигна до мястото. Слязох на хотел „Хемус“ и хванах трамвая за една спирка. Никога не бях идвал в квартал „Лозенец“. Бях чувал само, че това е един от най-хубавите квартали на София. Лесно намерих улица „Горски пътник“ и блока, който търсех.

Първото нещо, което ми направи впечатление, след като влязох, беше, че има хубаво пиене, а второто — че от редакцията бяха дошли всички, които не са от София, и само двама софиянци — Михал и Иван. В стаята имаше много картини, закачени навсякъде, а някои направо подпрени до стените. Знаех, че Петя, у която се събрахме, е от Пловдив и естествено бе да живее на квартира. Но скоро стана ясно, че компанията разполага с целия апартамент. Момичетата сновяха до кухнята, пренасяха чинии и чаши, една двойка се беше усамотила в съседната стая. Повечето пиеха уиски с лед. Имаше и бира „Туборг“ в кутии, които се отваряха с лек, много приятен пукот. Аз предпочетох бирата. За пръв път пиех бира от кутия и страшно ми хареса. Познавах повечето момчета, но момичетата им виждах за пръв път. Оказа се, че почти всички от редакцията си имат приятелки от София. Пабло от Стара Загора непрекъснато танцуваше с едно високо русо момиче, което всички наричаха Мери. Дватамата от време навреме си даваха по една толкова дълга целувка, че докато траеше тя, човек спокойно можеше да изпусне цяла цигара. Когато свършеше песента, двамата продължаваха да се люшкат, докато започне другата, а ако се целуваха, това съвсем не прекъсваше целувката им. Независимо от мелодията, колкото и бърза да беше тя, Пабло и Мери танцуваха един безкраен блус, който бяха започнали още преди моето идване.

Дали защото пиех бира, не знам, но след полунощ аз бях май единственият напълно трезвен човек в компанията. Благодарение на уискито, което вече бе свършило, и на водката, която също беше към своя край, разстоянията между присъстващите доста се скъсиха, всеки доказваше нещо на висок глас, слушан единствено от съседа си, а понякога и сам на себе си. Петя, домакинята, вече седеше до мене и проявяваше трогателни грижи за скромната ми особа.

— О, милият, ти пиеш биричка. Сега ще направя нещо за теб. — Тя отиде до кухнята и донесе чаша, пълна до средата с уиски, в което плуваха две-три бучки лед. До чашата тя изсипа пълна шепа бадеми,

също специално за мен, които останалите не забелязаха в тъмнината. Вече светеха само две свещи.

— Вземи си бадеми. Още преди да се появиш, тези людоеди изплюскаха всичко. Но аз ти оставих малко. Защо дойде толкова късно?

— Имах работа.

— Каква, ако не е тайна? — Петя сложи ръка върху рамото ми и ме погледна в очите. Нейните очи бяха зелени, изпъстрени със светлокафяви точки.

— Ами търся си квартира.

— О, милият. А къде живееш сега?

— Където намеря. Ти сама ли си в този апартамент?

— Много питаш.

— Не, защото, ако имаш нужда от квартирант...

Тя се засмя. Петя рядко идваше в редакцията и до този момент я бях виждал два-три пъти. Никога не бяхме разговаряли, но едва ли беше възможно тя да не знае, че търся квартира. Бях разтръбил сред всичките си познати.

— Говоря ти съвсем сериозно — позасегнах се аз. — Наистина търся квартира. Тук е малко далече от Университета, но ако искаш, можем...

— Много си сладък, честно! Искаш ли да танцуваме?

— Може.

Главата ми вече леко се въртеше от пиенето. Към шест часа бях вечерял в студентския стол и сега отново чувствах глад. Петя ме прегърна плътно, склучи ръце на гърба ми и отпусна глава на рамото ми. При танца бедрата ѝ се докосваха до моите, телата ни бяха долепени и това ме караше да се чувствам странно. Беше ми приятно от близостта на Петя, от това, че ме харесва, но ме смущаваше начинът, по който го показваше. Ала никой не ни обръщаше особено внимание. Забелязах, че само Михал от време навреме поглежда към нас. Щом седнахме, той веднага дойде и покани Петя да танцуват. Не ми стана много приятно от това, но с радост забелязах, че тя не го прегърна по същия начин, по който бе прегърнала мен. Той ѝ говореше нещо, а тя мълчеше.

Гостите вече бяха започнали да се разотиват. Двойката от съседната стая, Стоян с някакво момиче, най-последно се появиха, за да

обявят, че си тръгват. Отдавна бях забравил за тях. Сигурно и другите бяха забравили, защото ги изгледаха с изненада, сякаш сега пристигат. Към два часа бяхме останали десетина души, а в три — само Петя, Михал и аз. Михал допиваше остатъците от всички чаши и явно беше доста зле.

— Как да го разкараме? — пошепна Петя на ухото ми и от този въпрос почувствах, че ме облива топлина. Тя искаше да останем сами.

— Не знам.

— Мисля, че няма да си тръгне преди теб.

— Така изглежда. Тогава ще си тръгнем и двамата.

— Къде ще спиш?

— Ще отида у един приятел. Живее до Университета.

— По това време?

— Налага се.

Изведнъж ме стресна мисълта, че входната врата на кооперацията, където живееше Огнян, може да е заключена. Веднъж бях закъснял и се въртях около блока повече от час, докато се появи някакъв човек и отвори. Но сега, в три часа през нощта, едва ли щеше някой да се появи. Най-добре щеше да бъде да остана до сутринта и към шест да си тръгна. Тогава вратата се отключваше.

— Може... Може и да остана — промълвих нерешително. — Ще останем двамата. Аз ще си тръгна към шест.

— А защо не го разкараме?

Топлината отново ме заля.

— Защо да го гоним момчето? Къде ще ходи посред нощ?

— Ха-ха! Ще си отиде вкъщи при мама и татко. Между другото, той живее доста наблизко.

— Така ли? Не знаех.

— Аз пък знам. Като танцувахме, той ми предложи да отидем у тях, а теб да те разкараме. Имал чудесно таванче.

— А ти?

— Отказах му, разбира се.

Ето каква била работата. Михал вече дремеше на масата, като от време навреме се стряскаше и вдигаше глава, за да се огледа дали съм още тук.

— Добре, тогава съм съгласен.

— Ех, голям наивник си, Филипе! Събуди го и тръгвайте! Ще се върнеш, нали?

— Да.

— Ще те чакам.

Тя се притисна към мен и леко ме целуна. Станах решително, отидох при Михал и го разтърсих.

— Михале, ставай да си ходим!

— А? — Той изведнъж се направи на дълбоко заспал.

— Ставай! Ще тръгваме. Петя иска да си ляга.

— А? Аха. Ами тръгвай. Аз ще си подремна. Петенце, нали може да си поспя на този диван?

— Не може — отреза го тя. — Утре ще ставам рано и трябва да спя.

— Е, защо ме гониш, душичке? Аз няма да ти преча. Ей тук ще се опъна на диванчето и готово.

— Михале, хайде, не се излагай — сбутах го отново. — След десет минути си у вас.

Той ме изгледа втренчено със съвсем ясен поглед. После погледна и Петя. Не трябваше да казвам това. Нищо, да върви по дяволите. Все пак тя иска да бъде с мен, а не с него. Михал рязко стана, залитна и тръгна към вратата.

— Добре, Петенце, щом ме гониш, ще си отида.

Облякох си палтото и го последвах. Слязохме с асансьора и тръгнахме надолу по стръмнината към хотел „Хемус“. Вървахме, без да говорим. Михал ми поиска цигара, дадох му и запалихме. Пред хотела се разделихме. Той тръгна по „Трайчо Костов“, а аз продължих към Двореца на културата. Нарочно повървах доста. Не се обръщах назад. Стигнах до кръстовището с булевард „България“ и едва тогава тръгнах обратно. Приятно ми беше от мисълта, че Петя ме чака. Запалих нова цигара. Добре че на излизане от Университета си бях купил цял пакет. Вървах бавно през смълчания град и ми беше хубаво. Там, горе, на хълма, има една топла стая, в стаята — едно момиче, което ми беше казало, че иска да бъде с мен тази нощ. Бях на двайсет и една години, нямах пари, нямах къде да спя, нямах нищо друго освен една чанта на рамото си с няколко тетрадки, прибори за бръснене, комплект долно бельо и чифт чисти чорапи. И едно момиче, което ме чака. Какво повече ми трябваше?...

Като слизах от асансьора, едва не ударих Михал с вратата. Двамата с Петя стояха пред входа на апартамента и говореха. В първия миг се ядосах и понечих да си тръгна, но след това ми стана смешно. Тя беше чакала мен, а Михал се бе върнал пръв.

— Значи така, а? — изсумтя злобно той. — Разкарваме нахалника и се връщаме. За едни — може, а за други — не може.

— Точно така. — Петя беше ядосана. Сигурно доста се бях забавил. — За едни — може, а за други — не може. Тук да не е „Битови услуги“? Филипе, влизай! Михале, лека нощ.

Страшно ми хареса тя в този миг и наистина почувствах желание да бъда с нея. Как само го каза! И го гледаше в очите.

— Майната ви!

Михал изтърси някаква мръсотия с надебелелия си език, която не можех да схвана точно, и побърза да затвори зад гърба си вратата на асансьора.

Двамата с Петя влязохме вътре и избухнахме в смях.

— Защо се забави толкова?

— Ама и ти му го каза...

Тя ме въведе в стаята, в която все още не бях влизал. Леглото беше доста широко, завивките бяха приготвени за спане. Тук също имаше много картини. Няколко изобразяваха голо момиче в различни пози. Загледах се в тях и силна тръпка ме преряза. Момичето беше Петя.

— Откъм стената ли предпочиташ да спиш, или отвън? — попита ме направо тя.

— Предпочитам да съм отвътре.

— И аз.

Засмяхме се отново. Тя изгаси лампата и започна да се съблича. В тъмнината блузата ѝ издаде лек пукот и по тялото ѝ пропълзяха искри. Тя сваляше дрехите си една след друга, а аз все още стоях с палтото сред стаята. Изведнъж се почувствах страшно тъпо и в миг съжалих, че се върнах. Сега щях да се съблека, да легна до нея и да се любим. Да, Петя ми харесваше, имаше нещо в нея, което ме привличаше, особено начинът, по който отрязва онзи натрапник. Но нищо повече. За пръв път бяхме заедно и веднага... Това ли е любовта?

— Филипе, какво ти става?

— А, нищо.

Какво ли би си помислила тя, ако знаеше какъв въпрос си задавам в момента. Не можех да ѝ кажа, разбира се.

След минута вече не си задавах никакви въпроси. Без въпроси беше толкова по-лесно. Но само за малко...

— Твой ли е този апартамент? Сама ли живееш тук?

— Много питаш.

Много питаш. С тези думи тя отговаряше на всичките ми въпроси. Защо питам, наистина? Имаше ли значение какво ще ми каже тя...

Вече втора седмица живеех при Петя. И тази вечер се прибрах след поредния неуспешен опит да си намеря квартира. Тя не ме питаше как вървят нещата. Не ме питаше за нищо. Грижеше се за мен, дори веднъж ми изпра дрехите. В къщата винаги имаше хубаво пиене, ядене — значително по-рядко. Петя почти не ядеше. И никога не задаваше въпроси. Аз също се отказах от въпросите. Една нощ тя не се прибра. И не я питах къде е била. Беше ми дала ключ, за да влизам, когато я няма. Но на другата вечер ѝ заявих, че ще спя на дивана в хола.

— Глупчо, ти си бил и ревнив. Ходих си до Пловдив, какво толкова?

Гледаше ме в очите и ми се стори, че не ме лъже. Понякога ѝ разказвах за моите опити да си намеря квартира. Имах нужда да разказвам на някого. Тази вечер ѝ описах моя двубой с възрастната жена. Като стигнах до момента, когато двамата слизахме по стълбите и изчаквахме кой ще започне пазарлъка, Петя се засмя. Исках да я попитам дали някога е търсила квартира и изобщо какво знае за ловкостта на софийските домовладелци, но се отказах.

Изпихме по една бира, след това гледахме телевизия. Седяхме един до друг на дивана в стаята, залята със синкава светлина, и аз се опитвах да си представя, че сме женени и живеем тук отдавна, но все нещо не излизаше. Хвърлих поглед към Петя и като видях, че тя не забеляза това, продължих да я наблюдавам. Тя беше много хубава, имаше високо чело, тъмна вълниста коса и замислен някак строг профил. Ако се бяхме запознали при други обстоятелства, ако не се бяха случили нещата между нас по този начин, аз сигурно щях да се влюбя в нея и сега пак щяхме да гледаме телевизия и след това да легнем един до друг. Но щях да я обичам. Сега, уви, това беше невъзможно. Стана ми много тъжно от тази мисъл. Исках да ѝ кажа

нещо хубаво. Легнах и положих глава в скута ѝ. Тя ме погали машинално и продължи да гледа филма...

След време щях да науча много неща за Петя. Щях да узная, че като студентка в първи курс, едва осемнайсетгодишна, тя се е омъжила за някакъв богат художник, три пъти по-възрастен от нея. Затова апартаментът ѝ беше пълен с картини. Художникът бил влюбен в Петя до полуда, но само след девет месеца умрял от инфаркт. От него бил апартаментът, картините, някаква вила, в която не била ходила след смъртта му... Дали го е обичала, никой не можеше да каже. Тези и още много други неща щях да науча за Петя. Но никога нямаше да разбере защо тя не ми каза нищо за него, защо винаги отговаряше на въпросите ми с думите: „Много питаш“. Наистина ли питах толкова много, или просто Петя не искаше да говори за това?

II

На сутринта излязох рано с твърдото решение да си намеря най-после квартира, каквато и да е тя, ако ще дори да няма покрив. Беше неделя, много удобен ден за тази цел. Все още не се бях отказал от решението си квартирата ми на всяка цена да бъде в четириъгълника, заключен между булевардите „Руски“, „Толбухин“, „Владимир Заимов“ и „Клемент Готвалд“. Вече знаех почти наизуст този квартал и все помалко оставах кооперациите, в които не бях питал за стая под наем. Бях преброял почти целите „Шипка“ и „Оборище“ както и техните пресечки. Този ден реших да пробвам по самите булеварди, като започна по „Заимов“ откъм паметника Левски. Влязох в малката сладкарничка на „Шипка“ зад Университета, за да изпия едно кафе и да почакам да стане десет часа. Знаех от опит, че хората в тази част на града спят до късно.

Какво всъщност ме привличаше точно в този квартал? Вече втори месец бродех по улиците му — „Оборище“, „Шипка“, „Шейново“, „Сан Стефано“, „Васил Априлов“, „Марин Дринов“. Стари къщи и кооперации, строени преди много десетилетия, посолства, много посолства с хубави дипломатически коли пред тях — френско посолство, алжирско, швейцарско, холандско, гръцко; резиденции с милиционерски будки до входа. А веднъж на ъгъла на „Георге Георгиу Деж“ и „Васил Априлов“ се натъкнах на посолството на Индонезия. Дълго стоях пред таблото със снимки от тази страна — екзотични водопади, странни хора със странни облекла, огромни храмове. Никак не можех да си спомня къде се намира Индонезия. Знаех само, че е някъде в Тихия или Индийския океан. А в къщата, пред която стоях, живееха хора оттам. Как ли изглеждаха те? Дали като тези от снимките? Сега те бяха тук, зад тези стени, а аз едва ли някога през живота си ще отида в Индонезия. Дълго стоях пред таблото, осветено от скрита неонова лампа. Висок, мургав мъж излезе от къщата, прекара жълт найлонов маркуч и започна да мие една синя, много красива кола, чиято марка не можех точно да определя. Беше американска, може би „Буик“ или „Шевролет“, с меки бели кожени

седалки. От маркуча течеше топла вода и колата беше обвита като в мъгла. Дали този човек беше индонезиец? Сигурно. Защо миеше тази кола? Кой щеше да седне в нея тази вечер? Къде щеше да отиде?

Може би посолствата най-много ме привличаха в този квартал. Те подобно на самолетите, които прелитаха над София, създаваха у мен чувството, че се намирам в центъра на света...

Минаваше десет часа. Време беше да тръгвам. Станах, минах през Докторската градина и се упутих по „Сан Стефано“ към булевард „Владимир Заимов“. Спрях на тротоара. Имаше няколко кооперации по улица „Марин Дринов“, в които не бях питал за квартира. Влязох в първата и се качих на тавана. На доста от вратите бяха залепени листчета с имена, тук-там имаше малки тефтерчета със завързано моливче, за да могат гостите да оставят бележка, ако домакинът го няма. Почуках напосоки на една от вратите. След доста време тя се отвори и се показа момче, облечено с анцуг, със сънено лице.

— Кого търсите?

— Търся квартира. Да знаете тук някъде свободна стая?

— Няма, брат, всичко е заето. Има един-два празни тавана, но не ги дават под наем.

В следващата кооперация срещу районното управление на милицията резултатът беше същият. По-нататък — пак така. Стигнах до „Асен Златаров“ и се върнах назад. Последната възможност в тази част на квартала беше кооперацията на ъгъла на „Оборище“ и „Сан Стефано“. Там досега не бях влизал. Виждаше ми се твърде представителна, за да има тавани под наем. Но в крайна сметка какво ми пречеше да опитам? След това щях да тръгна по булеварда. Тук реших да предприема другата тактика. Влязох във входа, качих се на първия етаж и напосоки натиснах един от звънциите. Вратата почти веднага се отвори.

— Извинете... — но не можах да довърша и замръзнах на мястото си. Срещу мен стоеше Силвия от нашата група.

— Филип, здравей! Откъде знаеш, че живея тук?

Силвия беше облечена в много красив пенъоар на големи цветя, косата ѝ беше спусната, а не прихваната отзад както я носеше, когато идваше на лекции.

— Аз... — Бях почервенял от срам. — Търся квартира и реших да попитам дали тук някъде... Не си ли чувала...

— Не.

Все още стояхме един срещу друг на вратата.

— Влез.

— О, не. Ти сигурно си имаш работа, а пък аз...

— Влез, влез. Четях си. Ние с баба сме сами. Майка ми и баща ми вчера отидоха на вилата, а аз останах с баба. Тя е много стара и болна.

— Е, добре. Но за малко.

Силвия ме въведе в просторен коридор. На стената висеше много красиво старомодно огледало. Влязохме в огромна гостна, състояща се от две стаи, съединени с портал. Мебелите бяха стари, от тъмно дърво. Столовете имаха кожени седалки, потъмнели от времето, креслата бяха с извити дръжки с дърворезба, по краката на масата също имаше изрязани листа в изящна плетеница. Едната стена беше заета от огромен бюфет, в двата края на който имаше малки тъмни лъвчета, изрязани от дърво. За пръв път виждах толкова красиви стари мебели. Сигурно струваха страшно скъпо. По стените висяха няколко картини — на две от тях видях подписа на известен художник, чието име знаех от цветните рисунки из читанките. В ъгъла стоеше пиано, а над него висеше коруба от гигантска костенурка, каквато бях виждал в зоопарка. Имаше толкова интересни неща, които спокойно бих могъл да разглеждам цял ден — статуетки от слонова кост, огромен, много стар самовар, старинни пушки и пистолети, някакъв гоблен, изобразяващ китайски или японски храм, телефон антика с отделени една от друга слушалка и тръба за говорене като тези по филмите и какво ли не още. За миг бях забравил за присъствието на Силвия. Все още стоях сред салона и се оглеждах.

— Седни де, защо стоиш прав?

По тона ѝ личеше, че тя повтаря поканата си, но първата аз не бях чул. Потънах в едно от кожените кресла.

— Да направя ли кафе?

— Ами може.

В този момент се чу отваряне на врата и след малко в стаята се появи невероятно стара жена със сбръчкано лице и треперещи ръце. Тя с несигурни стъпки се запъти към нас, а Силвия се втурна да я подкрепи.

— Запознайте се, стара майко.

Жената ми протегна треперещата си набръчкана ръка с длан, насочена надолу и с отпуснати пръсти. Станах и понеже нямаше как да хвана ръката ѝ, наведох се и я целунах.

— Госпожа Хаджимиладинова — произнесе жената с треперещ глас.

— Фи...

— Това е господин Хаджипетров, стара майко. Мой колега от Университета.

— Много ми е приятно, млади господине. От училището ли...

— Заедно учим в Университета — повтори Силвия по-високо.

— А, хубаво, много хубаво.

Старицата се отпусна в креслото срещу мен. Силвия излезе бързо и се върна с меко одеало, зави я и пхна краищата под ръцете ѝ.

— Аз ще отида да направя кафе. Стара майко, не ти ли е студено?

— Какво? — Жената доближи ръка до ухото си.

— Не ти ли е студено, питам.

— Не, не. Добре съм.

Силвия излезе. Седях срещу жената. Тя ме гледаше с безцветните си очи, които сигурно някога са били сини. Чувствах се неловко. Мълчахме.

— Къде живеете, господин...

— Пе... Хаджипетров.

— Да. Наш съсед ли сте?

— Аз... Не съм оттук.

Защо Силвия ме беше нарекла Хаджипетров? Аз бях просто Петров.

— Откъде сте?

Казах ѝ.

— Хубав град. Бях там на екскурзия като ученичка през деветстотин и осма. В центъра имаше една гостилница. Държеше я някакъв арменец. Не си спомням името му. Знаете ли го?

— Не мога да ви кажа. Било е отдавна. Деветстотин и осма година, боже мой! Тогава дядо ми сигурно е бил пеленаче.

— Хубав град. През деветстотин и осма ходих там на екскурзия. Бях ученичка — повтори жената. — Какви времена бяха!

— Сигурно е било много хубаво — опитах се да взема участие в разговора, но тя явно не ме чу. Старицата разговаряше сама със себе

си.

Попита ме отново за арменеца гостилничар, а след това ми разказа как се е запознала с някакъв млад господин, адвокат и много възпитан. Този господин се казвал Хаджисотиров и я поканил на някаква вечеринка, но учителката не ѝ разрешила да отиде. Учителката се казвала госпожица Хаджимихайлова и била много строга. Момичетата били отседнали в хотел „Европа“, сигурно го знам, намирал се в центъра на града, до католическата черква.

Слава богу, Силвия най-после се появи с малка сребърна табла в ръце. Върху нея димяха две кафета и имаше чинийка с бисквити.

— Как сте? — попита тя приветливо усмихната, но въпросът ѝ беше насочен само към мене.

— Ами говорим си.

— Баба е много стара. Не ѝ се сърди, ако...

— Силви, ти не ме запозна с господина. Твой съученик ли е?

— Стара майко, казах ти, че ми е колега от Университета. Господин Хаджипетров.

Старицата отново ми подаде ръката си и трябваше да повтора процедурата с целуването. Ръката ѝ беше чиста и ухаеше на приятен сапун. Това явно бе заслуга на Силвия.

Жената отново се представи, а след това попита:

— Господинът е твой съученик, нали?

— Не, стара майко, колега ми е от Университета — Начинът, по който отговаряше на едни и същи въпроси с огромно търпение, беше достоен за възхищение. — Учим заедно във Висшето училище.

— Във Висшето училище? Ами гимназията?

— Гимназията я завърших по-миналата година... Тя мисли, че още съм ученичка — каза Силвия тихо, за да не я чуе баба ѝ, а след това продължи високо:

— Сега съм студентка втори курс във Висшето училище. Стара майка е завършила Висшето училище през деветстотин и дванайсета година, нали стара майко?

— Да. Получих грамота лично от Ректора, господин Хаджи...

— Ще те заведе да си починеш, стара майко.

Силвия ѝ помогна да се изправи и двете тръгнаха към вратата. Старицата не се съпротивляваше, вървеше бавно с треперещи крака и продължаваше да говори:

— Господин Ректора ми каза: „Госпожице, ние очакваме от вас да постигнете много. Вашият път в живота е открит. Ще се радваме един ден...“

Двете вече бяха в коридора, където жената продължаваше да говори, но думите ѝ не достигаха до мен. След минута Силвия се върна.

— Извини ме, че те оставих сам. Как ти се вижда моята баба? Всъщност тя е баба на баща ми. През лятото ще навърши деветдесет години. Много е мила, но страшно досажда горката.

Баба на баща ѝ! Значи прабаба на Силвия! Аз дори не знаех как се казва бабата на моя баща. Всъщност той би трябвало да има две баби. Никога не съм се сещал да го попитам за това. Тези баби, които сигурно са умрели много преди аз да се родя, едва ли са напускали родното си село.

— Значи, търсиш квартира? — прекъсна мислите ми Силвия. Бе сервирала кафето върху красиви салфетки и седеше в креслото срещу мен. — Винаги съм мечтала да уча в друг град и да живея на квартира, свободна и независима.

— Не е чак толкова приятно, колкото си мислиш.

— Защо? Най-важното е, че си далеч от родителите си и никой не ти казва какво да правиш.

— Това е вярно. И все пак има доста неудобства.

— Неудобствата са нищо. Важното е, че си свободен и разчиташ само на себе си.

— Не знам. Може би си права.

Имаше ли смисъл да ѝ противореча? Беше ми приятно да седя тук с нея, сред тези красиви мебели и старинни неща.

— А къде живееш, като нямаш квартира? — досети се Силвия.

— Ами на различни места. По приятели. Днес — тук, утре — там.

— Така ти завиждам!

Не можах да сдържа усмивката си.

— И все пак баба ти е много интересна — реших да сменя темата.

— О, тя е толкова старомодна! Представяш ли си, тя си мисли, че фамилиите на всички хора имат „хаджи“ отпред, както нашата.

— Затова ли ме представи като господин Хаджипетров?

— Ами да. Не ти ли харесва? — Тя се засмя.

— Харесва ми. Господин Хаджипетров. Как звучи само, нали?

И двамата се засмяхме.

— А ти откъде знаеш, че се казвам Петров?

— Толкова пъти съм чувала името ти, като правят проверки на упражненията.

— И си го запомнила?

— Защо не? Може би съм искала да го запомня.

— Наистина ли?

— О, не знам. — Тя пак се засмя. Над угълчетата на устните ѝ се образуваха леки трапчинки.

Силвия беше най-красивото момиче в нашата група. Идваше редовно на всички лекции и упражнения, но никога не беше излизала с нас да прием кафе, на кино или нещо подобно. Не беше идвала и на събиранията ни. Когато Борката имаше рожден ден, я беше поканил, но после се разбра, че не е отишла. Имаше дълга руса коса винаги хваната отзад, а беше толкова красива сега, когато е спусната, светлосини очи и много бяло, издължено лице с вирната по детски брадичка. Веднъж бях попитал Огнян за нея и той, който всичко знаеше, каза: „Не се бутай там. Не е за нашего брата.“ Попитах го какво има предвид, но той само се засмя. И ето сега седях в дома на същата тази Силвия и пиех кафе.

— Можеш ли да свириш? — Кимнах към пианото в ъгъла, над което висеше корубата от огромната костенурка.

— Да. Искаш ли да ти изсвирия нещо?

— О, разбира се!

— Кой е любимият ти композитор?

— Ами... Шопен. — Бях чувал, че той е писал пиеси за пиано.

— И аз много го обичам. Какво да ти изсвирия от него?

— Все едно — отговорих колкото се може по-безразлично.

Тя седна зад пианото, отвори капака и из просторния хол се разнесе нежна мелодия. Белите ѝ дълги пръсти се движеха плавно по клавишите. Чувствах се странно в този стар софийски дом. Софийски дом. За пръв път бях у някого, който е от София. Чувствах се странно с това момиче, което познавах толкова отдавна, което срещях всеки ден и което днес виждах сякаш за пръв път. „Не е за нашего брата“, бе ми се усмихнал Огнян съжалително. Защо? Какво искаше да каже с това?

Мелодията се лееше тихо и с всеки тон чувствах как в мен се надига някаква странна нежност към Силвия. С огромно усилие успях да преодоля желанието си да стана и да я целуна, докато свири на пианото. Какво ли ще стане, ако го направя, питах се, но не смеех да се помръдна.

— Хареса ли ти? — попита тя, след като отново седна срещу мен. — Отдавна не бях свирила.

— Страшно хубаво беше.

Тя се засмя и в ъгълчетата на устните ѝ пак се появиха трапчинките.

— Чак пък страшно...

— Честно! Наистина страшно хубаво свириш! — отвърнах разпалено.

— А ти умееш ли?

— О, не. Като малък ходех на школа по акордеон, но в трети клас го зарязах.

— Знаеш ли, чета есетата на Оскар Уайлд — оживи се тя. — Много са хубави. Има невероятен език. Ако искаш, като ги свърша, мога да ти дам книгата. Ей сега ще ти я покажа.

Тя излезе и след малко се върна с книга в ръка. Есетата на Оскар Уайлд бяха на английски.

— Татко ми я донесе миналата седмица от Италия...

Май трябваше да тръгвам. Наближаваше обед и щях да изпусна най-удобните часове за търсене на квартира. Едва сега се сетих, че всъщност бях дошъл тук да търся квартира.

— Ако искаш, обади ми се дали си намерил нещо — каза Силвия. — Днес ще си бъда у дома. Напоследък почти не излизам освен до Университета.

Тя написа на едно листче телефона си и ми го подаде.

— Довечера може да ти се обадя. Искаш ли да отидем на кино? В „Сердика“ дават някакъв френски филм.

— Не мога да оставя баба сама.

— А като си дойдат вашите?

— О, ще стане късно. Всъщност — обади се. Ще видим. Ако се върнат следобед, може да отидем от шест. Но не ти обещавам.

Тя ме изпрати до вратата.

— Пожелавам ти успех.

— Благодаря. Довиждане.

— Довиждане.

Силвия затвори вратата и превъртя ключа. Слязох няколко стъпала надолу, спрях и се върнах. Приближих се до вратата и погледнах табелките. „Евдокия и д-ръ Емануилъ Хаджимиладинови“ пишеше на най-горната от тях с черни букви на бял фон. Другата беше — „Наталия, Силвия и Георги Хаджимиладинови“. А най-отдолу красива месингова табела по-голяма от другите: „Проф. Д-р Георги Хаджимиладинов“.

„Не е за нашего брата“, се бе усмихнал Огнян. Излязох на улицата. До входа на кооперацията имаше паметна плоча, на която пишеше:

ТУК
ЖИВЯ
БЕЛЕЖИТИЯТ
БЪЛГАРСКИ АКТЪОР
АПОСТОЛ КАРАМИТЕВ
1923–1973

Горе, на самата фасада, под прозорците на първия етаж, бе изписано с релефни букви:

ЕТАЖНА СОБСТВЕНОСТЪ
Д-РЪ ЕМАНУИЛЪ И ЕВДОКИЯ
ХАДЖИ МИЛАДИНОВИ

Също на фасадата, но малко по-ниско, бе закачена огромна табела:

Д-РЪ ЕМАНУИЛЪ ХАДЖИМИЛАДИНОВЪ
СПЕЦИАЛИСТЪ ВЪТРЕШНИ БОЛЕСТИ
ПРИЕМА БОЛНИ

„Не е за нашего брата“, се бе усмихнал Огнян. На ъгъла на сградата, откъм улица „Сан Стефано“ имаше още една паметна плоча:

ТУК

На 26 III 1925 год.

ЗАГИНА ЗА СВОБОДАТА

НА НАРОДА

ЯКО ДОРОСИЕВ

член на ЦК на БКП

Какво бе искал да каже Огнян с тези думи за Силвия? Какво от това, че дядо ѝ е бил лекар, а баща ѝ е професор? Какво от това, че баща ми и майка ми са от село? Защо тя „не е за нашего брата“? Как така не е? С какво е по-различна от нас? Нали учим в един и същи Университет, в един курс, в една група? Нали сядаме на едни и същи банки и слушаме едни и същи лекции? Как така „не е за нашего брата“? Какви сме ние и каква е тя? Все по-силно ме обземаше някакъв сляп гняв. Искаше ми се да се върна, да се кача на първия етаж, да позвъня на вратата и да изкрещя в лицето на Силвия:

— С какво си повече от нас? Защо не си за нашего брата? Я върви по дяволите!

Крачех все по-бързо, забил поглед в земята.

— Ей, Филипе! — чух, че някой ме вика.

Обърнах се. Беше Васко, мой съученик от едно време. Не се бяхме виждали откакто той отиде в Пловдив да учи в английската гимназия.

— Не мога да те настигна, бе! Какво си се разбързал? Здравсти!

Той стисна ръката ми и здраво я раздруса.

— Васе, какво правиш тук?

— Аз тук живея. Ами ти какво правиш насам? В София ли учиш?

— Аха. В Университета съм. Българска филология. А ти?

— Аз съм първи курс социология.

— Защо първи?

— Нали завърших английска гимназия. Или си забравил. Забравихме се, ей, Филипе!

— Вярно бе!

— Накъде си тръгнал?

— Ох, ако взема да ти разправам... Търся квартира.

— Квартира ли?

— Да. Вече втори месец обикалям и нищо.

— Защото не си срещнал мен.
— Ами откъде да знам, че си тук.
— Откъде да знаеш я. А знаеш ли, че точно аз съм човекът, който ти трябва? В моята квартира има две свободни стаи.
— Сериозно?
— Съвсем сериозно.
— Къде живееш?
— В една къща на „Васил Априлов“.
— Отиваме веднага.
— Само че аз съм тръгнал към стола да обядвам.
— После ще обядваме. Първо да видя квартирата.
— Е, добре, щом си рекъл.
— Какво представляват стаите?
— А бе, да ти кажа честно едната е малка и, между нас казано — дупка. Но мисля, че ще ти я дадат за четирийсет лева. Другата е много хубава, за двама. Искат ѝ осемдесет. Ти сам ще видиш. Ако си намериш още един човек, ще сте екстра.
— Добре, ама откъде да го намеря?
— Там е работата. Вече всеки се е уредил някъде. Ами ти как така си я закъсал?
— И аз не знам. Търсих, търсих... Или попаднеш на някаква дупка, или ти искат сума пари. Вчера една баба ми искаше четирийсет и пет лева за кафез два квадрата. Ако го видиш, ще припаднеш.
— Така е, брат ми. Хубавите квартири се намират през лятото — юли, август. Ето тук е.
Стояхме пред стара жълта къща, строена сигурно в началото на века, с полющена мазилка, красив балкон с дървена куличка над него и барелефи около прозорците. Васко позвъни на вратата, на която имаше табелка с надпис: „Семейство Хаджиангелови“.
— Кой звъни? — чу се глас от някакво вътрешно стълбище.
Васко се отдръпна две-три крачки назад и извика към прозореца над входа:
— Аз съм. За квартирата.
Чу се шум от слизане по невидими стъпала и в рамката на вратата се появи млада жена.
— Запознайте се — каза Васко. — Филип е мой съученик и търси квартира. Иска да види стаите.

— Ей сега. Качете се, аз ще взема ключовете и ще дойда.

Заобиколихме къщата и се озовахме във вътрешен двор с оголели дървета и увяхнала трева. От малка врата се отиваше към дървено стълбище с триъгълни стъпала, изкачването по което напомняше катерене в камбанария. Стълбището завършваше също с врата, водеща към коридорче, което вместо стена имаше други пет врати.

— Това е кухнята, това е тоалетната, това е моята стая, а това е малката стая, за която ти говорих. Тази врата, остъклената, води към салона, през който се минава за голямата стая — обясняваше Васко.

Надникнах в тоалетната. Беше облицована с хубави кафяви плочки, имаше душ.

— А топла вода?

— Няма. Душът е свързан с бойлера на хазаите, но не пускат топла вода нагоре.

— Ами как се къпеш?

— Стоплям си вода с един нагревател и готово.

— Аха.

— Хайде да влезем.

Той пъкна ключа в ключалката на своята врата и в този миг по стълбището се чу тропот от стъпки. Хазайката се появи леко запъхтяна.

— Коя стая искате да видите?

— Ако може и двете.

— Голямата е за двама души.

— Да, зная. Васко ми каза.

Жената отключи най-напред вратата на малката стая. Стаята не беше лоша. Единственото неудобство бе, че прозорецът се намираще много ниско, излизаше направо от пода и в помещението беше полумрачно. По стените имаше залепени изрезки от списания.

— Това е — Жената явно бързаше.

Другата стая беше много хубава — светла, просторна, с почти нови тапети, хубав полилей, две легла с дюшеци и голям стар гардероб.

— Цената за голямата стая е осемдесет лева, а за малката — петдесет — заяви направо жената. — Помислете и ми се обадете долу. Извинете, но имам работа.

И тя слезе по стълбите, като ме остави в размишление. Първата ми работа, разбира се, беше да попитам Васко дали тя ще свали нещо от наема.

— Изключено — отговори той по начин, който не оставяше съмнение. — Дори да знае, че цяла година стаите й ще стоят празни, пак няма да намали.

В този момент почувствах колко съм се уморил през всичките дълги седмици, в които обикалях безуспешно квартала. При Петя нямаше да се върна за нищо на света. Разбрах го в момента, в който видях Силвия. Предложих на Васко да вземем заедно голямата стая, но той не се съгласи. Искал да бъде сам. Неговата стая бе много хубава, давали я на двама души за осемдесет, но понеже бил сам, му я отстъпили за седемдесет. Толкова пари в никакъв случай не можех да дам. И реших: взимам малката и край. Слязохме долу, съобщихме на хазайката и тръгнахме към стола на Консерваторията. С всяка изминала крачка някакъв товар се смъкваше от гърба ми. Вече имах квартира. Оставаше само да се обадя в къщи да ми изпратят чаршафи, завивки и една покривка за масата. Бях ги излъгал, че съм на общежитие, сега трябваше да им кажа, че ще се местя на квартира.

— Ще останеш при мен, докато ти пристигне багажът и се уредиш в стаята — заяви Васко. — Ще вземем пружината и дюшека от твоята стая, одеала имам.

„От твоята стая.“ Как звучеше само! Бях почти щастлив. Най-после самостоятелен, на квартира и то в отделна стая. Какво повече можех да искам? Е, стаята е малко тъмничка и тясна, но какво от това? Повече не ми трябва. Какво още бих могъл да искам от живота?

Но животът, който в последно време се беше показал доста неблагоприятен към мене, поне що се отнася до квартирния въпрос, ми бе приготвил за този ден цял букет от приятни изненади. В студентския стол срещнах Петьо Гинчев, мой съученик от гимназията, за който бях чувал, че живее на квартира някъде из центъра. Той учеше в първи курс, понеже едва сега го бяха приели, но все още не се беше случило да се засечем из Университета.

— Да си чувал някъде наблизко за квартира? — бе първият въпрос на Петьо, след като се осведомихме кой как я кара.

— Че ти нали имаш квартира? Някой ми каза, че живееш до кино „Левски“.

— А бе, имам, ама искаме да се махаме с моя човек. Живеем в един апартамент, обаче хазайката ни е страшен крокодил. Направо беля си хванахме на главата. Представяш ли си, още на втория ден отвъртя дръжката на кранчето за топлата вода. „Нали се разбрахме, че ще ползваме топла вода?“ — викам й. „Да — вика, — ама само за къпане. Ще се къпете в неделя преди обед.“ „Ами как ще се бръснем? — питам. — Със студена вода ли?“ „Не знам вика. — Ваша си работа.“ Е, още на другия ден си купихме дръжка и си пускаме топла вода, ама това живот ли е? Вчера закачила над мивката надпис: „Пести водата!“ С три удивителни. Крокодилска й работа. Та сме решили да се махнем. Да я видя как ще си намери квартиранти по това време.

— Е, в такъв случай точно аз съм човекът, който ти трябва — повторих думите на Васко отпреди час, при което той се засмя и продължи мълчаливо да си яде.

— Имаш ли нещо предвид? — Петьо беше сериозно заинтригуван. — Казвай де, защо мълчиш?

— Ако искаш, може двамата да вземем една чудна стая.

— Къде?

— На „Васил Априлов“. Първата къща откъм „Заимов“. Васко живее там. Тъкмо ще се съберем цялата махала — тримата живеехме в нашия град в един квартал.

— Колко?

— По четирийсет на човек, токът отделно.

— Хубаво, ама... Моят ще остане сам. Това е лошото.

— За него има една малка стаичка за петдесет лева.

— Пак там ли?

— Естествено. И завладяваме целия етаж.

— Самостоятелна стая за петдесет лева? Той ще подскочи до тавана. Тъкмо ще си бъде спокоен с гаджето. Побъркал съм се с тях. По цял ден не излизат от къщи.

Един час след това петимата седяхме около масата в стаята на Васко и поливахме новото съжителство. Съквартирантът на Петьо се казваше Владо и също беше от нашия град, но не го познавах. Той следваше в полувисш институт за автомобилни инструктори, а приятелката му Анастасия или съкратено Сия бе от Несебър и учеше за детска учителка. Ако можеше да ни види отнякъде, Силвия наистина би ми завидяла. Как шеметно се наредиха нещата, след като

тя ми беше пожелала успех. Всичко вече бе уредено, дори дадохме предплата на хазайката и тя ни донесе домовата книга, за да се регистрираме през седмицата в милицията. Вече имах дом! Петьо и Владо решиха още на другия ден да си пренесат багажа, като платят в старата си квартира наем само за половин месец. Това щеше да бъде тяхното малко отмъщение над хазайката крокодил.

Към четири и половина излязох, за да се обадя на Силвия по телефона и о, щастие — тя наистина се съгласи да дойде с мен на кино! Моментално изтичах до „Сердика“ за билети и в шест без петнайсет, избръснат и напарфюмиран с Васковия одеколон, облечен в коженото яке на Петьо, бродирах тротоара пред киното. Не знаех откъде ще дойде тя и хвърлях поглед ту на едната, ту на другата страна. Стрелките на часовника на сградата на МЕИ сякаш бяха замръзнали. Точно в шест Силвия се появи иззад ъгъла. Първото, което почувствах, бе едно странно и непознато свиване в корема. Стоях наред тротоара и глупаво се усмихвах, а тя вървеше насреща ми. Боже мой, колко беше красива! Нима наистина идваше на среща с мен? Беше ли възможно това? В този миг в съзнанието ми проблясна споменът — познатият до болка войнишки сън за момичето с червени ботуши и къса тъмножълта пола, което ме чака пред Университета, между статуите на двамата братя, и едва сега разбрах каква глупост е бил този сън, разбрах го едва сега, в мига, в който Силвия вървеше към мен толкова хубава, че чак коремът ми се свиваше, като я гледах. Няма мечта, по-красива от самата действителност.

— Здравей — каза Силвия и се усмихна. Беше облечена с черни джинси и светлосиньо яке, върху което свободно падаше златисторусата ѝ коса.

„Здравей“. Каза го толкова просто, че аз в миг се освободих от цялата си скованост и забравих за твърдото си решение да се държа гордо и независимо с нея.

— Здравей — отговорих, без да мога да се помръдна. Срецнах погледа ѝ и наведох очи.

— Какво стана с квартирата?

— Всичко е наред. Намерих.

— Къде?

— В една стара къща на „Васил Априлов“ едно.

— О, да, зная я. Зад къщата има двор с две големи сливи. Колко съм играла там като малка! Катерехме се по дърветата и обирахме сливите още съвсем зелени. Веднъж едно момче падна и си счупи крака. А в кооперацията от другата страна на двора живеят двама мои съученици — Камен и Мирослав. Училището ни беше на ъгъла на „Шипка“ и „Васил Априлов“, до руския ресторант. Всъщност то и сега си е там — тя се засмя. — Нали го знаеш? А точно срещу него има една къща, в която са живяли майката и братът на Христо Ботев. Има и паметни плочи. Е, значи ще бъдем съседни.

Слушах я и в мен отново се надигаше онова чувство, което изпитах, когато прочетох табелите на вратата и надписа на фасадата на техния дом. Тя се беше родила и израснала в този квартал, в който аз бях щастлив да живея дори на един таван и който за мен бе едва ли не център на света.

— Понякога се прехвърляхме през оградата — разказваше Силвия — и скачахме в съседния двор. Там живееха някакви кубинци от посолството. Караха ни се, а после ни черпеха с фурми и портокали. Но, Филип... ти не ме слушаш. Не ти ли е интересно? Колко съм глупава, разказвам ти разни детински работи. Каж ми как си намери квартира там? Знаеш ли, радвам се, че ще живееш наблизко. Никой от групата не живее в нашия квартал.

Вдигнах очи и срещнах погледа ѝ. Тя се усмихваше. В този миг се проклех за всички глупости, които ми минаха през главата и я почувствах близка, много близка. „Ще бъдем съседни“ — бе казала тя. Гледаше ме и се усмихваше. Аз също я гледах и се усмихвах. Колко беше хубава! За пръв път я виждах толкова отблизо. От нея ухаеше на нещо страшно приятно.

— Да влизаме, съседке — казах и леко хванах ръката ѝ над лакътя.

— Добре, съседо. — Тя сложи другата си ръка върху моята. От докосването ѝ ме обля гореща вълна...

— Ще се видим ли пак? — попитах я след киното. Двамата стояхме пред техния вход.

— О, разбира се, ще се видим още утре в Университета.

— Това е различно. Имам предвид да излезем някъде както тази вечер.

— Може би. А къде ще ме заведеш? Пак ли на кино?

— Защо не? А можем да отидем на дискотека.

— Аз не ходя на дискотеки. Много е шумно и задимено. Пък и момчетата там са много нахални. Ако искаш, може да ме заведеш на опера. Казаха ми, че са направили чудесна постановка на „Атила“ от Верди.

— Готово. Още утре ще взема билети. „Атила“ от Верди, нали?

— Да. Всъщност, ако си я гледал...

— Не, не съм.

— Тогава лека нощ.

— Силвия...

— Лека нощ. До утре.

Тя отвори вратата и бързо изчезна по стълбите.

„Атила“ от Верди. А сега де! За пръв и последен път бях ходил на опера като ученик в осми клас. Бяхме дошли на екскурзия в София и по инициатива на учителката по пеене в плана за деня беше включено и посещение на опера. Капнали от ходенето из града, по време на представлението почти всички заспахме. Така и не разбрах какво гледахме. И сега изведнъж — „Атила“ от Верди. Но какво от това? Дори да беше казала да я заведа на ревю на дамски прически, нямаше да се поколебая нито за миг...

Потърсих Огнян, за да си взема чантата и куфара с багажа, но го нямаше. Какво ли щеше да каже, ако разбере с кого съм бил тази вечер?!

Тръгнах бавно по „Оборище“. Минах покрай Докторската градина, отбих се и седнах на една пейка. Наближаваше края на декември, но все още не беше валил сняг. В края на парка се виждаше пешеходната пътека на ъгъла със „Сан Стефано“, осветена с жълта луминесцентна светлина. От днес щях да минавам по тези улици на път към Университета или към квартирата, всеки ден щях да минавам покрай дома на Силвия. Станах, продължих по алеята и прекосих пешеходната пътека. Силните луминесцентни лампи осветяваха сивата фасада, на която пишеше:

ЕТАЖНА СОБСТВЕНОСТЪ
Д-РЪ ЕМАНУИЛЪ И ЕВДОКИЯ
ХАДЖИ МИЛАДИНОВИ

Прозорецът на салона, в който седяхме сутринта със Силвия, светеше. Какво ли правеше тя сега? Може би четеше есетата на Оскар Уайлд или гледаше телевизия. Какво ли мислеше за мен? Сигурно нищо. Просто ѝ се е искало да излезе някъде, изведнъж се появявам аз и ѝ предлагам да отидем на кино. Какво толкова? А може би вече е забравила. Защо стоях на улицата пред тази сграда и не можех да си тръгна? Защо исках да си представя какво прави Силвия в този миг, как е облечена, с кого говори, за какво мисли? Защо...

Васко беше останал сам в квартирата. Петьо и Владо си бяха отишли, за да се приготвят за пренасянето. Взехме леглото с дюшека от малката стая. Васко ми даде завивки. Едва сега почувствах умората. Взех от масата домовата книга и започнах да я разлиствам. Страниците бяха изпълнени с имена и печати. Имена на много, много студенти, живели в тази къща през последните трийсет години. От най-различни места, от градове и села. Някои бяха стояли повече, други — по-малко. Първите бяха записани още преди аз да се родя. Къде ли са всичките тези хора сега? Сигурно отдавна са се оженили, имат деца и живеят далече оттук. Кой ли от тях са живели в моята стая? Кой ли са спали на моето легло? Никога няма да ги познавам. Мога само да чета имената им и датите, на които са дошли и на които са си отишли от тази къща. Никога нищо повече няма да разбере за тях. В тези стаи те са чели за изпити, посрещали са своите приятели и приятелки, събирали са с колеги, радвали са се и са тъжили, смеели са се, а може би и са плакали. Никога няма да разбере това. Не познавах дори момчетата, които са живели в моята стая преди мен, нито ще познавам тези, които ще дойдат, след като си отида...

Колко много неща се бяха променили през този ден. Къде бях снощи, къде съм сега. Къде бях снощи... Петя... Едва сега си спомних за нея. Може би все пак трябваше да отида да ѝ кажа, че съм си намерил квартира? Защо пък? Нима тя ме беше предупредила онзи път, когато не се прибра? И все пак аз живеях при нея, а не тя при мен. Какво от това? Всъщност забравил ли съм нещо там? Замислих се и с радост установих, че не съм. Отворих чантата. Нищо не липсваше. Васко беше заспал с книгата в ръце. Завих го с одеялата, съблякох се, загасих лампата и легнах. Бях толкова изморен, а не можех да заспя. От утре трябва сериозно да започна да чета, до края на семестъра остава по-малко от месец. И все пак най-важното е, че имам къде да

живея. Първата ми година в София отмина. Бързо и шеметно както този невероятен ден, в който срещнах Силвия. Силвия... Бях срещнал толкова момичета през този ден-година — Катя, Мариана, Ваня, Петя. Но с всичките беше едно и също. Нито една от тях не беше истинското момиче. А аз търсех именно истинското момиче. Най-красивото, най-нежното, най-умното, което ще обичам повече от себе си и за което аз ще бъда всичко... Изведнъж от тъмнината на стаята изникна и започна бавно да се приближава към мен силуетът на бялото „Волво“, видях как мигачът започва да свети право в очите ми, как вратата се отваря и някаква непреодолима сила ме поставя на седалката до жената с черната вечерна рокля и голи ръце върху волана, мъча се да отворя вратата и да скоча в движение, но вратата е заключена, жената мълчи и гледа напред и изведнъж колата се превръща в огромно легло, дрехите ми са изчезнали, търся ги, но не мога да ги открия, а наоколо няма нищо друго освен това легло, то се простира докъдето поглед стига, жената е все още със своята черна, дълга до земята рокля, ръцете ѝ са покрити с гривни и пръстени, които звънтят и падат, като ме докосва, а аз нямам сили да се помръдна...

Скочих, наметнах палтото си и излязох на балкона. Запалих цигара. Балконът гледаше към вътрешния двор. В мрака забелязах очертанията на две високи дървета. Това сигурно са сливите, казах си. Силна лампа осветяваше съседния двор, асфалтиран и отделен от нашия с тухлена ограда. Върху асфалта бяха паркирани пет-шест коли с дипломатически номера. Това трябва да е къщата на кубинците. Ето полянката, на която Силвия е играла като малка. Ето ги дърветата, по които се е катерила, ето я оградата, която е прескачала, ето го дворът, в който кубинците са ѝ давали фурми и портокали... И в този миг усетих, че ми се доспива. Очите ми се затваряха, както стоях прав. Изпуснах цигарата, сепнах се, стъпках угарката и се върнах в стаята. Заспах в мига, в който се отпуснах на леглото.

III

Следващите няколко дена минаха в уреждане на квартирата. Михме, чистихме, размествахме, постилахме. Петьо дори боядиса вратата и прозорците в нашата стая, която постепенно от таван придобиваше вид на уютна мансарда. Владо си купи и налепи тапети в малката стаичка, която започнахме да наричаме „будоара“, а Сия май изцяло се пренесе при него. По закачалките и в гардероба имаше повече нейни дрехи отколкото негови. Всяка вечер нашето голямо семейство се събираше около масата в салона и до късно играехме бридж или просто си говорехме. Всички бяхме от един град, а това по нищо не личеше. Един ден Васко донесе голям картон и след като два-три часа не пускаше никого при себе си, накрая ни извика да видим произведението му. Над вратата, която водеше от стълбището към етажа, той беше заковал картона, на който с разкривени букви с блажна боя бе написано:

НАРОДЕНЪ ДОМЪ „БАЛКАНСКИЙ ЛЕВЪ“

— Също като в „Немили-недраги“ на Иван Вазов — викна възторжено Владо.

— Как беше там? Народен дом...

— Народна кръчма на Знаменосеца — авторитетно го прекъсна Васко. — Точно оттам ми дойде идеята.

— Страшно е гот! — радваше се Петьо.

— Все пак трябваше да пишете името на града — каза Сия. — По какво се разбира, че всички сте оттам?

— Мислих и за това, но не е много благозвучно — оправда се Васко.

— Много си е добре така.

— По народно е.

— Да живеј! Дайте по един лев за бутилка гроздова! — изрева Владо като истински хъш от прочутата книга.

— Аз давам петарка! Вчера получих запис! — Щедростта на Петьо беше повод за нови френетични викове.

— Да живеј! Да живеј!

— Да живеј България! — ревна Васко, който сякаш преди малко беше разлиствал „Немили-недраги“.

— Ура-а-а!

Имахме своя макар и малка територия в центъра на този огромен град. Един таван с три стаички, кухня и балкон, който беше само наш. Наш и на никой друг...

В събота, почти половин час преди уговорената среща, вече бях пред входа на Операта. Още в понеделник купих билети за първото представление на „Атила“ и казах на Силвия. „Добре“ — отговори тя и цяла седмица се виждахме на лекциите и упражненията все едно, че нищо не е било. Явно тя не искаше да се разчува, че излизаме заедно, а и аз нямах намерение да разправам наляво и надясно за това. Вчера се случихме един до друг на семинара по възрожденска литература.

— Как си? — попитах я тихо.

— Добре. А ти?

— Горещо-долу.

— Как е квартирата?

— Екстра. Събрахме се все приятели и си живеем чудесно. Онзи ден Васко написа... — приготвих се да ѝ разказвам за надписа над входната врата, но в този момент влезе асистентът. Силвия докосна ръката ми и прошепна:

— Тихо.

Другите все още приказваха.

— Нали не си забравила за утре? — прошепнах ѝ аз.

— Разбира се, че не съм. Как бих могла да забравя?

Как би могла да забрави? От тези думи нещо трепна в мен и до края на часа така и не можах да свържа думите на асистента. А Силвия си седеше спокойно и записваше.

След упражнението слязохме с Огнян да обядваме в мензата.

— Бате, ти май нещо със Силвия, а?

— Какво със Силвия? — направих се на безразличен.

— Нищо. Видях ви, като си приказвахте.

— И какво от това?

— Нищо. Е, ти много се засягаш. Искам просто да ти кажа, че няма да ти се уреди въпросът. Някога ти го казах, казвам ти го и сега. Не си губи времето.

— Нямам никакъв въпрос за уреждане, ясно ли е? Ако ти имаш, то е отделна работа.

— Не се сърди бе, брат. Просто ти казвам. Като на приятел. Пък опитай, на тоя свят нищо не се знае. Може и да излезе нещо. Нали си чувал оная приказка за циганина, дето подквасвал морето?

— Каква приказка?

— Ами един циганин застанал на брега и взел да подквасва морето. Минал друг циганин и го попитал: „Какво правиш тук, бе?“ „Подквасвам морето“ — отговорил оня. „Ти да не си луд?“ „А бе, може и да съм луд, ама я си представи, че стане работата. Знаеш ли колко мляко ще имам?“

Направих се, че не съм разбрал намека. Огнян започна да говори за нещо друго. След малко ме попита:

— Ти какво направи с Катя?

— С Катя ли?

— Де да знам. Оня път, като бяхте у нас, май нещо се сваляхте.

— Глупости! Няма нищо подобно.

— Питам само. Мисля, ако няма нищо, аз да я пробвам. Какво ще кажеш?

— Твоя си работа.

Огнян беше нисък, пълничък и не му вървеше с момичетата, макар че все за момичета приказваше. Лицето му беше мургаво, носеше тънки мустаци, извити надолу.

— Питам те като приятел.

— Като приятел ти казвам, че си е твоя работа.

Докато спях при него, той все ми разправяше разни истории — кой с коя ходел, кой коя зарязал и все ми говореше за някакво маце първи курс италианска филология, което така и не бях виждал.

— Ако я поканя вкъщи, мислиш ли, че ще дойде?

— Оги, наистина не знам. Опитай и ще видиш.

— Добре, щом казваш. Аз защото мислех, че ти нещо...

— Аз нищо.

— Знаеш ли, Ива ми каза, че Катя ѝ разправяла за тебе и казала само ако искаш...

— Какво? Кога ти е казала това?

— Ами в първи курс. Помниш ли, като ходихме след манифестацията на двайсет и четвърти май четиримата да пием кафе. След два-три дена срещнах Ива и тя ми каза, че Катя ти била много навита. Даже я питала, ако се съберем в нейната квартира, дали ще дойдеш.

Спомних си, че наистина преди сесията Ива ме беше питала нещо такова, но аз ѝ казах, че трябва да чета за изпитите.

— И защо не си ми казал досега?

— Ами... забравих. — Огнян се наведе над чинията си и започна бързо да яде...

За този разговор си мислех сега, докато чаках пред Операта. Тротоарът около колоните постепенно се изпълваше с хора. Всички те бяха облечени официално — мъжете с тъмни вечерни костюми, жените с красиви рокли, някои дълги до земята, кожени палта, пелерини. На улицата спираха таксито, хората слизаха и колите потегляха веднага, за да освободят място за следващите. Посетителите започнаха да влизат и фойето постепенно се изпълваше.

Точно в седем без десет се появи Силвия. Изтръпнах, като я видях. Беше облечена с дълъг кожух, който не бе закопчала и под него — много красива светловиолетова рокля. Тя се направи, че не забелязва поизтритите ми дънки и късото яке.

— Здравей.

— Здравей. Винаги ли се явяваш така точно на срещите си?

— Да. Много мразя да закъснявам. Бях чела в някаква книга, че жената трябва да идва малко по-рано на среща, за да види дали е там мъжът. Ако мъжът, с когото излиза, държи на нея, трябва да дойде преди уговорения час. Но аз не се съмнявам, че мъжът, с когото излизам, държи на мен. Нали? — тя се усмихна и ме хвана под ръка. — Хайде, време е.

Мъжът, с когото излизам! Боже мой, тя ме нарече „мъжът, с когото излизам“! Нима беше възможно аз наистина да съм този? Горещината от радостта обаче в миг се изпари, като застанахме пред гардероба. Поех кожуха ѝ, подадох го на жената и посегнах да сваля якето си. В този миг чух тихия глас на Силвия:

— Не си сваляй якето.

Плувнах в пот. Вярно, ако сваля якето си, ще остана по дънки и пуловер. Пуловерът беше хубав, майка ми го изплете за зимата, но по пуловер сред тези официално облечени хора? Хвърлих към Силвия поглед, изпълнен с благодарност. Тя носеше красива огърлица и сребърни обеци. Беше толкова хубава сред натруфените дами с начервени устни и сложни прически. Добре че отново взех якето на Петьо. Беше добро кожено яке, скъпо, макар и не съвсем за зимния сезон.

Тръгнахме към входа. Две-три възрастни двойки поздравиха Силвия, някаква жена дори я спря, за да се осведоми за здравето на родителите ѝ, едно момче на наша възраст я прегърна свойски през раменете, погледна и каза:

— Силви, не съм те виждал от сто години! Къде се изгуби? Ще се видим през антракта, нали?

Той беше облечен с тъмносин костюм от скъп плат, сакото му беше разкопчано и се виждаше иглата върху вишневочервената му вратовръзка.

Настанихме се на местата си и лампите почти веднага изгаснаха. Появи се диригентът, поклони се и вдигна палката. Беше млад човек, почти на нашите години. В жестовете му имаше нещо далечно, официално, сякаш взето от филмите.

Гледах представлението и тръпнех в очакване на антракта, в който тя трябваше да се види с момчето с костюма. Най-последствието свърши и лампите светнаха. Хората започнаха да излизат, но Силвия седеше на мястото си.

— Ако нямаш нищо против, можем да останем тук, докато свърши антрактът — каза тихо тя. — Навън е страшна блъсканица.

Искаше ми се да я разцелувам за тези думи.

— Харесва ли ти операта?

— Много. — Цяла седмица бях чакал да дойде този ден.

Изведнъж на вратата на опразнената зала се появи момчето, което бяхме срещнали при входа, забеляза ни и веднага се втурна към нас през редовете.

— Силви, защо стоиш вътре? Във фойето са Ели, Аксиния, Стефо. Казах им, че си тук.

Идеше ми да го смачкам с целия му скъп костюм и иглата на вратовръзката. Силвия стана.

— Запознайте се — бяха първите й думи. — Това е Камен, мой съученик. Филип, мой приятел от Университета.

Аз бях приятел, а Камен — съученик! Боже мой, да вярвам ли на ушите си?!

— Извинете — Камен подаде ръка. В очите му се четеше изненада. Погледна отново към Силвия.

— Моля — отговори тя вместо мен.

— Ще дойдете ли? — Той вече погледна и двамата.

— Какво ще кажеш, Филип, да отидем ли?

— Както решиш ти.

Камен се оглеждаше наоколо и пристъпваше от крак на крак.

— Мисля, че нищо не ни пречи да отидем — каза Силвия и ми се усмихна.

Като отвързан Камен хукна пред нас между редовете.

— Силвия, ти си прекрасна! — Не можех да не го кажа.

— Наистина ли мислиш така?

— Ей тук да умра, ако лъжа!

— Не е нужно да умираш. Вярвам ти. Чувала съм го от други, но ти го казваш някак съвсем истински. Да тръгваме.

Камен вече ни чакаше при вратата.

— Мини пред мен и ми подай ръка. И не се смущавай от тези глупаци, чу ли? — Тя отново стисна леко ръката ми.

— Силви, поръчах ти кока-кола. Стефо е на опашката. Ако не му е дошъл редът, ще му кажа да вземе и за вас — погледна ме той. — Но трябва да побързаме.

В ъгъла на фойето ни чакаха няколко момичета и момчета с чаши в ръце.

— Силви, здравей!

— Какво стана с теб?

— Силви, мила, не съм те виждала цяла вечност!

Силвия ме запозна с всички — Стефан, Аксиния, Елеонора, Добромир. Представи ме като приятел от Университета. Приятел!

— Ей, хора, здравейте!

Към нас се присъедини още едно момче, което се представи като Мирослав.

— Нали съм ти говорила за Камен и Мирослав? — попита Силвия. — Те са мои съученици. Живеят до вас, в отсрещната кооперация.

— Да, казвала си ми.

— Филип живее на „Васил Априлов“ едно, в старата къща срещу вас.

— Така ли? — Камен ме изгледа с интерес. — Ами тогава защо не се познаваме? Нали...

— Аз живея там отскоро. Няма и една седмица. На квартира съм.

— Аха. Те дават тавана под наем на студенти. Един мой колега живя там миналата година. Все се мъкнеше у нас и...

— Филип, искаш ли да пийнеш от моята кола?

— Може. — Поех смело чашата и отпих.

Това накара Камен да млъкне и да ме изгледа с яд и скрита завист. Другите обсъждаха спектакъла.

— Владимир Гяуров е страхотен — твърдеше Аксиния.

— Толкова е млад, а какъв маниер! Вярно ли, че учил при Караян?

— Според мен Алексиева, мецосопраното, не е за тази роля. Няма драматизъм в играта ѝ, само маркира.

— Да, но гласът ѝ е добър. Кой, ако не тя? Софрониева е слаба, виж, че е все в дублиращия състав. Гледах я в „Царицата на чардаша“. Не струва.

— Ами Христозова?

— Ще ме убиеш! Христозова в тази роля?! Как я виждаш? Та тя е на сто години.

— Ей, ще ходите ли утре на Витоша? — попита Мирослав. Той не проявяваше особен интерес към спора за мецосопраното.

— В неделя ли? Я се откажи! Утре горе ще е митинг. Само на лифта ще чакаме два часа.

— Аз ще взема колата. Имаме пропуск. А снегът е страхотен. В сряда бях на „Алеко“ и се пусках по Стената. Направо не ми се слизаше.

— Вярно! Я утре да се качим на Витоша!

— Кой е за? Силви, вие ще дойдете ли? — Мирослав се оживи. — Приятелят ти кара ли ски? — И погледна към мене.

Колко му бях благодарен за тези думи! И въобще Мирослав ми беше най-симпатичен от всички. Беше по-дребен от другите три момчета, държеше се скромно, почти не взимаше участие в разговора и единствен пушеше български цигари.

— Я по-добре в понеделник — предложи Аксиния.

— В понеделник съм на работа — помръкна Мирослав. — А и всеки си има нещо за понеделник. Нали така?

— О, вярно, ти си трудов човек — засмя се Камен. — Какво пък, може и утре.

— И ние ще дойдем. Нали, Ели? — попита Стефан. — Само че нямам пропуск за колата. Нямам и хубава вакса за ски.

— Аз имам шведска. Ще ти дам — успокои го Камен. — Ей, тази зима още не съм се качвал горе. А Нова година дойде. Силви, вие ще дойдете ли? — той натърти на „вие“.

— Филип, какво ще кажеш?

— Не знам. Ако искаш, да отидем.

Какво можех да кажа? Никога не бях ходил на Витоша, нито се бях качвал на ски.

— А имаш ли шофьорска книжка?

— Да. Защо?

— Ще вземем нашата кола. Имаме и пропуск за горе.

— Чудесно! — ликуваше Мирослав. — Значи всичко се урежда. Имаме и две коли. Всички отиваме, нали? Без изключение — Той огледа поред компанията.

Вече биеше последният звънец.

— Хайде да влизаме! Като свърши, пак тук. Трябва да се уговорим кой с кого ще пътува.

Всички зрители бяха заели местата си и трябваше да вдигнем половината ред.

— Мислиш ли, че баща ти ще ти даде колата? — попитах Силвия тихо.

— Разбира се. Те никога нищо не ми отказват.

— Каква кола имате?

— „Ситроен“.

Боже мой! Костюми, вечерни тоалети, игли на вратовръзките, коли с пропуски, шведска вакса за ски, „Ситроен“! Какво търсех аз с тези момичета и момчета? Не бях ли наистина като онзи, който взел да

подквасва морето? Стана ми тъжно от тази мисъл. Хвърлих поглед към Силвия. Тя съсредоточено гледаше напред. Обърна се и ми се усмихна.

— Какво има, Филип? — прошепна в тъмнината.

— Нищо — отговорих и потърсих ръката ѝ. — Гледам те.

Тя сама сложи ръката си в моята и леко я погали с върховете на пръстите си.

— За какво мислиш, Филип? — Тя се наведе към мен.

— За теб. И за твоите приятели.

— Не мисли за това. Те са толкова глупави и скучни. Ако искаш, може утре да не ходим с тях.

— Аз никога не съм ходил на Витоша.

— Така ли? О, там през зимата е много хубаво. Сигурно вече има достатъчно сняг за ски.

— Аз никога не съм карал ски.

— Нищо, ще те науча. Още утре.

— Не искам утре.

— Добре. Някога ще отидем само двамата, нали?

— Да.

IV

На другия ден точно в осем без десет чаках Силвия пред техния вход. Все повече ме обземаше трепетно вълнение от предстоящото удоволствие. Щях да карам „Ситроен“. Малко по-надолу по Оборище наистина имаше черен „Ситроен“. Приблжих се и го огледах. Беше купен най-много преди три-четири години, добре поддържан. Седалките му бяха облечени в черни кожени калъфи, а на покрива имаше специален багажник за ски.

Защо Силвия ми беше казала да я чакам пред входа? Можех да ѝ позвъня горе. Едва сега се замислих над това и се почувствах унижен. Ако беше Камен, може би щеше да го покани у тях. Защо наистина... В този миг тя се появи по стълбите със ските в ръце. Втурнах се да ѝ помогна.

— Здравей!

Силвия беше облечена с червен скиорски екип, прилепнал плътно по тялото ѝ, и бяло шушлеково яке.

— Извинявай, че те накарах да ме чакаш тук, но по това време у нас още спят и не исках да се будят, като позвъниш. Ето ключовете, запали колата и сложи ските. Аз ще си взема чантата и сега ще дойда.

С разтреперани ръце отключих ситроена. Завъртях ключа, двигателят леко изръмжа и заработи. Издърпах ръчната спирачка и излязох да сложа ските отгоре. В това време Силвия се появи с чанта в ръка.

— Хайде да тръгваме, че ни чакат!

Най-напред трябваше да минем за Стефан. Той живееше някъде по „Раковска“. Включих внимателно на скорост и потеглих. Колата вървеше леко и почти безшумно. Мощният двигател се усещаше при най-лекото натискане на газта. Светофарът на „Оборище“ и „Толбухин“ мигаше жълто. Улиците бяха пуссти. Заобиколих „Александър Невски“ и свих по „Дунав“. „Московска“ покрай Столичния съвет беше затворена. След светофара на „Дондуков“ отбих наляво по „Раковска“. На стръмнината Силвия каза да спра. Тук живееше Стефан.

— Ей, слизам! — чухме гласа му от един прозорец. Малко след това той се появи на входа, натоварен със ски, щеки и огромни скиорски обувки.

— Посока „Лозенец“ — каза и се тръшна задъхан на задната седалка.

Отново потеглих из града.

— След хотел „Хемус“ — надясно и после по „Вежен“. Ето сега оттук, така, сега — вдясно.

Малко по-нагоре беше улица „Горски пътник“, където живееше Петя. Спряхме пред красива двуетажна къща с градина и дървена беседка. Елеонора явно не предполагаше, че ще дойдем навреме, защото доста се забави. Сложихме и нейните ски на багажника.

— Оттук към „Хладилника“, след това по „Черни връх“ до Драгалевци и...

— Аз ще му показвам пътя — прекъсна го Силвия и докато излезем на шосето, ме насочваше само с думите „наляво“ и „надясно“.

На срещата пред хотел „Щастливеца“ бяхме първи. Малко след нас се появиха и останалите с червен „Форд“, шофиран от Мирослав. Наоколо гъмжеше от народ. Всички бяха облечени със скиорски екипи, грейки и апрески. Само аз отново бях с дънките, но за разлика от снощи — с шушлековото яке на Владо. Преди да тръгна, му подвих ръкавите, понеже ми бяха дълги.

Момчетата се втурнаха да свалят ските, Добромир отиде да купи карти за лифта, вадеха се щеки, ски-обувки, шапки, слънчеви очила. Само аз стоях настрана от цялото това оживление. Дори Силвия ме беше забравила за известно време.

— Миро, ти си голяма работа! Добре, че ни нави.

— Видяхте ли! — Мирослав целият сияеше. — Казах ви, че снегът е страхотен. Ще си направим цяло състезание. Пускаме се първо от Стената, нали? Там винаги има най-малко хора.

Той заслони очите си с ръка и вдигна глава нагоре. Проследих погледа му и едва сега забелязах в далечината една страшно стръмна писта, по която като разноцветни точки се спускаха скиори. Беше много далече, виждаше се как те извършват зигзагообразни движения и преодоляват вратите по слалома. Отляво на пистата беше лифтът и в началото му — голяма група хора. Там ли щяха да се качат те заедно със Силвия? По този главоломен склон ли щяха да се спускат? Обзе ме

страх за нея. За миг съжалих, че дойдох. Те всички отиваха да се спускат, а аз трябваше да чакам долу и да треперя да не се случи нещо със Силвия.

— Силви, ти се спускаш последна! — Добромир пристигна запъхтян. Другите започнаха да му дават пари, но той махна с ръка. — Чу ли, Силви? И без това ще ни излапаш още в началото.

Всички сложиха ските си и тръгнаха към лифта.

— Филип, нали ще се качиш горе да ни чакаш? Ей там, виждаш ли, където спират скиорите. Обещавам ти, че ще бъда първа.

Силвия натисна с щеките в снега и побърза да ги настигне. Тръгнах нагоре и след малко ги видях на лифта. Камен беше седнал до нея и ѝ говореше. Тя ме видя и ми махна с ръка. След това се изгубиха в далечината. Стигнах края на пистата и се качих още малко нагоре. Край мен прелитаха скиори с огромна скорост и вдигаха облаци сняг. Спрях и започнах да се вирам по склона. Мъчех се да открия червения екип на Силвия, но я нямаше. Изведнъж в далечината се появи Мирослав. Носеше се със страхотна скорост и остро взимаше вратите. На двајсетина метра след него летеше Силвия. Беше толкова красиво! Разстоянието между двамата намаляваше с всеки изминат миг. Фигурите им наедряваха. Косата на Силвия се развяваше от вятъра. Зад нея оставаха облаци снежен прах. Другите не се виждаха. Силвия изпревари един скиор, после още един, подскочи от някаква невидима издатина, беше на няколко метра зад Мирослав, двамата се изравниха и тя му махна с ръка. Вече летеше пред него. Махнах ѝ, тя ме видя и също ми махна, а след това прелетя покрай мен. Втурнах се надолу. Тя направи плавен завой и тръгна насреща ми. Затичах се и я прегърнах. Силвия долепи топлото си зачервено лице до моето и аз целунах горещите ѝ устни. Какво правех, боже мой! Целувах я отново и отново и тя ме целуваше. Беше ме прегърнала с двете си ръце, които още държаха щеките. След това ме отблъсна леко и в този миг срещнах очите ѝ. Те ме гледаха сериозно, сините ѝ очи с малки светли точки, които за пръв път виждах толкова отблизо. Обърнах се. Мирослав стоеше до нас. Силвия дишаше тежко.

— Силви, страшна си!

— Не съм във форма — отговори спокойно тя, като шумно си поемаше дъх. — За пръв път се качвам тази година. А и снегът е мек. Имаше много камъни, видя ли?

— Да. Времето е омекнало. В сряда беше по-хубаво. Аз всяка сряда съм тук. Имам почивен ден и не пропускам.

Останалите ни заобиколиха един след друг. Чувствах се страшно неудобно, изчервих се. Сигурно всички бяха видели как прегръщам Силвия. Защо го направих, по дяволите! Едва сега осъзнах колко глупаво съм постъпил и не смеех да я погледна. Можех да я целуна, когато я изпращах след киното или след операта, по тъмните улици, пред входа, където бяхме сами. Защо трябваше да го правя тук, пред всички? Защо? Но в момента, когато я видях как лети пред Мирослав с развети от вятъра коси в снежния облак, искрящ на слънцето, в момента, когато ските я носеха срещу мен, след плавния завой, в който се беше извило цялото й тяло, в момента, когато видях пламналото й лице и снежните капчици по него — не можех да не го направя. Защото не мислех за нищо, защото някаква непреодолима сила ме носеше право в прегръдките й. Дали тя беше разбрала това? Дали беше почувствала, че не го правя, за да видят другите, а само защото страшно го исках? Все още не смеех да я погледна.

— Готови ли сме? — попита Стефан.

— Жертви няма.

— Тогава тръгваме. Хайде!

— Който стигне пръв, пръв се качва!

— Йе-хо-о!

Всички се втурнаха към лифта един през друг. Проследих ги с поглед. Силвия я нямаше между тях. Обърнах се и видях, че стои на същото място. Две момчета се бяха спрели малко по-нататък и я наблюдаваха, като си говореха нещо. Силвия ме гледаше и се усмихваше. Не смеех да се приближа.

— Филип, какво ти стана? — Тя дойде до мен. — Не ми се сърди. Аз заради Миро...

Да й се сърдя?! Аз?!

— Ей, Филип, какво има?

Отново бях забил поглед в земята. Чувствах дишането й до себе си. Когато вдигнах глава, срещнах очите й отново съвсем близо до моите. Беше забила щеките в снега и стоеше изправена, с отпуснати ръце срещу мен. Силвия вдигна ръцете си и бавно ги сложи на раменете ми. Също така бавно, като в някакъв сън, долепи устните си до моите и ме целуна.

— Защо не отиде с тях?

— Не искам. Колко жалко, че не караш ски! Щяхме да се спуснем двамата. А сега не искам.

Колко жалко наистина!

— Обещавам ти, че ще те науча, чу ли? Още тази зима ще те науча. И ще се спускаш по-добре от тях.

Ще ме научи? А откъде ще взема ски, автомати, обувки? Откъде пари за всичко това?

— Аз нямам ски.

— О, само за двеста долара можеш... Всъщност какво значение има това?

Тя се наведе, освободи автоматите и слезе от ските. Изправи ги и ми ги подаде.

— Хайде да отидем в колата.

Тръгнах към паркинга, а до мене Силвия вървеше бавно с огромните и тежки скиорски обувки.

В колата се преобу и метна обувките в багажника. Седнахме на широката мека задна седалка. Силвия извади красиво кожено портмоне и ми го подаде.

— Искам ти да платиш обеда на всички.

— Какво?

— Искам на обед да платиш цялата сметка. Тук има пари.

— Но... как така?

— Много просто. Взимаш ги и плащаш.

— Не.

— Филип, аз те моля. Ще го направиш ли заради мен?

— Не. И изобщо знаеш ли...

— Ти трябва да изпълниш първата ми молба, Филип! Ти за мене струваш повече от всички тези глупаци, взети заедно. Разбираш ли? Всичко останало е без значение. Погледни ме!

Сините ѝ очи бяха сериозни и нежни. Все още държеше портмонето в ръка.

— Всичко освен нас двамата е без значение, нали?

— Бих искал да е така, но едва ли е възможно.

— Щом и двамата го искаме, значи е така.

Тя постави в ръката ми портмонето и аз посегнах да го сложа в джоба си.

— Не. Дай на мен!

Силвия го отвори и извади парите. Мушна ги в джоба на якето ми. Трепнах като опарен.

— Моля те, Филип, не се сърди! Знам, че се сърдиш. Но това е само една молба, разбираш ли? Това всъщност е нищо.

Не разбирах как може да бъде нищо.

— Парите са нищо. Днес аз имам, утре ще имаш ти. Какво от това?

Днес тя, а утре аз?! Никога не бях докосвал толкова пари наведнъж.

— Искам парите да бъдат без значение между нас, Филип. И днес, и утре, винаги. Обещай ми!

— Не мога да ти обещаю това.

— Наистина ли?

— Да, наистина.

— Значи и ти си като всички други.

— Щом го казваш.

— О, знам, че не е така! Ти струваш много повече от тях.

— Защо?

— Защото е така. Защото ти си силен, защото се бориш и постигаш всичко сам. Знаеш ли, аз следя твоите материали в „Студентски глас“. Четох и разказа ти в „Младеж“. Пишеш хубаво, вярвам, че ще успееш.

Наистина ли? Нима тя четеше моите статии и репортажи във вестника? Защо не ми беше казала досега? Защо никога не беше говорила за това?

— А нас, които ни виждаш, че караме ски, возим се в скъпи коли и имаме пари, ние не сме способни на друго. Виж ги — освен да ходят на Витоша през зимата и да висят по три месеца на морето, освен да карат ски и да играят тенис, за друго не ги бива. Защото не могат да се борят.

— Но как? Нали Мирослав работи?

— Ха-ха! Знаеш ли къде? Във Външното министерство. А догодина заминава да следва дипломация.

— Не знаех.

— Много неща не знаеш. А говориш за парите. Баща ми като млад също не е имал пари. Живеел е бедно, борил се е и е успял. Сега

има пари, но вече е стар. А ние сме млади. Защо да не живеем с тези пари и заради него?

— А дали той ще е съгласен?

— Той сам ми каза това.

— И за мен ли?

— Какво за теб?

— И аз ли да живея с неговите пари?

— О, Филип!

— Аз не мога да живея с други пари освен с тези, които сам съм спечелил.

— И баща ми някога е мислил така. Но докато ги спечели, е остарял.

— Е, значи моите деца ще живеят с това, което спечеля, заради мен.

— Никой не може да живее заради теб. Дори и децата ти.

— Но нали ти каза, че живееш заради баща си.

— Да, казах... Но не е така. Всеки живее единствено заради себе си. Колкото и да е тъжно, това е истината.

Май беше права. Но нима аз трябва да живея с парите на баща й? Нима всеки път, преди да излезем, тя ще ми слага банкноти в ръката? Не, колкото и да е съблазнително, не мога да приема.

— Не. Не мога да...

— Филип, целуни ме!

Защо така предателски изчезваше цялата ми гордост, щом почувствам тръпчивия вкус от устните на Силвия? Защо изведнъж изчезваха въпросите, съмненията, отрицанията? Защо не можех да мисля за нищо друго освен за нея?

След час седяхме около голяма маса в ресторанта, която неизвестно как се оказа празна в препълнената зала. Камен бе влязъл малко преди нас и когато всички се появихме, един сервитьор вече подреждаше чаши, прибори и салфетки. Той се усмихна и посочи с ръка:

— Заповядайте.

За пръв път, откакто бях в София, влизах в ресторант. Не бях и предполагал, че високо в планината може да има такова луксозно заведение.

— Агнешки флейки с френски сос.

— Телешко филе с гъби.

— За мен само един ордьовър „Галеон“ с повече шунка.

— Имате ли шато „Евксиноград“? Две бутилки.

Оказа се, че всичко има. Момчетата и момичетата около мен поръчваха един през друг — зачервени, изморени и изгладнели от спускането със ските. И аз трябваше да платя всичко това! С парите на Силвия. Уплашен, попипах джоба си и се опитах да преброя банкнотите вътре, но не успях. Щяха ли да стигнат? Дебелината на сгънатите хартийки ме успокои.

— За вас?

Сервитьорът бе стигнал до мен и Силвия. Поръчах някакво ястие със сложно име, попитах я какво ще обядва, тя каза, че от същото. Май започваше да ми харесва тази игра. Камен седеше от другата страна на Силвия. Като се настанявахме около масата, той стана уж да ни посрещне, а след това сякаш случайно седна до нея и сега ѝ разправяше за някаква чудесна „фиеста“ във „Воденицата“ и колко много е пропуснала тя, дето се е прибрала онази вечер. Седях като на тръни. От другата ми страна беше Елеонора, която весело бърбеше със Стефан.

— Филип, ти май скучаеш — наведе се към мен Силвия, а Камен се направи, че не забелязва и започна да разправя някакъв виц.

— Не, но...

— Извинявай, няма да те оставям повече сам.

Тя се приближи до мен, като незабележимо обърна гръб на Камен и на вица.

— Харесва ли ти тук?

— Много е хубаво. Знаеш ли, струва ми се, че Камен нещо...

— Остави го — прошепна Силвия на ухото ми. — Той от едно време си е луд по мен — тя се засмя, облегна се назад на стола и с бавно движение оправи косата си.

Обедът мина доста весело и оживено благодарение на шегите на Камен и смеховете на момичетата. Аз единствен си изядох всичко.

— Филип, искаш ли да пийнеш от моята чаша? — попита Силвия.

— Но как, нали ще карам?

— По една чаша може, колега — обади се Мирослав от другия край на масата. — Наздраве. Винцето е чудесно. Той наистина си беше

сипал чаша вино.

— Не — отсякох и си налях кока-кола.

Казах го малко нервно, но обедът беше вече приключил и приближаваше моментът, в който щеше да се появи келнерът. Забелязах го да минава два-три пъти покрай нас, но все не можех да събера смелост да го извикам. Отново попипах парите в джоба си, за да се уверя, че са там. Реших, че следващия път, като се появи, ще го извикам да дойде на масата. Келнерът влезе отново в залата и започна да сервира. Като вдигна глава, магнах с ръка към него и в същия момент забелязах, че Камен също му дава знак с небрежен, обигран и почти незабележим жест. Келнерът дойде на масата и в момента, в който се двоумеше къде да сложи тефтера си, Силвия се отдръпна леко и му направи място между нас. Аз бях в по-изгодна позиция.

— Всичко заедно ли? — попита той и погледна към Камен.

— Сметката е моя — изпреварих го аз. Бях чувал този израз в някакъв филм.

Младият мъж се наведе и бързо започна да пише. Някои от цените бяха в двуцифрени числа. Всички ме гледаха изненадано. Когато сумата беше готова, в размер на повече от три мои месечни стипендии за отличен успех, бръкнах небрежно в джоба си и извадих двайсетолевките. Камен също извади някакви банкноти, но в този момент Силвия го попита:

— Помниш ли какво ми беше обещал?

— Какво? — втренчи се той в нея. Сервитьорът вече броеше парите.

— Спомни си, де!

— Не мога да си спомня.

До кръглата сума оставаха девет лева и нещо. Магнах с ръка и мъжът с лек поклон се отдалечи.

— Благодаря.

Останалите наблюдаваха сцената с нескрит интерес.

— Силви, наистина не мога да си спомня. Кажи ми!

— Виждаш ли какъв си! Щом не си спомняш, няма да ти кажа!

Мирослав погледна Силвия, усмихна се, а след това гръмко се засмя. Млъкна изведнъж, после се заля в още по-силен смях, че чак масата се затресе...

Здрачаваше се, когато паркирах внимателно ситроена на „Оборище“. Отново бяхме сами със Силвия. Не бързахме да слизаме.

— Май е време да се разделим — промълвих и я погледнах.

— Да. За съжаление не можем да бъдем непрекъснато заедно.

— А бих искал. — Колко много го исках, едва ли исках нещо друго повече от това.

— И аз. Но е невъзможно... Филип, днес в ресторанта беше чудесен.

Да, с парите на баща ти, щях да кажа, но си замълчах. Притъмняваше. Уличните лампи бяха вече запалени. Двата знака на пешеходната пътека хвърляха върху улицата жълта луминесцентна светлина.

— Филип, целуни ме!

Целунах я, тя ме прегърна и се притисна до мен.

— Не ли страхуваш, че може някой да ни види?

— Какво от това? Искам следващия път да отидем някъде само двамата.

Какво от това? Може би съседите бяха свикнали да я виждат с различни момчета в колата. И аз бях само новият шофьор.

— Тук хората не се познават — сякаш отгатна мислите ми тя. — Тръгни си пръв. Иначе ще ми стане мъчно.

Силвия ме целуна дълго, след това се отпусна на седалката.

— Тръгвай.

— Нека да сваля ските.

— Ще се оправя сама.

Тя се обърна и се усмихна тъжно, след това отново впери очи в далечината по пустата улица.

— Ако искаш, може да отидем някъде. Например на кино.

— Не. Уморена съм, а е и късно. Трябва да се прибирам.

Късно? Едва приближаваше шест часа. Няма ли тя да се прибере, а след това отново да излезе с някой друг Камен и да прекара вечерта в друга компания? Късно!

— Тръгвай, Филип, моля те!

— Лека нощ.

— Лека нощ.

Слязох, затворих вратата и тръгнах бавно по улицата. Стигнах до пешеходната пътека и, осветен от жълтите лампи на знаците, се

обърнах. Тя още седеше в колата. Махнах ѝ с ръка. Стори ми се, че и тя ми махна. Свих по „Сан Стефано“ и се прибрах в квартирата.

Петьо го нямаше. Лежах в тъмната стая, чувствах как умората се оттича от тялото ми и мислех за Силвия. Наистина ли тя си е у дома? Какво прави сега?

Дълго лежах в някакъв странен полусън. В един миг ми се стори, че Силвия присяда до мен и се сепнах. Станах, запалих лампата. Беше девет и половина. Изведнъж ме обзе непреодолимо желание да я видя. Но как? Да отида у тях? Невъзможно! Сkochих, облякох се и тръгнах към телефона.

— Силвия, здравей! — Почувствах, че ми става горещо. — Извинявай, че ти се обаждам толкова късно.

— Филип, ти ли си? Къде си?

— Ами тук, на улицата. Обаждам ти се от един телефон. Искан да те чуя.

— Така се радвам! Искан да те видя, но не смеех да дойда у вас. Колко жалко, че се обаждаш едва сега! Можехме да се видим.

— А сега не можем ли? Искан да те видя, Силвия!

— И аз искам. Но вече е късно.

— Не можеш ли да излезеш за малко? Само за няколко минути.

— Не мога. С баба сме сами. Татко е в чужбина, а мама замина в командировка.

— А не можеш ли, след като баба ти заспи да...

— Филип, ела към единайсет у нас.

При тези думи краката ми се подкосиха и щях да изпусна слушалката. Нещо се сви в гърдите ми и не можех да си поема дъх.

— Ало, Филип, ще дойдеш ли?

— Да.

— Ще те чакам.

Тя затвори и в миг всичко наоколо се завъртя. Боже мой, не можех да повярвам! Струваше ми се, че е сън. Не, невъзможно е да бъде истина! Потърках очи и отново погледнах улицата. Бях ли говорил по телефона? Или сега трябваше да се обадя? Невъзможно беше да сме говорили и тя да ми е казала това! Погледнах ръката си. Имах само една монета. А бяха две! Значи наистина съм говорил. Силвия ми каза да отида у тях през нощта. „Ела към единайсет у нас“, точно така ми каза. Това беше нейният глас. Погледнах часовника си.

Десет без петнайсет. Тръгнах бавно към квартирата. На ъгъла с „Марин Дринов“ спрях. Реших да се върна и отново да ѝ се обадя. Все още не можех да повярвам, че ми каза да отида у тях. Искях да го чуя още веднъж. Не, в никакъв случай! Нали току-що говорихме. „Ела към единайсет у нас“, каза Силвия. Тръгнах отново към квартирата и с всяка крачка ме обземаше замайващо чувство за щастие...

В единайсет без десет бях отново на улицата — избръснат, облечен с коженото яке на Петьо. Стигнах до кооперацията на „Оборище“. Прозорците на първия етаж бяха тъмни. Влязох във входа между двете паметни плочи. Качих се по стълбището. Тук беше по-топло, отколкото в нашата стая на тавана. Не запалих лампата. Натиснах предпазливо звънеца, тежката врата на апартамента почти веднага се отвори, влязох и Силвия беше в прегръдките ми.

— Филип, така се радвам, че дойде! — чух шепота ѝ в мрака. Тя също не беше запалила лампата и двамата стояхме насред тъмния коридор.

— Силвия!

— Филип!

Намерих устните ѝ, които също търсеха моите, и я целунах.

— Тихо! — Тя се изви, освободи се от прегръдките ми и ме поведе за ръка в тъмнината. Минахме през още един коридор и влязохме в голяма стая.

— Заповядай. Това е моята стая. Харесва ли ти?

— Много е хубава.

Едната стена бе заета от огромна библиотека, която достигаше тавана. До прозореца, който сигурно гледаше към вътрешния двор, имаше красиво старо бюро със свещници. Имаше масивен дъбов гардероб с вградено огледало, дървено легло с потъмнели от времето табли, изрязани в красиви плетеници. Светеше висок зелен лампион с основа и стойка от черен мрамор, набразден със светли жилки. На бюрото бяха отворени книги и тетрадки, осветени от настолната лампа в млечнобяла светлина. Мебелите хвърляха странни сенки по стените.

— Филип, седни.

Настаних се в едно кожено кресло с извити дръжки.

— Безпокоях се, че някой може да заключи вратата и два пъти слизах да проверя. Входът се заключва след десет часа.

Силвия бе облечена със своя пенъоар на големи цветя, пристегнат в талията. В тази дреха, дълга до земята, тя изглеждаше по-висока и още по-стройна.

— Така се радвам, че дойде — каза отново тя. — Ако ти е топло, свали си якето.

Свалих якето си и тя го метна на леглото, застлано със зелена копринена покривка.

— Защо мълчиш? Искаш ли да те почерпя с нещо?

— Може. Бих пийнал нещо силно.

— Сега ще видя какво има в шкафа на татко.

Тя излезе и след малко се върна с поднос, върху който бяха наредени няколко бутилки и две чаши.

— Има коняк, джин, уиски. Искаш ли да сипя по малко уиски?

— Чудесно.

— Ей сега ще донеса лед. Да сложа ли и по едно кафе?

— По-добре недей! Може да събудиш баба си.

— О, не се безпокой! Преди да си легне й дадох две приспивателни. Но и да се събуди, няма да дойде тук. Ако не искаш, няма да правя кафе. Ще отида за лед и се връщам веднага.

— Може и без лед. Искам да стоиш при мен.

— Добре.

Тя напълни двете чаши до половината, чукнахме се и в стаята се разнесе лек звън.

— Наздраве. Днес беше шофьор и ти се полага да си пийнеш.

Отпих доста голяма глътка, после още една. Топлината от питието се разля по тялото ми заедно с радостта, че Силвия е отново до мен.

— Искаш ли да ти прочета нещо?

Тя отвори дебел том.

— Шекспир. Чуй само как звучи.

Силвия зачете тихо. Никога не бях я чувал да чете на английски. В Университета беше освободена от занятията, понеже бе завършила езикова гимназия. Разбирах само отделни думи.

— Чудесно е, нали? Но боже мой, това е невероятна поезия!

— Не можах да схвана целия смисъл — признах си аз.

— О, колко съм глупава! Като че ли всички хора на тоя свят са задължени да знаят английски. Извинявай. Ето, ще опитам да ти го

преведа:

*... как тогава аз издържам,
когато убит баща и майка опетнена имам,
да възбуждам своя разум и своята кръв
и да спя, когато за мой срам аз виждам
внезапната смърт на двайсет хиляди мъже,
които за опиянението и задявката на славата
лягат в гробовете като в легла
и бият се за някаква си нива,
в която няма дори и място за самия бой,
която и за гроб не е достатъчна,
да скрие тези, които ще паднат!*

— Страшно хубаво е!

— Как само го е казал, нали? Отиват да се бият за някаква си нива, в която няма дори и място за самия бой, която не е достатъчна дори за гробовете на тези, които ще паднат! Нали си спомняш? Това е в четвърто действие. Хамлет среща армията на норвежкия принц Фортинбрас, която минава през Дания и отива да воюва за някакво късче от Полша. Някакво късче, което... виж как е казано тук: едно парче земя, което няма нищо друго освен името си.

Колко хубаво беше казано наистина! Дали някога щях да почувствам силата на тези прекрасни стихове, ако не ми ги беше прочела Силвия? Или щях да мина, препускайки през тях, както през хиляди други редове на книгите, които четях за изпита по западноевропейска литература?

— Но аз наистина съм ужасна. Непрекъснато те занимавам с глупости. Сигурно ти е дошло до гуша от книги. Виждаш ли каква съм читанка.

— Приятно ми е да слушам, като четеш.

— Казваш го само от учтивост, нали? Изобщо аз съм пълен шемет. Поканих те посред нощ у нас, а сега ти чета Шекспир. Да умреш от смях.

Тя стана и хвърли книгата върху бюрото. Отвори бутилката и отново наля от пиетието в двете чаши.

— Би ли загасила настолната лампа? Страшно обичам зелена светлина.

— И аз. — Тя загаси лампата на бюрото. Остана да свети само зеленият лампион. — Каква музика обичаш?

Силвия отвори кутия с касети.

— Имаш ли „Пинк Флойд“?

— Разбира се. Те са върхът, нали?

— Любимият ми състав.

Магнитофонът засвири тихо. Силвия приседна върху облегалката на фотьойла, в който седях, и ме погледна в очите.

— Филип, нали не си помисли нещо лошо за мен, като те поканих толкова късно? Просто исках да те видя.

— Не, напротив. Само хубави неща.

— Ти си ужасен! — Силвия се засмя. — Всъщност заслужавам си го. Не знам как ти казах да дойдеш. Знаеш ли, никога не съм била толкова късно сама с някое момче.

— Наистина ли?

— Да. Не ми вярваш, нали?

— Вярвам ти.

Притеглих я леко към себе си и я целунах.

— Не умея дори да се целувам, нали?

— Защо говориш така?

— Защото е така. Така е. Аз нищо не умея.

Силвия ме прегърна, при което широките ръкави на дрехата ѝ се свлякоха и оголиха ръцете ѝ.

— Аз съм такава една...

— Ти си най-хубавото момиче, което някога съм срещал.

— Ех, страшни сте вие, мъжете! Толкова лесно казвате някои неща. За кой ли път чувам тези думи.

— А вие, жените, винаги си мислите, че...

— Аз не съм жена.

Очите ѝ бяха толкова близо до моите. Дълго се гледахме един друг, без да проговорим.

— Филип — промълви накрая тя, — ще бъдеш... много нежен с мен... нали?

Не можех да продумам. Бях останал без дъх. Чувствах, че ми се завива свят.

— А сега излез. Стаята на баба е в другия край на апартамента, не се безпокой. Отиди в салона или...

— Ще се оправя, не мисли за това. Няма да се върна, преди да са минали десет минути.

— Добре.

Седях сам в празната тъмна гостна. През прозорците се промъкваха отблясъци от светлината на уличните лампи. Беше страшно тихо. С голяма скорост по „Оборище“ прелетя някаква кола, после отново настана тишина. Мислех за Силвия. Какво знам аз за нея? Защо ме е нямало тук, когато тя като малка е тичала между тези стари мебели? Защо ме е нямало тук, когато се е връщала от училище с пионерска връзка и е хвърляла чантата си върху някой стол? Защо ме е нямало тук, когато се е обличала за абитуриентския си бал? Защо ме е нямало тук толкова много години? Защо не може да се върне времето, за да бъдем заедно със Силвия още като деца? Да играем заедно, да учим заедно, да се прибираме заедно вкъщи, да живеем заедно. Как ли е изглеждала тя като малка? На пет години? На десет, на петнайсет? Защо не беше възможно да сме заедно цял живот? Заедно да се родим и заедно да умрем. Защо не е възможно? Нищо друго не бих искал освен да съм заедно със Силвия — от първия до последния си ден.

Погледнах часовника си. Имаше още една минута. По улицата отново прелетя кола. Шумът ѝ постепенно заглъхваше. Но не, колата обърна и тръгна към мен. По дяволите, това беше бялото „Волво“! Скочих и тръгнах към стаята на Силвия. Волвото се носеше след мен, обърнах се и го видях как наедрява в мрака. Коридора, другия коридор — колата се носеше след мен и взимаше завоите с бясна скорост. Вече бях пред вратата. Отворих я. Меката зелена светлина заливаше стаята. Затворих вратата след себе си и някъде в коридора се чу далечен трясък от чупене на метал и стъкла. Волвото се беше разбило в мрака. Силвия ме чакаше. Струваше ми се, че подът всеки момент ще изчезне под краката ми. Нежните ѝ ръце, протегнати към мен, замайващото докосване до топлото ѝ стегнато и непокорно тяло, устните ѝ, които търсеха моите, и бавното непреодолимо потъване в някаква безкрайна бездна, в безкрайната зелена бездна на щастието...

От тази бездна започнах да изплувам едва когато в стаята бавно се промъкна светлината на зимния ден. Силвия лежеше на рамото ми с коса, разпиляна върху възглавницата. През цялата нощ бяхме говорили

за какво ли не. Чувствах я толкова близка, колкото никога не бях чувствал друг човек. И моя, само моя! Стройното ѝ тяло, което вчера се носеше върху ските, сега беше долепено до моето, чувствах го всяка своя клетка. Чувствах дишането ѝ, всяко нейно трепване.

— Филип — промълви тихо тя. — Нали няма да ме изоставиш?

— Да те изоставя?! По-добре да умра. Как можа да го кажеш, Силви?!

Неусетно бях започнал да я наричам Силви.

— Трябва да ставаме. Баба сигурно вече се е събудила.

Баба ѝ. Едва сега си спомних за нея. Какво ли би направила госпожа Хаджимиладинова, ако сега ни види тук? Сигурно би изпуснала последния си дъх.

— Нека да останем още малко така.

— Добре. Но малко.

Тя се притисна до мен. Целувах я и отново имах чувството, че се нося по някакви бавни, безкрайни вълни.

— Ще ставам, Филип.

— Трябва да тръгвам, нали?

— Да тръгваш? Няма ли да останеш днес при мен?

— О, много бих искал, но баба ти...

— Тя почти не излиза от стаята си.

— Това е чудесно. Значи мога да остана?

— Разбира се! А сега се обърни, за да се облека. Всъщност може и да не се обръщаш. Вече не се срамувам от теб.

Лежах и тайно гледах скриващото се под дрехите изящно тяло, красивите стегнати гърди, стройните ѝ бедра, гладкия корем. Кога ли ще можем да бъдем отново заедно? Обземаше ме все по-силна тъга. Силвия сякаш си отиваше от мен, без да каже кога ще се върне, отново толкова хубава, далечна и недостижима.

— Да не заспиш, ей? Само да си заспал! Ще ти се разсърдя. Кафето след малко ще бъде готово.

Тя ме целуна леко и излезе от стаята...

Пихме кафе, седнали в двата фотьойла. Силвия беше оправила леглото и всичко бе както снощи, все едно, че нищо не се е случило. Наистина ли бяхме заедно тази нощ? Колкото повече време минаваше, толкова по-невероятно ми се виждаше това. Но щом погледнех Силвия,

разбирах, че е истина. Тя ме гледаше по съвсем различен начин от вчера.

— Филип, как те наричат твоите приятели?

— Ами в гимназията ми казваха Фил.

— Може ли и аз да те наричам Фил?

— Разбира се.

— Фил. Харесва ми. Как ме намираш тази сутрин, Фил? Здравей, Фил. Хубава ли съм, Фил? Харесва ми.

— Ти ще бъдеш единственият човек в този град, който ще ме нарича Фил.

— Това е чудесно! Обичаш ли ме, Фил?

— Обичам те, Силви.

— И аз те обичам, Фил.

Силвия се засмя. Тя е моя, само моя! Никога не се бях чувствал толкова щастлив.

— Искаш ли да отидем от татък? Ще ти посвиря на пиано. Нали обичаш да ти свиря на пиано?

— О, разбира се!

Излязохме в коридора и в този момент се позвъни.

— Кой може да бъде? — попитах шепнешком.

Силвия вдигна рамене. Влязох в салона, а тя отключи вратата.

— Силви, здравей — чух женски глас.

— Добър ден, госпожо Илиева.

— Направих чудесна торта и донесох за госпожа Хаджимиладинова. Как е тя?

— Благодаря, добре е. Почива си.

— А вашите?

— Татко е в чужбина, а мама замина за Варна.

— А, добре, ти се грижиш за баба си, нали?

— Да.

— Довиждане, Силви.

— Приятен ден, госпожо.

Силвия влезе в салона с чинийка в ръка.

— Искаш ли торта?

— Нали е за баба ти?

— О, тя не яде сладки неща.

— А съседката не знае ли?

— Знае. Но го прави от учтивост.

— Къде е заминал баща ти?

— Не разбрах точно. Май в Дания или Швеция. Той много пътува. Такава му е работата.

Не попитах каква точно е работата му. Не исках да говорим за това. Помолих Силвия да ми покаже свои снимки и тя донесе няколко албума.

— Тук съм в детската градина. А тук — в първи клас. Тук сме на екскурзия в Пловдив.

Гледах снимките. От тях ми се усмихваше малко момиченце с дълга руса плитка, къса поличка и охлузени колене. Защо не съм я познавал тогава?

— Ето това е нашият клас. Ето го Мирослав. А това е Камен. Още тогава беше влюбен в мене.

Камен. Той я познаваше толкова отдавна, а аз — толкова отскоро.

— Колко хубаво би било, ако се познавахме от деца, нали?

— Има ли значение?

— За мен има. Бих искал да те познавам, откакто се помня, през целия си живот, да имам много спомени, свързани с теб.

Тя ме прегърна.

— Не това е най-важно. С Камен се познаваме от детската градина и какво от това? Въпросът е, че се срещнахме, че сега сме заедно, нали?

— И все пак хубаво би било.

— Да. Хубаво би било.

Тръгнах си привечер, след като майката на Силвия се обади от аерогарата, че е пристигнала.

V

Прибрах се в квартирата и спах до другия ден на обед. Събудих се с усещането, че съм най-щастливият човек на света. Погледнах часовника и скочих. От един часа имахме лекции. Трябваше да видя Силвия. В кухнята не намерих нищо за ядене, а ми се виеше свят от глад. Опустоших две порции в стола и се качих в сто и шейсета аудитория. Силвия седеше на четвъртата банка, мястото между нея и стената беше празно.

— Пазя го за тебе — усмихна се тя.

Почувствах погледите на колегите по гърба си, докато сядах до нея. Още първото междучасие целият курс щеше да говори, че съм свалил Силвия, но не ми пукаше. Даже ми беше приятно.

— Защо те нямаше цяла сутрин? — попита тя.

— Събудих се преди малко.

— Сънльо такъв!

Колко различно беше всичко. Отново тръпнех при всяко нейно докосване, но по друг начин — не с трепета на съмнението и надеждата, а с някаква вълшебна смесица от гордост, щастие и нежност. Сигурно това е любовта. А Силвия е истинското момиче. Нито за миг не се съмнявах, че е така. Тя беше с пусната коса. За пръв път идваше така в Университета. Беше толкова хубава, че ме обземаше страх, като я гледах.

Някой ме потупа по рамото. Обърнах се. Зад мен седеше Огнян. Не бях забелязал кога е пристигнал.

— Как си? — Той ми намигна.

— Добре.

— Къде се изгуби? Вчера те търси Митко от редакцията. Трябвало да напишеш нещо.

— Благодаря ти. Днес ще мина оттам.

— Какво става с теб? Откакто се уреди, не се обаждаш — той многозначително хвърли поглед към Силвия.

— Нямам време. Ще дойда някой път.

Горкият. Ако знаеше всичко, щеше да подскочи до тавана, висок пет-шест метра.

След лекцията Силвия се прибра. Каза, че не се чувства добре и е дошла само, за да ме види.

— Какво ти е? — попитах изплашен.

— Нищо особено. Естествена последица от това, което се случи — усмихна се тя. — Ще ми мине.

Това, което се случи! Как само го каза! Съвсем спокойно, на дневна светлина. Засрамен наведох глава и не смеех да я погледна.

— Защо се изчерви? — засмя се тя. — Много си срамежлив, Фил. Един мъж не трябва да бъде срамежлив. Погледни ме!

Тя ме целуна, целуна ме сред гъмжилото пред северния вход на Университета и каза:

— Не ме изпращай. За две минути съм си вкъщи. А ти имаш работа. Приятен ден. Довечера може да ми се обадиш, нали?

И тръгна. Стоях и гледах стройната ѝ фигура, която се отдалечаваше по тротоара, и исках да хукна, да я настигна, да ѝ кажа, че денят ми не може да бъде приятен без нея, че без нея той няма да бъде никакъв ден. Но не го направих. Върнах се в Университета и отидох в редакцията.

— Филипе, къде се загуби, бе? — посрещна ме Митко, седнал зад пишещата машина.

— Ударих го малко на живот.

— Хубаво, ама трябва да се бачка. Още сега се грабваш и отиваш в Математическия факултет. Трябва да направиш репортаж за техния преглед на ТНТМ.

— Не може ли утре?

— В никакъв случай. Утре на обед е редколегията и материалът трябва да бъде готов.

Митко следваше право. Преди това бе завършил за три години българска филология и с разрешение на Ректора бе записал втори факултет. Той познаваше всички в Университета — като се започне от членовете на Ректорския съвет и се стигне до секретарките на катедрите. Невъзможно беше да тръгнеш с него из коридорите на сградата и да му кажеш две изречения едно след друго. Той непрекъснато се спираше с разни хора и с всички тях имаше някаква работа. „Въпросът е уреден, професор Михайлов... Здравейте,

другарю Костов... Не сте забравили за срещата, нали, доцент Пенев... Точно вас търсех, предвидили сме за следващия брой един разговор за..." И така пътят от централното до южното крило на Университета можеше да продължи половин или един час, без да успее да кажа на Митко това, което искам.

— Съгласен ли си да те предложи за дежурен на следващия брой? — той написа няколко думи на машината и отново вдигна глава.

— Ами добре. За кога трябва да е готов?

— Най-късно на двацети. До началото на сесията трябва да изкараме още един. Утре да си тук за редколегията.

Това беше добре дошло за мен. От материала за ТНТМ, от колоната на дежурния редактор, в която всеки отговорник за броя пишеше каквото му хрумне, но само да е интересно, и от самото дежурство щях да изкарам някой лев. Трябваше на всяка цена да имам пари, когато изляза следващия път със Силвия. Мои пари!

Вечерта седях сам в редакцията и преписвах материала за Математическия факултет. Наближаваше осем часът. Позвъних на Силвия по телефона и тя каза, че е по-добре.

— Написа ли материала? — попита ме.

— Силви, какво правиш сега?

— Лежа и си чета.

— В твоята стая ли?

— Да.

Представих си как тя лежи на леглото с книга в ръка и коси, разпилени по възглавницата. Защо не можех да съм при нея в този миг?

— Какво ще правиш утре?

— Ще си стоя у дома. — На другия ден нямахме лекции. — А ти?

— В един часа съм на редколегия. Ще бъда дежурен на броя.

— Какво ще пишеш в колоната?

— Не знам. Още не съм решил.

— Сигурно ще е нещо много интересно. Както онова за минижупа.

Миналата година, при първото си дежурство във вестника, бях писал в колоната на дежурния редактор едно есе за минижупа и за това колко хубаво би било, ако всички колежки ходеха с къси поли.

„Подобна реформа би внесла така необходимата яснота в отношенията между момичета и момчета“ — завършваше есето.

— Ти си го чела?

— Разбира се. Лека нощ, Фил.

— Лека нощ, Силви.

Тръгнах си, прекосих Докторската градина и минах покрай дома на Силвия. Тук, в една стая на първия етаж, живееше момичето, което обичах. Дали мислеше за мен в този миг?

В квартирата Петьо беше сам и четеше.

— Брат ми, кажи как да спечеля бързо много пари? — попитах го и се тръшнах на леглото.

— Какво?

— Трябват ми пари. Много пари.

Колко ли броя на вестника трябва да редактирам и колко материала да напиша, за да мога да платя един обед като този в „Щастливеца“?

— Ами ожени се за някоя богата дърта баба и готово.

— Глупости! Питам те сериозно.

— Да не си хванал някое скъпо гадже, което иска да го влачиш по заведения?

— Може и така да е.

Ако знаеше всъщност каква е истината! Какво ли би казал?

— Тогава здраво си закъсал. Не знам какво да ти кажа.

— Толкова ли няма начин човек да спечели пари?

— О, има. Иди на Сточна гара хамалин! Един мой колега разправяше, че ако бачкаш яко, можеш да изкараш двайсет-трийсет лева на ден.

Хамалин на Сточна гара! Това е идея! Разтоварваш един вагон за няколко часа и двайсетачка в джоба. Какво пък? Млад съм, здрав, силен. Все пак, нали ще бъдат честно спечелени пари?

На другия ден в осем часа сутринта бях на Сточна гара. Почуках на вратата на един фургон и попитах къде търсят товарачи. Възрастен мъж на около петдесет години тъкмо закусваше.

— Какво бе, момче? Пари ли искаш да спечелиш? Иди при началника, той ще ти каже! Ама нещо слабичък ми се виждаш.

Айде де, слабичък! Във всички книги и филми, когато героят отива да работи като хамалин, винаги някой му казва: „Слабичък ми се

виждаш“. Да има да взема! Попипах със задоволство мускулите на ръцете си. Като ученик три години тренирах бокс в градското дружество и не бях от най-слабите.

— А къде е началникът?

— Ей в оная барака. Там му е стаята. Ама сигурно още не е дошъл.

Пред бараката вече чакаше едно момче — по-ниско, но по-набито от мен, с набола черна брада и ватенка.

— Началника ли чакате? — попитах учтиво.

— И ти ли за работа?

— Да.

— К'во си работил?

— Студент съм.

— Аха.

— А ти?

— К'во аз?

— Какво си работил?

— Шофьор съм. Ама ми взеха книжката за година и половина. Бачках малко като товарач при нашите, но се отказах.

— Ясно.

— Ти к'во учиш?

— Филология. Литература.

— Знам аз к'во е филология. Преди казармата кандидатствах история, ама не ме приеха. И изпит по литература съм държал. Ей така, за идеята. Ама ти защо си дошъл тука?

— И аз така, за идеята.

— Тия ги разправяй на прабаба ми. Тук за идеята не се идва. Заради идеята се кандидатства в Университета, а не тук. Пък де да знам... Може да пописваш и да си тръгнал да изучаваш живота. Знаем ли те... — Той ме погледна изпитателно и разкърши яките си рамене.

— При нас дойде миналата година един, Кольо Шамара, беше излязъл от пандиза. Та той разправяше, че там отишъл някакъв писател. Нищо не бил направил човекът, доброволно влязъл в пандиза да изучава живота, ама докато го разберат...

— Нямам мангизи, затова. А трябва да уча — излъгах най-безобразно.

— Виж, това е друго нещо. Като няма кой да ти помогне, за никъде не си. Да не мислиш, че сега щях да съм тук, ако не беше умрял баща ми. Ама на, всеки с късмета си. Ти как се казваш?

— Филип.

— Марин. — Той подаде грубата си мазолеста длан. — Колко ти е часът?

— Девет без двайсет.

— Кой го знае тоя кога ще дойде. Искаш ли да бачкаме заедно?

— Добре.

— И аз не познавам никого тук, брат ми. В началото трябва да разберем как става играта. Не усетиш ли как става играта, изгубен си.

Пред бараката се появи пълен мъж на средна възраст със зачервени очи.

— Вие какво чакате, момчета?

— За работа.

Той отключи вратата и я бутна пред нас.

— Влизайте.

Влязохме в малка стаичка с две бюра. Мъжът седна на единствения стол, който изскърца под тежестта му. Ние се приближихме. Той спокойно започна да вади от чекмеджето разни кочани и тефтери. Откъсна две бланки и ни ги подаде.

— Отивате в транспортна болница да си извадите медицински и след това — пак тук. Парите се получават всеки понеделник за предишната седмица. Имате ли работни дрехи?

— Имаме — отговорихме и двамата едновременно. В сака си носех анцуга, с който играех по физическо.

— Трябва да са топли. Работи се навън.

— На мен не ми трябва медицинско. Аз идвам от... опита се да протестира Марин.

— Трябва, трябва — прекъсна го мъжът. — За всички трябва. Тук не е пансион за благородни девици.

Това сигурно беше любимият му израз за такива като нас, защото го каза бавно, като примижа от удоволствие заради собственото си остроумие.

До обед се въртахме из болницата по сума кабинети и когато събрахме всички необходими подписи, до началото на редколегията оставаше малко повече от половин час.

Влязох последен в редакцията.

— Предлагам за дежурен редактор Филип — каза Митко, щом ме видя. Както винаги, други предложения нямаше.

Седнах до него и си приготвих папка, за да събирам материалите за броя. Когато всичко свърши, мушнах папката в чекмеджето на бюрото и станах, за да се изнижа с първите.

— Филипе! — чух, че някой ме вика.

Обърнах се. Беше Петя. Досега не я бях забелязал в суматохата.

— Какво стана с теб? Изчезна безследно.

— Имах работа през последните дни.

— Намери ли си квартира? — В същия миг почувствах, че не искам да ѝ кажа къде живея, и ми стана неудобно от това.

— Да. Тук наблизо.

Тя не ме попита за адреса. За миг очите ми срещнаха нейните и изпитах срам от себе си. Чувствах я толкова далечна, а само преди две седмици живеех при нея и всяка вечер си лягахме заедно. Петя се усмихна тъжно и стана.

— Забрави си нещо при мен.

— Какво?

— Дезодоранта, който ти подарих.

Тя ми беше подарила много хубав вносен дезодорант. Бях забравил за това.

— Обади се някой път.

— Добре.

Знаех, че никога няма да я потърся. Тя си тръгна. Облякох се, грабнах сака и също излязох. След четвърт час бях на Сточна гара. Намерих началника, преоблякох се и тръгнах към вагоните. Марин и още двама мъже разтоварваха цимент.

— Айде бе! — Марин бе свалил ватенката и бе останал по пуловер, долния край на който беше разплетен, а на ръкава имаше доста голяма дупка.

— При вас ли да почвам?

— При нас, ами. — Марин се спря и избърса изпотеното си чело.

— Тук има работа за целия китайски народ. Тази половина от вагона е наша.

Той посочи лявата страна, където купчината беше доста по-голяма.

— Хайде, не се ослушвай!

Той повдигна торба цимент, наведох се и я сложи на гърба ми. Хванах я отдолу и почувствах как всичките ми кости изпращяха. Залитнах и тръгнах към камиона.

— Ти ял ли си, бе? — попита ме Марин, като се върнах.

— Да — излъгах.

— На тая работа ядене му е майката. Без ядене нищо не става. Хайде, слагай!

Напрегнах всичките си сили и вдигнах друга торба. Почти я изпуснах върху якия гръб на Марин. Другите продължаваха да работят, без да ни обръщат внимание.

— Не можа ли да намериш нещо по-леко? — попитах моя човек, когато спряхме да запалим по цигара. Пред очите ми се виеха червени кръгове.

— Тук се вадят най-добри пари. Ако искаш, може да отидеш да хвърляш бали памук. Но и десетачка няма да изкараш за цял ден. Така е, брат ми, бачкането не е като оная работа.

Беше се стъмнило, когато пренесохме последната торба от нашата половина. Другите двама отдавна бяха свършили. Коленете ми трепереха, ушите ми пищяха, на ръцете ми се бяха образували мехури. Каросерията на камиона бяхме напълнили до половината и шофьорът се развика, че празен няма да тръгне, но ние го оставихме да си вика и отидохме да се измием. В съблекалнята свалих анцуга и го огледах от всички страни. Освен за пренасяне на цимент вече не ставаше за нищо друго.

— Утре ще си поискаш работни дрехи. Трябва да ти дадат. Към колко часа ще дойдеш?

— Не знам — Сутринта имах две упражнения. — Сигурно следобед.

— Добре. В един часа да си тук. А сега отиваме да прием по ракия, нали? Първият ден трябва да се полее.

— Добре, но... — сетих се, че в редакцията ме чака папката с материали — трябва да ходя да чета едни работи за вестника.

— Какъв вестник?

— В Университета.

— Айде стига, бе! Утре до обед каква ти е работата? Отиваме да се почерпим и толкоз. Тук отзад има една страшна кръчма —

„Бумбара“, чувал ли си я?

— Не.

— Много бойно заведение. Сега ще видиш. Имаш ли пари?

— Имам четири лева.

— Охо, ще стигнат и да почерпиш! И аз имам пет кинта. Хайде!

След няколко минути седяхме в кръчмата. Заведението наистина беше бойно — с олющени дървени маси без покривки, задимено, шумно.

— Киро, две гроздови и едни краставички!

— Дай още две мастики!

— Бутилка червено и шкембе!

Седнахме в края на една дълга маса заедно с още няколко мъже, които високо спореха за някой си Джибрата. Поръчахме си по една сливова и две порции свински крачета.

— Наздраве — каза Марин и с първата глътка изпразни чашата до половина.

— Наздраве.

Отпих едва-едва и се нахвърлих върху крачетата, посипани с лютив червен пипер, от който на очите ми изскочиха сълзи. Марин ме гледаше съжалително.

— Ти май цял ден не си ял, а?

— Ами, на обед ядох, ама от бачкането...

— Още едни крачета и една сливова — извика той на келнера и изпи останалата част от ракията си.

— Къде живееш? — попита Марин, след като донесоха поръчката.

— На „Васил Априлов“, до кино „Левски“. А ти?

— В Орландовци. Знаеш ли го къде е?

— Горе-долу.

— Ако искаш, някой път ще те водя на гости. Имам страшна сестра. Гадже и половина. Ако я барнеш, ще ти строша сурата.

— Не се притеснявай. Не съм от тях.

— Стабияга ми се виждаш. Ама като видиш сестра ми, ще паднеш от коня. Девети клас е. Сега се върти един покрай нея, ама ще го бия някой ден. Мисли си, че като няма баща... Ех, Фильо, ако не беше умрял старият, друго щеше да е сега — той допи и втората ракия. — Дай още една сливова! — викна, без да се обръща. — Какво пък,

можех и аз да съм студент. В училище ми вървеше, дипломата ми е четири и осемдесет и девет... Бях в казармата. Получих телеграма. Точно на двацет и четвърти май. След това се напих като свиня. А дотогава не бях кусвал, ако щеш ми вярвай. Нито пушех, нито нищо. Като почнах бачкане, тогава взех да пия. Гепиха ми книжката. А бе, к'во ли ти разправям — очите му бяха овлажнели.

— Защо не кандидатстваш задочно?

— За кога? Всичко съм забравил. Нямам и време да чета за изпити. Умряла работа е тя, ами един път да ми върнат книжката. Че ако мога да барна едно такси, тогава ще видиш. Ама не вярвам да ме огрее. Връзки нямам, а без връзки нищо не става. Както съм и наказан за употреба на алкохол... Айде, наздраве!

— Наздраве — Хванах чашата с лепнеци пръсти и отпих за втори път.

— Откъде си? — попита Марин.

Казах му и отпих отново. Ракията беше доста слаба, сигурно разредена с вода. На дъното на чашата остана малко, излях и нея в гърлото си. Келнерът донесе още една чаша, която си разделихме и поръчахме пак.

— Дали ще ни стигнат парите?

— Няма страшно. Една ракия е седемдесет стотинки.

Силвия! Бях обещал да ѝ се обадя! Минаваше девет часът. Станах и се извиних на Марин.

— Ти си бил голям нервак, бе! Одеве — редакция, сега — гаджета. Като си седнал да пиеш, ще пиеш — дръпна ме той за ръкава.

— Обещал съм.

— Сядай тука! — Дръпна ме той още по-силно. — Мадамата няма да ти избяга. И без това, както си капнал, нищо няма да свършиш.

Изведнъж ме обзе невероятната идея да се обадя на Силвия да дойде тук. Как ли щеше да се чувства сред тези брадясали, изморени мъже? Сигурно щяха да я изядат с поглед. А и кой знае още какво може да стане. Огледах се. В кръчмата нямаше нито една жена. Защо Силвия не можеше да дойде тук и да седне до мен? Едва ли някога е попадала на такова място.

Бяхме между последните, които напуснаха заведението след многократните подканяния на келнерите. Тръгнахме прегърнати по улицата, като се крепяхме един друг.

— Много го обичах стария. Голям човек беше — говореше Марин на ухото ми. — Точно на двацет и четвърти май, представяш ли си? Телеграма. Вика ме ротният и казва: „Редник Гергов, ти си мъж и трябва да понесеш твърдо нещастieto“. Притъмня ми, брат. Помислих, че майка нещо, тя е все болнава. А той старият. „Баща ти почина. Ела си веднага.“ Както си работел на фрезата — удар, в „Пирогов“ и край. Ти си стабилияга. Дай да те целуна! Нали ме разбираш, пийнах си, та затова ти разправам. Аз иначе не говоря за тия работи. Има ли смисъл? Ама ти си стабилияга. Ще извиняваш, ако нещо...

Изпратих го до спирката на трамвая и хванах тролея до паметника Левски. Цялото тяло ме болеше. Едва свивах пръстите на ръцете си. Дланите ми горяха. Тръгнах по „Оборище“. Главата ми се въртеше от изпитата ракия.

Страшно ми се искаше да видя Силвия. Спрях пред кооперацията на ъгъла със „Сан Стефано“. Прозорците на първия етаж бяха тъмни. Защо не можех да я видя сега, да я прегърна, да я притисна до себе си? Пред входа имаше уличен телефон. Набрах номера. След дълго звънене се обади сънен женски глас.

— Ало?

— Извинете...

— Кого търсите?

— Може ли Силвия?

— Кой я търси?

— Тя... спи ли?

— Как не ви е срам? По това време!

— Извинете, аз...

От другата страна затвориша слушалката.

Как да стигна до нея? Тя сигурно също иска да ме види. А може би е заспала. Погледнах часовника си. Минаваше полунощ. Заобиколих сградата. Откъм „Сан Стефано“ между кооперацията и руското търговско представителство имаше проход, отделен с ограда от вътрешния двор. Оградата беше доста висока, но до нея стояха подпрени кофи за боклук, върху които можех да се кача. Стъпих върху едната от тях, но в момента, когато се прехвърлих върху зида, кофата се залюля и падна със страхотен трясък, който огласи заспалата улица. Изтръпнах. Стоях горе, на около два метра височина. Кооперацията

беше тъмна. Само долу, на първия етаж, светеше един прозорец. Стори ми се, че е нейният.

— Силви! — повиках тихо. Бях твърде далече, за да ме чуе.

Вече избирах място, където да скоча, когато над главата ми се чу шум от отваряне на прозорец и басов мъжки глас извика:

— Кой е там? Какво правите?

Трясна друг прозорец.

— Миленков, какво става?

— Не знам. Някой... Крадец! Вижте, долу има човек на оградата!

Скочих обратно право в боклука, разсипан от кофата, паднах на колене, изправих се и хукнах по улицата.

— Краде-ец! — викаше пронизително женски глас зад гърба ми.

Свих по „Марин Дринов“ и след няколко метра бях пред районното управление на милицията. Спрях да тичам и се опитах да вървя спокойно. Завих наляво и след няколко метра се шумгнах в нашия двор. Сърцето ми биеше до пръсване. Хукнах нагоре по стълбите и влязох в стаята. Петъо спеше. Скришом погледнах през прозореца. На ъгъла на „Марин Дринов“ стоеше милиционер и се оглеждаше на всички страни. Пресече нашата улица, явно се чудеше накъде да тръгне. Въздъхнах облекчено. Бях спасен. Излязох в коридора, светнах лампата и се огледах. Панталонът ми беше изцапан с нещо мазно. Презрамката на сака се беше скъсала. Биенето в гърдите ми продължаваше.

VI

Откъде да знам, когато се съгласих да стана дежурен редактор на броя, че именно с този брой на „Студентски глас“ ще приключи моята кариера на университетски журналист?! Няколко дни снових като луд между редакцията, печатницата, коректорите и цинкографията. Броят трябваше да стане най-хубав от всички, нали бях обещал на Силвия. С нея се виждахме само на лекциите и упражненията и винаги сядахме един до друг. Останалите след няколко дни приеха това като нещо нормално и престанаха да се споглеждат. Още повече, че се появи нова клюка — Лъчезар и Галя от пета група оплели конците и ще се женят. Нас сякаш ни забравиха. Казах на Силвия, че през другата седмица я каня на вечеря в японски ресторант, само двамата. „Чудесно“, усмихна се тя. Още на другия ден ѝ бях разказал за приключението с прескачането на оградата и тя дълго се смя.

— Разбойник! Чак в дванайсет през нощта си се сетил за мене. Какво си правил дотогава?

— Бях в редакцията.

— Значи първо редакцията, после аз, така ли?

— Имаше други хора и не беше удобно да ти се обадя. А като позвъних, майка ти вдигна телефона.

Най-последно броят беше отпечатан. До късно вечерта го съгвахме с Митко и Стоян, за да е готов на другия ден за продажба. На сутринта изкарахме количката с вестници пред трите входа и по коридорите. На всяка от тях стоеше картонена кутийка, в която съвестните купувачи трябваше да пуснат пет стотинки за вестника. Моята колона на дежурния редактор беше посветена на приближаващата Нова година и на приятните предстоящи преживявания, свързани с цвърчащи пържоли и червено вино. Над текста се мъдреше собствената ми особа, изкарикатурена с вилица в ръка, а на вилицата — набучено цяло прасенце с лимон в устата.

Сутринта се качих в аудиторията и подарих на Силвия два броя, а по обед тръгнах да събера първите пари от продажбата. До количката пред стълбите към мензата заварих едно момче, което обираше по-

едрите стотинки от кутийката. То ме погледна и се отдръпна леко. Взех кутийката и я изсипах в шепата си.

— Мъжки, няма ли да оставим нещо, а? — попита ме момчето, явно възмутено от това, че измъквам всичките пари под носа му.

— Какво? Я върни парите! Аз съм от редакцията.

— А си гледай кефа, бе!

Беше малко по-високо от мене, но по-слабо.

— Дай парите, ти казвам! — Бях готов да го фрасна в лицето.

— Айде бе, сега за един лев... — Отдръпна се той поуплашен.

— Дай веднага парите! — Пристъпих към него.

— Добре де, стига си викал! Много важно като си от редакцията.

Той бръкна в джоба си и изсипа десетина монети обратно в кутийката.

— Изчезвай!

— По-полека, де! — измърмори момчето и изчезна към мензата.

Точно разправях това приключение в редакцията, когато в стаята нахълта ядосан възрастен мъж с костюм, бяла риза и вратовръзка. Той държеше отворен вестник в ръка и го тикна пред лицето на Стоян.

— Кой е писал това?

— Ама аз... не знам. Аз не съм...

— Кой е писал това! — повтори заканително мъжът.

— За какво става дума? — намесих се. — Аз съм дежурният редактор на броя.

— Ще ви дам аз едни дежурни редактори! Ще ви изхвърля от Университета, да ви ясно!

— Вижте какво, дайте да се разберем. Кажете най-напред кой сте, а после...

— Ти ли ще ме питаш кой съм бе, момче?!

— Извинете, но...

— Кажи ми кой е писал това?

Пръстът му сочеше в рубриката „Хроника“, където пускахме съобщения из живота на Университета. „В град Болоня, Италия, се проведеха тържества по случай шестстотин годишнината на Болонския университет. Между официалните гости бяха и представителите на СУ «Климент Охридски» — проф. д-р Ст. Панайотов, заместник-ректор по международните въпроси, и другарката Валентина Филипова.“

— Питам ви кой е писал това?

— Не мога да ви кажа. Информациите идват...

— Ще ми кажете вие, ей сега ще ми кажете!

Мъжът изхвърча от стаята.

Още същия ден работата се изясни. Професорът, този който се бе развикал в редакцията, отишъл в командировка до Италия и взел със себе си въпросната Валентина Филипова, машинописка в Ректората и негова любовница. Някой решил да си направи шега и изпратил информацията до вестника, която Митко ми даде заедно с материалите за броя. Броят беше отпечатан и разнесен по всички факултети и канцеларии. Иди, че се оправяй! Някой трябваше да опере пешкира и този някой се оказах аз.

— Филипе, покрий се за известно време пък след два-три месеца, като се забрави всичко, пак ще си идваш в редакцията — посъветва ме Митко.

Още в следващия брой името ми беше свалено от списъка на редколегията и никога вече не се появи там...

По време на вечерята в японския ресторант разказах на Силвия историята с професора и тя щеше да припадне от смях. Стотината лева, които бях спечелил от броя на вестника и трите следобеда на Сточна гара, хвъркнаха за няколко часа. Не съжалявах. Беше ми приятно да съм със Силвия и да плащам с пари, спечелени от мене.

Пред техния вход дълго се целувахме.

— Искам да бъдем и през нощта заедно, Силви.

— И аз, Фил. Но не можем.

— Ела с мен в квартирата! До нас има една стая на хазаите, която се отключва с...

— О, не мога! Късно е, сигурно вече се безпокоят за мене.

— Силви...

— Наистина не мога, Фил. А искам, страшно много искам, повярвай ми! Но просто е невъзможно. Трябва да се прибирам. Ще си мисля за теб, докато заспивам.

Тя отвори вратата и изтича по стълбите...

Сесията приближаваше, а не бях чел нищо. Дори нямах учебници по всички предмети. Свободното ни време минаваше в работа по квартирата. Петьо проявяваше все по-нарастващ ентузиазъм. Една вечер, като се прибрах, беше изнесъл всичко в салона и боядисваше дъските на пода с кафява блажна боя. Три нощи спяхме отвън, докато

изсъхне. В събота вечерта се върна с две сандъчета от лимони. Свил ги от съседния зеленчуков магазин.

— Страшна етажерка ще стане! Хайде, обличай се, ще вземем още четири и утре ще ги сковем! На „Оборище“ до плод-зеленчука има.

В неделя се заехме с дърводелство. Наистина имахме нужда от етажерка. Книгите ни стояха натрупани върху една свободна пружина в салона. Васко ни даде пирони, но чукчето му беше малко. Слязох долу до хазаите да поискам някой по-як чук или тесла, но ги нямаше. Позвъних на съседите от първия етаж. Отвори ми млада жена. Бях я виждал само веднъж — отключваше вратата и ми каза „добър ден“.

— Извинете, имате ли да ми услужите с чук или тесла? Аз съм от квартирантите.

— Сега ще проверя. Заповядайте.

Тя отвори вратата и ме въведе в голяма стая. Около масата седяха на чаша кафе възрастна жена, която бях виждал няколко пъти да простира пране на двора, и млада двойка.

— Мамо, това момче е от квартирантите на Хаджиангелови.

— Заповядайте. Запознайте се. Това е господин Гяуров, госпожа Гяурова.

Господин Гяуров! Да, това беше младият диригент от Операта, синът на...

— Нашият съсед, господин...

— Хаджипетров. — Защо го казах? Всеки ден те минаваха покрай пощенската кутия, на която беше написано името ми — Филип Петров.

Представих се, стиснах дланта на младия човек и целунах ръка на жена му. Последното действие съвсем не подхождаше на дрипавия ми анцуг, който от прането след пренасянето на цимента бе придобил неопределен цвят.

— Едно кафе? — попита домакинята.

— Може. Всъщност аз...

Тя стана, донесе чаша от бюфета и ми наля.

— Обсъждахме новата постановка на Операта, „Атила“. Може би не сте успели още...

— Гледах я. И много ми хареса.

— Така ли? — Жената беше искрено учудена. — Значи ще ме подкрепите. Точно казвам на господин Гяуров, че неговото дирижиране е нещо, което досега не сме виждали. Особено във втората част...

— Но моля ви, госпожа Белопитова! Нека оставим критиците да...

— Критиците?! Вярвате, че ще ви оценят по достойнство? Твърде дълго сте живели в странство и много неща тук ви предстои тепърва да разберете. Това го запомнете от мен.

В този момент влезе младата жена с чисто нови чук и тесла.

— Това е за вас — Тя се приближи към масата. Гяуров се обърна и при вида на надвисналата над главата му тесла с блестящо острие се дръпна уплашено.

— Ами аз да тръгвам. — Станах и поех ценните сечива в ръка.

— Но моля ви! А кафето? — възпротиви се старата. — Седнете, искаме да чуем и вашето мнение.

Оставих чука и теслата на един фотьойл и седнах отново.

— Аз много не разбирам, но в антракта чух, че хората са възхитени от вас.

Младият човек притеснено въздъхна.

— Видяхте ли? — тържествуваше старата Белопитова. — Всеки ще ви го каже. Имаме чудесна публика и на нея може да се разчита. А как се справихте с оркестъра? Сигурно сте имали много проблеми.

— О, не. Всички са чудесни инструменталисти. Нужен е само такт и взаимно уважение.

— Внимавайте с тях. Могат да ви подведат. Гледат, че сте млад и... Трябва да им се наложите.

— Те така ме уважават.

— Как няма да ви уважават?! Толкова от тях са работили с господин баща ви. Ех, кога беше това! С господин Гяуров заедно започнахме — обърна се тя към мен. — Той беше млад бас, а аз — младо сопрано. Ех, години, години...

— Той е запазил чудесни спомени за вас.

— Да. Спомени. Какво друго ни остава вече.

— Но, госпожо, вие сте още млада!

— Колко сте любезен! Мина нашето, мина. Някога играехме с баща ви във „Фауст“. Аз бях Маргарита, той — Мефистотел. Ех,

времена!... Как са родителите ви?

— Благодаря, добре. Работят, пътуват. Страшно са натоварени за година-две напред.

— Да. Николай успя. Милано, „Ла Скала“. Още са там, нали?

— Да. Но почти не се спират у дома.

— Така се радвам за него! Голям певец е баща ви, млади момко, голям певец! Ако се чуете по телефона, непременно го поздравете от мен. Ще ви бъда много задължена.

— Разбира се, че ще го поздравя.

— Вие тръгвате по неговия път. Имате неговия талант. Очаква ви голямо бъдеще, аз ви го казвам. А на господин Гяуров предайте така: „Гергана Белопитова не ви е забравила и се радва за вас.“ Точно така му кажете.

Май трябваше да тръгвам. Станах, извиних се, че ме чака работа, и взех инструментите.

— Много ми беше приятно, млади господине. Ех, млади хора, всичко е пред вас.

— Довиждане, приятен ден.

— Благодаря ви. Всичко най-хубаво.

Сбогувах се и с останалите и отидох да кова горе. Етажерката стана чудесна.

На другия ден разказах на Силвия за случайното си запознанство с младия Гяуров.

— Така ти завиждам, Фил! — въздъхна тя, а като стигнах до момента с чука и теслата, се засмя:

— Той сигурно за пръв път вижда такива неща...

Нова година, заверка на семестъра и отново водовъртежа на сесията. Дните и нощите започнаха да се сливат. Със Силвия се виждахме от изпит на изпит. Никога не влизахме заедно. Винаги аз бях между първите, а тя — с последните. След като излезех, ѝ разказвах как минава изпитът и все я молах да влезем някой път заедно. Искях да я видя как говори, как се държи. Защо другите можеха, а аз не?!

— Фил, ще се смущавам от теб и нищо няма да излезе. Не мога, честно.

Отмина сесията и аз за пръв път след изпитите останах в София. Почти по цял ден бяхме заедно със Силвия — на кино, на театър, на опера. Вече бях задлъжнял до гуша на Петьо, на Владо, на Васко, на

Огнян, на кого ли не, но упорито отказвах тя да плаща каквото и да било.

През март Силвия замина с баща си за един месец във Франция, а аз се върнах на Сточна гара. Марин вече беше вътрешен човек там, но никога не отказваше да работим заедно, макар че той сам свършваше три четвърти от работата.

— Стабияга си ти — обичаше да казва Марин. — Ще завършиш, ще станеш голям човек, а ние ще си останем тук.

Давах му книги и той наистина много четеше. Обвиваше книгата с вестник и когато имахме свободно време между вагоните, се мушвахме във фургона и четяхме — той някой роман, а аз за упражнението на другия ден. Най-много му харесваше Ремарк.

— Това се казва писател! — въздишаше Марин. — Започнеш ли книгата, не можеш да я оставиш каквото ще да става. Ти ми отвори очите, Фильо! Знаеш ли, никога не съм чел толкова през живота си. Ти си голяма работа!

Доста позаякнах през тези седмици. Мехурите на ръцете ми изчезнаха и на тяхно място се появиха твърди мозоли. Със сините дочени дрехи и ватенката приличах на истински хамалин. Постепенно се разплатих с всички и започнах да събирам пари за завръщането на Силвия. Един-два пъти в седмицата отивахме в „Бумбара“ да изпием по ракия. Това ставаше обикновено в понеделник или вторник, защото в събота и неделя работехме до късно. Тогава имаше малко хора и падаха най-хубави пари. В един такъв понеделник не издържах и разказах на Марин за Силвия. Той дълго ме слуша и накрая отсече:

— Зарежи я тая работа! Ще ходите, ще ходите, пък накрая ще си намери някой друг. Ти затова ли бачкаш? За да си харчиш заради нея парите. Това са жените, брат ми. Докато имаш пари, всички са твои. Свършат ли парите, изчезват, преди да се усетиш.

— Там е работата, че с нея не е така. Тя има много пари и иска да живеем и двамата с тях.

— Виж, това е друго нещо. Значи яко е лапнала по тебе. Тогава дръж здраво и ако можеш, жени се! Хем ще си оправиш живота, хем ще останеш в София.

— Какво? Да се ожения за парите на баща й? Никога!

— Ти не я ли обичаш бе, човек?

— Обичам я. И точно затова няма да го направя.

— Е това не мога да го разбера. Мадама с баща професор, пълна с мангизи, а ти да бачкаш тук, вместо да си гледаш кефа.

— Ще бачкам! Защото си имам достойнство и...

— Ей това ми харесва в тебе! Фильо, хайде да те водя у нас! Имам ракийка, ще си допием. Мама е нещо болна, ама ние тихичко. Тъкмо ще те запозная със сестра ми.

— Късно е. Хайде друг път. Пък и утре от седем и половина съм на училище.

— Не! Щом съм казал, тръгваме!

Марин живееше в малка, неизмазана къщичка, доста далече от последната спирка на трамвая. С влизането той изведнъж се промени.

— Шт! Тихо! Мама може да е заспала.

Въведе ме в кухнята. Върна се след няколко минути и каза:

— Ако искаш, може да отидем в моята стая.

— По-добре да останем тук. Ще пушим, ще се задими. В стаята се появи слабичко, нежно момиче с коса, вързана на плитка.

— Добър вечер — поздрави тихо то.

— Това е сестра ми. Запознайте се!

— Дора.

— Филип.

Марин извади от хладилника бутилка ракия, а от шкафа — бурканче с кисели краставички. Момичето взе чиния и започна да реже краставичките на колелца, поля ги с малко олио и ги сложи на масата заедно с две вилици.

— С батко ти Филип работим заедно — каза Марин. — Ела де, седни малко при нас! Той е студент по литература. Нещо ако трябва за училище, винаги ще ти помогне. Нали, Фильо?

— Разбира се.

— Тя по математика и по физика е без грешка. Ама разказвателните предмети не й вървят много. Днес изпитваха ли те по нещо?

— Не. Върнаха ни контролните по химия.

— Е?

— Пет плюс.

— Браво! Какво ти казах, умница ми е тя. Дорче, мама как е?

— По-добре. Каза, че утре ще ходи в завода.

— Добре, мойто момиче. Хайде сега, отивай да си лягаш, а ние с батко ти Филип ще си поприказваме малко.

— Лека нощ — каза тихо Дора и излезе.

— Видя ли каква ми е сладурана! Тя оня го разкара, казах ли ти? Един ден ѝ казах: „Малка си още, батко, гледай си училището пък и за това ще дойде време.“ И ме послуша. Оня какво си мисли, че като няма баща и... Решил съм, Фильо, пет години ще бачкам като вол, но ще я пратя да следва. Аз като не можах, нека тя поне да завърши нещо. Умна ми е сестричката. Старият много я обичаше. „На татко звездичката“ — така ѝ викаше. Звездичка... — Марин въздъхна, допи чашата си и си наля отново.

— Фильо, пий бе! Ракия има. Аз си държа вкъщи по едно-две шишета. Но тук не пия. Освен ако дойде някой. Сам никога не пия. Това ми е закон. Наздраве.

— Наздраве.

— Май ти се приспа, а? Виж какво, дай да отидем оттатък, ще си легнем и ще си говорим. Дорчето спи при мама.

Двете легла в другата стая бяха оправени. Одејалата бяха отметнати настрана и откриваха чисти чаршафи.

— Леглото винаги така ме чака — похвали се Марин. — Когато си дойда, леглото оправено, готово за спане. Много ме гледа моята сестричка.

Над бюрото имаше голяма снимка в проста дървена рамка. Бащата. Легнахме и май веднага сме заспали...

В неделя отново бачкахме заедно с Марин. Денят беше топъл и слънчев. Разтоварвахме бордюри. Бяхме хвърлили ватенките и точно щяхме да спираме за обедна почивка, когато Марин ми свирна.

— Фильо, я виж!

По перона срещу нас вървеше Силвия. Беше облечена в снежнобяла пелерина, бели ботуши и с голяма найлонова чанта в ръка. Дъхът ми спря, като я видях. Първата ми мисъл беше да се скрия във вагона, но в същия миг тя ме забеляза.

— Филипе!

— Силви!

Двамата се затичахме един срещу друг и след миг тя беше в прегръдките ми. Чантата тупна на земята.

— Силви! Кога пристигна?

— Фил!

— Как ме намери тук? Кой ти каза?

— Фил! Фил!...

Гласът ѝ ставаше все по-задавен. Нещо ме срязва право през гърдите. Отдръпнах се и я погледнах. По лицето ѝ се стичаха сълзи и падаха по бялата пелерина.

— Фил! Защо, Фил?! Защо?!

По снежнобялата ѝ дреха бяха останали петна от мръсната ми куртка. Някаква буца се свиваше в мен и пълзеше към гърлото ми.

— Силви! Какво има? Кажи! Какво се случило?

— И питаш какво се е случило! — гласът ѝ трепереше. — Тук ли изкарваш парите си? За да плащаш, когато сме заедно?! О, Фил! Каква съм глупачка! Трябваше да се сетя. Защо, Фил, защо?!

— Но какво лошо има в това? Работя и печеля. Печеля с честен труд.

— Работиш и печелиш! О, Фил, моля те, не говори! Ти мъкнеш бордюри, а аз тази сутрин пристигнах от Париж. Моля те, Филипе...

Тя ме прегърна и заплака с глас на рамото ми. От косата ѝ се носеше някакво страшно приятно ухание, ухание направо от Париж. Айфеловата кула, „Шан з'Елизе“, Монмартър, Триумфалната арка. Тя беше ходила на всички тези места.

— О, Филипе! Филипе!

Обърнах се и видях, че до нас стои Марин. Гледаше объркан и смутено пристъпваше от крак на крак.

— Силви, недей! Силви! Погледни ме!

Тя вдигна глава, като още хълцаше, и се опита да ми се усмихне през сълзи. Видя Марин и започна да бърше очите си с ръце.

— Извинявайте. Аз съм ужасна.

— Запознайте се! Това е Марин, мой приятел. Работим заедно.

Той неловко подаде ръка, като преди това я избърса в панталона си.

— Аз съм му говорил за теб.

— Да, Фильо ми е разправял... Той е голяма работа. Ние двамата с него... — Марин се опита да каже още нещо, но се почеса по главата и млъкна.

— Силвия днес пристига от Париж.

— От Париж?! Еха-а...

Тя се обърна с гръб към нас и извади бяла кърпичка. Марин погледна към нея, след това ми хвърли въпросителен поглед. Кимнах с глава.

— Ами аз да отивам да бачкам. Довиждане.

— Довиждане. — Силвия се обърна и се усмихна. Очите ѝ все още бяха пълни със сълзи.

Марин бавно се отдалечи, като се обърна един-два пъти.

— Фил, искам да отидем у вас!

— Сега ли?

— Да. Веднага. О, извинявай, забравих. — Тя се наведе и вдигна от земята чантата, която беше изпуснала. — Това е за теб.

Отворих я. Вътре имаше яке от фина естествена кожа и бутилка френски коняк в картонена кутия с дръжчица отгоре.

— Може ли да подаря коняка на Марин?

— Разбира се.

Отидох при него и му подадох кутията.

— Това е за теб. Направо от Париж.

За мое учудване Марин изобщо не погледна подаръка.

Усмихна се тъжно и каза:

— Ние с теб май няма да се видим повече, брат ми.

— Лъжеш се. Ще се видим и то много скоро.

— Не вярвам...

— Ще видиш!

Той ми стисна ръката, после изведнъж ме сграбчи в яка прегръдка.

— Мини някой път да се видим, Фильо! Трябва да ти върна и книгите. Ако ти потрябвам за нещо, обади се! Особено ако е за бой! Само да те пипне някой, аз съм насреща. А Силвия е страхотна! Нямам думи, брат ми. Хайде, тръгвай!

Бялата пелерина, белият мъхест пуловер, белите ботуши, белите джинси, бялата блуза. Лежах и гледах как Силвия сваля една след друга всичките свои бели дрехи бавно, спокойно и ме гледа в очите. Бавно, спокойно, на ярката дневна светлина, сякаш го е правила хиляди пъти. Нежното изящно любимо тяло. Тя стоеше срещу мен, изправена до прозореца, сякаш искаше да ѝ се полюбувам на слънчевата светлина. После устните ѝ върху моите, ръцете ѝ, гърдите ѝ и онова замайващо усещане, че точно това е, заради което съм се родил

и че всичко останало е без значение, че всичко останало е толкова глупаво, нищожно и излишно...

ТРЕТА ЧАСТ
ПЛОЩАД „ГАРИБАЛДІ“

I

Влакът сънно тракаше в нощната тишина. В купето бе горещо и задушно. Хората около мен спяха, сгърчени в най-различни пози. От време на време някой се размърдваше, изпъшкваше, отваряше очи, оглеждаше се и отново се унасяше. Жената от лявата ми страна, която отначало спеше на рамото на мъжа си, постепенно се измести към мен и зае почти цялата седалка, като ме притисна в ъгъла, а когато излязох да запаля цигара, веднага се излегна върху моето място. Не ми се искаше да я събудям, затова останах отвън. На пътеката имаше хора, седнали върху куфарите и чантите си. Някои от тях също спяха. Беше ми приятно да стоя до прозореца, да гледам навън в мрака и да мисля за Силвия. Утре щях да я видя.

— Фил, през целия август ще бъда на Слънчев бряг. Нали ще дойдеш?

След три дни заминавах на бригада, а тя — за морето.

— Ще отида за три седмици на Русалка — бе казала Силвия. — Приятелят на татко, у когото гостувахме в Париж, ще идва със семейството си на почивка и обещах да бъда с тях. Татко е зает и ще дойде чак към края на юли за два-три дни. След това ще бъдем с нашите на Слънчев бряг, а оттам ще замина с едни приятели, с които всеки септември се събираме в Созопол. Едно момче има къща там, в стария град. Ще го попитам да дойдеш и ти, но не мога да ти обещаая отсега. Ще ми бъде мъчно за теб, Фил. Бих тръгнала с теб на бригада, но обещах на това семейство. Те са чудесни хора. Живеят в един много хубав квартал на Париж — Аржантъой. Почти цял месец бяхме на гости у тях и няма как да им откажа. Знаеш ли, синът им се опитва да ме сваля. Той е на седемнайсет години, но се прави на голям Дон Жуан. Каза ми, че имал любовница на двайсет и девет. Но е много добро момче. Аз също му казах, че имам любовник в България и не искам да му изневерявам, а Франсоа се засмя и каза, че съм била много глупава. „Той е в България — каза, — а тук е Париж.“ Много беше смешен, като се прави на голям. Той всеки ден ме разхождаше из

града. Показа ми толкова много неща. Като се качихме на Айфеловата кула...

— Разказвай ми за Париж, а не за Франсоа — бях я прекъснал.

— Охо, ти си бил и ревнив! Можеш да бъдеш спокоен. Никога няма да ти изневеря, Фил...

Сега стоях в полутъмния коридор на вагона и си спомних за този разговор. След като в онзи пролетен ден ме намери на Сточна гара, Силвия дълго ме моли да ѝ обещаая, че кракът ми няма да стъпи там.

— Моля те, не ме убивай, Фил! Ако можеш да си представиш как се почувствах, като те видях с този бордюр в ръце! Моля те, обещавай ми!

— Не мога да ти обещаая, защото искам да излизаме заедно, да се забавляваме. А за това трябва пари.

— А защо парите трябва да бъдат само твоя грижа? Аз също имам пари. И дори повече от теб.

— Да. Но не са твои. Или ако са твои, не си ги спечелила. Аз не мога да плащам с парите на баща ти.

— О, Фил, пак ли започваш?

— Нищо не започвам. Мислех, че този разговор между нас е приключен.

— Фил, аз те моля! Като те видях с онзи... как му беше името, сърцето ми се сви. Знаеш ли как ме оглеждаше? Сякаш всеки момент ще скочи върху мен.

— Не говори така за Марин! Той е прекрасно момче. Няма баща, майка му е болна и той работи, за да издържа сестра си, която е ученичка. И изобщо той струва много повече от всичките твои приятели, взети заедно. Глупости! Те не могат да стъпят и на малкия му пръст! Разбра ли?

— Извинявай, Фил. Но ти просто не си като него. Ти си умен.

— Той да не е глупав! Това, че не е завършил Университета, не означава, че е глупав.

— О, добре! Нямам нищо против да работиш. Но това ли е най-достойният начин да спечелиш пари? Ти умееш да пишеш. Пиши за някой вестник или... не знам. Всичко друго, но не и там! Моля те! Не ме измъчвай!

От този ден нататък наистина не отидох да работя повече на Сточна гара. Започнах да обикалям разни редакции и да пиша

материали за тях. От това падаха пари. И то не малко. Лошото беше само, че трябваше да пътувам в командировки, а това означаваше да бъда далеч от Силвия...

Влакът мина през моя роден град, без да спре. Свалих прозореца и се взирах в мрака. Тук някъде сега спяха майка ми, баща ми и сестра ми. Не бях ги виждал толкова отдавна. След сесията — веднага бригада, а сега — при Силвия. Сигурно им беше мъчно за мен. Изведнъж се почувствах страшно виновен. Искаше ми се да сляза на следващата гара и да се върна, да ги видя макар и само за един ден. Но влакът летеше напред. Към морето и към Силвия...

В ранното августовско утро слязох на гарата в Бургас. Развиделяваше се. Над града кръжаха гларуси и въздухът миришеше на сол и водорасли. Качих се на автобуса и след час бях на Слънчев бряг. „Всяка вечер в осем ще те чакам пред хотел Кубан“ — бе казала Силвия. Хотелът стоеше висок и безмълвен в ранното утро. Влязох в бюрото за настаняване. „Свободни легла няма“ — пишеше на табелата, закачена над гишето. Опашката беше доста голяма. Застанах последен и попитах мъжа пред мен:

— Дали ще пуснат някакви места?

— Де да знам. Обикновено пускат вечер свободните легла, но само за една нощ. Снощи в осем и половина едва взех една стая в „Глория“. Жената и детето са там, но до обед трябва да я освободим.

— Ами тогава защо чакат от сутринта? — На опашката пред мен имаше повече от трийсет души.

— Чакат. Всички чакаме. Дойдат ли чужденци, дават им стаи веднага. А ако остане нещо свободно, пускат го на нас за една вечер, нали ти казах.

— Но как така?

— Ей така. Вчера идваха журналисти от София. Казаха, че отиват при директора на комплекса. Отидоха и не се върнаха. И пак нищо.

Хората стояха на опашката, без да разговарят. Някои четяха, други просто гледаха пред себе си. Часовете течаха. Бях страшно гладен, спеше ми се, но не смеех да мръдна, за да не изгубя реда си. В бюрото се появиха някакви италианци — две момчета и едно момиче. Отидоха, казаха нещо на регистраторката и след минута си тръгнаха с бележка за настаняване. Сред опашката се понесе глух ропот. После

идваха още чужденци, взимаха бележки, а опашката ги изпращаше с недоволно мърморене и гневни погледи. Към един часа се появи жената на човека пред мен.

— Митко е на плажа, точно отдясно на входа. Отивай при него веднага! Уредих багажа да остане в хотела до довечера — каза тя и застана пред мен.

Прималяваше ми от глад. Малкото помещение се беше изпълнило с хора. Трийсетината души пред мен бяха нищо в сравнение с тълпата, която заприщваше входа. Ставаше все по-задушно.

— Извинете, бихте ли ми запазили реда за малко? Ще отида да си взема нещо за ядене и се връщам. Ето това е чантата ми.

— Добре — изгледа ме жената. — Но се връщайте веднага, защото...

Изскочих на улицата. От яркото слънце ми се зави свят. Наоколо гъмжеше от народ. С тъмни очила, плажни дрехи, някои направо по бански хората отиваха или се връщаха от плажа. Погледът ми неволно се спираше на по-хубавите момичета, които съвсем спокойно се разхождаха полуголи. Морето. Изведнъж ми се прииска да зарежа опашката, да отида на плажа, който се виждаше в далечината, и да се хвърля във водата, пък каквото ще да става. Огледах се и се наредих пред една количка, на която продаваха препечен салам с хляб и горчица. Взех си две порции в пластмасови чинийки и се върнах в бюрото. От яденето още повече ми се приспа. Времето минаваше. Доста хора се отказаха и като пускаха по някоя остра приказка, си тръгваха.

— В Несебър имало свободни квартири — каза един мъж, дошъл да вземе жена си от опашката.

При тази вълнуваща вест мнозина се устремиха към вратата, а останалите се придвижихме напред. Помислих малко, накрая взех чантата и се упътих към спирката на автобуса. Но в квартирното бюро в Несебър също нямаше места. Там намерих неколцина от тези, с които бяхме чакали заедно в Слънчев бряг. Отдавна се бях отказал от мечтата да си взема самостоятелна стая в хубав хотел и вечерта да отидем там със Силвия. Вече ми се виеше свят от изтощение. Мина ми мисълта да отида на плажа, да легна на пясъка и да заспя. Не бях далече и от това да го направя, когато, о небеса! В бюрото се появи

Емо, мой съученик и приятел от детинството. Едва не се хвърлих на врата му.

— Филипе, ти ли си?

— Емо! Здравсти бе!

— Квартира ли търсиш?

— Два квадратни метра. Не държа да са с пружина.

— Тръгвай с мен!

— Какво? Да не би...

— Трима сме в стая с четири легла. Карат ни да плащаме и свободното, та минах да видя дали някой сам човек търси квартира. Ти как така? Сам ли си?

— Аха — все още не можех да повярвам на сполетялото ме щастие.

— Хайде, тръгвай де! Какво ме гледаш? Къщата е на сто метра оттук. Откога чакаш?

— От сутринта. Бях на Слънчев бряг, ама там е още по-зле.

— Имаш късмет, че ме видя. Плаща се по два лева на вечер.

След десет минути бях под душа. Душът се намираше на двора и водата беше доста хладничка. За бойлер служеше един боядисан в черно варел върху покрива на тоалетната. Но това бяха дреболии.

Емо ме запозна с момчетата. Тримата работеха заедно.

— Значи с Петьо и Васето сте в една квартира, а? Вие сте цяла колония, бе! Как я карате?

— Екстра.

— Ех, студентски живот! Филипе, блазе ви! А ние бачкаме, бачкаме, двайсет дена на морето и после — бачкай пак цяла година — не млъкваше той.

Емо беше висок, строен, силно загорял от слънцето. Китарата му, с която го бях запомнил още от прогимназията, стоеше подпряна в ъгъла. Той още от едно време свиреше на китара. На всички събирания на класа пееше, та покрай него и ние знаехме доста песни. Половината момичета бяха влюбени в него заради тази китара.

— Ти още с китарата, а?

— Ей така, за душата. Никъде не мърдам без нея.

Другите две момчета се бяха приготвили и казаха, че ще го чакат в „Лозарска къща“.

— Що не дойдеш с нас?

— Имам среща в осем часа.

— Охо, още не си дошъл и вече среща! Да не си свалил някоя чехкиня?

— Ами. Една моя колежка е тук на почивка. Разбрали сме се всяка вечер в осем часа да се чакаме пред „Кубан“.

— Аха, гадже от София, а? Щом е така, значи ще те чака и утре вечер, нали?

— Да.

— Дай тогава да идем да се почерпим, бе! Гаджето няма да ти избяга. Пък може да забършеш и нещо по-хубаво.

— Не мога, Емо. Трябва да я видя.

— Знаеш ли, Филипче, моите хора вдругиден си заминават. А аз мисля да остана още малко. Какво ще кажеш да вземем малката стаичка под стълбите? Утре се освобождава.

— Ами добре.

— Поне до края на седмицата. Не ми се тръгва, ей!

Нашата стая бе в избата, но в горещите летни дни това бе едва ли не предимство заради хладината. Единственото неудобство бе това, че е малко тъмна. Но така или иначе щях да се прибирам тук само да спя, а за това светлина не е нужна.

В седем и половина бях в автобуса, облечен с коженото яке, което Силвия ми подари, макар че беше топло. В осем самата Силвия тичаше насреща ми. Беше облечена в къса бяла рокля без ръкави, ръцете и бедрата ѝ бяха придобили бронзов загар.

— Фил! Най-после!

Моята Силвия.

— Толкова дълго те нямаше, Фил! Беше ми мъчно за теб! О, така се радвам!

— Силви! Много си хубава с тази рокля!

— Нали? Облякох я специално за теб. Чувствах, че вече си тук.

— Страшна си!

Тръгнахме по улицата и чувствах как на всяка крачка мъжете се заглеждат в Силвия. От това ме обземаше някаква особена гордост и вълнение.

Вечеряхме в Казиното и си разказвахме за изминалия месец — тя за Русалка, аз за бригадата.

— Знаеш ли, Франсоа често ме питаше за теб. А аз нямах твоя снимка, за да му покажа. Фил, трябва да ми дадеш една снимка. Искам винаги да си я нося с мен!

— Като се върнем в София, ще се снимам и ще ти подаря.

— Фил, така се радвам, че сме заедно!

Двамата танцувахме сред тълпата на огромния дансинг прегърнати и се целувахме. Откъм морето повяваше лек ветрец, който носеше мирис на сол и водорасли.

— Фил, забравих да те питам в кой хотел си отседнал.

— В Несебър съм. Нямаше места по хотелите.

— Така ли? Е, нищо. А ние сме в „Континентал“ Представяш ли си, цялата станция е препълнена и затова са наели два етажа от хотела. Но той е съвсем близо.

Някакъв мъж на около трийсет години се приближи и попита дали може да танцува с моята дама. Отправих въпросителен поглед към Силвия.

— О, Фил, я го разкарай! — засмя се тя и от тези думи ми стана страшно приятно. Чужденецът почтително кимна и се отдалечи.

Късно вечерта изпратих Силвия до хотела. „Континентал“ се намираше в самото начало на комплекса. Имаше формата на правоъгълник. През няколко арки се влизаше във вътрешен двор, където на лунната светлина се виждаха дълги лехи с рози и красиви пейки по алеите.

— Всяка сутрин след девет сме на плажа. Като тръгнеш от Несебър, веднага след ресторант „Оазис“ сме ние. Няма начин да не ни видиш. Ще те чакам. Лека нощ, Фил.

— Лека нощ, Силви.

На другия ден двамата колеги на Емо си събраха багажа. Пренесохме се в малката стая и тръгнахме към плажа. Наистина не беше трудно да намеря Силвия. Тя заедно с голяма група момчета и момичета лежеше в самия край на една доста дълга и оградена с въжета ивица. Прескочихме въжетата и се приближихме. Тук бяха Камен, Мирослав, Стефан, Елеонора.

— Фил! — Силвия скочи и ме прегърна.

— Здравей. Това е Емо, мой приятел. Заедно сме на квартира.

Запознахме се с останалите и легнахме при тях — аз до Силвия, Емо до мен.

— Колко си бял?! — смееше се тя. Тялото ѝ беше придобило кафяв загар, който много отиваше на русите ѝ коси и сините очи. — Днес ти е първият ден. Внимавай да не изгориш! Искаш ли да те намажа с плажно масло?

Тя извади от чантата си голямо шише, от което се разнесе приятна миризма на тамян.

— Така по-бързо ще почернееш. Фил, толкова се радвам, че си тук!

— Филипе, здравей! — Мирослав приклекна до нас. — Най-после пристигна, а? Силви, днес трябва да черпиш. Ако знаеш само как въздишаше за тебе, стари... Цели ята гларуси разкара, докато те нямаше.

— Я се разкарай и ти! — блъсна го Силвия.

— Защо, какво лошо съм казал?

— Изчезвай! — тя се смееше.

— Гларусите налитат, а тя си стои, мълчи и накрая им тегли шута.

— Миро!

— Какви гларуси?

— Тук така казваме на свалячите. Един я взе за англичанка и цял час ѝ пееше на английски. Донесе ѝ грозде, кока-кола. Щяхме да умрем от смях. А тя накрая му вика: „Благодаря за гроздето. И да се заемеш сериозно с английския.“ Голям майтап беше!

— Миро! Ще ядеш бой!

— Много е зла, стари. Но сега, като дойде ти, надявам се, че ще я укротиш — намигна ми Мирослав и в същия миг получи звучен шамар. — Олеле, бягам, че ще ме пребие!

Той хукна по пясъка, спря се на няколко метра и извика:

— Филипе, ако ти се играе бридж, ела при нас!

— Филип е зает сега.

— После може да дойдем.

Слънцето напичаше и щипеше несвикналата ми кожа. След малко Мирослав се появи отново.

— Днес ще вземем голямата яхта и отиваме на острова. Филипе, ела да вземем апарати!

— Какви апарати?

— Водолазни, разбира се. Няма ли да се спускаш?

— Никога не съм плувал с водолазен апарат.

— Нищо, ще се научиш. Много е лесно. Най-важното е да изравниш налягането. Ще ти покажа. В тайфата на близнаците всички сме водолази. Ние сме тайфата на близнаците. Имаме двама близнаци — Дончо и Калин. А ония виждаш ли ги — те са тайфата на близначките.

На двайсетина метра от нас имаше друга група момчета и момичета.

— Слаба работа са. Днес пак ги прекарахме и взехме голямата яхта. Като си дремят покрай мадамите...

Стигнахме до една моторница, в която три момчета хвърляха плавници, кислородни бутилки, неопренови костюми, харпуни.

— Това е новият човек. На Силвия — сръга ме Мирослав.

— Ние вече се запознахме — каза едното момче.

— Къде са близнаците?

— Отидоха да пазят яхтата.

Тръгнахме с Мирослав и влязохме в малка барака, изпълнена с водолазни принадлежности.

— Избери си хубав костюм — съветваше ме той. — Може да ти е малко тесен, но трябва да прилепва добре по тялото. Пробвай от сините плавници. Другите не струват.

— Може ли да взема и за моя приятел?

— Най-добре е сам да си избере.

Извиках Емо и двамата отново отидохме в бараката.

— Ей, къде се плаща за тия работи? Филипе, имам само пет лева у мен.

— Не знам. Но мисля, че никъде.

На яхтата се събрахме към петнайсет човека. Близнаците пъргаво вдигнаха платната. Бързо се отдалечавахме от брега. Сградите ставаха все по-малки, хората се изгубваха от поглед. Мирослав излезе от каютата с бутилка уиски в ръка.

— Наздраве, за новите бойци! — извика той и разпечата бутилката, която обиколи всички. — Роси, я раздай чаши и донеси още една бутилка! — каза той на едно от момичетата и се излегна блажено върху покрива на каютата. Носът на яхтата пореше водата.

— Филипе, я ми подай въжето! — помоли Мирослав.

— Какво въже?

— Ей онова бялото, за котвата.

Той отвърза котвата и завърза въжето за мачтата. След това изведнъж се бухна с него във водата, като вдигна фонтан от пръски. Яхтата продължи напред и когато въжето се опъна, Мирослав, повлечен на буксир, извика:

— Наздраве, компания!

В ръката си държеше бутилката и я надигна. Брегът почти се беше изгубил. Скоро на хоризонта се показа малък пуст остров. Като приближихме, близнаците ловко извиха платната и яхтата с плавен завой се долепи до пристана. Всички наскачаха.

— Водолазен взвод, строй се! — крещеше Мирослав, но никой не му обръщаше внимание. Неколцина постлаха едно платнище на пясъка и извадиха карти.

— Камене, няма ли да се спускаш?

— Днес не съм във форма — Камен беше седнал срещу едно мургаво момиче в четворката.

— Ако ти дам довечера да хапнеш нещо, котва да стана! — горещеше се Мирослав.

На яхтата освен близнаците, Емо, Мирослав и нас със Силвия останаха още три момчета и едно момиче. Близнаците вдигнаха платната и се отдалечихме от брега. В морето ги свалиха отново и хвърлихме котва.

Мирослав бясно ровеше в купчината от бутилки и костюми за харпуна си. Другите спокойно се обличаха.

— Силви, и ти ли?

Силвия също беше взела кислородна бутилка и затягаше тръбата към маската си.

— Миро, провери си клапана — каза тя. Завъртя крана на своята бутилка и се чу силно свистене. Близнаците вече бяха готови. Едно от момчетата скочи във водата, махна с ръка и се скри отново.

— Фил, остави този скафандър. Водата е топла — каза Силвия, като видя, че се готвя да нахлузят неопреновия костюм.

Момчетата скачаха едно след друго с харпуни в ръце. Последни се хвърлиха във водата единият от близнаците с момичето. Останахме тримата — Силвия, Емо и аз. Треперех от вълнение. Бях гледал по телевизията толкова филми с водолази и сега си представях как се потапям в тишината на морето.

— Спускал ли си се досега?

— Не.

— Слушай тогава.

Тя бавно и спокойно започна да ми обяснява какво трябва да правя. Емо слушаше и отпиваше от чашата си.

— Аз май по-добре да остана — каза той.

— Защо? — учуди се Силвия. — Толкова е лесно. А усещането е неповторимо.

Той решително грабна бутилките. Силвия провери клапаните на тримата и каза на Емо:

— Ти стой по-близо до яхтата! Хайде, Фил!

Скочихме едновременно във водата.

— Как си? — попита тя. — Имаш ли достатъчно въздух?

— Страхотно е!

— Хайде тогава!

Тя се потопи и аз се гмурнах след нея. Слязохме на три-четири метра и почувствах, че очилата притискат силно лицето ми. Опитах се да изравня налягането, както ми беше казала Силвия, и натискът отслабна. Тя се приближи до мен. Заплувахме напред, хванати за ръце. Приблжихме още към дъното. То беше покрито с красиви корали. Разноцветните водорасли леко се поклащаха от движението на водата. Почувствах леко замайване. Всичко беше като в сън. Морето, дъното под нас, коралите, водораслите, прелитащите малки рибки и Силвия до мен, хванала ръката ми. Изпитах желание да я прегърна и да я притисна до себе си тук, под водата, толкова далече от хората и целия останал свят. Спрях да плувам и застанах срещу нея. Виждах през маската очите ѝ — сини, много сини и нежни. Протегнах ръка и я погалих по рамото. Тя ми се закани с пръст. После вдигна ръце и ги обви около врата ми. Сърцето ми биеше лудо от близостта на нейното тяло и студената вода. Защо не можех да говоря? Бих ѝ казал толкова много неща тук, под водата. Тя ми се усмихваше. Отново плувахме напред, хванати за ръце. Постепенно приближавахме дъното. Очертанията на камъните, коралите и водораслите станаха съвсем ясни. Протегнах ръка и ги докоснах. Беше толкова красиво! Изведнъж Силвия се устреми напред и взе нещо от дъното. Подаде ми го. Беше морска звезда. Жива морска звезда...

На яхтата се върнахме последни. Другите се бяха изтегнали на слънце и чакаха. На дъното лежах захвърлени няколко риби, едната от които доста голяма. Отидохме до острова и прибрахме останалите. Когато се показва брегът, приближаваше три часът следобед. Взех въжето от котвата, завързах го за мачтата като Мирослав и се хвърлих в морето. То се опъна и ме повлече. Водата с лек плисък се разбиваше около раменете ми. Първата студена тръпка отмина и все повече се отпусках. От двете ми страни се мяркаха грамадни медузи. Не ми се излизаше от водата. Силвия стоеше изправена на борда и ме гледаше. Брегът вече бе съвсем близо и видях как една моторница се отдели, за да ни посрещне. Доплувах до нея.

— Какво стана с вас? — попита мъжът. — Изпуснахте обеду.

След половин час компанията ни седеше около две големи маси в ресторант „Оазис“. Нахвърлихме се като вълци върху храната.

— Фил, знаеш ли, че утре имаш рожден ден!

Вярно. На другия ден беше четвърти август и аз ставах на двайсет и две години.

— Какво? — Мирослав се надигна от стола. — Кой има рожден ден? Филипе, ти ли?

— Да.

— И си траеш! Това трябва да се полее!

— Бях забравил.

— Ще ти напомним.

На следващата вечер тайфата на близнаците празнуваше моя рожден ден. Мирослав и още няколко момчета бяха наловили риба, донесоха от стола каса бяло вино и се разположихме в едно чудесно кътче, настрани от почивната станция. Имаше дървени маси и столчета, а в края — малка къщичка с печка, грил и бар, осветен с червени лампи. Дончо и Калин донесоха магнитофон. От другата страна беше тенискортът, който служеше за дансинг.

— Филипе, здраве! — извика Мирослав. — Близначките ряпа да ядат!

Някой беше казал, че компанията на близначките тази вечер е заела дискотеката още в седем часа. Много били ядосани, дето и днес се разкарвахме с голямата яхта. От три дена все не успявали да я вземат.

— Фил, добре ли се чувстваш с нас? — попита ме Силвия. Двамата танцувахме в мрака на тенискорта, настрани от останалите двойки. — Харесват ли ти моите приятели? Ние доста години вече сме заедно тук. Познаваме се от деца.

— Чудесни са! Особено близнаците.

— Те са много добри момчета. Състезатели са по водни ски. Утре ще караме водни ски. Искаш ли?

— Никога не съм карал водни ски.

— Нищо. Ще те науча. Много е лесно. Близнаците ще вземат моторницата и ще отидем навътре.

— И всичко това без...

— Филип, целуни ме! Толкова дълго те чаках!

Целунах я и отново ме обзе познатото замайване от устните на Силвия. Дълго останахме така.

— Ей, влюбените! Силви, рожденикът не е само твой. Филипе, ела да пийнем! — чух зад себе си гласа на Мирослав.

— Само мой е! — отвърна му Силвия и отново ме целуна. — Фил, нали си само мой?

— Да.

— И аз сам само твоя, Фил.

— Наистина ли?

— Нима се съмняваш? Само твоя и на никой друг...

След полунощ отидохме на брега. Емо засвири на китарата и над морето се понесе тъжният му глас. Дори и Мирослав мълчеше.

*Къде си сега? Защо те няма, скъпа моя?
Слънцето отново залязва бавно над вълните,
а теб те няма. Денят си отива, а теб те няма.
Защо идва нощта без тебе, дългата студена нощ...*

Силвия седеше до мен, облегла глава на рамото ми, и гледаше морето. Времето беше ясно и над водата се бе образувала светла лунна пътека, която стигаше до самия бряг. Беше тихо и топло.

— Хубаво ми е с теб, Фил — прошепна тя и ме прегърна. — Кажи, че ме обичаш!

— Обичам те, Силви.

И отново тихото дрънкане на струните и гласът на Емо над вълните.

— Ти си бил страшен! — каза Мирослав, след като песента свърши. — Само китара си нямахме, ама сега близначките ще се изядат. Оня техният е гола вода.

— Миро, стига с тия близначки — обади се някой и Емо отново запя.

Не след дълго се появиха и самите близначки. Тяхната компания, над чиято конкуренция Мирослав непрекъснато се присмиваше, беше по-малка. Скоро двете китари вече свиреха в един глас. Близначките бяха мургави, със смолисточерни коси.

— Имам страшна идея! — провикна се Мирослав. — Ние си имаме двама близнаци, а вие — две близначки. Дайте да ги съединим и ставаме страшна банда! Ей сега ще ги оженим! Ставайте!

Всички с викове подеха идеята и след малко четиримата седяха един до друг, по двойки, и се смееха.

— Това е! Съединението прави силата! Да се изкъпем по този случай!

Мирослав хвърли дрехите си и се бухна във водата. Почти всички го последваха с викове и закачки.

— Никой няма да остане сух! — крещеше Мирослав от водата.

— Ще се изкъпем ли? — попитах Силвия.

— Нямам бански.

— Какво от това?

Мнозина се хвърлиха във водата голи, но това на никого не правеше впечатление. Изведнъж две момчета ме грабнаха и докато се усетя, ме хвърлиха с дрехите в морето.

— Дръжте го! С дрехите! Той има рожден ден! Ха-ха-а! — окуражаваше ги Мирослав.

Огледах се за Силвия. Беше изчезнала. След малко се появи, хвърли роклята и доплува до мен.

— Отидох да се преоблека. Фил, хайде да отидем навътре! Само двамата. Но ти си още с дрехите!

— Страшно е приятно така.

— И си дошъл до тук! Излез и се съблечи веднага! Може да се удавиш!

Хвърлих на пясъка мокрите си дрехи и двамата заплувахме право срещу лунната пътека.

— Силви! Филипе! Върнете се! — беше гласът на единия от близнаците.

— Усетиха ни. Да се връщаме.

Обърнах се и едва сега видях колко сме се отдалечили от брега... Зазоряваше се, когато тръгнахме с Емо към Несебър.

— Филипе, гаджето ти е върховно. Откъде се познавате?

— Колежка ми е от Университета.

— Щастливец си ти!

Дните летяха един след друг. Обединяването на двете компании се превърна в повод за непрекъснати веселби.

— Друго е така — разправяше ми Мирослав. — Две-три години все отделно бяхме — ние в дискотеката, те в бара, ние на голямата яхта, те на малката. А сега е без грешка.

Денят беше необикновено горещ и лежахме на плажа под сянката на чадърите. До нас със Силвия се бяха изтегнаели двамата близнаци и си говореха нещо. Емо беше влязъл във водата с едно момиче, Тони. През последните дни те често оставаха сами, настрани от другите. Не го питах за нищо. В петък той се беше обадил в завода да му пуснат неплатена отпуска и вече дума не отваряше за тръгване. Заслушах се в разговора на близнаците, който се водеше на все по-висок тон.

— Така ли? И на мене.

— Стига бе!

— Сериозно.

— Брат ми, не си прави майтап!

— Честен кръст!

— И после...

— Брато!

— Те са се сменили бе! — извикаха и двамата едновременно и уплашено се огледаха. Наблизо бяхме само ние със Силвия, която също се беше надигнала учудено. И двамата едновременно се хвърлихме един към друг и се затъркаляхме от смях. Данчо и Калин ни гледаха изчервени.

— Силви, Филип, ще си мълчите, нали? — тихо каза единият.

— Гроб сме. Ама... — тя отново се затъркаля от смях. — Страшен номер, а?

— Брат ми, да си призная честно, и аз мислех да ти подхвърля тази идея, ама ме беше срам.

— Стига бе, простак!

Този, който си го беше мислил, изгледа брат си и започна да се смее заедно с нас. Накрая и другият се присъедини и дълго не можяхме да се успокоим.

— Значи те... — започваше някой и всички отново се заливахме от смях.

Ние със Силвия удържахме думата си и запазихме тайната, а близнаците от този ден нататък започнаха да се отнасят към двама ни подчертано приятелски. Пред нас си подхвърляха разни шеги.

— Брат ми, тази вечер коя ли ще е?

— Ухапи я по лявото рамо, за да си познаваш. Само да не объркаш. Защото моята ще я ухапя по дясното и ще оплетем работата.

— Глупости! Ще я ухапе само единият и готово. Но трябва да е сигурен коя точно от тях е.

— Иди разбери де! И те са еднояйчни като нас.

— Не, брат ми, единственият начин да им го върнем, е да се сменим и ние.

— А откъде да знаеш дали няма да е пак същата. Ако са се сменили и те?

— Точно това е идеята бе, брат ми! Те ще си мислят, че са ни сменили, а всъщност няма да са ни сменили. Усещаш ли? Минус по минус дава плюс.

— Ей, вярно! Ти си бил голям мозък!

А ние със Силвия примирахме от смях. Тайно помежду си наричахме тази история „трагедията на близнаците“.

— Силви, дай като жена един съвет как да разрешим този проблем.

— Според мен проблем няма — отговаряше сериозно Силвия, а очите ѝ се смееха. — Напротив, трябва да бъдете доволни. Удряте с един куршум два заека.

— Я не се занасяй! Ако погледна повече близначка!

— Брат ми, и все пак не можеш да отречеш, че те ни дадоха една много ценна идея. Някой път ако свалиш хубаво маце, няма да ми

откажеш поне една нощ, нали?

— Млъкни, мръсник!

Вече със сигурност различавах близнаците по това, че единият не беше съвсем разочарован от случая с близначките, а другият все го наричаше мръсник. Но кой точно е Калин и кой Дончо? Силвия реши въпроса.

— Калине, колко ти е часа? — попита тя веднъж „възмутения“.

— Аз съм Дончо — засмя се момчето. — Той е Калин.

Вече знаехме, че Дончо е недоволният, а Калин доволният от историята с близначките. Но скоро те спряха да говорят за това и отново ги обърках...

Дните летяха неусетно, нямаше дори и един час, в който да скучаем, за да усетя времето. Научих се да карам сърф и водни ски при това съвсем не лошо. Взимахме с близнаците някоя моторница и двамата със Силвия се качвахме на ските, а те управляваха. Научихме се да правим фигури — едното въже беше по-дълго и този, който беше на него, го повдигаше, а другият минаваше отдолу, или пък изравнявахме въжетата и летяхме, хванати за ръце над водата. Когато бяхме близо до брега, виждах как хората ни гледат, сложили ръка над очите си. После се сменяхме — аз карах моторницата, а близнаците се качваха на ските. Те бяха големи майстори. Изпълняваха сложни фигури, обръщания, скокове и всички от брега се изправяха да ги гледат, а аз гордо седях на волана, вперил поглед напред. Вече бях почернял и не се различавах от останалите. Кожата ми беше станала тъмна като на Силвия и вечер, когато танцувахме, чувствах слънчевата топлина под дрехите си, чувствах как тялото ми излъчва топлина към Силвия и нейната прелива в мен. Една вечер вървахме с Емо по брега към Несебър.

— Филипе, знаеш ли каква е тази станция, в която попаднахме?

— Коя станция?

— В която са нашите хора. На Министерския...

— Не ме интересува! — разбира се, че знаех, но не исках да говоря за това.

Една вечер изпрацах Силвия и тя каза, че трябва да се отбие в станцията, където майка ѝ и баща ѝ били на гости у някакво семейство. Влязохме през официалния вход и портиерът ни поиска

пропуски. Тогава видях табелата над вратата. Силвия показва пропуска и ни пуснаха.

— Ако искаш, мога да ти дам пропуска на татко — предложи тя. — Ще кажа, че съм го изгубила, ако той изобщо се сети. Него тук всички го познават.

— Не, благодаря. Предпочитам да влизам през плажа.

— Извинявай, ако те обидих, Фил.

— Не, не си. Лека нощ.

Тя дълго ме гледа в очите, след това ме целуна и си тръгна.

А сега Емо ме питаше дали знам каква е тази станция.

— Не ме интересува! Какво значение има станцията? Ние всички сме приятели и...

— Филипе, не викай.

Бях повишил тон, без да се усетя.

— Просто те попитах. Какво си се разкрещял?

— Добре де, без да искам.

— Филипе, аз трябва да тръгна към къщи. Кой знае какво ще ме прави бригадирът, като се върна на работа. Стана цял месец, откакто съм на морето. През лятото е много напечено с тези отпуски. Не знам дали са намерили човек за моята машина. Трябваше поне да се обадя. Направо ме хваща срам, като си помисля.

— Кога мислиш да тръгнаш?

— Утре е неделя. Ще пътувам с нощния влак и сутринта ще отида направо на работа.

На другия ден си замина Емо. Почерпихме се, попяхме и вечерта го изпратихме на автобуса за Бургас. Тони беше много тъжна.

— Филипе, дай ми адреса си в София! — помоли Емо. — Като идвам някой път, ще ти се обадя.

— О, извинявай, не се сетих.

Написах адреса си на някаква хартийка и му го дадох.

— Ела. Тъкмо ще се видиш с Петьо и Васето.

— Приятно прекарване!

— Чао! Ще те чакам в София.

Тръгнахме си и ги оставихме двамата с Тони...

Вечерта бях сам в малката стаичка. Мина ми през ума да доведе Силвия тук, но се отказах. Точно пред нашия прозорец минаваше

пътеката към тоалетната и непрекъснато някой тропаше по чехли или кашляше из двора...

Направихме чудесно пътуване до Албена. Аз отново карах ситроена на Силвия. Мирослав беше с червения „Форд“, имаше и още две коли. Вечерта останахме на бар. Сприятелихме се с група шведи и един от тях ни снима. Щракна ни двамата със Силвия, както си танцувахме, и веднага ни подари две цветни снимки.

— Фил, това не е на хубаво — каза тя. — Щом имаме снимка заедно, значи ще се разделим. Хайде да ги хвърлим!

— Откъде го измисли?

— Така съм чувала.

— Ние никога няма да се разделим. Какво значение има една снимка?

— Не знам. Искам да бъдем винаги заедно, Фил.

— Разбира се, че ще бъдем винаги заедно.

Вече пътувахме в колата, когато се сетих, че на излизане не видях снимката на Силвия.

— Забравих я в бара — усмихна се тя. Прегърнах я с дясната ръка. Пътят беше чист и не се налагаше превключване на скоростите. Карах първи в колоната и фаровете разсичаха мрака. На седалката отзад спяха единият от близнаците с едната от близначките. След нас беше червеният „Форд“ на Мирослав.

Като се прибрах в квартирата, беше вече светло. Точно си бях легнал и на вратата почука хазайката, за да попита дали ще плащам и другото легло, или да го обяви в квартирно бюро. Казах ѝ да го обявява където ще, но само след няколко минути вече съжалявах. Тя се върна и започна да сменя чаршафите на леглото, а преди да изминат и два часа, тъкмо бях заспал отново, се появи пълен мъж с много бодър и оптимистичен вид, който страшно държеше да се запознаем. Каза, че бил ерген и понеже скоро навършил четирийсет и две години, решил да се жени, но все не можел да си намери подходяща партия и се надявал, че тук някъде по морето... Бил от Плевен и имал самостоятелен апартамент с две южни стаи. Докато подреждаше багажа си, трябваше да изслушам цялата му житейска история, която започваше с това, че дядо му... Човекът говореше толкова бързо, че така и не успях да вмъкна в неговия словесен поток молбата си да ме остави на мира, понеже не съм спал цяла нощ. Следобед се появих с

натезжала глава. Почти половината от тайфата липсваше. Силвия ме чакаше.

Вечерта си направихме тиха, отморителна вечеря в Казиното. След това я изпратих до хотела.

— Фил, ако искаш, можеш да се качиш. Майка и татко са в Бургас и няма да се върнат тази вечер.

Защо ми го казваше едва сега?

Силвия ме въведе в луксозен апартамент. Върху шкафчето, пълно с най-различни напитки, стоеше цветен телевизор.

— Искаш ли да пийнеш нещо?

— Може.

— Уиски, нали?

— Да.

На развиделяване се измъкнах от хотела. Като се прибрах, моят нов съквартирант още спеше. Оставих му бележка: „Моля ви, не ме будете“ и се проснах като труп на леглото. Когато се събудих, изпитах чувството, че съм спал не повече от час. Но вместо да се развиделява, се здрачаваше. Денят бе много намалал. Наближаваше краят на август.

— Фил, в събота заминаваме за Созопол — каза ми Силвия вечерта. — Нали ще дойдеш?

— Не, Силви. Трябва да си отида за десетина дни у дома. От петнайсети септември съм на есенна бригада, а искам да се видя и с нашите.

— О, Фил, моля те, ела! Септември е чудесен в Созопол. Лятото отива на юг и ние след него. Аз питах Милко и той каза, че няма нищо против да дойдеш с нас. Знаеш ли колко е хубаво там!

— Не мога, Силви — вече бях останал почти без пари.

— Наистина ли?

— Да, наистина. Цяло лято не съм си ходил у дома.

В събота вечерта си заминах. Няколко часа след като те потеглиха за Созопол.

II

Към края на октомври се прибрах в София. Градът ми се стори толкова чужд и далечен, сякаш за пръв път го виждах. А иначе хората и улиците бяха същите. Просто лятото си беше отишло. Листата на дърветата капеха, обагрени в ярки цветове. Паркът „Владимир Заимов“ беше обсипан с нападали листа, дърветата пламтяха в жълто-червени багри. По алеите се гонеха деца, на пейките седяха жени с детски колички. Слязох от трамвая на спирката срещу кино „Левски“ и тръгнах към квартирата. Не знаех дали Петьо се е върнал. През няколкото дни, прекарани у дома след есенната бригада, бях забравил да му се обадя. Спрях пред един уличен телефон. Набрах номера на Силвия. Обади се баща ѝ. Преди малко излязла. Окачих слушалката, взех чантата и в момента, в който вдигнах глава, видях, че насреща ми върви Мирослав.

— Филипе, здрасти! Къде се изгуби?

— Ами, ето на. Пристигнах си. Малко на бригада, малко у дома...

— Защо не дойде в Созопол?

— Нямах как.

— Много изгуби, стари. Изпусна най-голямото шоу.

— Какво шоу?

— Великото нощно къпане, мой човек. То не може да се опише. Върхът беше, че Дончо и Калин домъкнаха близначките. Побъркаха се с нас.

— Миро, що не ми дойдеш на гости?

— А бе, тръгнал съм при едно маце, ама защо пък да не дойда. Имаш ли нещо за пийване?

— Ще се намери — татко бе мушнал в чантата ми бутилка домашна ракия.

Петьо го нямаше в квартирата. От наслоения прах беше ясно, че и той не се е завръщал през летните месеци. Хвърлих багажа, намерих две чаши и налях от ракията. Чукнахме се.

— Разправяй. Какво ново из София?

— Всичко си е същото, стари. Скука на мехурчета.

— А ти как си?

— Бачкам. И тази година не ме приеха.

— Силвия ми беше казала, че ще учиш в чужбина.

— Няма да отида! Хайде де! Баща ми мисли, че каквото каже той, това ще стане! Но аз няма да отида! Ще си кандидатствам тук, докато ме приемат. Ха, наздраве!

— Наздраве. Ама не мога да разбера защо не искаш да следваш в чужбина. Аз например винаги съм мечтал за такова нещо.

— Мечтал си. Но ако ти отидеш, сам ще си спечелил това място. А не защото баща ти те е уредил. Ето къде е разликата.

— Така е.

— Така е я! За тебе е все едно дали ще си в София, или в чужбина. Даже там ще ти е по-добре. А аз не искам. Не искам и това е. Защо да ходя да уча в друга страна? В чужбина мога да отида, когато си поискам. Ако взема да ти разправам къде съм бил... Тук всичко си ми е наред. Имам каквото си пожелаю. А там кой ще ме познава?

— Нима тук всички те познават?

— Не всички, но тези които трябва — да.

— Не знам. Защото Силвия ми беше разправяла...

— А, като каза и се сетих. Бягай веднага да ѝ се обадиш! Като разбере, че си в София...

— Вече ѝ звънях, но не си беше вкъщи.

— Стари, ама ти си голяма работа! Откъде се появи, как я гепи и ѝ взема акъла, не знам, ама те гледа като мишленце. Познаваме се от деца. Толкова народ се трепа да я сваля, а ти изведнъж се появи и край. Как ги правиш тия работи? Камен щеше да се поболее, като ви видя тогава в Операта. Ама я ми кажи честно, като ходихме на Витоша, тя ли ти даде пари да платиш сметката? Много я усещам. Само тя може да го измисли това. Умрях да се смея. А Камен само дете не припадна от яд. Кажи ми честно, тя ли ти ги даде?

— Не... Мои си бяха.

— Питам те само. Ама голям кеф беше. А да знаеш Камен как я сваляше в Созопол. По цял ден вървеше след нея. Голям цирк ти казвам. А една вечер в ресторанта тя му лепна такъв шамар... Какво да го правя? Още от училище си е луд по Силвия. Колко пъти съм му казал — откажи се, като виждаш, че нищо не става. А той не, та не.

Мирослав беше изпразнил чашата си. Налях му още.

— Нямаш ли нещо друго за пиене?

— Не. Нали виждаш, сега пристигам.

— Нищо, ракийката не е лоша. Аз си обичам ракийка. Питието на дедите. Има една страшна евксиноградска гроздова, не знам дали си я пил.

— Не съм.

— Велико нещо. Уискито пред нея ряпа да яде.

— В казармата имах един старшина. Правеше чудна ракия от малини. Пил ли си ракия от малини?

— Не. Аз не съм ходил войник, стари. Колкото повече време минава, толкова повече съжелявам. Моите съученици вече се уволниха и са студенти, а аз нито студент, нито в казармата отидох. Но съм решил да му докажа на бащата. Не му ща предимствата и параграфите. Ще кандидатствам сам, докато ме приемат. Ей така, да види, че мога. Знаеш ли, с половината от тоя бал, дето го изкарах, спокойно можех да вляза в института по някаква там точка. Ама не искам. Бащата е бесен, но няма да отстъпя. Как мога да бъда сигурен, че съм постигнал нещо в тоя живот, ако дори в института не мога да вляза сам, без разни точки и параграфчета.

Мирослав отново допи чашата си. Навън се здрачаваше.

— Знаеш ли, хайде да ходим у Силвия!

— Може да не се е прибрала.

— Ами! Стъмни ли се, тя не мърда от къщи.

— Не. Ще ѝ се обадя по телефона.

— Защо? Дай да идем, ще черпи по едно хубаво питие.

— Не, Миро. Ще ѝ позвъня след малко.

— Ти познаваш ли майка ѝ и баща ѝ?

— Не.

— О, нейният старец е голяма работа! Велик мъж, слушай какво ти казвам! И двамата я гледат като картинка. А, да ти разправам! Тя има една баба на хиляда и сто години...

— Познавам я.

— Нали? Баба ѝ е страхотен музей. Побърквали сме се от смях с нея. Хайде бе, хайде да ходим у тях! Ще те запозная с майка ѝ и баща ѝ.

— Не. Няма да дойда.

— Ей, аз бях тръгнал у Валерия! Знаеш ли какво гадже си намерих в Созопол?! — Мирослав стана и пак седна. — Валерия. Фантастична работа! Бедро на световно ниво! Някой път ще те запозная. Щом Силвия я хареса... Тя много рядко се изказва за такива работи. Филипе, ще бягам.

Той отново стана, но този път си облече якето и тръгна към вратата.

— Чакай, ще те изпратя. Тъкмо ще се обадя на Силвия.

Излязохме на улицата и тръгнахме в различни посоки. След няколко крачки чух зад себе си гласа на Мирослав:

— Филипе!

Обърнах се. Той беше спрял на тротоара.

— Поздрави Силви от мен! Дръж се, стари! Много сте ми сладки двамата. Да я пазиш! Тя е момиче за милиони! Чао!

— Силви!

— Фил, ти ли си! Откъде се обаждаш?

— На телефона срещу френското посолство съм.

— Излизам! Тръгвай към нас!

Преди да се е изминала и една минута, видях Силвия. Тя тичаше насреща ми. Косите ѝ се развяваха. В ръката си носеше синьото яке, което в бързината не бе успяла да облече. Тя ме видя и спря, махна ми с ръка, после отново се понесе по улицата. Вече и аз тичах. Едва не съборих двама старци и след миг Силвия беше в прегръдките ми. Старците ни подминаха, като ни огледаха учудено и след това дълго се обръщаха, докато се отдалечаваха бавно по улицата. Дълго мълчахме прегърнати наред тротоара. Тръгнахме, долепени един до друг, все още без да проговорим. Исках да ѝ кажа толкова много неща, но изведнъж ги бях забравил. Достатъчно ми беше това, че Силвия отново е до мен.

— Искаш ли да дойдеш при мен, Силвия?

— Сам ли си?

— На целия етаж.

— О, Фил, защо стоим тогава?

По витите стълби чувствах краката си някак странно размекнати...

Отново бяхме всеки ден заедно. Лекции, упражнения, на кино, на театър. Въртележката на живота пое своя нормален есенен ход. Все по-

малко ставаха слънчевите дни. В една мрачна и студена ноемврийска вечер се обадох на Силвия.

— Филип, знаеш ли — гласът ѝ леко трепереше, — починал е Павел Вежинов.

Преди няколко дни бях прочел романа му „Нощем с белите коне“...

— Той беше много близък с татко. Идвал е толкова пъти у нас. Като бях малка, все ми носеше шоколади и казваше: „Едно сладичко нещо за кукличката“. Живееше до нас, в кооперацията до светофара с „Толбухин“.

Минахме покрай ъгловата сграда на „Толбухин“ и „Оборище“. Около входа беше вече облепено с некролози. Влязохме в „Берлин“ и пихме за паметта на любимия писател. На другия ден стояхме сред огромния поток от хора пред Народния театър. Влязохме вътре. Една жена в черно позна Силвия, прегърна я и се разплака. Останахме около ковчега и когато го изнесоха, се качихме в един от автобусите за Централни гробища. Много автобуси чакаха на паркинга и всички се препълниха. Силвия седеше до мен със зачервени очи и мълчеше.

— Защо трябва да умират добрите хора, Фил?

— Всички умират.

— Колко хубаво би било, ако най-добрите хора не умираха.

— Никой не се е спасил от смъртта.

— Днес трябваше да бъде премиерата на „Нощем с белите коне“ в Народния театър. Той беше изпратил покана на татко. А ето че дойдохме в театъра, за да минем покрай ковчега му. Защо, Фил?

Слязохме от автобуса и тръгнахме след венците и тълпата към гроба. Някакви хора четяха речи, мнозина плачеха. Започна да ръми. Скоро завали студен есенен дъжд. Хората около изкопаната яма оставаха все по-малко. Сълзите се стичаха по лицата им заедно с дъждовните капки. Силвия плачеше, облегнала глава на рамото ми. Дъждът мокреше мъртвото лице на Павел Вежинов и това беше неговият последен допир със света, преди да сложат капака и да спуснат ковчега в земята...

Изпратих Силвия и тръгнах по улиците. Дъждът беше спрял. Изгря слънце над мокрите тротоари. Стигнах до площад „Гарибалди“. Трамвайната спирка гъмжеше от народ. Хората бързаха по свои си работи, сякаш нищо не се е случило. Тръгнах по „Ангел Кънчев“ и

спрях пред сградата на Съюза на българските писатели. Около входа бяха налепени некролози. Прочетох ги всичките. Минах през площад „Славейков“ и пред руската книжарница ми се мярна познато лице. Беше Марин.

— Фильо, ти ли си, бе?

— Здравсти.

— Какво стана с теб? Къде изчезна?

— Тук съм.

— Май си се отказал от хамалството. И аз малко след теб се магнах. Сега съм на камионите, дето разнасят кисело мляко. Вярно, бачка се през нощта, но падат добри пари и през деня си свободен. Ти какво си се умърлушил, бе?

— Идвам от погребение.

— А! Кой е умрял?

— Павел Вежинов.

— Писателят! Четох една негова книга. Там за професора. Как беше?

— „Нощем с белите коне“.

— А, вярно. Ей там той, професорът, как умря накрая... А сега умрял и писателят. Страшна книга беше. Знаеш ли, аз си отделям пари и си купувам доста книги... Виж какво, имаш ли някаква работа?

— Не.

— Хайде да ходим в „Бумбара“ да пием по едно за бог да прости, а?

След половин час седяхме в кръчмата на чаша ракия. Отляхме по една глътка на земята както се полага.

— Ей, Фильо, сега се сетих! А бе от няколко месеца нося в джоба си едно нещо да ти го покажа, ако те срещна някъде. Сестричката ми... такава... пописва стихотворения, та взех това и стои у мене от сума време. Хайде да го видиш, а?

— Давай!

Той извади от джоба си измачкан протрит лист и го разгърна. Взех го и се зачетох.

В СТРАНАТА НА ПРОШКАТА

*В страната на прошката
мед и масло тече може би.
Там даже, където няма реки,
имало, казвате, мостове.
Казвате — всеки греша.
Вярно е, знам, уви.
В страната на прошката значи
вълците кротко хрупат треви,
агне спокойно до вълк лежи —
и вълкът сит, и агнето цяло.
Няма нужда дори
вълкът да си сменя козината.
В страната на прошката
таралежите били без бодли —
за какво им са?
В страната на прошката
за какво ви са глави?
Толкова е добро всичко там.
Пълно с ангели.
Знам, знам.
Но няма да дойда там.
Нито искам да ми простите.
Нито ще ви простя.*

— Много е хубаво.

— Нали? И аз много го харесах. Викам ѝ, я го напиши на чистичко и ми го дай. Все някой ден ще срещна бате ти Филип и ще му го покажа. Да ѝ се не надяваш, бе! Уж не ѝ върви много литературата, а пък на — стихчета пише. Тя го показала на учителката, дете им предава по български, и оная ѝ казала, че било много такова... как го каза... а бе, че не било за възрастта ѝ. Тя тая учителка е една префърцунена. Не може, вика, всеки да има висока бележка по литература, за това трябва талант. Обадиха се някои родители, това на родителската среща бе, обадих се и аз. Добре де, викаме, ако детето си учи уроците и внимава в час, защо да няма хубава бележка? Това не е

достатъчно, фръцка се оная, изкуството не се отдава на всекиго. Ето, виж какво ѝ казала и за стихотворението.

— Глупости! Стихотворението е много хубаво. Защо не ми го дадеш? Ще го препиша на машина и ще го занеса на един познат в списание „Родна реч“. Там като ученик печатах разказчета. Може пък още да ме помнят. Мисля, че ще го харесат.

— А дано! Да се радва детето.

— Знаеш ли, някой път ще дойда у вас да видя и други нейни неща.

— Ами хайде още сега да вървим!

— Не, сега не ми се прави нищо. Ще се прибера.

Главата ми се въртеше от ракията. Не бях обядвал, но не ми се ядеше. Тръгнах си и вървах пеша чак до квартирата...

III

Доста дълго време бях отказвал упорито да ходя на събиранията с приятелите на Силвия. Още тогава, седмица-две след първото изкачване на Витоша, когато тя предложи да отидем на някакъв рожден ден, не се съгласих. Бяха ми чужди тези момичета и момчета. Казах й, че ако иска, може да отиде сама, а тя отговори:

— Обещала съм, Фил.

— Чудесно, значи ще отидеш.

— Искам да отида с теб.

— Но не си обещава, че ще бъдем двамата, нали? Всъщност обзалагам се, че са поканили само тебе.

— Дори и така да е. Те почти не те познават. А аз ще отида с когото поискам.

— А ако той не иска?

— Защо, Фил? Те не са лоши. И ти на тяхно място би живял така.

— Сигурно. Но не съм на тяхно място.

С това разговорът ни приключи. Силвия отиде сама на рождения ден — за пръв и последен път без мен. Никога повече не заговори за това. Но сега, след като прекарах с тях един чудесен месец на морето, след като самият аз празнувах рождения си ден с тези момичета и момчета, щеше да бъде глупаво да откажа. Силвия знаеше това.

— Мирослав се обади и ни покани на рождения ден на неговата приятелка, Валерия — каза един ден тя. — Много държи да отидем. — Тя наблегна на последните думи.

В събота вечерта вървахме двамата по булевард „Клемент Готвалд“ към дома на Валерия. Силвия отново беше с много красива вечерна рокля и с бялата пелерина, която си бе донесла от Париж.

— Винаги ли се обличате така официално за рождени дни? — попитах я. Аз бях с дънките и коженото яке, което тя ми беше донесла от Париж.

— На всеки както му харесва.

Скоро бяхме у Валерия. Тя живееше на булеварда, в последната кооперация преди Орлов мост. Всички момчета бяха с костюми, а

момичетата — с рокли. Съжалих, че се облякох така. Можех да взема костюма на Петьо, ставаше ми и съвсем не беше лош. Валерия, с която Мирослав най-триумфално ме запозна, веднага ни обгради с внимание. Настани ни на масата, сложи ни чаши и седна до нас. Познавах почти всички. Тук бяха близнаците с двете близначки, Стефан и Елеонора, Аксиния, Добромир, Камен, Милко, Роси. Малко след нас дойде Тони с още едно момиче. Тя веднага седна до мен и ме попита дали съм виждал скоро Емо.

— Не. Бях си за няколко дни у нас, но нямах време да му се обадя.

— Не ми е писал от две-три седмици. Все имал много работа и не можел да дойде в София. А вие как сте? Силви, нещо ново?

— Всичко си е старо.

— Ох, днес цял ден играх тенис и всичко ме боли. Преди три-четири дни вдигнаха балон на корта и тази сутрин ходих за първи път. Изгубила съм всякаква форма.

— Тони, какво ще пиеш? — приближи се Валерия.

— Едно „Мартини“, бяло, ако имаш. Грохнала съм.

— Ей сега.

— Стари, я ела да заемем по-добра позиция до златната мина — чух зад гърба си гласа на Мирослав. Двамата с Камен седяха до барчето с напитки.

— Благодаря, тук съм си добре.

— Виж какво, съкровището няма да ти избяга, ама като гледам колко народ сме, нищо чудно пиенето да свърши. Силви, много го криеш твой човек.

— Пазя си го само за мен — засмя се Силвия.

— Хубаво, ама вие изобщо не се появявате в обществото. Стига с тая тайнственост. — Той се беше навел над мен и вратовръзката му падаше на рамото ми. — Съвсем монашески я карате. А човек има нужда и от светски живот. Нали, Филипе?

— На нас така ни е много добре.

— Ей, страшни сте! Добре, но пак те съветвам. Ела да заемем по-добра позиция, докато не е станало късно.

— Фил, наистина, отиди при тях.

— Не, ще остана тук.

— Млъквам. Безнадеждна работа. Все едно да разцепиш атома на две. Но ако останете жадни, сами сте си виновни. Всъщност какво пиете? Я си дайте чашите да ви наляя. Мои хора сте, какво да ви правя.

Той взе чашите ни и ги върна пълни догоре. По пътя се сблъска с единия от близнаците.

— Леко бе, транспортър такъв! — извика близнакът и приседна до мен.

— Филипе, как я карате?

— Горе-долу. А вие? Оправихте ли ги най-последно двете капки?

— О, без грешка! Ама ако ти кажа по какво ги познаваме, ще паднеш от коня.

Той се наведе над ухото ми и зашепна. Двамата гръмко се засмяхме.

— Страшни сме, нали? Ама ще си траещ, ей!

— Гроб съм.

— Кажете и на мене — помоли Силвия.

— Аз не мога. Ако той иска, да ти каже. — Близнакът ми намигна и отново се изсмя. — Вие сте без грешка, на вас може да се разчита. Ако щеш ми вярвай, ти си първият човек, на когото го казвам.

— Филип, нека да танцуваме — Силвия хвана ръката ми.

— Хайде, гушкайте се! — Близнакът стана и се върна при своите хора.

Силвия ме прегърна и пошепна на ухото ми:

— Фил, кажи ми сега.

— Какво?

— Това за близнаците. Много съм любопитна, нали?

Казах й и тя се засмя.

— О, виждаш ли какви мръсници сте вие мъжете!

— Ако нямаш нищо против, те започнаха първи. Така че тук може да се поспори.

— Не искам да споря. Искам да танцуваме.

Тя се притисна до мен.

— Хубаво е, че дойдохме. Нали, Фил?

Почти всички наоколо танцуваха. Само Камен и Мирослав бяха останали до барчето, а Валерия носеше разни неща от кухнята.

— Смяна на дамите — Стефан нахлупи на главата ми някакво бомбе и грабна Силвия. Елеонора танцуваше с единия от близнаците.

Сложих бомбето на главата на другия от тях и в замяна получих близначка. Запознахме се. Тя се казваше Лора.

— Сигурно сестра ви е Мина.

— Не е толкова трудно да се отгатне. Филипе, защо не ми говориш на „ти“?

— Ами не знам. Все пак не се познаваме чак толкова добре.

— Как да се познаваме, като ти не се отделяш на повече от един метър от Силвия. Голяма любов, а? Все пак има и други жени на тоя свят.

— Знам.

— Но по нищо не личи.

— А по какво да проличи?

— Ами например, докато танцуваме, можеш да гледаш мен, а не към Силвия.

— Извинявайте.

— Ами ти си голям образ! Много си сладък. Изобщо двамата със Силвия сте много сладки... Това го казвам съвсем сериозно. Не мисли, че нещо...

В този миг песента свърши и аз побързах да се върна при Силвия, която седеше на мястото си.

— Какво ти говори близначката?

— Какво си приказвахте със Стефан?

Двамата зададохме въпросите едновременно и се засмяхме. Изведнъж усетих, че някой се блъсна в стола ми и се обърнах. Зад нас стоеше Камен и леко се поклащаше. На лицето му беше изписана широка усмивка.

— Силви, може ли един блус?

— Извинявай, но съм уморена.

— Ти все си уморена! — Той се олюля и отстъпи крачка назад.
— Защо я уморяваш толкова, бе? — изгледа ме Камен.

— Камене, ти си пиан. Излез да се поразходиш и ни остави на мира — каза спокойно Силвия и му обърна гръб.

— Добре, Силви, ще те оставя! Ще те оставя! Но както си тръгнала, няма да се учудя, ако един ден те видя да гледаш прасета на село! И кокошки! И овце! — викаше той все по-силно. Няколко души се обърнаха и погледнаха учудено към нас.

Вътре в мен нещо се преобърна. Силвия стана. Устните ѝ леко трепереха.

— Камене! Силви! — хвърли се Мирослав между тях и дръпна Камен назад.

— Нека да гледа прасета и да се рови...

— Камене! Стига! — Мирослав се опита да запуши устата му, но той го отблъсна. Вече всички гледаха към нас. Изправих се бавно. Имах чувството, че се задушavam. Пристъпих със свити юмруци.

— Филипе, моля те! — Мирослав се хвърли към мен. — Не му обръщай внимание! Пиян е.

— Да, пиян съм! И точно затова ще му...

— Млъкни! — изкрещя Мирослав.

— Само глупакът смята останалите за по-глупави от себе си — каза тихо Силвия. — Да си тръгваме, Фил.

В този момент някой увеличи музиката и високоговорителите загърмяха с пълна сила. Камен и Мирослав викаха нещо един на друг, но не можех да чуя какво. Тръгнахме към вратата.

— Силви! Филипе! — Валерия се втурна след нас. Зад нея тичаха близнаците.

— Оставете го! Не му обръщайте внимание!

— Силви!

— Филипе, недей се...

Тя взе пелерината си и ми я подаде. Миг след това бяхме на стълбите. Единият от близнаците ни настигна между етажите. След него дотича и Мирослав. Увещаваха ни да се върнем, уверяваха ни, че ще го накарат да се извини, но ние и двамата мълчахме. Силвия стискаше ръката ми.

Излязохме на булеварда и дълго вървахме из града, без да проговорим. Най-после тя спря и ме погледна в очите.

— Фил, страшно съжалявам за това, което се случи.

— Ти не си виновна.

— Все пак нали аз те заведох там.

— Силви, обещавай ми, че никога вече няма да се събираме с тях!

— Но защо? Те са...

— Моля те, обещавай ми! За пръв път те моля за нещо!

— Но, Фил, защо мислиш, че всички...

— Нищо не мисля. Ще изпълниш ли първата ми молба?

— Нека не говорим сега за това.

— Значи не, така ли?

— Не съм казвала не. Но мисля, че не си прав.

— Дори да не съм прав. Ти не можеш да ги отделиш един от друг.

— Фил, целуни ме!

Целунах я и отново повторих въпроса си.

— О, Фил, нека да говорим друг път за това, моля те!

— Не. Сега!

— Добре, така да бъде. Съгласна съм.

— Обещаваш ли?

— Обещавам.

Топката, която се беше свила в гърдите ми, започна бавно да се отпуска. Огледах се. Стояхме на площад „Гарибалди“. Прегърнах я и бавно тръгнахме по улицата.

IV

Пак Нова година, пак заверка на семестъра, пак изпити. Със Силвия се виждахме почти само в Университета. Спомних си как в първи курс Сашо и Люси четяха заедно за изпити и как ги скъсаха и двамата. Тогава Симеон с усмивка ме гледаше, че по цяла нощ стоя над учебниците по фолклор и антична литература и казваше: „Ще поживееш малко, ще видиш. Януарската сесия в трети курс е най-трудната.“ Май наистина беше така. Сега аз четях за същите изпити, на които той се явяваше преди две години. Когато главите ни пламнеха от четене, с Петьо играехме табла или карти и след малко отново сядяхме над учебниците. Ако той имаше изпит на другия ден, нарочно го оставях да ме победи, защото знаех, че си е нарекъл — бие ли ме, ще вземе изпита. Щом аз имах изпит, той правеше същото.

— Играй сериозно! — казвахме си един на друг, но винаги побеждаваше този, който трябваше да отиде на изпит.

— Филипе, ще ги раздадеш ли? — питаше той, като го заболи главата от четене.

— Петьо, да ги цепя ли? — питах аз.

За обед и вечеря отивахме до стола на Консерваторията. Всеки ден се обаждах на Силвия, за да разбере докъде е стигнала. В негласното съревнование между нас излязох победител. Тя завърши сесията с две петици, а аз с една. Огнян го скъсаха на три изпита и прекъсна. Вечерта след третата двойка дойде в квартирата с бутилка водка. Беше пил доста.

— Аз отивам на трудовия фронт, Филипе.

— Нищо. Затова пък ще следваш една година повече.

— А! Голямо успокоение. Я дай да му пийнем по едно! Смених си квартирата, знаеш ли?

— Не си ми казал.

— Кога да те видя, та да ти кажа? Ти си зает човек. Хайде, наздраве!...

Този път си заминах за ваканцията у дома. Останах цели две седмици. Мама беше болна и повечето време прекарах край нея. Почти

всеки ден се обаждах на Силвия.

— Кога ще си дойдеш, Фил? — питаше тя.

На втората събота сутринта пристигнахме заедно с Емо. Той се обади на Тони и прекарахме целия ден у тях. Със Силвия не се отделяхме един от друг. Вечеряхме в унгарския ресторант и почти цялата вечер танцувахме. Емо сам плати сметката въпреки протестите ми.

— Стига! — отсече той!

— Вие и тримата сте студенти, а аз работя.

Емо се прибра чак сутринта и се просна на леглото като убит. На обед излязохме да хапнем. След това се разходихме из града.

— Ех, добре си живееш тук, Филипе! — въздишаше Емо. Вечерта го изпратих до гарата и се върнах с трамвая.

Слязох на паметника Левски и тръгнах към телефона, за да се обадя на Силвия. На пешеходната пътека се сблъсках с Катя.

— Филипе, здравей! Къде си тръгнал?

— Ами прибирам се.

— Хайде тогава с мен!

— Къде?

— Отивам да прием за ръката на Огнян.

— Каква ръка?

— Ама ти не знаеш ли?

— Огнян прекъсна и започна работа в някаква дъскорезница. Преди десетина дена си отрязва три пръста на дясната ръка.

— Какво?!

— Ама ти наистина ли не знаеш?

— Откъде да знам?

— Хайде, тръгвай с мен! Как само ще се зарадва, като те види! Трябва да побързаме. Срещата е в седем и половина пред ресторант „Чайка“ на „Раковска“.

По пътя Катя ми разказа, че Огнян взел към три хиляди лева застраховка и заявил, че докато не ги изпие, няма да си отиде в Силистра. Но май щели да му разрешат да продължи годината и да си вземе изпитите извънредно. Намерихме ги около една маса в ресторанта. Тук бяха Ива, Деньо, Пламен, още няколко колеги от групата и две непознати момчета.

— О, Филипе, здрасти! — Огнян се надигна от стола. Дясната му ръка беше бинтована и завита с шал, под който се виждаше бялата превръзка.

— Какво си пострадал?

— Остави. Не е за разправяне. Сядай и казвай какво ще пиеш. Ние сме само на пиене. Тук не се яде. Чухте ли, ей — обърна се той към другите, — само да сте поръчали нещо за ядене! Не давам да ми ядете ръката — и се опита да се засмее.

Седнах до него и си поръчах водка.

— Май по-добре да пиеш едно уиски, а? Ние сме на уиски. За парите не се притеснявай. Аз съм насреща. — Той потупа джоба си. — Две големи уискита — поръча на келнерката. — Не, бутилка. Бутилка уиски. Ние вече трети ден сме така, брат ми. Казах — докато не свършат тия пари, всяка вечер съм на маса. От небето паднали, на небето ще отидат. Казах ли ти, дадоха ми две хиляди и осемстотин лева застраховка.

— Знам. Но според мен по-добре би било да си ги запазиш.

— И ти ли? Всички това повтарят. Не искам бе, не искам! Да не мислите, че като имам три пръста по-малко от вас, не мога да си спечеля пари?

— Не съм казал такова нещо.

— Тогава наздраве! — Бутилката бе пристигнала.

— Нещо друго? — попита келнерката.

— Няма друго. Това е. Като свърши, ще си поръчаме още.

Тя се отдалечи.

— Наздраве, Филипе!

— Наздраве, Оги!

— Добре си ти, брат ми. Ще се ожениш за Силвия и всичко ти е наред. Ще останеш в София, работа, мангизи. И момичето е свястно, не е като... Добре си, дума да няма.

Силвия! Трябваше да ѝ се обадя.

— Оги, аз трябва да тръгвам след малко. Обещах да се обадя на Силвия.

— Що не ѝ се обадиш да дойде тук?

— Не знам дали ще е удобно.

— Няма неудобно, бе! Аз плащам. Бягай на телефона! Или мислиш, че няма да иска?

— Щом й кажа, ще дойде.

— Много си сигурен.

— Абсолютно съм сигурен.

— Хайде тогава да видим!

— Не е там работата.

— А къде е работата?

— Казах ти, не знам дали ще е удобно. Вие сте се събрали тук, имате си...

— Тръгвай веднага! Кажи й, че аз я каня. Огнян те кани да пиеш едно питие за ръката му, така й кажи! Хайде!

След половин час Силвия се появи между масите.

— Здравейте — поздрави тя. Беше с нова розова рокля, която виждах за пръв път.

— Заповядай, Силвия! — скочи Огнян и отстъпи мястото си до мен. — Ние имаме малък повод и ще ни е много приятно да си с нас.

— Благодаря.

Той отиде до една от съседните маси и се върна с друг стол в здравата си ръка. Всички оглеждаха Силвия. За пръв път я виждаха извън Университета. Едното от двете непознати момчета дълго не откъсна очи от нея, сякаш искаше да я разсъблече с поглед.

— И така, какъв е поводът?

— Ами, ударих си малко ръката, та затова.

— Не разбирам.

— Това е, нищо повече. Какво ще пиеш? Ние сме на уиски?

— Добре, налей малко и на мен. Фил, Емо замина ли си?

— Да. В шест и половина. Знаеш ли, прибра се чак сутринта.

— Не се учудвам.

— Наздраве!

— Наздраве, Огняне!

Настроението на компанията постепенно се повишаваше. Оркестърът засвири и някои станаха да танцуват.

— Тези тук всичките са мои колеги — обясняваше Огнян на двете момчета. — Учим заедно.

— Фил, ако ми се беше обадил сутринта, щяхме да се качим на Витоша.

Напоследък често бяхме двамата на Витоша. Дори през сесията се качихме веднъж. С нетърпение чакахме да свършат изпитите, за да

почнем да ходим отново. Доста напреднах със ските. Вече се спусках дори от Стената, макар и бавно, с големи завой, далеч от слалома.

— Страшно ми се карат ски. Вече две седмици откакто свърши сесията, а още не съм ходила.

— Ами защо не отиде?

— Не искам без теб. Мирослав ми звъня два-три пъти. Той си взел отпуска и всеки ден е горе.

— Добре. Още във вторник сме там.

— Няма да можем да вземем колата. По-добре — в събота.

— Голяма работа! Аз ще ти нося ските.

На съседната маса седеше мъж на около трийсет години, пиеше вино и гледаше към децата, които се гонеха около дансинга. Едно момиченце се затича между масите и той го извика при себе си. Взе го на коленете си и започна да му говори нещо. Детето го гледаше и се смееше. По едно време то се опита да слезе, но мъжът го задържа и детето се разхлипа, готово да ревне с цяло гърло. От дъното на залата се приближи млада жена с фризирана коса и грубо попита:

— Какво искате от детето? Защо не го оставите?

— Ваше ли е? Извинете. Нищо, просто исках да постои при мен — стъписа се мъжът.

— Лили, ела моето момиче!

— Знаете ли... запъна се мъжът — аз имам дъщеря на нейната възраст. Не съм я виждал от две години. Та затова исках... за малко...

Той бръкна в джоба на сакото си, извади десет лева и ги подаде на детето.

— Вземи, моето момиче, да си купиш нещо. Детето дръпна ръката си, но майката каза:

— Лили, вземи, щом чичкото ти ги дава!

То плахо протегна ръка, взе парите и ги подаде на майка си.

— Тоя чичко има едно малко момиченце също като теб.

— Как се казва?

— Надежда... Надка — отговори мъжът.

— Ами къде е? — попита отново детето.

— Тя е при мама.

— Аха.

— Лили, ако искаш, остани при чичкото.

— Не искам.

Жената вдигна рамене и си тръгна, а детето каза довиждане и изтича след нея. Мъжът напълни догоре чашата си с вино, изпи я до половината и запали цигара. Продължаваше да гледа след детето...

— Тоя си мисли, че като е свалил Силвия, все едно е гепил господата за оная работа.

Нещо ме преряза при тия думи. Обърнах се — Деньо и Пламен си говореха и мислеха, че не ги чувам.

— Ами свали я ти, като не е голяма работа.

— Много важно. Все някой ден ще го зареже. Виж я какво се лигави — Фил това, Фил онова. Знаем ги тия. Като влизаме на изпит, все я питат дали баща ѝ бил не знаем си кой. Говори, говори и накрая трак — шестица.

— Хайде, хайде, гаджето е без грешка.

— Гаджета много. Ама въпросът е какво ще хванеш. Филип съвсем не е прост. Знае си работата момчето. Ще се ожени още преди да завършим и хоп — жителство, апартаментчето, таткото с мангизите. Така се уреждат хората, мой човек...

Силвия ми говореше нещо, но не я чувах.

— Вярно, трябва и ние да гепим по някоя софийанка.

— Да гепим, ама как?

— А де! Ако кажеш как, ще те черпя.

— Знаеш ли...

— Шт! — Деньо сръга Пламен. Погледите ни се бяха срещнали.

— Фил, хайде да танцуваме! — чух гласа на Силвия някъде много от далече. Деньо ме гледа няколко секунди, след това сведе очи. Погледна ме отново, отпи от чашата си и се направи, че много съсредоточено гледа към дансинга.

— Фил, хайде, чуваш ли?

— Не ми се танцува. Тръгваме.

— Защо?

— Ще ти кажа.

— Фил, нека да останем!

— Не. Тръгваме. Оги, приятна вечер. Обади се някой път.

— Къде бе? Чакай... Как така?

— Довиждане.

Поведох Силвия за ръка между масите. Навън валеше сняг.

— Фил, кажи ми какво стана!

Казах ѝ за разговора между Пламен и Денъо.

— Нима всички мислят така?

— Излиза, че всички.

— Защо всички? Чул си двама. Момичетата бяха толкова внимателни.

— Да. И те двамата бяха много внимателни. Ако не ги бях чул, щяхме да продължаваме да си мислим, че всички са много внимателни. Всички са страшно внимателни с нас до момента, в който случайно чуеш нечий разговор или някой се напие и ти каже в очите какво мисли за теб.

— Фил, най-хубаво ми е, когато сме само двамата.

— Не можем цял живот да живеем само двамата.

— Нали нищо няма да ни раздели?

— Бих искал да е така.

— Обещай ми, че никога няма да се разделяме! Каквото и да се случи.

— Мислиш ли, че не би могло да се случи нещо, което да ни раздели?

— Това зависи от нас.

— Едва ли зависи само от нас.

— А от кого?

— Не знам.

— Фил, искам да те попитам нещо. Защо никога досега не си ми предлагал да се оженим?

— Да се оженим?!

— Защо така го казваш? Никога ли не ти е минавало през ума?

— Да си призная честно — не.

— Наистина ли?

— Не мога да си представя как ще стане това. И мислиш ли, че ако стане, ще спрат да приказват?

— О, какво те интересуват другите? Важното е, че ще бъдем заедно. Всеки ден и всяка нощ.

— А какво ще кажат родителите ти?

— Какво могат да кажат? Щом те обичам аз, ще те обикнат и те.

— Дали ще се съгласят? Все още сме студенти.

— Това няма значение.

— Сигурна ли си, че го искаш, Силви?

— Да. Повече от всичко друго на света. А ти?

— Не съм и мечтал за такова нещо.

— Понякога сънувам, че сме женени и сутрин се събуждаме един до друг. Аз отварям очи, а ти спиш и дълго те гледам.

— Възможно ли е? Кой съм аз, за да се ожения за тебе?!

— Ти си човекът, когото обичам. Не мога да си представя, че бих живяла с някой друг.

Вървахме бавно по „Граф Игнатиев“. Без да усетим, бяхме тръгнали точно в обратната посока.

— Знаеш ли, Силви винаги, когато се случи нещо тъжно, идваме тук, на площад „Гарибалди“.

— Какъв площад?

— Площад „Гарибалди“.

— Къде е той?

Засмях се.

— Той е тук и ние стоим върху него.

— Така ли? Никога не съм знаела, че това място се казва площад „Гарибалди“.

Показах ѝ старата очукана табела върху сградата на „Техноимпекс“.

— Вярно! Цял живот живея в този град, но не знаех, че има площад „Гарибалди“. Нека той да стане наш.

— Добре, подарявам ти го.

— Не. Искам да бъде и на двамата.

— Тогава подари ми го и ти.

Тя се засмя.

— Подаряваме си го един на друг, нали?

— Да.

— Фил, обичам те и искам да бъда само твоя. Само твоя, разбираш ли? За цял живот.

— Да, Силви. И аз ще бъда само твой. Завинаги. Прегърнах я и тя също ме прегърна. Тръгнахме бавно по улицата...

V

Във вторник сутринта получих телеграма, че мама е зле и ще влиза в болница. Трябваше да си замина. Силвия ме изпрати на гарата.

— Върни се бързо! Ще те чакам! — извика тя, когато влакът потегли.

В къщи цареше тревога. Татко тичаше по познати лекари, сестра ми цял ден стоеше до леглото на мама, а аз влизах от стая в стая и пуших цигари. В четвъртък мама влезе в болницата. Реших да остана до края на седмицата, за да отида в неделя на първото свиждане. В събота вечерта си стоях у дома. Сестра ми се опитваше да готви, а ние с татко гледахме телевизия. Изнесох телефона в коридора и позвъних на Силвия.

— Силвия не е у дома — беше гласът на баща й. — Отиде на някакво събиране.

— Знаете ли къде?

— Мисля, че... Момент. Наталия, Силви каза ли къде отива? Ало, у Мирослав е. Кой я търси?

Затворих телефона. Главата ми бучеше. Нима това беше краят? Тя! Там, с тях! След като ми обеща...

Въображението ми рисуваше сцени, които ме вбесяваха. Представях си как Силвия танцува с Камен и той й говори:

— Защо се хвана с тоя глупак?

— И аз не знам — казваше тя.

— Зарежи го!

— Ще се опитам.

И двамата отново танцуваха. Той се опитваше да я целуне, тя се дърпаше, но постепенно все повече се отпускате в прегръдките му.

Силви! Истина ли е всичко това?

Силви! Защо измами мен, нещастника?

Силви! Защо? Защо? Защо?

Ритнах телефона и се затворих в моята стая. Цяла нощ пуших, без да си легна. На сутринта съм заспал с дрехите в креслото. Към десет часа сестра ми ме събуди да тръгваме към болницата.

Вечерта седях във влака, а на другия ден отидох в Университета още в седем за първото упражнение. Силвия дойде за втория час и седна до мен.

— Здравей, Фил. Кога пристигна?

— Снощи.

— Защо не се обади?

— Не знаех дали ще те намеря вкъщи.

— Какво искаш да кажеш?

— Точно това, което казах.

— Какво се е случило, Фил?

— Нищо.

— Не, нещо се е случило. Ще ми кажеш ли какво?

Аз мълчах. След лекциите си тръгнахме. Спряхме пред стълбите към мензата.

— Аз ще сляза долу да обядвам.

От стола се носеше миризма на готвено.

— Може ли да дойда и аз?

— Долу не е за тебе.

— Защо?

— Там е само за бедни студенти. Предполагам, че не си влизала никога досега.

— Не съм. Защо говориш така, Фил?

— Защото е така.

Слязохме в подземията на стола, взехме табли и се настанихме в ъгъла на една маса покрита с трохи. Никой от двамата не посягаше към яденето. От събота вечерта не бях слагал нищо в устата си. Стоях и гледах дъвчещите физиономии около себе си. Защо дойдохме тук?

— Фил, ще ми кажеш ли какво се е случило?

— Мисля, че ти би трябвало да ми кажеш.

— Какво да ти кажа? Нищо особено не се е случило. Или искаш да ти разказвам по дни. В четвъртък бях...

— Можеш да започнеш направо от събота.

— О, най-после изплю камъчето! Значи, ти си звънял. Но защо не ми каза направо?

— Да, наистина. Не се безпокой, ще ти кажа всичко направо. Но нека излезем оттук.

Върнахме чиниите недокоснати, излязохме и тръгнахме по улицата. Беше студено. През нощта бе навалял сняг.

— Може ли вече да говоря? — попита тя.

— Слушам те.

— Мирослав се обади събота следобед, че ще се събират у тях. Попита за теб. Отговорих му, че си в провинцията. Каза, че Камен съжалявал за случилото се и искал да ни се извини. Отговорих — ако той е там, няма да отида. Но Мирослав ме успокои, че Камен заминал за няколко дена в чужбина и че ако той щял да бъде, никога нямало да ме покани. Всички питаха за теб, особено близнаците. Казаха, че си се държал много достойно онази вечер. Точно така казаха: „Филип се държа много достойно“. Питаха за теб, отговорих, че майка ти е болна и си заминал. После се прибрах. Стефан и Елеонора ме изпратиха. Това е.

— Това е, така ли?

— Точно така, Фил. Не виждам в какво съм виновна.

— Това е лошото. Че не виждаш.

— Защо говориш така? Никога не си разговарял с мен с такъв тон?!

— Успокой се. Отсега нататък няма да ти се налага да разговаряш с мен.

— Какво значи това, Фил?

— Това значи, че повече няма да те безпокоя. Ето какво значи.

— Фил!

— Това значи, че най-после ще те оставя на мира и ще можеш спокойно да ходиш колкото си искаш с всичките Каменовци и Мирославовци. Но ще трябва да намериш някой друг, на когото да буташ пари в джоба, за да им плати сметката. Всъщност той сигурно ще си има. Татко му ще му е бутнал.

— Фил!

— Това значи, че вече няма да се налага да ходиш на Сточна гара и да си цапаш бялата пелерина в мръсната куртка на някой си Филип, че вече няма да има опасност да гледаш прасета, овце и кокошки! Ето какво значи всичко това!

— Фил!

Тя ме гледаше с широко отворени очи, изпълнени с ужас.

— Играта свърши, Силви! — Аз ли казвах тези думи?! — Хубава игра беше. Но твърде дълго продължи. Малко се поизморихме, нали? Нищо, сега ще си починеш! Компанията ще те приеме с разтворени обятия! Разкаялата се грешница! Ще те утешат! Ще си намериш някой друг! Толкова е просто!

— Фил! — По лицето ѝ се стичаха сълзи.

— Колкото по-скоро ме забравиш, толкова по-добре! Не съм за теб, Силви. И изобщо така е най-добре. Всички ще бъдат спокойни и доволни. Романтиката свърши! Край на играта! Време е всичко да си застане на мястото! Какво си мислехме ние, глупците? Че ще променим света? И други са се опитвали. Но никой не е успял.

— Фил!

— Това е. Дойде краят на опита.

— Фил! Но аз те обичам!

— И аз те обичам. Но какво от това? На кого е нужно? На никого.

— Фил, но аз казах на татко, че...

— Нищо. Ще му кажеш: „Филип най-после разбра къде му е мястото и повече няма да безпокои дъщеря ти“. Точно така му кажи. Той ще се зарадва и ще си легне спокойно.

— Фил! Не можеш така да сложиш край на...

— Мога! Както и ти можа! Не обичам да ме правят на глупак, а още по-малко сам да се правя на такъв! Няма да стане! Просто няма да стане! Не искам да те задържам повече. Нали така се казваше в доброто общество? Сбогом!

Обърнах се и тръгнах по улицата. Всичко в мен се беше скъсало още докато ѝ говорех, и сега усещах само една тъпа болка. Почувствах, че ще се обърна, ще отида при нея и ще я прегърна. Чувството беше толкова силно, че трябваше да стисна зъби, за да не го направя. Ускорих крачките си. Знаех, че тя е там, на тротоара, и плаче, нещо мокреше лицето ми, по дяволите, аз също плачех, но вече беше късно да се върна. Твърде късно беше...

Какво съм правил през деня, не помня. Помня само, че като се прибрах в квартирата, беше тъмно. Щом влязох, Петьо скочи и ми помогна да си сваля палтото. Видях, че е кално, но къде съм се изцапал, не помня.

— Филипе, ти си или пиян, или болен!

— А защо не и двете? — изсмях се сухо.

— Събличай се и лягай! Ял ли си?

Той ми даде нещо и започнах да дъвча механично, без да разбирам какво е. Бутна в ръцете ми някакви хапчета и чаша вода. Изпих ги покорно.

— Какво е станало? — питаше безброй пъти Петьо, но аз мълчах.

— Да не би нещо майка ти...

— Не. Не можех да мисля.

Паднах в леглото и дълго гледах напукания таван...

VI

През нощта дълго не можах да заспя. Защо ѝ бях наговорил всичките тези неща?! Какво точно ѝ бях казал?! Прав ли бях?! Тогава бях сигурен, че съм прав. Но сега... Лежах в тъмната стая. Петьо отдавна спеше. От булеварда все по-рядко долиташе грохотът на трамваите, докато накрая съвсем престана. Вече нищо не нарушаваше нощната тишина. Постепенно идвах на себе си. Сигурно бях пил. Няколко пъти излизах и пуших на балкона. Дворът тънеше в мрак. Само над паркинга на кубинците светеше вечната лампа, но светлия кръг, образуван от нея, се губеше в тъмнината наоколо. Отново се връщах и лягах, после отново ставах, накрая останах в леглото и мислех, че вече съм заспал, когато чух грохот от трамвай, после мина още един. Нощта свършваше, новият ден настъпваше бавно в мрака, носен единствено от шума на трамваите...

Събудих се от тропането на Петьо. Нямахше още девет часа, но сънят ме напусна в мига, в който отворих очи. Петьо се готвеше да излиза. Не го попитах къде отива. Погледнах през прозореца. Навън валеше сняг. Бях сам с някакво неясно чувство на тревога в гърдите. Какво се е случило? Беше се случило нещо вчера, нещо, което е причина да лежа със свито сърце. Главата ме болеше. Не знаех какво ще правя през този ден. Защо нямах какво да правя? Какво се беше случило вчера? Защо не можех да си спомня? По дяволите, каквото и да се е случило, днес е нов ден. Неделя. Не, вторник. Днес нямаме лекции. Ще се обадя на Силвия и ще се качим на Витоша. Там сигурно грее слънце, а след това... Силвия! О, да, Силвия... В този миг си спомних всичко — улицата, разговора, нейните думи, сбогуването... Всичко е свършено. Някаква невидима мека лапа ме стисна за гърлото и колкото да се мъчех, не можех да се освободя от нея. Силвия... Всичко е свършено. От този ден нататък трябва да живея без нея. Ще мога ли?!

Станах, облякох се, запалих цигара. Лапата още си стоеше на гърлото ми и стискаше с неотслабваща сила. Как ще живея днес? Утре? След месец? След година? Как ще живея изобщо от сега

нататък? Без Силвия. Без нейните думи. Без нейните очи. Без нейните коси. Без нейните целувки. Без нейната любов. Без Силвия... Не, това е невъзможно. Винаги бях мислил, че мога без всекиго, че няма човек на този свят, без когото да не мога да живея, но в този миг разбрах, че съм се лъгал. Разбрах, че не мога без Силвия, каквото и да се е случило, не мога без Силвия. Това откритие ме уплаши. Още сега ще ѝ се обадя и ще ѝ кажа, че съжалявам за вчера, че съжалявам за думите си... но нищо повече, тя не трябва да разбере, че не мога без нея... ще ѝ кажа само, че съжалявам за думите си и нищо повече. От това решение изведнъж ми олекна, започнах да дишам по-свободно, нещо се беше отпуснало в мен... какво... а, сетих се — лапата, която стискаше гърлото ми, беше разхлабила своята хватка и накрая беше изчезнала.

Облякох палтото, сложих си шапката и хукнах надолу по стълбите. Излязох на улицата. Снегът валеше тихо и кротко. Всичко наоколо бе побеляло. Денят беше студен, ясен и светъл. Стигнах до най-близкия телефон на ъгъла с „Оборище“. Набрах номера. Обади се мъжки глас.

— Извинете, Силвия?

— Не е у дома.

— Знаете ли къде е?

— Отиде на Витоша. Взеха я нейни приятели.

— А каза ли къде ще бъдат?

— Не зная. Кой я търси?

— Обажда се един неин... колега.

— Не мога да ви кажа. Взеха я две момчета с кола и отидоха на ски.

— Извинете.

— Моля.

Те са горе! Ще се кача там и ще ги намеря, където и да са. Сигурно са отишли на „Алеко“. Излязох на булеварда. Откъм паметника Левски не се виждаше трамвай. Тръгнах пеш. Почти тичах. Стигнах до улица „Паун Грозданов“ и се качих на сто и двайсет. Никога не бях ходил на Витоша без кола, но знаех, че трябва да стигна до Хладилника и оттам да хвана автобус за лифта в Симеоново, който стига точно на „Алеко“. След по-малко от час седях в тясната кабинка и гледах София в далечината. Снегът беше спрял. Времето се

изясняваше. Сигурно горе грее слънце, казах си. Как ли ще се зарадва Силвия като ме види? Какво ще каже? Може би няма да каже нищо, само ще полети към мен и ще ме прегърне, а аз ще целувам зачервените ѝ страни, горещите ѝ устни и ще усещам как бие сърцето ѝ след главоломното спускане. След това ще си взема ски и ще се спуснем двамата, само двамата, от Стената, леко, с големи завои, както тя ме е учила, далече от всички останали, само двамата и никой друг. Струваше ми се, че лифтът пълзи страшно бавно, а ми се искаше миг по-скоро да видя Силвия. Ще ѝ кажа всичко, ще ѝ кажа, че не мога без нея, че я обичам повече от всичко на света. Мога да ѝ го кажа, тя ще ме разбере и никога повече няма да спомене за това. Всичко ще бъде както преди, никога вече няма да ѝ казвам онези неща, които ѝ наговорих вчера, всичко ще бъде както досега, не може да бъде иначе, невъзможно е да бъде иначе.

Най-после бях горе. Слязох и се втурнах към „Щастливеца“. На паркинга пред хотела стоеше червеният „Форд“ на Мирослав. Спрях се. Тук, на този паркинг, някога седяхме със Силвия в колата и тя ми даде пари, за да платя обедна на цялата компания. Тогава тя се отказа да кара ски заради мен, защото бе почувствала, че ми е неудобно да вися на снега и да гледам как другите се спускат. Тогава двамата седяхме в колата и беше толкова хубаво.

— Целуни ме, Филип — беше казала тя.

Те бяха някъде тук. Трябваше да ги намеря. Тръгнах към пистата, като се оглеждах на всички страни за червения екип на Силвия. Тук, на края на тази писта, за пръв път я бях видял да се спуска, изпреварвайки Мирослав, бях се затичал срещу нея и я бях прегърнал. Кога беше това? Колко време бе минало? Какво се беше променило оттогава? В онзи далечен ден толкова малко познавах Силвия. А сега я търсех, за да я прегърна и да ѝ кажа, че я обичам, че не мога без нея, че всичко останало е без значение, търсех я да ѝ кажа това, което тя ми беше казала още тогава, в онзи далечен ден, а аз, нещастникът, не можех да ѝ повярвам. Сега вече знаех, че това е самата истина, сега щях да я намеря, за да не я изгубя никога вече, за да бъда с нея завинаги.

Наоколо имаше много хора, но Силвия не се виждаше. Снегът беше спрял да вали и слънцето се бе показало иззад облаците. Денят обещаваше да бъде хубав. Тръгнах по пистата. Покрай мен прелитаха

момчета и момичета с весели викове. Взирах се нагоре в далечината. Пистата беше изпълнена със скиори, които се носеха по склона. И изведнъж видях Силвия! Беше много далече. Летеше с шеметна скорост надолу и остро взимаше вратите. Да, това беше Силвия! Само тя можеше да кара така. Изпревари един, после още един, но все още беше много далече.

— Силви-и!

Не ме чуваше.

— Силви-и! — извиках отново и този път ми се стори, че тя вдигна глава и погледна надолу.

— Силви-и! — размахвах ръце и сега тя наистина ме видя. Да, беше ме видяла, защото изостави вратите и полетя право надолу покрай слалома. Мирослав не се виждаше. Сигурно ги беше изпреварила още горе. Силвия летеше право срещу мен и с всеки изминат миг я виждах все по-ясно. Подскочи над някаква невидима издатина, задържа се за секунда във въздуха и отново се устреми надолу. Косата ѝ се развяваше от вятъра. Със светкавично движение тя свали очилата, които полетяха встрани и се забиха в снега. Изпревари един, втори, трети — скиорите с резки движения завиваха и се пазеха от нея. Вече ни деляха стотина метра... И изведнъж пред нея се изпречи някакво дете с шейна. Тя натисна ските, опита се да го заобиколи, отклони се наляво, но в същата посока кривна и детето и спря. Част от секундата, някаква нищожна, жалка част от секундата и върховете на ските ѝ се врязаха в шейната със страхотна сила, изкрещях и вече тичах нагоре... Пред очите ми бавно, като в някакъв ужасен сън, тялото на Силвия, нежното любимо тяло полетя във въздуха високо, много високо, чу се трясък от чупене на ските, удар в земята и облак снежен прах, бясно търкаляне надолу, отново издигане във въздуха, удар с друг скиор и неговото ужасено лице, премятането му и забиването на неговото тяло в снега. Силвия... пред очите ми лудо пулсираха разноцветни кръгове... тялото ѝ се носеше все по-бавно по надолнището... Силвия!... крещях, падах и ставах, ръцете ми дращеха по снега... Силвия!... няколко души спряха до нея, от всички страни летяха и други... Силвия!... вече бях там, хвърлих се и разблъсках хората наоколо, някой от тях падна и извика гневно... Силвия! Силвия! Силвия!

Силвия лежеше спокойно и неподвижно със затворени очи, с коса, разпиляна в снега, и с отпуснати ръце. Хвърлих се на земята и започнах да целувам леденото ѝ лице, някой ме хвана за ръката и силно ме дръпна назад, но аз с бясно движение се освободих, крещях нещо на хората около мен, но какво, не помня. Спомням си само техните втренчени очи и учестеното им дишане, някой ме дръпна назад и каза нещо, но аз го блъснах на земята, тогава двама мъже ме хванаха за ръцете и ме вдигнаха от снега. Видях, че слагат Силвия на носилка, появила се бог знае откъде, двама скиори грабнаха носилката и полетяха надолу. Почувствах, че хватката около ръцете ми се разхлабва, обърнах се, единият от мъжете, които ме държаха, беше с брада и ми крещеше нещо, аз също му изкрещях, най-после се отскубнах от тях и се втурнах след носилката. В момента, в който слязох долу, я слагаха в една линейка, чиято сирена вече ужасно виеше. Разблъсках хората наоколо и миг, преди да се затвори вратата на линейката, видях отново Силвия и две фигури в бяло, надвесени над лицето ѝ. Колата избоксува и потегли, хукнах след нея, но тя се скри зад завоя и повече не я видях...

Следващите часове бяха потънали в бяла, лепкава мъгла. Пътувах с някаква кола и хората в нея искаха да им разкажа какво точно се е случило. В колата беше страшно тъмно и аз не можех да видя лицата им. Тези хора ме оставиха някъде в града и ми обясняваха какъв автобус да хвана, но аз не можех да разбера нищо. После пак мъгла — бяла, лепкава мъгла, в нея се появяваха и изчезваха хора, чиито лица не можех да различа...

Вече няколко часа стоях пред сградата на „Пирогов“. Десетки пъти спирах пред барелефа на остроносия руски хирург и го разглеждах. Щеше ли да помогне той на Силвия? Колко пъти бях чувал да споменават името му.

— Като вдигна малкият трийсет и девет градуса! Уплашихме се, качвам го на колата и право в „Пирогов“.

— През нощта я взеха с линейка и — в „Пирогов“.

— Какво да ти разправам? Две седмици лежах в „Пирогов“...

Познати и непознати. На гости и в трамвая. На улицата и в ресторанта — „Пирогов“, „Пирогов“, „Пирогов“.

Ето сега аз стоях пред „Пирогов“, а вътре в някоя от многобройните зали някакви хора се бореха за живота на Силвия.

Малко след моето идване пред сградата се появи черният „Ситроен“, от който слязоха белокос мъж и смъртнобледа жена. Двата тичешком влязоха в сградата и изчезнаха вътре...

Здрачаваше се. Ставаше все по-студено. Заваля сняг. Леденият въздух проникваше отвсякъде в тялото ми, имах чувството, че съм се разтворил в него. Вече едва движех пръстите на ръцете си. Колко хора бяха влезли и излезли, откакто стоях тук? Колко линейки бяха спрели и заминали отново? Автобусите минаваха все по-рядко, накрая съвсем престанаха. Свих се до стената и се подпрях, за да не падна...

Трябва да е било след полунощ, когато на вратата се появи белокосият мъж, който слезе от ситроена. Той се огледа, но не ме видя — бях се свил в ъгъла. Слезе по стълбите, отиде до колата и запали цигара. Тръгнах бавно към него. Краката ми бяха вдървени.

— Извинете, вие ли сте профе...

— Филип?

— Да... аз...

— Елате с мен! Тя иска да ви види. Защо сте стояли отвън досега? — гласът му трепереше. Той сложи ръка на рамото ми и така тръгнахме из безкрайни бели коридори, качихме се по някакви стълби, може и да сме слизали — не помня. На два пъти щях да падна и той ме подкрепи.

— Какво й е?

— Двойна фрактура на гръбначния стълб, фрактура на черепа, на...

Той поклати глава и избърса очите си. Влязохме в голяма стая. Върху легло на колелца лежеше Силвия. Главата й беше обвита в бинт, лицето й — страшно бяло. От всички страни имаше апарати с екрани, по които пробягваха някакви точки. Устните й се размърдаха. В ъгъла седеше жената от колата, която, като ме видя, избухна в плач. Силвия говореше нещо. Стоях като закован и не смеех да се приближа. Един от лекарите се наведе над нея и каза:

— Тя иска да излезем. Вие също. — Посочи с глава към баща й. Той тръгна към вратата. Останалите го последваха.

Останахме сами. Устните на Силвия мърдаха, но от тях не излизаше звук. Приблжих се и седнах на стола до леглото, като приближих лицето си до нейното.

— Фил — шепнеше тя, — ти дойде заради мен, нали?

— Да. Дойдох при теб, Силвия. Исках да ти кажа, че те обичам и...

— Зная... Фил. — Тя притвори очи.

— Като излезеш оттук...

— Аз ще умра... Фил.

Нещо сякаш ме тресна отзад и щях да падна върху нея.

— Какво говориш?! Глупости! Ти няма да умреш! Аз те обичам и ти няма да умреш!

— Не викай... Фил... искам да ти кажа... че винаги съм била... само твоя... не съм обичала друг...

— Силви!

— Мълчи... нямам много време... нали така се казва... във филмите... Не плачи... Фил...

Сълзите ми течаха по лицето, без да ги усетя, и капеха по белите чаршафи.

— Аз ще умра... знам, че ще умра... чувствам...

— Не!

— Тихо... Фил. Чувам те... Татко ще ти помогне... Аз му говорих... за теб... Трябва да му се обадиш... след това...

— Силви!

— Ще си имаш друго момиче и...

— Не! Никога!

Тя затвори очи, после бавно, много бавно ги отвори.

— Моля те, не ме... прекъсвай... Целуни ме... Фил.

Целунах горещите й напукани устни и почувствах как те леко се раздвижиха под моите.

— Сбогом... Фил...

Опитах се да кажа нещо, но не можах. Не можех да си поема въздух и пред очите ми се виеха пулсиращи кръгове. Лицето на Силвия се отдалечаваше, макар че все още стоях надвесен над нея. Вратата се отвори и тримата лекари се заеха с апаратите. Очите на Силвия ме гледаха. Някаква сестра водеше майка й за ръка и й даде да пие чаша вода, в която сипа някакви капки. Предложи и на мен, но аз отказах. Очите на Силвия ме гледаха...

Тя умря на разсъмване. През прозорците нахлуваше мрачният зимен ден. Единият от лекарите започна да изключва апаратите, а очите на Силвия още гледаха някъде много, много далече. Мъжът с

бялата манта посегна с ръка и ги затвори завинаги. Някой ме разтърси. Обърнах се. Беше сестрата. Лицето ѝ бе огромно, потънало в бяла мъгла, която постепенно го закри...

Някакви страшно дълги бели коридори вървяха срещу мен. За миг видях лицето на баща ѝ, после лежах на някакво легло и почувствах леко, много далечно убождане, после навън, пред сградата, бяхме тримата и се качихме в някаква огромна черна кола, която ни чакаше. Постепенно идвах на себе си. Колата спря пред дома на Силвия. Слязохме и се качихме горе. Едва по стълбите забелязах, че с нас има още някакъв човек. Той сложи майката на Силвия на дивана в салона и ѝ даде да пие нещо. Стоях прав до вратата. Изведнъж се появи старицата. Бях забравил за нейното съществуване, а ето, тя беше още жива. Тя беше още жива, а Силвия я нямаше! Хрумна ми мисълта, че бих я удушил със собствените си ръце, ако това можеше да върне само за един ден Силвия. Седнах на креслото, на което в онзи далечен ден разглеждах албумите със снимки. Кога беше това? Обичам те, Силви! И аз те обичам, Фил! Тук съм в детската градина. А тук в първи клас. Тук сме на екскурзия... Ето това е нашият клас. Ето го Мирослав. А това е Камен. Още тогава беше влюбен в мен...

Баща ѝ и мъжът ми говореха нещо.

Колко хубаво би било, ако се познавахме от деца, нали? Не това е най-важно. С Камен се познаваме от детската градина и какво от това? Това място го пазя за тебе. Много си срамежлив, Фил. Един мъж не трябва да бъде срамежлив. Разбойник, чак в дванайсет през нощта си се сетил за мене! Искам и през нощта да бъдем заедно, Силви. И аз, Фил, страшно много искам, но не можем. Ще мисля за теб, докато заспивам. Тук ли изкарваш парите, с които плащаш, когато сме заедно? Франсоа е на седемнайсет години, но се прави на голям Дон Жуан. Моля те, не ме убивай, Фил! Обещай ми, че никога вече няма да отидеш там...

Баща ѝ и мъжът ми говореха нещо.

Силви, толкова си хубава с тази рокля! Нали, облякох я специално за теб. Чувствах, че вече си тук. Цяло ято гларуси разкара, докато те нямаше. Миро, ще ядеш бой! Фил, остави този скафандър! Водата е топла. Добре ли се чувстваш с нас? Харесват ли ти моите приятели? Силви, Филип не е само твой! Само мой е! Фил, нали си само мой? И аз съм само твоя. Фил, това не е на хубаво. Щом имаме

заедно снимка, значи ще се разделим. Хайде да ги хвърлим! Искам да бъдем винаги заедно, Фил. Нали ще дойдеш? Лятото отива на юг и ние след него. Фил, ти ли си? Откъде се обаждаш? Излизам! Тръгвай към нас! Защо умират добрите хора, Фил? Колко хубаво би било, ако добрите хора не умираха...

Баща ѝ и мъжът ми говореха нещо.

Винаги ли се обличате така официално за рождени дни? Какво ти говори близначката? Какво си приказвахте със Стефан? Да си тръгваме, Фил. Всички са страшно внимателни с нас, докато случайно чуеш нечий разговор или някой се напие и ти каже в очите какво мисли за теб. Нали нищо няма да ни раздели, Фил? Защо никога досега не си ми предлагал да се оженим? Сигурна ли си, че го искаш, Силви? Да. Повече от всичко друго на света. Ти си човекът, когото обичам. Не мога да си представя, че бих живяла с някой друг. Нека този площад да стане наш, Фил. Играта свърши, Силви! Какво си мислехме ние, че ще промени света ли? Фил... искам да ти кажа... че винаги съм била... само твоя... Ще си имаш и друго момиче...

Баща ѝ ми говореше. Питаше ме нещо, но не можех да разбера какво. Казваше, че непременно трябва да се обадя някъде, но не можех да разбера къде и защо. Всичко потъваше в бяла, студена мъгла. Всичко освен Силвия...

VII

Времето минаваше. Дни, седмици, месеци, години. Некролозите на кооперацията на ъгъла на „Оборище“ и „Сан Стефано“ се сменяха. Три месеца, шест месеца, една година, две години... без Силвия. Дълго стоях пред всеки нов некролог, а през нощта отивах и внимателно отлепвах един, за да го сложа в моята стая. Стената вече беше покрита с тях и веднъж Петьо ми каза, че му било неудобно да води момичета в квартирата заради тези некролози. Малко след това напусна. Между листовете, покрити с черни букви, стоеше и онази фатална снимка, която тогава на морето някакъв непознат швед ни беше направил — Силвия бе с бялата рокля, двамата танцувахме прегърнати. Снимката беше единствена. Силвия нарочно бе забравила своята на масата... Яхтата, ние двамата под водата, морската звезда, близнаците и близначките, моят рожден ден и песента на Емо:

*Къде си сега? Защо те няма, скъпа моя?
Слънцето отново залязва бавно над вълните,
а теб те няма. Денят си отива, а теб те няма.
Защо идва нощта без теб, дългата студена нощ...*

Времето минаваше. Емо се ожени за Тони. Два-три пъти идва при мен. Оплакваше се, че родителите ѝ не били съгласни. Но накрая склониха. Получих покана за сватбата. Не отидох. Емо се записа да следва инженерство.

— Филипе, цял живот ще съм благодарен, че те срещнах тогава в Несебър — казваше винаги. Но скоро и той изчезна...

Времето минаваше. Момчетата на тавана на старата къща вече бяха други. Напусна Петьо, Владо завърши и се ожени за Сия, отиде си Васко. Сега в стаите живееха други момчета, които не познавах. Събираха се, пееха, танцуваха, отначало канеха и мен, после престанаха. Разминавахме се из къщата, из улиците, из Университета като непознати...

Практика, дипломна работа, държавни изпити. В едно горещо лято завърших. Започнах да си търся работа в София. Много седмици и месеци обикалях, но навсякъде искаха софийско жителство. В едно училище дори започнах като учител по литература, но на третия ден ме извикаха в канцеларията и стана ясно каква е работата. Отидох си през голямото междучасие...

Лятото отмина, дойде есента. Заваляха дъждове. Капките тропаха на прозореца и се стичаха по стъклата. В събота и неделя лежах в стаята и събирах сили за новата седмица, в която отново щях да обикалям редакции, училища и учреждения, за да търся работа и да получавам все един и същ отговор — софийско жителство, софийско жителство. Софийско жителство...

Какво търсех още в този град? У дома ме чакаха. Да се завърна най-после след пет години. А аз все не тръгнах. Защо исках да остана тук? Или просто не можех да си тръгна. Какво щях да правя сам — без Университета, без приятелите, които отдавна си бяха заминали?! Трябваше да си тръгна. Но как щях да живея, без да минавам всеки ден покрай кооперацията на ъгъла на „Оборище“ и „Сан Стефано“, покрай входа, в който някога влязох, за да попитам за квартира? Без Силвия, която ме гледаше от некролозите около вратата?

И отново тръгнах да търся работа. Отново кръстосвах града в четирите посоки, без да мога да си отида, без да мога да остана.

Хиляди пъти си казвах, че аз съм виновен за смъртта на Силвия, че ако не бях се качил в онзи злокобен ден на Витоша, тя щеше сега да е жива, ако не бе полетяла тогава към мен, нямаше да се сблъска с онази проклета шейна. Имах ли право да живея, след като тя е мъртва?! Щях ли да мога да живея без нея? Един ден дълго гледах през отворения прозорец от последния етаж на Университета плочите на двора и ако някой дойдеше и ми кажеше, че има нещо след смъртта, че там, откъдето никой не се е върнал, ще видя Силвия, щях да се хвърля, без да се замисля. Но никой не дойде. Тогава, онази последна нощ в „Пирогов“, тя ми беше казала, че трябва да живея, че ще имам и друго момиче. Друго момиче няхах, а и дали живея, не знаех. Тогава, в онази последна нощ, Силвия ми каза също, че баща ѝ ще ми помогне, но никога не можах да престъпя отново вратата на техния дом, не бих го направил за нищо на света. Тя ми беше казала, че ме обича, защото съм силен и се боря сам. Сам исках и да продължа борбата. Но вече не

знаех дали има за какво да се боря. Без Силвия. Отдавна не пишех разкази и едва ли щях да пиша отново. Опитвах се да си наложа, казвах си, че Силвия би искала да продължа, но все нищо не ставаше, захвърлях листовите и се отказвах...

Хазайката все по-настойчиво ме питаше ще освободя ли квартирата, или ще остана и тази година. Как мисля да остана? Нали вече съм завършил? Ще работя ли в София? Сезонът за ангажиране на квартири бе отминал и беше крайно време тя да си намери студенти първокурсници или най-много втори курс, за да е спокойна през следващите няколко години...

Време беше. Една неделя събрах дрехите, одеялата, книгите си. Колко много неща се бяха натрупали през тези години. И все пак всичко се събра в един вързоп, два куфара и пет кашона. С толкова багаж и доход тук. Само кашоните бяха в повече. Двете одеяла и възглавницата щях да опаковам сутринта. Ако се изключат те, стаята беше придобила същия вид, в който я намерихме преди години с Петьо — грамадният гардероб, скъсаният килим, двете пружини с голи дюшеци. Сигурно само след няколко дни в тази стая ще дойдат други студенти, останали без квартира досега, както и аз преди четири години. Те ще донесат свои неща, ще започнат живота си в София и всеки ден на отиване и връщане от Университета ще минават през Докторската градина, ще пресичат „Оборище“ по пешеходната пътека пред дома на Силвия. А аз вече ще съм далече.

Излязох, за да обиколя за последен път квартала, и на връщане видях табелата, която Васко някога беше изрисувал с блажна боя. Буквите бяха избелели, картонът на места бе прокъсан.

НАРОДЕНЪ ДОМЪ „БАЛКАНСКИЙ ЛЕВЪ“

Свалих я и грижливо я прибрах в куфара.

— Страшна фирма си имате — каза Силвия, когато за пръв път дойде тук.

— Също като в „Немили-недраги“ — засмях се аз тогава.

До късно вечерта стоях на балкона и пуших. Бях сам на целия етаж. Другите момчета още не се бяха върнали. След седмица-две щяха да пристигнат и таванът на старата къща отново да се оживи.

Отново щеше да звучи музика, да ври кафе на старото котлонче, което бяхме купили с Васко и Петьо преди години и което сега оставаше в наследство на новите. Но сега беше тихо.

Легнах си. Дълго се въртях в леглото, без да мога да заспя. Грохотът на трамваите долиташе от „Владимир Заимов“, усилен от нощната тишина, и гредите на старата къща леко потрепераха. Накрая и той престана. Станах и отново излязох на балкона. Запалих цигара. Всички сгради бяха тъмни. Единствената светлина идваше от крушката, осветяваща паркинга на кубинското търговско представителство. Къщата на кубинците също беше тъмна.

Следващият ден премина в сноване до гарата и изпращане на багажа. След като всичко беше предадено в колетната служба, проверих за последен път цялата стая. Няколко стари писма, картата на София, последен опит за разказ — събрах всички тези неща и ги пуснах в чантата си. Свалих некролозите. Прибрах и тях. Те бяха последното нещо, което не смеех да докосна до този миг. В джоба си имах билет за нощния влак, оставаха няколко часа. Не ми се стоеше повече в квартирата, която вече не беше моя. Метнах чантата на рамо, отбих се да оставя ключа на хазайката и тръгнах. На ъгъла на „Васил Априлов“ и „Марин Дринов“ спрях и се обърнах. Къщата си стоеше точно такава, каквато я видях за първи път — олющената мазилка, барелефите, балкончето с двете колони, нашият петоъгълен прозорец, закрит зад клоните на дървото. С нищо не се беше променила през годините, които живях тук. Продължих пътя си и свих надясно по „Оборище“. Минах покрай холандската резиденция, покрай френското посолство. От стената на кооперацията на ъгъла със „Сан Стефано“, между двете паметни плочи, ме гледаше снимката на Силвия. По алеите на Докторската градина играеха деца. Някои от тях се опитваха да се изкатерят по големия паметник от гранитни блокове, на които бяха написани имената на загинали руски лекари и фелдшери в Освободителната война. Доста от тях знаех наизуст — Ефимовъ, Ивашенко, Кондратовъ, Богусловский от източната страна, Федоровъ, Соболевский, Лучковский от южната. При хилядите ми минавания оттук тези имена се бяха запечатали в паметта ми. Но едва сега се сетих, че никога не съм минавал от другата страна на паметника и никога не съм виждал имената, написани на западната и северната стена. Все бях бързал. Сега не бързах. Заобиколих и ги изчетох

всичките. Най-много те бяха от запад, изписани по седем-осем на блок. Отгоре пишеше ПЛЕВНА, а отдолу — надпис, който досега не бях виждал:

МЕДИЦИНСКИМЪ ЧИНАМЪ ПАВШИМЪ ВЪ ТУРЕЦКУЮ ВОЙНУ 1877–1888

Бавно продължих към Университета. Столът там не работеше и отидох на „Аксаков“. За вечеря имаше пържени яйца. Седях в празната подземна зала и гледах през прозорците, които бяха на нивото на тротоара, краката на преминаващите по улицата хора. Пържените яйца, столът на „Аксаков“, билетът за нощния влак... Да, някога преди четири години пак така бях седял в този стол, бях вечерял на същата маса с пържени яйца и бях гледал нагоре през прозорците тротоара и обувките на преминаващите хора. Кога беше това? Кога беше? Бях завършил първи курс, бях си взел последния изпит, бях напуснал общежитието в Студентския град и бързах за влака в шест без десет. Но го бях изпуснал и цяла вечер се разхождах из града. Тогава още не бях срещнал Силвия...

Излязох от стола. В онази далечна вечер тръгнах оттук към паметника Левски, за да се обадя на Огнян, но той си беше заминал. Сега, кой знае защо, поех в същата посока. Огнян отдавна не живееше там. Спрях пред кооперацията, до книжарницата „Български архитект“. Горее, на тавана на тази кооперация, някога за първи път се бяхме събрали с колегите от групата. Тогава Катя искаше да танцува с мен, а аз си мислех за Мариана. Мариана... Тя отдавна беше омъжена и наскоро срещнах някой, който ми каза, че ще има второ дете. Катя... Катя се беше омъжила в четвърти курс и прекъсна... Защо си спомних за тях сега? Бях забравил как изглеждат. Никакво друго лице не виждах пред себе си освен това на Силвия...

Отново, както тогава, нямах къде да отида. Нямах и къде да спя. Имах само един билет за нощния влак и няколко последни часа в София. Тръгнах. Завих по „Оборище“ към „Александър Невски“ и седнах да изпия едно кафе в бистрото зад Художествената академия. Все още беше светло и в есенната привечер улиците бяха пълни с хора. По пейките и в градинката бяха насядали жени с детски колички. Една

от тях ми заприлича на Силвия. Група младежи, скупчили се върху две пейки една срещу друга, спореха високо за нещо. Станах и се упътих към огромния храм, чиито кубета блестяха от лъчите на залязващото слънце. Отиваше си един топъл есенен ден, може би последният в годината. Искях да вляза в храма и да постоя малко, както някога след всеки изпит влизах, за да се успокоя в хладната тишина. Но беше затворено. Излязох на булевард „Руски“, после по „Раковска“, заобиколих Народния театър и седнах на една пейка в градинката близо до фонтаните. Запалих цигара. И тук, както във всички други градинки, играеха деца, гонеха се по алеите и около бликащата вода, а майките им подвикваха да внимават. По пейките седяха прегърнати двойки и си шепнеха. Здрачаваше се. В далечината се виждаше мавзолеят на Георги Димитров, а от другата страна на градинката — Художествената галерия със статуите. Времето до влака бързо намаляваше. Тръгнах по „Софийска комуна“. Лампите на уличното осветление вече бяха запалени. Нощта настъпваше бързо. Озовах се на площад „Гарибалди“.

— Знаеш ли, Силви, винаги когато се случи нещо тъжно, идваме тук, на площад „Гарибалди“.

— Какъв площад?

— Площад „Гарибалди“.

— Къде е той?

— Той е тук и ние стоим върху него.

— Така ли? Никога не съм знаела, че това място се казва площад „Гарибалди“.

— А аз знам.

— Нека този площад да стане наш, Фил.

— Добре. Подарявам ти го.

— Не, искам да бъде и на двамата.

— Тогава подари ми го и ти.

— Подаряваме си го един на друг, нали?

— Да.

— Фил, обичам те и искам да бъда само твоя. Само твоя, разбираш ли! Докато умра.

— Да, Силви. И аз ще бъда само твой. Завинаги. Табелата с надпис „Площад Джузепе Гарибалди“ си стоеше така, както тогава, когато я показах на Силвия.

— Аз винаги се подстригвам в салона на площад „Гарибалди“ — бе заявил някога един мой колега.

Тогава бях помислил, че става дума за голям площад в нов квартал.

— Не, този площад е на „Граф Игнатиев“, пред Министерството на вътрешната търговия — бе обяснил колегата. Още същия ден бях минал оттам и бях открил същата тази табела, закрепена над едно телефонно табло. Така си стоеше тя и сега.

Стоях на триъгълния тротоар, настрани от трамвайната спирка, стоях както някога преди повече от четири години и гледах високата красива сграда на „Техноимпекс“, бялата колонада, която тогава мислено бях нарекъл пантеон, черните статуи, които чезнеха вече в тъмнината. Тротоарът пред Министерството, на който обикновено стояха държавни коли, беше празен. Магазините на „Валентина“ бяха затворени. Прозорците на кооперациите от двете страни на площада — откъм „Денкоглу“ и откъм „Софийска комуна“ светеха. Само мансардите бяха тъмни. Сигурно там живееха студенти, които след седмица-две щяха да се върнат от родните си градове и села. Отново хвърлих поглед към колонадата върху сградата на „Техноимпекс“. Статуите бяха толкова високо, че уличната светлина не можеше да достигне до тях и те почти се сливаха с мрака. Искях да ги разгледам по-добре, но вече беше тъмно. И изведнъж си спомних, че в онази далечна лятна вечер също така исках да разгледам статуите в тъмнината. Като се върна наесен, ще мина оттук през деня и ще ги видя — казах си тогава. Но бях забравил. И толкова години не се сетих за тези статуи. Сетих се сега, когато ми оставаха по-малко от два часа до последния влак. Сега, когато вече нямаше да се върна. Кога щях да дойда отново в София? Щях ли някога да видя на дневна светлина тези статуи? Нима беше възможно да си отида така изведнъж? Прекосих улицата и се приближих до сградата. Външно търговско обединение „Техноимпекс“ ул. „Граф Игнатиев“ 10 — пишеше на красива месингова табела. От другата страна същият текст — на английски. Улица „Граф Игнатиев“ 10! Не може да бъде! Само на пет-шест метра, закрепена върху перваза на същата сграда, стоеше табелата „Площад Джузепе Гарибалди“. Нещо не беше както трябва. Обиколих всички сгради, затварящи триъгълника, и се вглеждах по техните табелки. Учудени, минавачите ме заобикаляха. Никъде не пишеше „Площад

Джузепе Гарибалди“. Значи той няма номерация! Стоях объркан на сред площада. Нима беше възможно той да не съществува? Нима толкова години съм се заблуждавал? Изведнъж ме обзе спасителна мисъл. Спомних си, че като прибирах последните остатъци от багажа си, бях пуснал в чантата една карта на София. Извадих я и я разтворих развълнуван под светлината на уличните лампи. Затърсих в азбучния списък на улиците. „Гайдарче“, „Гамал Абдел Насър“, „Галичица“... „Габедже“. По дяволите! Нямаше „Гарибалди“. А може би площадите не са записани? Площад, площад... Обърнах на „л“. „Ленин Владимир Илич“, булевард: „Ленин В. И.“, площад. О, как не се сетих! На буква „д“, разбира се! „Дечко Йорданов“, „Деян Белишки“... „Дивля“. Не, не можеше да бъде! Излизаше, че такъв площад в София не съществува. Излизаше, че в София няма площад „Джузепе Гарибалди“. Отворих картата от обратната страна. Сред мрежата от улици намерих малкото триъгълниче, заключено между „Граф Игнатиев“, „Ангел Кънчев“ и „Денкоглу“, на което се намирах в момента. То беше бяло и празно... Нямаше площад „Джузепе Гарибалди“. Отидох при старата очукана табела. Тя висеше закачена за една сива решетка, а над нея предупредителен надпис: „Внимание! Опасно за живота!“ Табелата бе накапана със сива боя от някогашно боядисване на решетката. Тази решетка бях мислил винаги, кой знае защо, за телефонно табло. Табелата беше закрепена с телове, промушени в горните два ъгъла и хванати за сивата решетка. Единият от тях се беше скъсал и надписът „Площад Джузепе Гарибалди“ бе накривен наляво, където долният му край опираше в перваза на сградата. Табелата, която означаваше несъществуващ площад, бе от старите, с бели букви на син фон. Ето защо не я бяха сменили при подмяната на всички улични надписи в София преди две-три години. Просто не са направили такъв надпис. Защото площад „Джузепе Гарибалди“ не съществува...

Не бях ли и аз в този град един площад „Гарибалди“? През всичките тези години. Нещо, което всеки вижда, но никой не знае. Както всеки хиляди пъти е минавал оттук и е чакал трамвай на спирката пред Министерството на търговията, купувал си е нещо от магазините на „Валентина“, закусвал е в сладкарницата на ъгъла, пускал си е тотото, подстригвал се е в бръснарницата, но никога не е забелязал очуканата изцапана със сива боя табела. „Площад Джузепе Гарибалди“. Място, което всеки знае, където всеки е бил, място, което

всеки нарича по различен начин, но не и с името му. Име, съществуващо само върху една стара, мръсна табела. И никъде другаде. Табела, на която просто, точно и ясно е написано — „Площад Джузепе Гарибалди“.

След десет минути щеше да отпътува моят влак за дома. Но това вече нямаше значение. Докоснах с ръка табелата. По пръстите ми останаха следи от дебелия слой прах. Обърнах се и тръгнах бавно към квартирата. Добре, че си бях запазил резервния ключ. Вървах бавно през притихналия град. Не бързах за никъде. Прибрах се в празната стая, легнах върху голия дюшек и си запалих цигара. Пепелта изтърсвах на пода...

Беше минало полунощ, когато излязох. Под мишница носех скъсан чаршаф. По улиците почти не се мяркаха хора. В далечината се чуваше тракане на невидим трамвай. Тръгнах по „Оборище“, минах покрай очите на Силвия, прекосих Докторската градина, „Шипка“, площад „Народно събрание“, булевард „Руски“, „Раковска“, „Граф Игнатиев“ и стигнах до площад „Джузепе Гарибалди“. Внимателно се огледах. По „Ангел Кънчев“ се движеше прегърнатата двойка, която бавно идваше насам. Изчаках ги. Те пресякоха трамвайната линия и продължиха по „Софийска комуна“. Откъм „Граф Игнатиев“ не се виждаше никой. Отидох до ъгъла на „Денкоглу“. Нямаше жив човек. Върнах се бързо, приближих табелата, хванах я и дръпнах силно. Стоманената тел държеше. Дръпнах ламарината към себе си и започнах да я въртя. Телта се усука, сивата решетка изпука. Сърцето ми биеше до пръсване. Завъртях за последен път, телта изпраця и се скъса. „Площад Джузепе Гарибалди“ беше в ръцете ми. Някога го бях подарил на Силвия, но сега Силвия я нямаше. Площадът беше само мой. Грабнах чаршафа, който бях изпуснал, завих в него табелата. Притиснах я нежно до себе си и спокойно си тръгнах. Зад гърба ми остана трамвайната спирка пред Министерството на търговията.

Преди да се прибера в квартирата, взех от улицата един камък и като се качих горе, измих грижливо табелата, избърсах я със скъсания чаршаф и я заковах с два криви пирона над леглото си. Над нея закрепих снимката на Силвия. Некролозите не извадих.

Легнах си спокойно върху голия дюшек и си свих фунийка от един лист хартия, за да изтърсвам вътре пепелта от цигарата си. Защо да цапам пода? Нали утре аз ще чистя тук. Ще намеря Петьо и той

отново ще дойде при мен. По стените няма да има вече некролози и той спокойно ще може да кани приятелките си. Лежах и спокойно пуших цигарата си.

ЩОМ В ТОЗИ ГРАД МОЖЕ ДА ИЗЧЕЗНЕ ЦЯЛ ПЛОЩАД,
ЗАЩО ДА НЕ МОГА ДА ИЗЧЕЗНА И АЗ?

Да. Да изчезна. Но не завинаги. Защото, ако площадът със свалянето на тази табела изчезна завинаги, аз ще изчезна само за известно време, може би за дълго, но след това, колкото и години да минат, ще се появя отново. И тогава никой няма да минава покрай мен, без да ме забелязва, както досега всички минаваха през площад „ДЖУЗЕПЕ ГАРИБАЛДИ“...

9 март — 4 април 1984 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.